

1976

ΙΩΑΝΝΟΥ Θ. ΡΩΣΣΗ Δ. Φ.
Π. ΓΥΜΝΑΣΙΑΡΧΟΥ

ΠΛΑΤΩΝΟΣ ΠΡΩΤΑΓΟΡΑΣ

ΣΧΟΛΙΚΗ ΜΕΤΑΦΡΑΣΙΣ

ΔΙΑ ΤΟΥΣ ΜΑΘΗΤΑΣ ΤΗΣ ΣΤ' ΤΑΞΕΩΣ
ΤΩΝ ΕΞΑΤΑΣΙΩΝ ΓΥΜΝΑΣΙΩΝ ΚΑΤΑ ΤΟ ΕΓΚΕΚΡΙΜΕΝΟΝ
ΒΙΒΛΙΟΝ ΤΟΥ Ο.Ε.Σ.Β.

ΚΕΙΜΕΝΟΝ — ΚΑΤΑ ΛΕΣΙΝ ΜΕΤΑΦΡΑΣΙΣ — ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΑ — ΓΡΑΜ-
ΜΑΤΙΚΑ — ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΑ — ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ — ΔΙΑΣΑΦΗΤΙΚΑ — ΑΙΣΘΗ-
ΤΙΚΑ — ΗΘΟΓΡΑΦΙΚΑ — ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΑ — ΝΟΗΜΑ — ΠΕΡΙΛΗΨΙΣ

—ο—

ΕΚΔΟΣΙΣ ΝΕΩΤΑΤΗ
ΑΝΑΘΕΩΡΗΜΕΝΗ ΥΠΟ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΚΑΘΗΓΗΤΩΝ

Εκδοτικός Όμιλος Ιωάννη Ρώσση
'Έκδοτικός Οίκος
Δικονάσου & Λοφοκλή Ι. Ρώσση
'Όδδε Λοφοκλέους 5 (Λιοά Θεοφιλάτειον) - Τηλ. 236.584
Ψηφιοποιήθηκε από την Μητρόπολη Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΙΩΑΝΝΟΥ Θ. ΡΩΣΣΗ Δ. Φ.
Π. ΓΥΜΝΑΣΙΑΡΧΟΥ

Mika
Σ. ~. ~.

ΠΛΑΤΩΝΟΣ ΠΡΩΤΑΓΟΡΑΣ

ΣΧΟΛΙΚΗ ΜΕΤΑΦΡΑΣΙΣ

ΔΙΑ ΤΟΥΣ ΜΑΘΗΤΑΣ ΤΗΣ ΣΤ' ΤΑΞΕΩΣ
ΤΩΝ ΕΞΑΤΑΞΙΩΝ ΓΥΜΝΑΣΙΩΝ ΚΑΤΑ ΤΟ ΕΓΚΕΚΡΙΜΕΝΟΝ
ΒΙΒΛΙΟΝ ΤΟΥ Ο.Ε.Σ.Β.

ΚΕΙΜΕΝΟΝ — ΚΑΤΑ ΛΕΞΙΝ ΜΕΤΑΦΡΑΣΙΣ — ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΑ —
ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΑ — ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΑ — ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ — ΔΙΑΣΑΦΗΤΙΚΑ —
ΑΙΣΘΗΤΙΚΑ — ΗΘΟΓΡΑΦΙΚΑ — ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΑ — ΝΟΗΜΑ —
ΠΕΡΙΛΗΨΙΣ

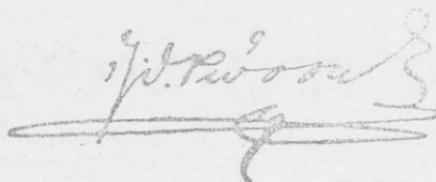

ΕΚΔΟΣΙΣ ΝΕΩΤΑΤΗ
ΑΝΑΘΕΩΡΗΜΕΝΗ ΥΠΟ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΚΑΘΗΓΗΤΩΝ

ΕΚΛΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ ΝΙΚΟΛΑΟΥ & ΣΟΦΟΚΛΗ Ι. ΡΩΣΣΗ
ΣΟΦΟΚΛΕΟΥΣ 5 (ΣΤΟΑ ΘΕΟΦΙΛΑΤΟΥ) ΤΗΛ. 236.584 — ΑΘΗΝΑΙ

Πᾶν γνῆσιον ἀντίτυπον μή φέρον τὴν μάταιθι ὑπεργραφὴν θεωρεῖται
κλοπημαῖον καὶ καταδιώκεται κατὰ τὸν νόμον.

A handwritten signature in cursive script, appearing to read "J.W. R. Kossmann". The signature is written over two horizontal lines, with a flourish at the end.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1. Ὁριομόδς τῆς Φιλοσοφίας

“Ο ἄνθρωπος ἔχει ἐν διαυτῷ ἔμφυτον ὅρμήν τινα, ὑπὸ τῆς ὁποίας κινούμενος ζητεῖ νὰ γνωρίσῃ πᾶν ὅ, τι ἀνήκει εἰς τὸν κόσμον καὶ νὰ μάθῃ τὴν αἰτίαν τῆς γενέσεως ἐκάστου αὐτῶν.

“Ἡ ὁρμὴ αὗτη ὑπῆρξεν ἀπὸ τῶν παλαιοτάτων χρόνων ἡ αἰτία νὰ ἔρευνηθῇ ἡ φύσις, τὰ μυστήρια αὗτῆς καὶ αἱ παντοῖαι ἐκδηλώσεις τοῦ ἀνθρωπινοῦ βίου καὶ νὰ συλλεχθῇ ἐν τῇ παρόδῳ τῶν αἰώνων τεραστίον ὄλικόν γνώσεων, αἱ δοκοὶ ταξινομηθεῖσαι ἀπετέλεσαν τὰς διαφόρους ἔπιστήμας.

“Ἡ ἑναοχόλησις εἰς τὰ μεγάλα περὶ τοῦ βίου καὶ τοῦ κόσμου προβλήματα ὥνομάσθη φιλοσοφία. Ἡ λέξις αὕτη ἀρχικῶς ἐδήλου τὴν φιλίαν πρὸς τὴν σοφίαν. δηλαδὴ τὴν ἀγάπην πρὸς τὴν γνῶσιν, φιλόσοφος δὲ ἐκάλεστο ὁ φίλος τῆς σοφίας, ἢτοι ὁ ἀγαπῶν τὴν γνῶσιν ὁ φιλόμαθής.

Σήμερον λέγοντες φιλοσοφίαν, ἔννοοῦμεν τὴν γενικὴν ἐπιστήμην, ἡτις ἐξετάζουσα ἐν τῷ συνόλῳ του σύμπαν τὸ ἐπιστητὸν καὶ συλλέγουσα τὰ πορίσματα τῶν ἐπὶ μέρους ἐπιστημῶν προσσταθεῖ νὰ δημιουργήσῃ ἔννιαν περὶ τοῦ κόσμου καὶ τοῦ βίου θεωρίαν.

2. Κλάδοι τῆς φιλοσοφίας

“Ἡ φιλοσοφία περιλαμβάνει τρεῖς κλάδους:

1. *Tὴν ὀντολογίαν ἡ μεταφυσικὴν ἡ κοσμολογίαν.* (‘Αφορᾶ εἰς τὸ πρόβλημα τῆς ἐρμηνείας τοῦ κόσμου).

2. *Tὴν ἡθικήν.* (‘Αφορᾶ εἰς τὸ πρόβλημα τῆς ἐρμηνείας τοῦ βίου).

3. *Tὴν γνωσιολογίαν ἡ θεωρίαν τῆς γνώσεως.* (‘Αφορᾶ εἰς τὸ πρόβλημα τοῦ δυνατοῦ, τῆς πηγῆς καὶ τοῦ ἀντικειμένου τῆς γνώσεως).

3. Οι “Ιωνες φιλόσοφοι

Πρῶτοι οἱ “Ελληνες καὶ μάλιστα οἱ “Ιωνες τῆς Μ. Ἀσίας ἐξήτησαν νὰ γνωρίσουν τὴν πρώτην ἀρχὴν τῆς γενέσεως τοῦ κόσμου. Οἱ “Ιωνες ὡς ἐρευνηταὶ τῆς φύσεως ἐκαλούντο φυσικοὶ ἡ φυσιολόγοι. Αἱ ἐρευναὶ αὗται ἀπὸ τῆς “Ιωνίας μετεδέθησαν εἰς τὴν Μ. Ἐλλάδα, δῶνι ἰδρύθησαν καὶ δύο σχολαὶ φιλοσοφικαὶ, ἡ Ἐλεατικὴ ἐν Ἐλέας τῆς Κ. Ἰταλίας καὶ ἡ Πυθαγόρειος ἐν τοῦ Πυθαγόρου, ὃστις πρῶτος ἐκάλεσεν διαυτὸν φιλόσοφον, ἔννοῶν τὸν ἀσχολούμενον εἰς προβλήματα τοῦ κόσμου καὶ τοῦ βίου.

Οἱ φιλόσοφοι οὗτοι, ζήσαντες ἀπὸ τοῦ 650-450 π.Χ., εἶναι οἱ Ἑπτῆς:

1) Θαλῆς ὁ Μιλήσιος, θεωρῶν ὡς πρώτην ἀρχὴν καὶ αἰτίαν τῶν ὅντων τὸ ὕδωρ, στοιχείον ἀδημιαὶ οργητὸν καὶ ἀνάλεθον, τραπεζικής τοῦ ὄποιου εἶναι τὰ ποικιλὰ τῆς ὕλης εἰδή.

2) Ἀραξίμουαρχος ὁ Μιλήσιος, δεκτικός ὡς πάντας ἀρχὴν τῆς φύσεως, τὴν ὕλην,

4) «Ηράκλειτος δ 'Εφέσιος, διστις είπε τὸ περιλάλητον «τὰ πάντα ρέει» καὶ «πάντων πατήρ πόλεμος». Οὗτος ἐδέχετο ως πρώτην ἀρχὴν τὸ πῦρ, διὰ τῆς ἀραιώσεως καὶ πυκνώσεως τοῦ ὅποίου τὰ πάντα γίνονται.

5) *Λεύκιππος δ 'Ελεάτης ή Ἀβδηρίτης ή Μιλήσιος καὶ*

6) Δημόκριτος δ 'Αβδηρίτης. Ἀμφότεροι ἐδέχοντο ως ἀρχὴν τοῦ κόσμου τὸ κενόν καὶ τὰς ἀτόμους οὐσίας, αἱ ὅποιαι εἰναι ἄπειροι τὸ πλήθος, δινούμεναι ἐν τῷ κενῷ. Αἱ ἄτομοι οὐσίαι συνιστάμεναι μὲν ποιεῖν τὴν γένεσιν, διαλυόμεναι δὲ τὴν φθοράν. Καὶ οἱ δύο φιλόσοφοι θεωροῦνται οἱ πατέρες τοῦ ὑλισμοῦ.

7) *Εμπεδοκλῆς δ 'Ακραγαντῖνος, δεχόμενος ως ἀρχὴν τοῦ κόσμου τέσσαρα στοιχεία, ὕδωρ, πῦρ, ἀέρα, γῆν.* Πᾶσι μεταβολὴ εἰς τὴν φύσιν ὀφείλεται εἰς τὴν ἔνωσιν η εἰς τὸν χωρισμὸν τούτων διὰ τῆς ἐνεργείας δύο δυνάμεων, αἵτινες εἰναι ἡ φιλότης (ἔλξις) καὶ τὸ νεῖκος (ἀπωσίς).

8) *Ἀραξαγόρας δ Κλαζομένιος.* Οὗτος ἐν ἀντιθέσει πρὸς τοὺς προ-ηγουμένους ἀδυνατῶν νὰ ἔξηγήσῃ τὴν κίνησιν ἐν τῆς ὥλης ἐδέχετο παρὰ τὴν ὥλην ὑψηλότερον τι καὶ εὐγενέστερον, τὸν νοῦν.

9) *Πυθαγόρας δ Σάμιος.* Ἐδέχετο ως αἰτίαν τῶν πάντων τεսὶς ἀριθμούς, ἐπειδὴ τὰ πάντα ἐν τῇ φύσει εἰναι διατεταγμένα κατὰ ἀριθμητικὰς σχέσεις. Βλέπων τὴν ἀρμονίαν, εἰς ἣν ὀφείλεται τὸ πάγκαλον τῆς φύσεως σύνολον, ὀνόμασε τὸ σύμπαν κόσμον.

4. Σοφισταί (*)

'Απὸ τῆς ἐποχῆς τῶν Περσικῶν πελέμων ὁ μονομερῆς περιορισμὸς τῆς φιλοσοφίας εἰς τὴν μελέτην καὶ γνῶσιν μόνης τῆς φύσεως δὲν ἴκανοποιεῖ τοὺς πεπαιδευμένους ἀνθρώπους. Οἱ νέοι κυριώς, φιλοδιοί ξενοῦντες νὰ ἀνέλθουν εἰς τὰ ἀνώτατα ἀξιώματα τῆς πολιτείας, ἐδίψων εὐδυτέρας μορφώσεως, τὴν δόπιαν δύμας δὲ παρείχον οἱ 'Ιωνες φιλόσοφοι.

Τότε ἀκριβῶς καὶ δὴ κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ Περικλέους ἐμφανίζονται οἱ σοφισταί, ὑποσχόμενοι διτὶ δύνανται νὰ πραγματοποιήσουν τὰ εὐγενῆ τῆς νοολαίας ὄντια. Οὗτοι ήσαν ἀνδρες πολυμαθεῖς καὶ ὄντορες δεινότατοι, οἵτινες περιήλθοντο τὰς πόλεις καὶ ἐπιγγέλλοντο τὸν διδάσκαλον ὑψηλοτέρας ἐγκυρολατιδικῆς μορφώσεως. Εδίσασκον μαθήματα ἡθικῆς καὶ πολιτικῆς φύσεως ἀντὶ γενναίας οἰκονομικῆς ἀμοιβῆς, ὑποσχόμενοι δὲ τὰ θάκαταστήσουν τοὺς νέους ἴκανούς νὰ εὐδοκιμήσουν εἰς τὸν ἴδιωτικὸν τῶν καὶ εἰς τὴν δημόσιον βίον των.

'Επιφανέστατοι τούτων ὑπῆρχεν δ *Πρωταγόρας δ 'Αβδηρίτης, δ 'Ιππιας δ 'Ηλεῖος, δ Πρέδικος δ Κείος καὶ δ Γοργίας δ Λεοντίνος.*

Κατὰ τοὺς σοφιστάς δὲν ὑπάρχει ἀλήθεια ἀντικειμενική, ἀλλὰ μόνον ὑποκειμενική. «πάντων χρήματων μέτρον ἀνθρωπος», ἔλεγεν δ *Πρωταγόρας*. δηλαδὴ περὶ τοῦ αὐτοῦ πράγματος δύνανται νὰ ὑπάρχουν δύο ἐντελῶς ἀντίθετοι γνῶμαι, ἀλλ' ἐξ ἵσου ἀληθεῖς· ὅ δυναμενος νὰ μεταβάλῃ διὰ τῆς πειθοῦς τὴν γνώμην τῶν ἀλλων ὡς πρὸς τὸ φαινόμενα κακά, δῆτας οὕτως νὰ πιστεύσουν διτὶ ταῦτα εἰναι ἀγαθά καὶ ἀντιστρόφως, οὗτος εἰναι σοφός. Διὰ τοῦτο ἔκαυγάντο διτὶ ἡδύναντο νὰ παραστήσουν τὸ ἀδικον ως δίκαιον καὶ τὸ δίκαιον ως ἀδικον, τὸν ἡττω λόγον κρείττω ποιεῖν καὶ τὸν κρείττων ἥττω.

Τοιουτοτρόπως δύμας κατήργουν τὸν ἡθικὸν νόμον, τὸν γνώμονα τοῦ

(*) 'Η λέξις σοφιστὴς ἀρχικῶς ἐσήμαινε τὸ σοφόν, τὸν κάτοχον τῆς σοφίας. Κατόπιν ἐδήλου τὸν ἐπ' ἀμοιβῇ μεταδίδοντα τὴν σοφίαν. "Υστερούν ἐσήμαινε τὸν σκοπίμως παραβαίνοντα τοὺς κανόνας τῆς Λογικῆς. Τέλος ἡ λέξις ἔλαβε κακὴν σημασίαν καὶ σοφιστὴς ἐλέγετο ὁ κερδοσκόπος καὶ ἀπατεών.

άγαθοῦ καὶ τοῦ κακοῦ, καὶ ὑπέσκαπτον τὰ θεμέλια τῆς πολιτείας, τῆς θρησκείας, τῆς οἰκογενείας καὶ τῆς ἡδικῆς. Ἐκήρυττον τὴν θρησκείαν ὡς ἀνθρωπίνην ἐπινόησιν, τὸν ἄνθρωπον ὡς δημιουργὸν τῶν θεῶν καὶ τοὺς νόμους ὡς κατασκευάσμα τῶν λογισμῶν πρὸς Ἰδιον ὄφελος. Οἱ κίνδυνος ἐκ τῶν σοφιστῶν ἦτο μέγας. Οἱ κίνδυνος τῆς διαφθορᾶς τῶν νέων ἐκ τῶν τοιούτων ἰδεῶν κατετρόμαξε τοὺς γονεῖς καὶ ὅλον τὸν ουντηρητικὸν κόσμον καὶ διὰ τοῦτο ἐσημειώθη σφοδρὰ ἀντιδρασις εἰς τὴν ἀνατρεπτικὴν διδασκαλίαν τῶν σοφιστῶν, ἐκ τῶν ὁποίων ἄλλοι ἔξεδιψχθησαν ἀπὸ τὰς Ἀθήνας καὶ ἄλλων ἔκάρποιαν τὰ συγγράμματα. Ἄκρως ὅντισθει τῶν ἀπόψεων τῶν σοφιστῶν, τοὺς ὁποίους δειγμὸς ἐπολέμησεν, ἡσαν αἱ ἀπόψεις τοῦ φιλοσόφου Σωκράτους.

5. Σωκράτης

Οἱ Ἰδιος οὐδὲν ἔγραψεν. Περὶ αὐτοῦ πληροφορούμεθα ἐκ τῶν συγγραμμάτων τῶν μαθητῶν του, μάλιστα δὲ ἐκ τῶν «Ἀπομνημονευμάτων» τοῦ Σενοφῶντος καὶ ἐκ τῶν ἔργων τοῦ Πλάτωνος, ἐξ ὃν ἡ «Ἀπολογία Σωκράτους» είναι τρόπον τινὰ αὐτοβιογραφία τοῦ Σωκράτους.

Οἱ Σωκράτης (469-399 π.Χ.) ἔγεννην ἦν Ἀθήναις καὶ ἀνῆκεν εἰς τὸν Δῆμον Ἀλωπεκῆς. Ἡτοιούδεν Σωφρονίσκον καὶ τῆς μαίας Φαιναρέτης. Εἰς μεγάλην ἡλικίαν ἐνυπεύθη τὴν Ξενθίππην, γυναῖκα δύστροπον, ἐκ τῆς ὁποίας ἀπέκτησε τρεῖς υἱούς, τὸν Λαμπροκλέα, τὸν Σωφρονίσκον καὶ τὸν Μενέζενον.

Τὸ πρῶτον ἥσκησεν τὸ ἐπάγγελμα τοῦ πατρός του, ἀλλ᾽ ἐκ τῆς ἀναγνώσθεως βιβλίων ἀπεκόμισε πολλὰς γνώσεις. Ἀντιληφθεὶς τὸν ἐκ τῶν σοφιστῶν κίνδυνον ἐκήρυξε τὸν πόλεμον κατ᾽ αὐτῶν καὶ ἀφέρωσε τὴν ζωὴν του εἰς τὴν ἡδικήν βελτίωσιν τῶν συμπολιτῶν του καὶ δὴ τῶν νεωτέρων, οἵτινες εἰς ἐποκήν ἡδικῆς καταπιώσεως διὰ τὴν πόλιν παρεσύροντο ὑπὸ κακῶν δημαγωγῶν.

Ἐδίδασκεν εἰς τὰς συγκεντρώσεις ἀφιλοκερδῶντας καὶ ἡλεγχει τὴν ἀμάθειαν τῶν δοκησισόφων.

Οἱ Σωκράτης δὲν ἥσκολήνη μὲ τὰ φυσικὰ προβλήματα, ἀλλὰ μόνον μὲ τὸν ἄνθρωπον, «περὶ τῶν ἀνθρωπίνων δὲν διελέγετο σκοπῶν, τί καλόν, τί αἰσχρόν τί δίκαιον, τί ἀδίκιον κ.τ.λ.». Εἰς τὴν εὑρεσιν τῆς ἀληθείας ἔχρησιμοποίει τὴν διαλεκτικὴν μέθοδον, «ἔχρηστο τῷ ἐρωτᾶν καὶ ἀπομρίνεσθαι», τὴν ὁποίαν ἐκάλει μαιευτικήν, διοτι ὡς ἡ γέννησις τοῦ παιδίου εἶναι δυσχερῆς καὶ ἔχει ἀνάγκην ἐμπειρίου βοηθείας, οὕτω καὶ ἡ ἀληθεία, ίνα δῆλη εἰς φᾶς, δέον νὰ εὑρεθῇ ἔξελικτικῶς διὰ καταλλήλων ἔρωτήσεων καὶ ἀποκρίσεων.

Προστοιούμενος ὁ Σωκράτης ἄγνοιαν τῶν δυνών οἱ δικησίσφοι ισχυρίζοντο διτι γνωρίζουν, ἡρώτα αὐτούς, ίνα δῆθεν καὶ αὐτὸς μάθῃ, καὶ ἀκολούθως ὑποβάλλων ἀπορίας καὶ ἐρωτήσεις περιήγην αὐτοὺς εἰς ἄποπα συμπεράσματα καὶ τοὺς ἡνίγκατες νὰ διμολογήσουν διτι οὐδὲν γνωρίζουν, ἐξ δυνών πρὸ δίλιγου ἐννούμενον διτι γνωρίζουν. Οὕτως η διαλεκτικὴ μέθοδος κατέληγεν εἰς τὴν λεγομένην σωκρατικὴν εἰρωνείαν, ἣν ἔχρησιμοποίει ὁ φιλόσοφος εἰς κακούς καὶ ἀνθρώπους πρὸς τοὺς πάντας εἰδένεις οἰομένους καὶ μέγα φροντιστας ἐπὶ ασφίᾳ.

Τὴν ἀμάθειαν ἔθεώρει δι Σωκράτης ὡς αἰτίαν τῆς κακίας καὶ διεκήρυττεν διτι «οὐδεὶς ἔκὼν κακός».

Διὰ τὴν δρᾶσιν του ταύτην ὁ Σωκράτης ἀπέκτησεν, ὡς ἦτο φυσικόν, μόνον πολλοὺς θαυμαστάς, ἀλλὰ καὶ ἔχθρούς, οἱ ὁποῖοι ἐκινοῦντο ὑπὸ τοῦ μίσους ὡς ἀποκαλυπτόμενοι καὶ ταπεινούμενοι ὑπὸ αὐτοῦ διὰ τὴν ἀμάθειαν των ἢ ἔθεώρουν τὸν Σωκράτη ὡς σοφιστὴν λόγῳ τῆς συγχύσεως τῶν ἰδεῶν διότι εἰς τὸ κακός ἔχον μετὰ τὸν Πελοποννησιακὸν πόλεμον περιβάλλον τῶν Ἀθηνῶν αἱ Σωκρατικαὶ ἀντιλήψεις παρενοήθησαν καὶ ὁ Ἰδιος

έφθενήθη και ἔδυση ημήθη. Ἀκόμη και μεγάλοι ποιηταί, φς δ 'Αριστοφάνης ἐν τοῖς «Βατράχοις» και ἐν ταῖς «Νεφέλαις», ἐκ πλάνης ἐσατίρισαν τὸν Σωκράτη και ἔθεώρησαν αὐτὸν ἀνατροπέα τῆς κοινωνίας και καταστροφέα, διὰ τῆς διδασκαλίας του, τῶν νέων.

6. Υπόθεσις τοῦ «Πρωταγόρου» τοῦ Πλάτωνος

Ο «Πρωταγόρας» ἀνήκει εἰς τὰ νεανικά ἔργα τοῦ Πλάτωνος. Εἰς τὸ ἔργον αὐτὸν δὲ Πλάτων παρουσιάζει τὸν διδάσκαλόν του Σωκράτη διηγούμενον πρός τινα ἑταῖρον ἵνα διάλογον διαμειψθέντα μεταξὺ αὐτοῦ, τοῦ Πρωταγόρου καὶ τινῶν ἄλλων ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ πλούσιού Ἀθηναίου Καλλίου κατὰ τὸ ἔτος 432 π. Χ., διε τὸ Πρωταγόρας διατρίβων ἐν Ἀθηναῖς ἐφιλοξενεῖτο εἰς τὸν οἶκον τοῦ Καλλίου.

Θέμα τοῦ διαλόγου είναι, ἂν ἡ πολιτικὴ ἀρετὴ εἴναι διδακτὴ ἢ δχε καὶ ποία ἡ οὐσία τῆς ἀρετῆς.

7. Τὰ πρόσωπα τοῦ διαλόγου

Ἐταιρός τις, πρὸς ὃν δὲ Σωκράτης διηγείται τὸν διάλογον.

Σωκράτης

Ιπποκράτης

Πρωταγόρας (Περὶ ἐνὸς ἐκάστου βλέπε κατωτέρω εἰς τὸν πίνακα κυρίων ὀνομάτων)

Καλλίας

Ἀλκιβιάδης

Κριτίας

Πρόδικος

Ιππίας

8. Διαίρεσις τοῦ ἔργου

ΠΡΟΔΙΑΛΟΓΟΣ Κεφ. 1

Ο Σωκράτης παρακληθεὶς ὑπό τινος ἀνωνύμου ἑταίρου του διηγείταιε εἰς αὐτὸν δσα διελέχθη ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ Καλλίου μετά τοῦ Πρωταγόρου, σοφιστοῦ ἐπιφανεστάτου.

ΔΙΑΛΟΓΟΣ Κεφ. 2—40

1. Εἰσαγωγὴ

(Κεφ. 2—8) Διάλογος μεταξὺ Σωκράτους καὶ Ιπποκράτους εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Σωκράτους.

2. Κύριον θέμα

(Κεφ. 9—39). Διάλογος μεταξὺ Σωκράτους καὶ Πρωταγόρου ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ Καλλίου.

- α) κεφ. 9—16. Περὶ τοῦ διδακτοῦ τῆς ἀρετῆς.
- β) κεφ. 17—21. Περὶ τῶν στοιχείων τῆς ἀρετῆς.

- γ) κεφ. 22-25. Παρεκτροπή τῆς συζητήσεως.
 δ) κεφ. 26-32. Ἐρμηνεία τοῦ Σιμωνιδέους ἔσματος.
 ε) κεφ. 33-39. Περὶ ταυτότητος ἀνδρείας - σθείας.

3. Ἐπίλογος

Κεφ. 40. Λύσις τοῦ συνεδρίου.

ΑΛΦΑΒΗΤΙΚΟΣ ΠΙΝΑΞ ΤΩΝ ΚΥΡΙΩΝ ΟΝΟΜΑΤΩΝ ΤΩΝ ΑΝΑΦΕΡΟΜΕΝΩΝ ΕΙΣ ΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟΝ

*Αγαθοκλῆς. Θεωρητικὸς μουσικός, διδάσκαλος τοῦ Περικλέους.

*Ἀγάθων. Τραγικὸς ποιητὴς τοῦ Ε' αἰώνος.

*Ἀδείμαντος ὁ Κήπιδος. Τυγχάνει ἄγνωστος ἀλλούθεν.

*Ἀδείμαντος ὁ Λευκολοφίδος. Στρατηγὸς ἐν Αἴγαδες ποταμοῖς, αἰχμαλωτισθεὶς καὶ κατηγορηθεὶς ὡς προδότης τῆς πατρίδος.

*Ἀλκιβιάδης. Υἱὸς τοῦ Κλεινοίου, ἀνεψιος τοῦ Περικλέους, πολιτικὸς καὶ στρατιωτικὸς ἀνήρ τῶν Ἀθηνῶν, θαυμαστῆς καὶ μαθητῆς τοῦ Σωκράτους.

*Ἀνδρων ὁ Ἀνδροτίωνος. Ήδος τὸ ἀναφέρεται καὶ εἰς τὸ ἔργον «Γοργίας»

*Ἀντιμοιρος ὁ Μενδᾶτος, ὁ ἐκ τῆς Μένδης πόλεως τῆς Παλλήνης ἐπὶ τοῦ Θερμαϊκοῦ.

*Ἀρέβρων. Αδελφὸς τοῦ Περικλέους.

*Ἐπιμηθεύς. Υἱὸς τοῦ Ἰαπετοῦ, ἀδελφὸς τοῦ Προμηθέως, καλούμενος «ἄμαρτινος».

*Ἐρυξίμαχος ὁ Ἀκουμενοῦ Διαπρεπῆς Ιατρός.

*Ἐργύβατος ὁ Εφέσιος. Σταλεῖς ὑπὸ τοῦ Κροίσου εἰς τὴν Πελοπόννησον πρὸς στρατολογίαν ἔνειν μισθοφόρων διὰ τὸν πόλεμον κατὰ τοῦ Κύρου, ἐσφετερίσθη τὰ χρήματα καὶ καταφυγὼν εἰς τὸν Κῦρον ἀπεκάλυψεν εἰς αὐτὸν τὰ σχέδια τοῦ Κροίσου. Ἐκ τούτου «Ἐργύβατοι» ἐκαλοῦντο ἐν Ἀθήναις οἱ φαῦλοι.

Ζεῦξις. Ζωγράφος τοῦ Ε' αἰ. ἐξ Ἡρακλείας τῆς Κάτω Ἰταλίας.

*Ἡρόδοτος. Ιατρὸς καὶ διδάσκαλος τοῦ Ιατροῦ Ἰπποκράτους γεννηθεὶς εἰς τὰ Μέγαρα καὶ μετοικήσας εἰς Σηλυμβρίαν τοῦ Πόντου.

*Ησίοδος. Ἐπικὸς διδακτικὸς ποιητὴς γεννηθεὶς ἐν Ἀσκῷ τῆς Βοιωτίας περὶ τὸ 750 π. Χ. Ἐργα αὐτοῦ είναι «Ἐργα καὶ ὥμεραι» καὶ «Θεογονία».

*Ιηκος ὁ Ταραντῖνος. Διδάσκαλος τῆς γυμναστικῆς, ἀθλητὴς καὶ ὄλυμπιονίκης εἰς τὸ πενταθλόν.

*Ιππόλιας ὁ Ἡλεῖος. Σοφιστὴς πολυμαθέστατος, χρησιμοποιῶν γλῶσσαν πλήρη συνωνύμων, σχῆμάτων καὶ ἀλληγοριῶν φράσεων. Συνέγραψεν ἔργον ἐπιγραφώμενον «Συναγωγὴ».

*Ιπποκράτης ὁ Ἀπολλοδώρος καὶ ἀδελφὸς τοῦ Φάσωνος. Γόνος μεγάλης καὶ εὐδαιμονος οἰκογενείας τῶν Ἀθηνῶν, τύπος νέου διψῶντος εὐδαιμονίας πορφύρως, φίλος τοῦ Σωκράτους.

*Ιπποκράτης ὁ Κῆφος (460-360). Ιατρός, μαθητὴς τοῦ Ἡροδίου, κληθεὶς «πατήρ τῆς Ιατρικῆς».

Καλλίας ὁ Ἰππονίκος. Κατήγετο ἐκ πλουσιωτάτου οἰκου τῶν Ἀθηνῶν, ἐξ οὗ ἐλαφράνοντο οἱ Κήρυκες καὶ οἱ Δρεδοῦχοι τῶν Ἐλευσινών Μυστηρίων. Ο πατήρ του φονευθεὶς τὸ 424 εἰς τὸ Δήλιον ἀφῆκεν εἰς αὐτὸν 200 τάλαντα, τὰ δόπια οὗτος κατεσπατάλησεν μεταβαλών τὸν οἰκόν του εἰς ξενιδνα σοφιστῶν. Περὶ αὐτοῦ ἐλέγετο διτὶ «τετέλεκε χρήματα σοφισταῖς πλείω ἢ ξύμπαντες οἱ ἄλλοι».

*Η μῆτηρ του διαζευχθείσα τὸν Ἰππόνικον ὑπανδρεύθη τὸν Περικλέα,

ἐκ τοῦ γάμου δὲ τούτου ἐγεννήθησαν ὁ Πάραλος καὶ ὁ Ξάνθιππος. Συνέπως οὗτοι εἶναι ὁμομήτροι ἀδελφοί τοῦ Καλλίου.

Κρέσων ὁ ἐκ τῆς Ἰμέρας τῆς Σικελίας, ἀθλητὴς νικήσας εἰς ὀλυμπιακοὺς ἀγῶνας τρίς εἰς ἀγῶνα στεδίου.

Κρετίας. Ἀριστοκρατικῆς καταγωγῆς, ὑπῆρξε καὶ μαθητὴς τοῦ Σωκράτους. Ἡτο συγγενὴς τοῦ Πλάτωνος καὶ ἐγένετο εἰς τῶν 30 τυράννων.

Μουσαῖος ὁ Θρᾷξ ἦ "Ελευσίνιος. Ἐδίδαξε θεραπείας νόσων καὶ χρησμούς.

Ορθαγόρας. Θηβαῖος αὐλητὴς διδάσκαλος καὶ τοῦ "Ἐπαμεινάνδου εἰς τὴν αὐλητικήν.

Ορφεύς. Υἱὸς τῆς Μούσης Καλλιόπης, ἀρχαιότατος Θρᾷξ μουσικὸς καὶ ποιητὴς, συγκινῶν διὰ τῆς λύρας καὶ αὐτὰ τὰ ἄψυχα.

Πάραλος ὁ οὐίος τοῦ Περικλέους, πρὶν οὖτος συζευχθῆ τὴν Ἀσπασίαν. (Βλέπε καὶ Καλλίας). "Ομομήτρος καὶ ὁμοπάτριος ἀδελφὸς τοῦ Ξανθίππου.

Παυσανίας ὁ ἐκ Κεραμέων, δήμου τῆς Ἀττικῆς. Γνωστὸν πρόσωπον τῆς Ἀθηναϊκῆς κοινωνίας.

Πολέμιλειτος ὁ Σικελώνιος, γλύπτης τοῦ Ε' αι. πολιτογραφηθεὶς εἰς τὸ "Αργος.

Πρόδημος ὁ Κείος. Ἐγεννήθη περὶ τὸ 470 καὶ ἀνεδίχθη περίφημος σοφιστής. Συνέγραψε "Περὶ ὀνομάτων ὄρθοτητος" καὶ τὸ ἔργον «"Ωραι"», εἰς τὸ ὅποιον ἐπραγματεύετο περὶ ἀρετῆς καὶ δουκοῦ ὑπῆρχεν ὁ μῦθος περὶ ἔκλογῆς τοῦ "Ηρακλέους μεταξὺ Ἀρετῆς καὶ Κακίας.

Προμηθεύς. Υἱὸς τοῦ Ἱαπετοῦ, ἀδελφὸς τοῦ "Ἐπιμηθέως, ὁ «σοφάτατος τῶν Γιτάνων» κλέψας τὸ πῦρ ἀπὸ τοὺς Θεοὺς καὶ διδάξας τὴν πυροτεχνίαν εἰς τοὺς ἀνθρώπους.

Πρωταγόρας ὁ "Ἀβδηρίτης (485–415) ἐπιφανέστατος τῶν σοφιστῶν. Περιηγήθη πολλάς πόλεις διδάσκων ἐπ' ἀμοιβῇ τοὺς πλουσίους νέοις πολιτικήν τέχνην "Ησησεν τὸ ἔργον τοῦ σοφιστοῦ ἐπὶ 40 ἔτη. Εἰς τὸ ἔργον του «Περὶ Θεῶν» ἐξέφραζε τὴν ἀμφιβολίαν περὶ ὑπάρχεως αὐτῶν καὶ ἐπειδὴ κατηγορήθη ἐπὶ ἀσεβείᾳ ἐξήτησε σωτηρίαν διὰ τῆς φυγῆς. Κατὰ τὸν πλοῦν εἰς Σικελίαν, ναυαγήσαντος τοῦ πλοίου, ἐπνίγη. (Βλέπε ἀνωτέρῳ περὶ σοφιστῶν).

Πυθοκλείδης. Θεωρητικὸς μουσικὸς καὶ διδάσκαλος τοῦ Περικλέους. Σιμωνίδης ὁ Κείος. Λυρικὸς ποιητὴς τοῦ Ε' αἰώνος.

Σωμοράτης. (Βλέπε ἀνωτέρῳ περὶ τοῦ βίου καὶ τοῦ ἔργου αὐτοῦ).

Τάνταλος. Γνωστὸν μυθικὸν πρόσωπον διὰ τὴν τιμωρίαν του εἰς "Α. δην, ὃπου βασανίζεται πεινᾶν καὶ διψᾶν διαρκῶς.

Φαῦδρος ἐκ Μυρρινούντος, δήμου τῆς Ἀττικῆς.

Φειδίας. Περίφημος γλύπτης τοῦ Ε' αἰώνος.

Φερεμοράτης. Κωμικὸς ποιητὴς, δοτις διὰ τοῦ ἔργου του «"Ἄγριοι» ἐσκωπεῖ τὴν τάσιν τῶν συγχρόνων του νά ἐπιτελθουν εἰς τὸν φυσικὸν βίον.

Φιλιππίδης ὁ Φιλομήλου. Ἐπιφανὲς πρόσωπον τῆς ἀθηναϊκῆς κοινωνίας.

Φρυνώνδας. Περιβόητος διὰ τὴν φαυλότητά του Ἀθηναῖος.

Χαρομίδης ὁ Γλαύκωνος. Θεῖος τοῦ Πλάτωνος ὡς ἀδελφὸς τῆς φυσικὸν βίον του Περικλέωντος.

ΠΛΑΤΩΝΟΣ ΠΡΩΤΑΓΟΡΑΣ

1^{ον} (Α') ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ

Περίληψις

Ο Σωκράτης ίκανοποιῶν παράκλησιν φίλου του, ἀγνώστου εἰς ἡμᾶς, διηγεῖται εἰς αὐτὸν ἀπό τοῦ ἐπομένου κεφαλαίου δσα διελέχθη μετὰ τοῦ ἐπιφανεστάτου σοφιστοῦ Πρωταγόρου τοῦ Ἀβδηρίτου ἐν τῷ οἶκῳ τοῦ πλουσιωτάτου Ἀθηναίου Καλλίου τοῦ Ἰππονίκου.

2^{ον} (Β') ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ

Τῆς παρελθούσης νυκτὸς ταυτηϊ,
ἔτι βαθέος ὅρθου,

Ἴπποκράτης δὲ Ἀπολλοδώρου υἱός,

Φάσωνος δὲ ἀδελφός,
ἐκρούει πάνυ σφόδρα τὴν θύραν
τῇ βακτηρίᾳ,

καὶ ἐπειδὴ ἀνέφεξε τις αὐτῷ,
εὐθὺς ἔστι εἰσὼν ἐπειγόμενος,

καὶ λέγων μέγα τῇ φωνῇ ἔφη·

Ὦ Σώκρατες, ἐγρήγορας ἦταν θεοί;

Καὶ ἔγώ γνεύς τὴν φωνὴν αὐτοῦ

ἔφην· Ἴπποκράτης οὗτος·
μή ἀγγέλλεις νεώτερόν τι;

Οὐδέν γε—ῆταν δέ—εἰ μή ἀγαθά γε.

Εὖ αὖ λέγοις—ῆταν δέ ἐγώ·
ἔστι δὲ τι καὶ ἔνεκα τοῦ
τηνικάδε ἀφίκου;

Πρωταγόρας ἤκει—ἔφη

στὰς παρ' ἐμοί·

Πρόφην—ἔφην ἐγώ·
σὺ δὲ ἄρτι πέπυσαι;

Ἄντην ἐδῶ τὴν περασμένην νύκτα,
βαθειὰ καράματα ἀκόμη,

ὅτι Ἴπποκράτης, τοῦ Ἀπολλοδώρου
οὐδὲ;
καὶ ἀδελφὸς τοῦ Φάσωνος,
(μοῦ) ἐκτυποῦσε πολὺ δυνατά τὴν
αὐλόπορταν μὲ τὸ φαρδί (του),

καὶ ὅταν κάποιος τοῦ ἀνοιξε,
ἀμέσως προχωροῦσας μέσα βιαστικός,
καὶ διμιῶν μεγαλοφώνως εἴπε·
Σώκρατη, εἰσαὶ ξυπνητός ἦταν κοιμᾶσαι;

Καὶ ἔγώ, ἐπειδὴ κατάλαβα τὴν φωνὴν του,
εἴπα: αὐτὸς (εἶναι) δέ Ἴπποκράτης·
μήπως φέρνεις καμμιάν δυσάρεστον
εἴδησιν;

Οὐδάν ἀπολύτως (δυσπάρεστον)—εἴπεν
αὐτὸς—παρὰ μόνον εὐχάριστα.

‘Ωραῖα! εἴπα ἐγώ·
μό τι συμβαίνει καὶ γιατὶ^{τι}
ῆλθες τέτοιαν ὥραν;

‘Ο Πρωταγόρας ἔχει ἔλθει—εἴπεν (ἐ-
κεῖνος)
σταθεῖς πλησίον μου·

Προχθές· εἴπα ἐγώ·
καὶ σὺ μόλις τώρα (τὸ) ἔχεις μάθει;

*Εσπέρας γε, νὴ τοὺς Θεοὺς—ἔφη·
καὶ ἄμα ἐπιψηλαφήσας τοῦ σκίμπο-
δος

ἔκαθέζετο παρὰ τοὺς πόδας μου,
καὶ εἶπεν·

*Εσπέρας δῆτα,
ἄφικόμενος μάλα γε ὄψῃ ἐξ Οἰνόης.

ὅ γάρ τοι παις δὲ Σάτυρος
ἀπέδρα με·

καὶ δῆτα μέλλων σοι φράξειν,
ὅτι διωξούμην αὐτὸν,
ὑπό τινος ἄλλου ἐπελαθόμην·

ἐπειδὴ δὲ ἡλθον
καὶ δεδειπνηκότες ἦμεν
καὶ ἐμέλλομεν ἀναπαύεσθαι,
τότε ἀδελφὸς λέγει μοι,
ὅτι ἥκει Πρωταγόρας·

καὶ ἔτι μὲν ἐνεχείρησα
ἴέναι εὐθὺς παρὰ σέ,
ἐπειτα ἔδοξέ μοι
εἶναι λίαν πόρρω τῶν νυκτῶν·
ἐπειδὴ δὲ τάχιστα ἵνηκε με
ὅ ἐκ τοῦ κόπου ὑπνοῖς,
εὐθὺς ἀναστάς, οὕτω,
ἐπορευόμην δεῦρο.

Καὶ ἔγώ γιγνώσκων τὴν ἀνδρείαν
καὶ τὴν πτοίησιν αὐτοῦ,

Τί οὖν σοι τοῦτο—ἥν δ' ἔγώ—
μῶν Πρωταγόρας ἀδικεῖ τί σε;

Καὶ δις γελάσας ἔφη·
Νὴ τοὺς Θεούς, δὲ Σώκρατες,
ὅτι γε μόνος ἐστι σοφός,
ἔμει δὲ οὐ ποιεῖ.

*Ἀλλὰ ναι μὰ Δία—ἔφην ἔγω—
ἄν διδῷς αὐτῷ ἀργύριον
καὶ πειθῆς ἔκεινον,
ποιησει καὶ σὲ σοφόν.

Εἰ γάρ, εἴη ἐν τούτῳ,
ὦ Ζεῦ καὶ Θεοὶ—ἥ δ' ὅς·
ὧς οὐδὲν οὔτε τῶν ἔμῶν
οὔτε τῶν φίλων

Ναι, χθὲς τὸ βράδυ, μὰ τοὺς θε-
οὺς· εἶπε·

καὶ συγχρόνως, ἀφοῦ ἔψαξε ψηλαφη-
τὰ νὰ εῦρῃ τὸ κρεββάτι (μου),
ἔκαθισε κοντά εἰς τὰ πόδια μου,
καὶ εἶπε·

Ναι, χθὲς τὸ βράδυ,
διότι ἔγύρισα πολὺ ἀργά μάλιστα
ἀπὸ τὴν Οἰνόην·

διότι δὲ δοῦλος (μου) δὲ Σάτυρος
μοῦ ἔψυγε κρυφά·

καὶ λοιπὸν ἐνῶ ἐσκόπευα νὰ σοῦ πῷ,
ὅτι θά τὸν καταδιώξω,
ἀπὸ κάποιαν ἄλλην αἰτίαν (τὸ) ἔξε-
χασα·

δταν λοιπὸν ἔγύρισα
καὶ εἴχαμεν δειπνήσει
καὶ ἐπρόκειτο νὰ κοιμηθῶμεν,
τότε μοῦ λέγει δὲ ἀδελφός (μου),
ὅτι ἔχει ἔλθει δὲ Πρωταγόρας·

καὶ πάλιν ἐπεχείρησα
νὰ ἔλθω ἀμέσως πρὸς σέ,
(ἄλλο) ἐπειτα μοῦ ἔφάνη
ὅτι ἡτο πολὺ προχωρημένη ἡ νύκτα·
ἄλλ' εὐθὺς ὡς μὲ ἀφησεν
οὐ πάτε τέτοιαν κούρασιν ὑπνοῖς.
ἀμέσως ἀφοῦ ἐστηκάθηκα, δπως είμαι,
ἔκινησα πρός τὰ ἔδω·

Καὶ ἔγώ, ἄν καὶ ἔγνωριζα τὸν ζῆλον
καὶ τὴν λαχτάραν αὐτοῦ,

Τί λοιπὸν σὰ (διαφέρει) αὐτὸ—εἶπα
ἔγώ—
μήπως δὲ Πρωταγόρας σὰ ἔχει ἀδικήσει
εἰς τίποτε;

Κοι αὐτός. ἀφοῦ ἐγέλασεν, εἶπεν·
(Ναι) μὰ τοὺς θεούς, Σωκράτη,
διότι βέβαια μόνος (του) εἶναι σοφός,
ἔμενα δμως δὲν μὰ κάμνει.

*Ἀλλὰ ναι μὰ τὸν Δία—εἶπα ἔγώ—
ἄν τοῦ δίδης χρήματα
καὶ τὸν πειθῆς (μὲ αὐτό),
καὶ σὲ θὰ κάμῃ σοφόν.

Μακάρι τὰ ἔξηρτατο ἀπὸ τοῦτο,
ὦ Ζεῦ καὶ Θεοί·—εἶπεν αὐτός·
διότι τίποτε οὔτε ἀπὸ τὰ ἰδικά μου
οὔτε ἀπὸ τῶν φίλων (τὰ χρήματα)

ἐπιλίποιμι ἄν·

ἀλλὰ αὐτὰ ταῦτα καὶ νῦν ἡκω παρὰ σέ,
ίνα ὑπερ ἐμοῦ διαλεχθῆς αὐτῷ·
ἔγώ γάρ ἀμα μὲν καὶ νεώτερός εἰμι,
ἄμα δὲ οὐδὲ ἔόρακα Πρωταγόραν πάποτε οὐδὲ ἀκήκοα οὐδὲν·

ἔτι γάρ η παῖς,
ὅτε ἐπεδήμησε τὸ πρότερον·

ἀλλὰ γάρ, ὅ Σώκρατες,
πάντες τὸν ἄνδρα ἐπαινοῦσι
καὶ φυσιν εἶναι σοφάτατον λέγειν·

ἀλλὰ τὶ οὐ βαδίζομεν παρ' αὐτόν,
ίνα καταλάβωμεν ἔνδον;
καταλύει δέ, ὡς ἔγω ἡκουσα,
παρὰ Καλλίᾳ τῷ Ἰππονίκου·

ἄλλ' ίωμεν.
Καὶ ἔγώ εἶπον· ὡγαθέ,
μήπω γε ίωμεν ἔκεισε,
πρῷ γάρ ἔστιν,

ἀλλὰ ἔξαναστόμεν δεῦρο εἰς τὴν
αὐλήν,
καὶ διατρίψωμεν αὐτοῦ περιιόντες,
ἔως ἂν φῶς γένηται·

εἴτα ίωμεν·
καὶ γάρ τὰ πολλὰ Πρωταγόρας
διατρίβει ἔνδον·

ῶστε—θάρρει—
καταληψόμεθα αὐτὸν ἔνδον,
ώς τὸ εἰκός.

Ἐρμηνευτικά - Γραμματικά - Συντακτικά. *υντός, δρθεον=γε-*
νικαὶ χρονικαὶ.— οδτοι· αντη· τουτί=αντός ἔδω· νέσι, ἀδελφός=
παραθεσεις.— τῇ βακτησίᾳ=δοτική ὁργανική.— ἀνέψει=άδριστος τοῦ
ἄνοιγω.— θει=παρατ. τοῦ εἰμι.— εἰσω=έσω=μέσα.— τῇ φωνῇ=δοτική
ὁργανική.— μέγα λέγω τῇ φωνῇ=μεγαλοφώνως ὅμιλω.— ἔργηγορας=
παρακ. τοῦ ἔγειρω ἔχων οὐδετέραν διάθεσιν καὶ σημασίαν ἐνεστ.=εἰμιας
ξυπνητικός, ἀγρυπνος.— νεώτερον=δυσάρεστον.— ηγ=γ' παρατ. τοῦ ὀρχαίκου
ἡμί=λέγων· η δ' δς (μή ἀποδιδομένους τοῦ δέ)=εἰπεν αὐτός· ηγ δ' ἔγω (α'
πρόσ.)=εἶπον ἔγω· εν ἀν λέγοις (εἰ ἀγγέλλοις ἀγαθά)=δύνασαι νὰ δμι.
χῆς ἐλεύθερα, ἀν ἀγγέλλης εὐχάριστα=ώρατα.— τοῦ=τίνος.— τηνικάδε=

δὲν θὰ ἄφηνα·

ἀλλὰ ἀκριβῶς διὰ τοῦτο καὶ τῷρα
ἔχω ἔλθει πρὸς σέ,
ίνα διὰ λογαριασμόν μου συζητήσῃς:
μαζί του·
διότι ἔγω πρῶτον μὲν εἶμαι καὶ νεώ-
τερος,
δεύτερον ἔτε οὔτε ἔχω ίδει τὸν Πρω-
ταγόραν ποτὲ μέχρι σήμερον
οὔτε (οὖν) ἔχω ἀκούσει καθόλου·

διότι παιδὶ ἀκόμη ἥμουν,
ὅταν τὴν προηγουμένην φορὰν ἐμεινεν-
έδω·

ἀλλὰ πάντως, Σωκράτη,
ὅλοι ἐπαινοῦν τὸν ἄνδρα
καὶ λέγουν ὅτι εἶναι σοφάτατος εἰς
τὸ λέγειν·

ἀλλὰ διατὶ δὲν πηγαίνομεν πρὸς αὐ-
τόν,
διὰ νὰ (τὸν) πετύχωμεν μέσα;
φιλοξενεῖται δέ, καθὼς ἡκουσα,
εἰς τὸν οἶκον τοῦ Καλλίου, υἱοῦ τοῦ
Ἴππονίκου·

ἄλλ' ἂς πηγαίνωμεν.
Καὶ ἔγω εἶπα· φίλε μου,
ἄς μὴ πηγαίνωμεν ἀκόμη ἔκει,
διότι εἶναι πρωΐ,

ἀλλὰ ἂς σηκωθῆμεν ἀπ' ἔδω καὶ ἄς
ἔξελθωμεν εἰς τὴν αὐλήν,
καὶ ἄς περάσωμεν τὴν ὁδαν αὐτοῦ πε-
ριπατοῦντες, μέχρις ὅτου φωτίσῃ·

ἔπειτα ἄς πηγαίνωμεν·
καθ' δοσον μάλιστα ὡς ἔπι τὸ πλει-
στον δ Πρωταγόρας διέρχεται τὸν χρό-
νον τοῦ μέσα·
ἔπομενος—μέντος ἡσυχος—
θὰ πετύχωμεν αὐτὸν μέσα,
κατὰ πᾶσαν πιθανότητα.

τοιαύτην ὥραν.— πέπινσες=παρακ. τοῦ πυνθάνομαι=πληροφοροῦμαι, μανθάνω.— ἐσπέρας=γενική χρονική.— ἐπιψηλαφῶ=φηλαφητά ἀναζητῶ, ψάχνω.— δοκίμπεους=καλίνη χαμηλή, κρεββάτι.— δέ Σάτυρος=ἐπεξήγησις.— ἀπέδρα=ἀδριστος τοῦ ἀποδιδράσκω=δραπετεύω, φευγω κρυψω.— διωξόμην=εὐκτική πλαγίου λόγου, διότι ή πρότασις ἔξαρται εἴς ιστορικού χρόνου.— ὑπό τενος ἄλλον=άναγκαστικόν αἴτιον.— ἐπελαθόμην=ἄρρ. τοῦ ἐπιλανθάνομαι.— δεδειπνηκότες ἡμεν=ὑπερσ. τοῦ δειπνῶ.— πόρρω=μακράν.— λίαν πόρρω τῶν νυκτῶν=γενική διαιρετική.— ἀνηκεν=ἄρρ. με=ἄφην.— εἰς τοῦ κόπτου=άναγκ. αἴτιον.

ἄνδρεια = προθυμία, ζῆλος.— πτοίησις = ἐπιθυμία, λαχτάρα.— μῶν = μὴ οὖν=μήποις.— ἀν διδῷς καὶ πείθησ... ποιησει=δ' εἰδος ὑποθ. λόγου, τὸ προσδοκώμενον.— εἰ γάρ εἴη καὶ εἴθε εἴη=εὐχετική εὐκτική.— ἔν τινι ἔστιν=ἔξαρται εἴς τινος.— οὕτε τῶν φίλων=οὔτε τῶν φίλων.— αντέ ταῦτα=αἰτιατική τοῦ σκοποῦ ή τῆς αἰτίας.— η=ἡν=ημην.— ἐπιδημῶ=μένω εἰς τι μέρος.— λέγειν=ἀπαρ. τοῦ κατά τι.— ὠραθέ=ἄγαθε.— ἔξαναστάμεν=ὑποτακτική ἀριστού (ἔξανέστη) τοῦ ἔξανίσταμαι=σηκώνομαι καὶ ἔξερχομαι.— περιεόντες=τροπική μετοχή.— αὐτοῦ=τοπικὸν ἐπίρρ.— Θάρρει=προστ. τοῦ θαρρῶ.

Πραγματικά - Διασαφητικά - Αἰσθητικά. βαθέος δρόσου = τὸ πρό τῆς ἔρχομένης ήμέρας. ἐν φέτι λίγην φ δύναται τις χρῆσθαι παρέβαλε τὸ «δρόσος βαθύς» ἐν τῷ διαλόγῳ «Κείτων». — 'Ιπποκράτης' βλέπε εἰς τὸν ἐν τῷ εἰσαγωγῇ πίνακα τῶν κυρίων ὄνομάτων.— ἔμοις τῇ βακτηρίᾳ, διότι ή πιωκήν οίκια τοῦ Σωκράτους είχε θύραν ἀνευ ρόπτρου, ἐν φετὶς οίκιας τῶν πλουσίων ὑπῆρχε καὶ κύρων διὰ τὴν φύλαξιν αὐτῆς.— τὴν θύραν=τὴν αὔλειον θύραν, τὴν αὐλόπορταν — μὴ ἄγγέλλεις νεώτερον τι (εὐφημισμός).— τητυκαί, ήτοι εἰς ὕραν ἀκατάληπνον.— Πρωταγόρας βλέπε εἰς τὸν ἐν τῇ εἰσαγωγῇ πίνακα τῶν κυρίων ὄνομάτων.— ἐσπέρας ἀντί χθές ἐσπέρας, διότι οἱ Αθηναῖοι τὴν ήμέραν ὑπελόγιζον ἀπό δύσεως εἰς δύσιν.— ἐπιψηλαφήσας, διότι δὲ Σωκράτης ἔνεκα τῆς πενίας του δὲν είχεν ἀνημμένον λύχνον.— οικέποντος=χομηλή καὶ εὐτελής καλίνη.— Οἰνός ἐλέγετο δῆμος τις πλησίον τοῦ Μαραθῶνος καὶ ἔτερος, δύον σημερινὸν τὸ Μάζι.— δ σταΐς οἱ Αθηναῖοι παῖδες καὶ οἱ οἰκέται ἔκαλουν τοὺς δούλους πρὸς ἀπογύην τῆς βαρείας λέξεως «δοῦλος».— τῶν νυκτῶν=τῶν νυκτερινῶν ὅρῶν.— ἀν διδῷς ἀργύριον, διότι κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὸν δωρεάν καὶ δημοσίᾳ διδάσκονται Σωκράτη, δὲ Πρωταγόρας ἐδίδασκεν ἐν κλειστῷ χώρῳ λαμβάνων περὶ τὰς ἔκατὸν μνᾶς παρ' ἔκαστου μαθητοῦ.— δτε ἐπεδήμησε τὸ περίτερον, περὶ τὸ 444 π.Χ.— Καλλίας δ 'Ιπποκρίνου' βλέπε εἰς τὸν ἐν τῇ εἰσαγωγῇ πίνακα τῶν κυρίων ὄνομάτων.

Χαρακτηρισμὸς προσώπων.

*Ο 'Ιπποκράτης είναι νεαρός τις 'Αθηναῖος, οἰκειότατος πρὸς τὸν Σωκράτη, ὃς προκύπτει ἐκ τῶν φράσεων «βαθέος δρόσου ἔκρους πάνυ σφόδρα τὴν θύραν...», καὶ εὐθὺς οὗτος εἰστι ἐπειγόμενος.... λέγων μέγα τῇ φωνῇ», πλούσιος «ἄν διδῷς ἀργύριον—εἰ γάρ εἴη ἐν τούτῳ», φιλομαθῆς καὶ φιλόδοξος αμόνος ἔστι σοφός, ἐμὲ δὲ οὐ κοιτεῖ, ἀδημονῶν νά μαθητεύσῃ πλησίον τοῦ Πρωταγόρου πρὸς Ικανοποίησιν τοῦ ἀντικειμένου τῆς φιλοδοξίας του «ενέκειρησα εὐθὺς λέναι.... εὐθὺς ἀναστὰς ἐπορευόμην.... τι οὐ βαδίζομεν... ἀλλ' ἵωμεν».

*Ο Σωκράτης ἀντιθέτως είναι ηρεμος τύπος καὶ ἀπαθής, ἐπίσης δὲ καὶ

εξέρων «πρόφην, σὺ δὲ ἄρτι πέπυσαι.... τὶ οὖν σοι τοῦτο... ἂν διδῷς χρήματα... ποιήσει καὶ σὲ σοφόν... μήπω ζωμεν.... διατρίβει ἔνδον».

Νόημα. Τὸ 432 π.Χ. ὁ ἐπιφανῆς σοφιστὴς Πρωταγόρας εἰχεν ἔλθει εἰς τὰς Ἀθήνας καὶ ἡτο φιλοξενούμενος τοῦ πλουσίου Καλλίου. Νεαρός τις Ἀθηναῖς, ὁ Ἰπποκράτης, πληροφορεῖται τὴν ἀφιξιν τοῦ περιβοήτου σοφιστοῦ καὶ, ἐπιθυμῶν νά μαθητεύσῃ πλησίον αὐτοῦ, ἐπισκέπτεται «ὅρθρου βαθεος» τὸν Σωκράτη, μετά τοῦ ὅποιου συνδέεται διὰ φιλίας, καὶ παρακαλεῖ τὸν φιλόσοφον, διπος ὡς μεγαλύτερος συνοδεύσῃ ἀμέσως αὐτὸν μέχρι τοῦ οἴκου τοῦ Καλλίου καὶ συστήσῃ εἰς τὸν Πρωταγόραν. «Ο Σωκράτης διμως ἀπαθῶς συνιστᾶ εἰς τὸν Ἰπποκράτη νά μὴ βιάζεται, διότι ή ὥρα είναι ἀκατάλληλος πρός ἐπίσκεψιν, ἀλλά νά ἔξελθουν εἰς τὴν αὐλήν τῆς οἰκίας καὶ νά ἀναμείνουν «ἔως ἢν φῶς γένηται».

Περίληψις. Ἐπίσκεψις τοῦ Ἰπποκράτους εἰς τὸν οἶκον τοῦ Σωκράτους καὶ παράκλησις αὐτοῦ πρός τὸν φιλόσοφον, διπος οὗτος συστήσῃ αὐτὸν εἰς τὸν σοφιστὴν Πρωταγόραν.

3^{ον} (Γ') ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ

Μετὰ ταῦτα ἀνστάντες περιῆμεν εἰς τὴν αὐλήν· καὶ ἐγὼ ἀποπειράμενος τῆς ὁώμης τοῦ Ἰπποκράτους διεσκόπουν αὐτὸν καὶ ἡρώτων,

Ἐπέ μοι, ὦ Ἰππόκρατες, - ἔφην ἐγὼ — νῦν ἐπιχειρεῖς λέναι παρὰ Πρωταγόραν. τελῶν ἐκείνῳ ἀργύριον μισθὸν ὑπὲρ σεαυτοῦ,

ὧς ἀφιεῖμενος παρὰ τίνα καὶ γενησόμενος τίς;

ῶσπερ ἢν εἰ ἐπενδεῖς
ἔλθων παρὰ τὸν σαυτοῦ ὅμώνυμον
Ἰπποκράτη τὸν Κρόνον, τὸν τῶν
Ἀσκληπιαδῶν,
τελεῖν ἐκείνῳ ἀργύριον μισθὸν
ὑπὲρ σαυτοῦ,

εἴ τις ἥρετο σε,
Ἐπέ μοι, ὦ Ἰππόκρατες,
μέλεις τελεῖν Ἰπποκράτει μισθὸν
ὧς ὄντι τίνι;

Tί ἀν ἀπεκρίνω;

Μετὰ ταῦτα, ἀφοῦ ἐσηκώθημεν, περιπατούσαμεν εἰς τὴν αὐλήν· καὶ ἐγὼ, ἐπειδὴ ἥθελα νά δοκιμάσω τὴν ἀποφασιστικότητα τοῦ Ἰπποκράτους, ἔβολιδοσκοποῦσα αὐτὸν καὶ (τόν) ἔρωτοῦσα,

Πέρ μου, Ἰπποκράτη — εἴπα ἐγὼ — τόρω ἐτοιμάζεσαι νά ὑπάγγει πλησίον τοῦ Πρωταγόρα, διὰ νά πληρώνῃς εἰς ἐκείνον χρήματα ὡς μισθὸν χάριν τοῦ δαυτοῦ σου,

ἐπειδὴ κατὰ τὴν γνώμην σου θὰ ἔλθῃς πλησίον ποίου καὶ θὰ γίνης τί:

διπος, παραδ. χάριν, ἢν ἐσκέπτεσο,
ἀφοῦ ἔλθῃς πλησίον τοῦ συνωνύμου σου Ἰπποκράτους τοῦ Κρόνου, ἐνδὲ ἀπό τοὺς ἀπογόνους τοῦ Ἀσκληπιοῦ,
νά πληρώνῃς εἰς ἐκείνον χρήματα ὡς μισθὸν χάριν τοῦ δαυτοῦ σου,

ἢν κανεὶς σὲ ἔρωτοῦσε,
Πέρ μου, Ἰπποκράτη,
σκοπεύεις νά πληρώνῃς εἰς τὸν Ἰπποκράτη μισθόν,
ἐπειδὴ κατὰ τὴν γνώμην σου είναι τί;

Tί θὰ ἀπαντοῦσες;

Εἰπον ἄν—ἔφη—
ὅτι ὡς Ιατρῷ.

·Ως γενησόμενος τίς;

·Ως Ιατρός—ἔφη.

*Ἐλ δὲ ἐπενόεις, ἀφικόμενος παρὰ
Πολυκλείτον τὸν Ἀργείσον ἦ Φει-
δίαν τὸν Ἀθηναῖον,
τελεῖν ἔκεινοις μισθὸν ὑπὲρ
σαυτοῦ,*

εἴ τις ἥρετό σε.

·Έχεις ἐν νῷ τελεῖν Πολυκλείτῳ τε
καὶ Φειδίᾳ τοῦτο τὸ ἀργύριον

·ώς ὅντι τίνι;

Tί ἀνάπεμψίνω;

Εἰπον ἄν
ώς ἀγαλματοποιοῖς.

·Ως τις δὲ γενησόμενος αὐτός;

Δῆλον ὅτι ἀγαλματοποιός.

Εἰεν—ήν δ' ἔγω·

Παρὰ δὲ δὴ Πρωταγόραν νῦν ἀφι-
κόμενοι ἔγω τε καὶ σὺ ἔτοιμοι
ἔσομέθα τελεῖν ἔκεινων ἀργύριον
μισθὸν ὑπὲρ σοῦ, ἂν μὲν ἔξινηται
τὰ ἡμέτερα χρήματα καὶ πείθωμεν
αὐτὸν τούτοις, εἰ δὲ μή, προσαν-
αλίσκοντες καὶ τὰ τῶν φίλων.

εἰ οὖν τις ἔρθοιτο ἡμᾶς σπουδάζοντας
περὶ ταῦτα οὕτω σφόδρα·

Εἰπέ μοι, δὲ Σώκρατές τε καὶ Ἰππό-
νοράτες, ἔχετε ἐν νῷ τελεῖν χρήματα
τῷ Πρωταγόρᾳ ὡς ὅντι τίνι;

*Tί ἀλλο γε ὄνομα ἀκούομεν
λεγόμενον περὶ Πρωταγόρου,
ῶσπερ περὶ Φειδίου
ἀγαλματοποιὸν καὶ περὶ Ὁμήρου
ποιητήν;*

Θά ἔλεγα—εἶπεν—
ὅτι (σκοπεύω νὰ τὸν πληρώνω), ἐπειδὴ
κατὰ τὴν γνώμην μου είναι Ιατρός.

Διὰ νὰ γίνησ τί;

Διὰ νὰ γίνω Ιατρός—εἶπεν.

*Ἐὰν δὲ ἐσκέπτεσσο, ἀφοῦ ἔλθῃς πλη-
σίον τοῦ Πολυκλείτου τοῦ Ἀργείου ἢ
τοῦ Φειδίου τοῦ Ἀθηναίου,
νὰ πληρώνῃς εἰς ἔκεινονς μισθὸν χά-
ριν τοῦ ἑαυτοῦ σου,*

ἄν μανεις σὲ ἐρωτοῦσες·

Σκέπτεσαι νὰ πληρώνῃς εἰς τὸν Πο-
λυκλείτον καὶ εἰς τὸν Φειδίαν αὐτά
τὰ χρήματα.

ἐπειδὴ κατὰ τὴν γνώμην σου είναι τί;
Tί θὰ ἀπαντούσες;

Θά ἔλεγα, (ὅτι σκέπτομαι νὰ τοὺς
πληρώνω), ἐπειδὴ κατὰ τὴν γνώμην
μου είναι ἀγαλματοποιός.

Κοι διὰ νὰ γίνησ ὁ ἰδιος τί;

Προφανῶς ἀγαλματοποιός·

Πάει καλά—εἴπα ἔγω·

Καὶ πλησίον τοῦ Πρωταγόρα λοιπὸν
τῷρα ἀφοῦ ἔλθωμεν ἔγω καὶ σὺ θὰ
εἰμεθα ἔτοιμοι νὰ πληρώνωμεν εἰς ἔ-
κεινον χρήματα ὡς μισθὸν πρὸς χά-
ριν σου, ἀν μὲν ἐπαρκοῦν τὰ ἰδιαί
μας χρήματα καὶ πείθωμεν οὐτὸν μὲ
αὐτά, εἰ δ' ἄλλως ἔξινεύοντες προσέτε
καὶ τὰ (χρήματα) τῶν φίλων·

*ἔὰν λειπόντων ἐρωτοῦσες μανεις ἡμᾶς,
οἱ ὅποιοι μὲ τόσον ζῆλον σπεύδομεν
εἰς αὐτά·*

Πέξ μου, Σωκράτη καὶ Ἰπποκράτη,
σκέπτεσθε νὰ πληρώνετε χρήματα εἰς
τὸν Πρωταγόραν, ἐπειδὴ κατὰ τὴν γνώ-
μην σας είναι τί;

Tί θὰ ἀπαντούσαμεν εἰς αὐτόν;

Tί ἄλλο βεβαιώς ὄνομα ἀκούομεν
νὰ λέγεται περὶ τοῦ Πρωταγόρα,
ῶσπερ ἀκριβῶς περὶ τοῦ Φειδίου
ἀγαλματοποιὸν καὶ περὶ τοῦ Ὁμήρου
ποιητήν;

Τί τοιούτον ἀκούομεν περὶ Πρωταγόρου;

Σοφιστήν δή τοι ὄνομάζουσι γε
ῶ Σώκρατες, εἰναι τὸν ἀνδρα—έφη.

Ἐρχόμεθα ἄρα τελοῦντες τὸ χρήματα ὡς σοφιστῆν;

Μάλιστα.

Εἰ οὖν τις καὶ τοῦτο προσέρχοιτο σα.

Αὐτὸς δὲ δὴ ἔρχει παρὰ τὸν Πρωταγόραν ὡς γενησόμενος τις;

Καὶ ὃς εἶπεν ἐρυθριάσας—
ἡδὴ γιργάντες τοὺς ἡμέρας,
ῶστε γενέσθαι αὐτὸν καταφανῆ—

Ἐτὶ μέν τι εοικε τοῖς ἐμπροσθεν,
δῆλον δὲ γενησόμενος σοφιστής.

Σὺ δὲ—ἥν δὲ ἔγω—πρὸς θεῶν,
οὐκέτι ἀισχύνοιο παρέχων σαυτὸν
εἰς τοὺς Ἑλληνας σοφιστήν;

Νὴ τὸν Δία, ὦ Σώκρατες,
εἴπερ γε χρὴ λέγειν
ὅτι διανοοῦμαι.

Ἄλλ᾽ ἄρα, ὦ Ἰππόκρατες,
μὴ ὑπολαμβάνεις οὐκ ἕσσοςθαι
τοιαύτην τὴν παρὰ Πρωταγόρου
μάθησιν σου,

ἄλλ᾽ οἷαπερ ἔγένετο ἡ παρὰ τοῦ
γραμματιστοῦ καὶ κιθαριστοῦ καὶ
παιδοτρίβου;

Τούτων γὰρ ἔκάστην οὐκ ἔμαθες
σὺ ἐπὶ τέχνῃ, ὡς ἕσσομενος δημιουργός,
ἄλλ᾽ ἐπὶ παιδείᾳ, ὡς πρόσπει
τὸν ίδιώτην καὶ τὸν ἐλεύθερον.

Πάνυ μὲν οὖν δοκεῖ μοι—έφη—
τοιαύτη μᾶλλον εἰναὶ ἡ παρὰ
Πρωταγόρου μάθησις.

Ἐρμηνευτικά - Γραμματικά - Συντακτικά. ἀναστάντες (ἀνέστην)
τοῦ ἀνίσταμαι=σηκωνοματ. — περιῆμεν=παρατ. τοῦ περιέρχοματ=περι-

Τί ἀνάλογον ἀκούομεν περὶ τοῦ Πρωταγόρου;

Σοφιστής, ὡς γνωστόν, λέγουσι βέβαια,
Σωκρατη, διτι εἰναι ὁ ἀνηρ—εἰπεν.

Ἐρχόμεθα λοιπόν, διὰ νὰ πληρώσωμεν τὰ χρήματα, ἐπειδὴ ἔχομεν τὴν γνώμην διτι εἰναι σοφιστής;

Μάλιστα.

Ἄν λοιπόν κανεὶς σὲ ἔρωτοῦσσε καὶ τὸ ἔξῆς προσέστη.

Καὶ σὺ ἔρχεσαι πλησίον τοῦ Πρωταγόρα, διὰ νὰ γίνης τί;

Καὶ αὐτὸς, ἀφοῦ ἔκοκκινισεν, εἴπει—
διότι ἐγλυκοχάρας πλεον ἡ ἡμέρα,
ῶστε νὰ φαίνεται αὐτὸς καθαρός—

Ἐὰν μὲν εἰναι κάπως διμοιον μὲ τὰ προηγούμενα,
εἰναι προφατὲς διτι (ἔχομαι πλησίον τοῦ Πρωταγόρα), διὰ νὰ γίνω σοφιστής.

Σὺ δὲ—εἴπα ἔγω—δι' ὅνομα τῶν θεῶν,
δὲν θὰ ἔντερεπόσουν παρουσιαζόμενος
εἰς τοὺς Ἑλληνας ὡς σοφιστής;

Ναι μὰ τὸν Δία, Σωκράτη,
ἄν βεβαιώς επιβάλλεται νὰ λέγω δια σκέπτομαι.

Ἄλλὰ τότε, Ἰπποκράτη,
μήπως νομίζεις διτι δὲν θὰ εἰναι
τέτοια ἡ ἐκ μέρους τοῦ Πρωταγόρα
μάθησίς σου,

ἄλλὰ διποίου εἰδους ὑπῆρξεν ἡ ἐκ μέρους τοῦ διδασκάλου τῆς γραφῆς καὶ
ἀναγνώσεως καὶ τῆς κιθάρας καὶ τῆς γυμναστικῆς;

Διότι ἔκάστην ἀπὸ αὐτὰς δὲν (τὴν)
ἔμαθες διὰ ἐπαγγελματικὴν ἀσκησιν,
δηλαδὴ διὰ νὰ γίνης ἐπαγγελματίας,
ἄλλὰ πρὸς μόρφωσιν, δπως πρόσπει (νὰ τὴν μανθάνῃ) διδιώτης καὶ δ ἐρασιτέχνης.

Βεβαιότατα—εἴπε—μοῦ φαίνεται
τοιαύτη μᾶλλον διτι εἰναι ἡ ἐκ μέρους τοῦ Πρωταγόρου μάθησις.

πατῶ. — ἀποπειρῶμαι (βουλητικὸς ἔνεστώς) = θέλω νὰ δοκιμάσω. — ὁρμη = Ισχὺς θελήσεως, ἀποφασιστικότης. — διασκοπῶ = βόλιδοσκοπῶ. — τελῶ = μετοχὴ μελλ. τοῦ τελῶ = πληρώνω (τελική) — μισθόν = κατηγορούμενον. — ἐπινοῶ = σκέπτομαι. — τῶν τῶν Ἀσκληπιαδῶν = διαιρετική. — ηρετο = ἄδρ. β' (ἡρόμην) τοῦ ἔρωτῶ. — μισθόν = ἀντικ. — τίνε = κατηγ. — ἀπεκρίνω = ἄρδ. (ἀπεκρινάμην) τοῦ ἀποκρίνομαι. — ἀγαλματοστοιοῖς = κατηγορ. — αὐτός = κατηγ. προσδ. — δῆλον δτι = προφανῶς, βεβαίως. — εἰεν = ἔστω, πάει καλά (έπιορ. συγκαταθέσεως).

ἔξικνηται = ὑπετ. ἔνεστ. τοῦ ἔξικνοῦμαι = ἐπαρκῶ. — τούτοις = δοτικὴ ὁργανική. — οὗτοι σφόδρα σπουδάζω = μὲν τέσσον ζῆλον σπεύδω. — εἰ ἔροιτο.. ἀποκριναμένα άν=γ' εἰδοῦ. λόγου, ἀπλῆ σκέψις τοῦ λεγοντος. — λεγόμενον = κατηγορηματική. — τελοῦντες = τελική (μέλλων). — προσοέροιτο = εὐκτ. ἀρδ. (προσοηρόδημην) τοῦ προσερωτῶ — ἔρυθρειῶ = κοκκινίζω. — ὑποφαίνει = γλυκοχαράζει. — ἐπὶ τέχνη = προσδ. σκοποῦ. — ἰδιώτην = ὑποκ. τοῦ (μανθάνειν).

Πραγματικά - Διασαφητικά - Αἰσθητικά. Ἰπποκράτης ὁ Κᾶος, Πολύλειτος, Φειδίας· βλέπε εἰς τὸν ἐν τῇ εἰσαγωγῇ πίνακα τῶν κυρίων ὀνομάτων. — Ἀσκληπιαδαί ἔκαλούντο οἱ Ιατροί, ἐπειδὴ ἔθεωροῦντο ὅτι κατήγοντο ἐκ τοῦ Ἀσκληπιοῦ, Θεοῦ τῆς Ιατρικῆς. — ἔρυθριάσας, διότι ὁ Σωκράτης δὲν εἶχε καλὴν ἰδέαν περὶ τῆς σοφιστικῆς. — γραμματιστής = ὁ διδάσκαλος τῆς ἀναγνώσεως, γροφῆς καὶ ταριθμητικῆς. — κινδυριστής = ὁ διδάσκαλος τῆς μουσικῆς. — παιδοτρίβης = ὁ διδάσκαλος τῆς γυμναστικῆς. — δημιουργός = ὁ σκῶν δῆμιον = δημόσιον ἔργον, ὁ ἐπαγγελματίας. — ἰδιώτης = ὁ μὴ ἀσκῶν ἐπάγγελμα. — ἔλεύθερος = ὁ νῦν ἔρασιτέχνης. — πάνυ μὲν οὖν δοκεῖ μοι τοιαντή ..., ἡτοι ὁ Ἰπποκράτης λέγει, ὅτι θά γίνη μαθητής τοῦ Πρωταγόρου, ίνα μορφωθῇ εὑρύτερον καὶ οὐχὶ ίνα γίνη σοφιστής.

Φιλοσοφικά. Εἰς τὸ παρόν κεράλαιον ὁ Σωκράτης χρησιμοποιεῖ δύο φοράς τὸν λεγόμενον ἀναλογικὸν συλλογισμόν, καθ' ὃν δρμώμενοι ἔκ μιᾶς ἡ περισσοτέρων περιπτώσεων συμπεραίνομεν περὶ ἄλλης ἢ ἄλλων, αἵτινες ἔχουν διμοίσιητά τινα πρὸς τὰς πρώτας, ἡτοι ὁρμώμενοι ἔκ τινος μερικοῦ συμπεραίνομεν περὶ ἄλλου μερικοῦ.

Διὰ τοῦ πρώτου συλλογισμοῦ συνάγεται τὸ συμπέρασμα δτι ὁ Ἰπποκράτης θέλει νὰ γίνη μαθητής τοῦ σοφιστοῦ Πρωταγόρου, διὰ νὰ γίνη καὶ ὁ ἰδιος σοφιστής:

ὁ μαθητής τοῦ Ιατροῦ ἐπιδιώκει νὰ γίνη Ιατρὸς
ὁ μαθητής τοῦ ἀγαλματοποιοῦ ἐπιδιώκει νὰ γίνη ἀγαλματοποιὸς
ἄρα ὁ μαθητής τοῦ σοφιστοῦ ἐπιδιώκει νὰ γίνη σοφιστής

Διὰ τοῦ δευτέρου συλλογισμοῦ γίνεται μία ἐπανόρθωσις καὶ συνάγεται ὅτι ὁ Ἰπποκράτης θέλει νὰ γίνη μαθητής τοῦ Πρωταγόρου, διὰ νὰ λάβῃ εὐρυτέρων μορφωσιν :

ὁ μαθητής τοῦ γραμματιστοῦ δὲν ἐπιδιώκει νὰ γίνη γραμματιστής,
ἄλλ. ἀποβλέπει εἰς γενικὴν μόρφωσιν
ώσαντος ὁ μαθητής τοῦ κινδυριστοῦ
διμοίσις ὁ μαθητής τοῦ παιδοτρίβου
ἄρα ὁ μαθητής τοῦ σοφιστοῦ δὲν ἐπιδιώκει νὰ γίνη σοφιστής,
ἄλλ. ἀποβλέπει εἰς γενικὴν τιτα μόρφωσιν

Νόημα. Σωκράτης καὶ Ἰπποκράτης ἔξέρχονται τοῦ ὑπνοδωματίου καὶ περιπατοῦν εἰς τὴν αὐλήν. "Ο Σωκράτης ἔρωτῷ τὸν Ἰπποκράτη, διατὶ ἀδημονεῖ νὰ γίνη μαθητής τοῦ Πρωταγόρου καὶ μάλιστα ἔναντι σίασδήποτε δαπάνης. "Ο Ἰπποκράτης ἀποκρίνεται δτι ἐπιζητεῖ νὰ γίνη καὶ ὁ

ἴδιος σοφιστής, ὅπως εἶναι ὁ Πρωταγόρας. Ἀμέσως ὅμως ἐπανορθώνει τὴν ἀπόκρισίν του, διότι κατὰ τὸν ἐπακολουθήσαντα διάλογον μετά τοῦ Σωκράτους ὁμολογεῖ εἰς αὐτόν, ὅτι σκοπὸς τῆς φοιτήσβως του πλησίον τοῦ Πρωταγόρου εἶναι νὰ λάβῃ εὐρυτέραν τινὰ μόρφωσιν.

Περίληψις. Ὁ Ἰπποκράτης, ἔρωτώμενος ὑπὸ τοῦ Σωκράτους περὶ τοῦ σκοπού τῆς φοιτήσβως του πλησίον τοῦ Πρωταγόρου, ἀποκρίνεται ὅτι ἐπιδιώκει νὰ λάβῃ μίαν ἀνωτέραν μόρφωσιν.

4^{ON} (Δ') ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ

Οἰσθα οὖν ὁ μέλλεις νῦν πράττειν
ἢ λανθάνει σε;—ῆγη δ' ἔγω.

"Ἐχεις λοιπὸν ἐπίγνωσιν ἔκείνου, τὸ δοπίον τῷρα σκοπεύεις νὰ κάνῃς, ἢ διαφεύγει τὴν προσοχήν σου;— εἴπα
ἔγω.

Περὶ τοῦ;

Περὶ τίνος (ἐννοεῖς);

"Οτι μέλλεις παρασχεῖν τὴν ψυχὴν
τὴν σαυτοῦ ἄνδρι, ὡς φύς, σοφιστῇ
θεραπεῦσαι·

"Οτι σκοπεύεις νὰ παραδώσῃς τὴν
ψυχὴν σου εἰς ἄνδρα, καθὼς λέγεις,
σοφιστῇ, διὰ νὰ (τὴν) μορφώ-
σῃ·

εἰ δὲ οἰσθα, ὁ, ποτε ὁ σοφιστής
ἔστιν, θαυμάζοιμι ἄν·

ἄν ὅμως γνωρίζεις, τὶ τέλος πάντων
εἶναι σοφιστής, θὰ παραξενεύσομουν·

καίτοι εἰ τοῦτο ἀγνοεῖς, οὐδὲ ὅτῳ
παραδίδεις τὴν ψυχὴν οἰσθα, οὔτε εἰ
ἀγαθῷ οὔτε εἰ κακῷ πράγματι.

καὶ ὅμως, ἄν ἀγνοῇς αὐτό, οὔτε
εἰς ποῖον προτίθεσαι νὰ παραδώ-
σῃς τὴν ψυχὴν (σου) γνωρίζεις, οὔ-
τε ἔὰν εἰς καλὸν οὔτε ἔὰν εἰς κα-
κὸν πρᾶγμα.

Οἷμαι γε εἰδένοι—ἔφη.

Νομίζω τούλάχιστον ὅτι γνωρίζω—
εἴτεν.

Λέγε δή, τὶ ἥγει εἶναι τὸν σοφιστήν;

Λέγε λοιπόν, τὶ νομίζεις ὅτι εἶναι
ὁ σοφιστής;

"Ἐγὼ μὲν—ῆγη δ' ὁς—ῶσπερ τοῦνομα
λέγεις,
τοῦτον εἶναι τὸν ἐπιστήμονα
τῶν σοφῶν.

"Ἐγώ τούλάχιστον — εἰπεν αὐτός —
ὅπως καὶ τὸ ὄνομα λέγει, (νομίζω)
ὅτι οὗτος εἶναι ὁ κάτοχος τῶν γνώ-
σεων.

Οὐκοῦν—ῆγη δ' ἔγω—τοῦτο μὲν ἔξεστι
λέγειν καὶ περὶ ζωγράφων καὶ περὶ
τεκτόνων, ὅτι οὗτοι εἰσιν οἱ ἐπιστή-
μονες τῶν σοφῶν·

"Ἐπομένως — εἴπα ἔγω — τοῦτο μὲν
εἶναι δυνατὸν νὰ λέγῃ (τις) καὶ
περὶ τῶν ζωγράφων καὶ περὶ τῶν
τεκτόνων, δηλαδὴ ὅτι οὗτοι εἶναι
οἱ κάτοχοι τῶν γνώσεων·

ἄλλ· εἴ τις ἔρωιτο ἡμᾶς, τὶ τῶν σο-
I. Θ. ΡΩΣΣΗ—ΣΧΟΛ. ΜΕΤ.: ΠΛΑΤΩΝΟΣ ΠΡΩΤΑΓΟΡΑΣ
ἄλλ· ἄν κανεὶς μᾶς ἔρωτοῦσε: κά-

φῶν εἰσιν ἐπιστήμονες οἱ ζωγράφοι, εἴποιμεν ἂν που αὐτῷ, διὰ τῶν πρὸς τὴν ἀπεργασίαν τὴν τῶν εἰκόνων, καὶ τάλλα οὔτεως·

εἰ δέ τις ἔροιτο ἔκεινο,

ὅ δὲ σοφιστὴς τὶ τῶν σοφῶν ἔστιν;

Τὶ ἂν ἀποκρινοίμεθα αὐτῷ;

ποίας ἑργασίας ἐπιστάτης;

Τὶ ἂν εἴποιμεν, ὁ Σώκρατες, εἰναι αὐτὸν ἡ ἐπιστάτην τοῦ ποιῆσαι δεινὸν λέγειν;

"Ισως ἂν λέγοιμεν ἀληθῆ—ἡν δ' ἔγω—οὐ μέντοι ίκανῶς γε·

ἡ γὰρ ἀπόκρισις ἡμῖν δεῖται εἴτε ἔρωτήσεως, περὶ διου ὁ σοφιστὴς ποιεῖ δεινὸν λέγειν·

ῶσπερ ὁ κιθαριστὴς ποιεῖ δήπου δεινὸν λέγειν περὶ οὗπερ καὶ ἐπιστήμονα, περὶ κιθαρίσεως·

ἡ γὰρ;

Ναί.

Εἰεν· ὁ δὲ δὴ σοφιστὴς ποιεῖ δεινὸν λέγειν περὶ τίνος;

ἡ δῆλον διὰ περὶ οὗπερ καὶ ἐπισταται;

Εἰκός γε.

Τὶ δὴ ἔστι τοῦτο περὶ οὗ αὐτός τε ὁ σοφιστὴς ἔστιν ἐπιστήμων καὶ τὸν μαθητὴν ποιεῖ;

Μὰ Δία—ξφη—οὐκέτι ἔχω σοι λέγειν.

τοχοὶ τῶν γνώσεων εἰς τὶ εἰναι οἱ ζωγράφοι; Θὰ τοῦ ἔλέγαμεν — πιστεύω—διὰ (εἰναι κάτοχοι τῶν γνώσεων) τῶν σχετικῶν μὲ τὴν ἐκτέλεσιν τῶν εἰκόνων, καὶ ὡς πρὸς τὰ ἄλλα κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον·

ἔάν δὲ κανεὶς ἔρωτοῦσε τὸ θέτης,

"Ο δὲ σοφιστὴς εἰναι κάτοχος τῶν γνώσεων εἰς τὶ;

Τὶ θὰ τοῦ ἀπαντούσαμεν;

ποίας ἑργασίας (εἰναι) ἐπιστήμων;

Τὶ θὰ ἔλέγαμεν, Σωκράτη, διὰ εἰναι αὐτὸς παρὰ ἐπιστήμων τοῦ νὰ καθιστᾶ (κάποιον) ίκανὸν εἰς τὸ λέγειν;

διότι ἡ ἀπάντησίς μας χρειάζεται ἀκόμη (μίαν) ἔρωτησιν, περὶ τίνος δοσοφιστὴς καθιστᾶ (κάποιον) ίκανὸν εἰς τὸ λέγειν·

δηποτες δο κιθαριστὴς καθιστᾶ βεβαιώς (κάποιον) ίκανὸν εἰς τὸ λέγειν διὰ διὰ τὸν καθιστᾶ καὶ ἐπιστήμονα, δη λαδὴ διὰ τὴν κιθάρισιν·

ἔτσι δὲν εἰναι;

Ναί.

Πάει καλά· καὶ δοσοφιστὴς λοιπὸν καθιστᾶ (κάποιον) ίκανὸν εἰς τὸ λέγειν περὶ τίνος;

ἡ (εἰναι) φανερὸν διὰ (τὸν καθιστᾶ ίκανὸν εἰς τὸ λέγειν) περὶ αὐτοῦ, τὸ δοποῖον καὶ γνωρίζει;

Φυσικά.

Τὶ λοιπὸν εἰναι τοῦτο, τοῦ δοποῖου καὶ διδοῖος δοσοφιστὴς εἰναι ἐπιστήμων καὶ τὸν μαθητὴν καθιστᾶ (ἐπιστήμονα);

Μὰ τὸν Δία—εἰπε—δὲν μπορῶ πλέον νὰ σοῦ ἀπαντῶ.

Ἐρμηνευτικά - Γραμματικά - Συντακτικά. λανθάνω τινά=διαφεύγω τὴν προσοχήν τυνος.— θεραπεύσαι=καθαρώς τελικόν, τοῦ σκοποῦ.— δὲ ποτε δ σοφιστῆς ἔστιν=πλαγία ἐρώτησις.— τὶ=κατηγορ.— τὸν ἐπιστήμονα=κατηγορ.— τῶν σοφῶν=ἀντικειμενική.— τί=αλτιατική τοῦ κατά τι.— τὴν τῶν εἰκόνων=ἐπιθ. προσδ.— τῶν εἰκόνων=ἀντικειμενική.— ἐργασίας= ἀντικειμενική.— ἡ ἐπιστάτην=β' δρος συγκρίσεως, ἔνεκα τοῦ τι=τι ἄλλο.— τοῦ ποιῆσαι=ἀντικειμενική.— λέγειν=προσδ. τοῦ κατά τι.— περὶ δτον . . . =πλαγία ἐρώτησις.—

Φιλοσοφικά. Εἰς τὸ παρόν κεφάλαιον ὁ Σωκράτης ἐρωτᾷ τὸν Ἰπποκράτη, ἂν δύναται νὰ δώσῃ τὸν ὄρισμὸν τῆς ἐννοίας «σοφιστῆς», ἂν δηλαδὴ γνωρίζῃ, τὶ σημαίνει «σοφιστής», εἰς τὸν δρόποιον προτίθεται νὰ παραδῷσῃ τὴν ψυχήν του δ' ἀνωτέραν μόρφωσιν, ὡς εἶπεν εἰς τὸ προηγούμενον κεφάλαιον.

Ορισμός είναι ἡ ἀποσαφήνισις ἐννοίας τινὸς διὰ τῆς εὐρέσεως καὶ ἀπόδοσεως εἰς αὐτὴν τῶν οὐσιωδῶν γνωρισμάτων της. Εἰς τὸν ὄρισμὸν διακρίνομεν τὴν δριστήαν ἐννοίαν, τὸ πρόσεκτον γένος καὶ τὴν εἰδοποιὸν διαφοράν. «Ο δρισμὸς πρέπει νὰ περιέχῃ τὰ ἀπαραίτητα γνωρισμάτα τῆς δριστίας ἐννοίας καὶ μόνον αὐτά, ἄλλος είναι ἐσφαλμένος.

Δίδων δὲ Ἰπποκράτης τὸν ὄρισμὸν τοῦ σοφιστοῦ, λέγει διτὶ «σοφιστῆς ἐστιν δὲ ἐπιστήμων τῶν σοφῶν = δὲ κάτοχος τῶν γνώσεων».

«Ο δρισμὸς αὐτὸς είναι ἐσφαλμένος, χαρακτηριζόμενος ὑπὸ τῆς Λογικῆς ὡς εὑρέτερος τοῦ δέοντος, διότι, ἀν σοφιστῆς είναι δὲ κάτοχος γνώσεων, τότε δὲ ζωγράφος καὶ δὲ τέκτων δύνανται νὰ είναι σοφισταὶ ὡς κάτοχοι γνώσεων καὶ οὗτοι.

'Αλλ' δπος περὶ τοῦ ζωγράφου λέγεται διτὶ οὗτος είναι κάτοχος γνώσεων σχετικῶν μὲ τὴν ἔκτελειν τῶν εἰκόνων, τοιουτοτρόπως πρέπει νὰ λεχθῇ, τίνων γνώσεων κάτοχος είναι δὲ σοφιστής.

Συμπληρῶν λοιπὸν ὁ Ἰπποκράτης τὸν δρισμὸν λέγει διτὶ «σοφιστῆς ἐστιν δὲ ἐπιστάτης τοῦ ποιῆσαι τενα δεινὸν λέγειν».

'Αλλὰ καὶ οὗτος δὲ δρισμὸς είναι εὑρέτερος τοῦ δέοντος, διότι δὲν διέζει «περὶ διτοῦ δὲ σοφιστῆς ποιει τινα δεινόν λέγειν».

«Ο Ἰπποκράτης δύως δὲν δύταται νὰ προχωρήσῃ εἰς τὴν διαιλογικὴν μετὰ τοῦ Σωκράτους συζήτησιν καὶ δὲν ἀπαντᾷ εἰς τὸ ἐρώτημα; τι ἔστιν τοῦτο περὶ οὐ αὐτός τε δ σοφιστῆς ἔστιν ἐπιστήμων καὶ τὸν μαθητὴν ποιεῖ;

Νόημα. «Ο Σωκράτης ἐρωτᾷ τὸν Ἰπποκράτη. ἀν γιωρίζῃ, τι είναι σοφιστής, εἰς τὸν δρόποιον βιάζεται νὰ παραδώσῃ καὶ νὰ ἐμπιστευθῇ τὴν ψυχὴν του πρόδος μόρφωσιν. «Ο Ἰπποκράτης δίδει μὲν δύο δρισμούς τῆς ἐννοίας, ἄλλ' ὁ Σωκράτης ἐλέγχει τούτους ὡς ἐσφαλμένους. «Ο Ἰπποκράτης προβάλλει ἀδυναμίαν νὰ δώσῃ τὸν ζητούμενον δρισμόν.

Περίληψις. 'Επι ἐρωτήσεως τοῦ Σωκράτους ὁ Ἰπποκράτης ὁμολογεῖ διτὶ δὲν δύναται νὰ δώσῃ ἀκριβῆ δρισμὸν τῆς ἐννοίας «σοφιστῆς».

5^{ον} (Ε') ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ

Καὶ ἔγω μετὰ τοῦτο εἶπον· Τί οὖν; Καὶ οἰσθα εἰς οἶνον τινα κίνδυνον ἔρχει ὑποθήσων τὴν ψυχήν;

Καὶ ἔγω μετὰ τοῦτο εἶπα· Τί λοιπόν; γνωρίζεις εἰς ποίον μεγάλον κίνδυνον ἔρχεσαι διὰ νὰ ἐκθέσῃς τὴν ψυχήν (σου);

ἡ εἰ μὲν ἔδει σε ἐπιτρέπειν τὸ σῶμα τῷ, διακινδυνεύοντα γενέσθαι αὐτὸν ἡ χρηστὸν ἡ πονηρόν, πολλὰ ἀν περιεσκέψω, εἴτε ἐπιτρέπτεον εἴτε οὕ, καὶ εἰς συμβουλὴν ἄν παρεκάλεις τούς τε φίλους καὶ τοὺς οἰκείους, σκοπούμενος ἡμέρας συχνάς·

ὅ δὲ ἡγεῖ περὶ πλείονος τοῦ σώματος, τὴν ψυχήν, καὶ ἐν φέστιν ἡ εὑνὴ κακῶς πράττειν πάντα τὰ σά, γενομένου αὐτοῦ χρηστοῦ ἡ πονηροῦ, περὶ δὲ τούτου οὔτε τῷ πατρὶ οὔτε τῷ ἀδελφῷ ἐπεκοινώσω οὔτε οὐδὲν ἡμῶν τῶν ἐταίρων, εἴτε ἐπιτρέπτεον εἴτε καὶ οὐ τὴν σὴν ψυχήν τῷ ἀφικομένῳ τούτῳ ξένῳ,

ἄλλος ἐσπέρας ὀκούσας, ὡς φῆς, ἥκων ὅρθροις περὶ μὲν τούτου οὐδένα λόγον οὐδὲ συμβουλὴν ποιεῖ, εἴτε χρὴ ἐπιτρέπειν σαυτὸν αὐτῷ εἴτε μῆ,

ἔτοιμος δὲ εἰ ἀναλίσκειν τά τε συντοῦ καὶ τὰ τῶν φίλων χρήματα, ὡς ἡδη διεγνωκώς, διτι πάντας συνετέον Πρωταγόρα,

δὸν οὔτε γιγνώσκεις, ὡς φῆς, οὔτε διείλεξαι οὐδεπώποτε, σοφιστὴν δὲ ὀνομάζεις, φαινεῖ δὲ ἀγνοῶν τὸν σοφιστήν, φέ μέλλεις ἐπιτρέπειν σαυτόν, διτι ποτε ἐστιν.

Καὶ ὃς ἀκούσας—έφη· Ἐοικεν, ὡς Σώκρατες, ἔξ δι σύ λέγεις.

*Ἀρ' οὖν, ὡς Ἰππόκρατες, δι σοφιστὴς συγγάνει ὃν ἐμπορός τις ἡ κάπηλος

ἡ ἔταν μὲν ἡτο ἀνάγκη νὰ ἐμπιστευθῆς τὸ σῶμά (σου) εἰς κάποιον, μὲ κινδυνον νὰ γίνη αὐτὸν ἡ ὑγιές ἡ ἀσθενικόν, θὰ ἐξήταξες πολὺ προσεκτικά, ἄν ἐπρεπε νὰ (τὸ) ἐμπιστευθῆς ἡ ὅχι, καὶ θὰ προσκαλούσες διὰ νὰ τοὺς συμβουλευθῆς καὶ τοὺς φίλους καὶ τοὺς συγγενεῖς, ἐξετάζων (τὸ πρᾶγμα) ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας·

αὐτὸν δὲ ποὺ θεωρεῖς ἀνώτερον τοῦ σώματος, δηλαδὴ τὴν ψυχήν, καὶ ἐκ τοῦ ὁποίου ἔξαρταί τη ἐνευχία ἡ δημυστικία σου ὅλη, ἀν γίνη αὐτὸν ὑγιές ἡ νοσηρόν, περὶ τούτου οὔτε τὸν πατέρα οὔτε τὸν ἀδελφὸν οὔτε κανένα ἀπὸ μᾶς τοὺς φίλους (σου) συνεβουλευθῆς, ἀν πρέπη νὰ ἐμπιστευθῆς ἡ ὅχι, τὴν ψυχήν σου εἰς τούτον τὸν ἀφικθέντα ξέιον,

ἄλλα πληροφορηθεὶς (τὴν ἀφιξίν του) τὸ βράδυ—καθὼς λέγεις—έχων ἔλθεις χαράματα σου δέντα λόγον κάμνεις περὶ τούτου οὔτε ζητεῖς συμβουλὴν, ἀν πρέπη νὰ τοῦ ἐμπιστευθῆς τὸν ἔσατόν σου ἡ ὅχι,

ἀλλὰ εἰσαι ἔτοιμος νὰ ἐξειδεύῃς τὰ χρήματα καὶ τὰ ἴδια σου καὶ τῶν φίλων ὡς ἀποφασισμένος ἡδη. διτι πρέπει δημοσήδηποτε νὰ μαθητεύῃς πλησίον τοῦ Πρωταγόρου,

τὸν ὁποίον οὔτε γνωρίζεις—ὡς λέγεις—οὔτε ποτὲ μέχρι σήμερον ἔχεις συνητήσεις (μαζὶ του), τὸν ὀνομάζεις δὲ σοφιστήν, ἀποδεικνύεσαι δὲ διτι ἀγνοεῖς τὸν σοφιστήν, εἰς δι σκοπεύεις νὰ ἐμπιστευθῆς τὸν ἔσατόν σου, τι τέλος πάντων είναι.

Καὶ αὐτὸς ἀκούσας—εἶπεν· Φαίνεται, Σώκρατη, ἔξ δισ σύ λέγεις (διτι ἀγνοῶ)

Μήπως λοιπόν, Ἰππόκρατη, δι σοφιστὴς τυχαίνει νὰ είναι κανένας μεγαλέμ·

τῶν ἀγωγίμων, ἀφ' ὃν τρέφεται ψυχή;

Φαίνεται γὰρ ἔμοιγε τοιοῦτός τις· τρέφεται δὲ ψυχή, ὡς Σώκρατες, τίνει;

Μαθήμασι δήπου—ἡν δ' ἐγώ.

καὶ, ὡς ἀταῖρε, δύος γε μὴ δ σοφιστῆς ἔξαπατήσει ἡμᾶς ἐπαινῶν ἄπωλει, ὥστεροι οἱ περὶ τὴν τροφὴν τοῦ σώματος, δὲ ἔμπορος τε καὶ δ κάπηλος·

καὶ γὰρ οὗτοι που οὕτε αὐτοὶ ἵσασι, τι χρηστὸν ἡ πονηρὸν περὶ τὸ σῶμα ὃν ἀγούσιν ἀγωγίμων, ἐπαινοῦσι δὲ πάντα πωλοῦντες,

οὕτε οἱ ὀνούμενοι παρ' αὐτῶν, ἔὰν τις μὴ τύχῃ ὃν γυμναστικὸς ἡ λατρός·

οὕτω δὲ καὶ οἱ περιάγοντες τὰ μαθήματα κατὰ τὰς πόλεις καὶ πωλοῦντες καὶ καπηλεύοντες ἐπαινοῦσι μὲν πάντα, ἢ πωλοῦσι, τῷ ἀεὶ ἐπιθυμοῦντι, τάχα δέ τινες καὶ τούτων ἀγνοοῦσιν ἄν, δὲ ἀριστεῖ, δὲ τι χρηστὸν ἡ πονηρὸν πρὸς τὴν ψυχὴν ὃν πωλοῦσιν·

ὣς δ' αὔτως καὶ οἱ ὀνομένοι, ἔάν τις μὴ τύχῃ αὖ ὃν λατρικὸς περὶ τὴν ψυχήν.

εἰ μὲν οὖν σὺ τυγχάνεις ἐπιστήμων τὶ τούτων χρηστὸν καὶ πονηρόν, ἀσφαλές δοι ὡνεῖσθαι μαθήματα καὶ παρὰ Πρωταγόρου καὶ παρὸτουοῦν ἄλλου· εἰ δὲ μή, δῆτα, δικάρδις, μὴ κυβεύῃς τε καὶ κινδυνεύῃς περὶ τοῖς φιλτάτοις.

Καὶ γὰρ δὴ καὶ πολὺ μείζων κίνδυνος ἐν τῇ ὥνῃ τῶν μαθημάτων ἡ ἐν τῇ τῶν σιτίων·

σιτία μὲν γὰρ καὶ ποτὰ πριάμενον

προσος ἡ μεταπράτης τῶν ἔμπορευμάτων. ἀπὸ τὰ ὅποια τρέφεται ἡ ψυχή;

Φαίνεται πράγματι εἰς ἐμὲ τοῦλάχιστον κάτι τέτοιος· καὶ τρέφεται, Σωκράτη, ἡ ψυχὴ μὲ τί;

Μὲ μαθήματα βεβαίως—εἴπα ἐγώ·

καὶ (πρόσεχε), φίλε μου, πῶς δ σοφιστῆς δὲν θὰ μᾶς ἔξαπατήσῃ ἐπαινῶν δσα πωλεῖ, δύος ἀκριβῶς οἱ πωλοῦντες τὴν τροφὴν τοῦ σώματος, δηλαδὴ δ μεγαλέμπορος καὶ δ μεταπράτης·

διότι κοὶ αὐτοὶ—νομίζω—οὕτε οἱ ἴδιοι γνωρίζουν τι (εἶναι) ὀφέλιμον ἡ βλαβερὸν εἰς τὸ σῶμα ἐκ τῶν ἔμπορευμάτων, που μεταφέρουν, δῆλα δμως τὰ ἐπαινοῦν, δταν πωλεῦν,

οὕτε οἱ ἀγοράζοντες ἀπὸ αὐτούς, ἔὰν κανεὶς δὲν τύχῃ νὰ εἶναι γυμναστῆς ἡ λατρός·

κατὰ τὸν ἴδιον ἀκριβῶς τρόπον καὶ οἱ περιφέροντες τὰ μαθήματα ἀνὰ τὰς πόλεις—καὶ πωληταὶ καὶ μεταπωληταὶ—ἐπαινοῦν μὲν δῆλα, δσα πωλοῦν, εἰς τὸν ἑκάστοτε ἐπιθυμοῦντα, Ισως δμως μερικοὶ ἐκ τούτων θὰ ἀγνοοῦν, φίλε μου, τι εἶναι ὀφέλιμον ἡ βλαβερὸν εἰς τὴν ψυχὴν ἀπὸ αὐτά, ποὺ πωλοῦν.

ῶσαύτως καὶ οἱ ἀγοράζοντες ἀπὸ αὐτούς, ἔὰν κανεὶς πάλιν δὲν τύχῃ νὰ εἶναι λατρὸς τῆς ψυχῆς.

ἔὰν μὲν λοιπὸν σὺ τυχαίνῃ νὰ γνωρίζῃς, τι ἐκ τούτων (εἶναι) ὀφέλιμον καὶ βλαβερόν, ὑπάρχει ἀσφάλεια εἰς σὲ νὰ ἀγοράζῃς μαθήματα καὶ ἀπὸ τὸν Πρωταγόραν καὶ οἰονδήποτε ἄλλον· εἰ δὲ μή, πρόσσχε, καλότευχε, μήπως διακυβεύῃς καὶ ἐκθέτῃς εἰς κίνδυνον τὰ πολυτιμότατα.

Καθ' δօσον μάλιστα καὶ πολὺ μεγαλύτερος κίνδυνος (ὑπάρχει) εἰς τὴν ἀγοράν τῶν μαθημάτων παρὰ εἰς τὴν (ἀγορὰν) τῶν τροφίμων.

διότι, δταν μὲν ἀγοράσῃ (κανεὶς) τρό-

παρὰ τοῦ καπήλου καὶ ἐμπόρου
ἔξεστιν ἀποφέρειν ἐν ἄλλοις ἀγ-
γείοις, καὶ πρὶν δέξασθαι αὐτὰ εἰς
τὸ σῶμα πιόντα ἥ φαγόντα, κατα-
θέμενον οἶκαδε ἔξεστιν, παρακαλέ-
σαντα τὸν ἑπάῖοντα, συμβουλεύσα-
σθαι δ, τι τε ἐδεστέον ἥ ποιέον καὶ
δ, τι μὴ καὶ ὀπόσον καὶ ὀπότε·

ώστε δὲ κίνδυνος ἐν τῇ ὥνη οὐ
μέγας·

μαθήματα δὲ οὐκ ἔστιν ἀπενεγκεῖν
ἐν ἄλλῳ ἀγγείῳ, ἀλλ' ἀνάγκη, κα-
ταθέντα τὴν τιμήν, ἀπιέναι ἥ βε-
βλαμμένον ἥ ὠφελημένον, λαβόντα
τὸ μαθῆμα ἐν αὐτῇ τῇ ψυχῇ καὶ
μαθόντα·

ταῦτα οὖν σκοπῷ μεθα καὶ μετὰ
τῶν πρεσβυτέρων ἡμῶν ἡμεῖς γάρ
ἔνι νέοι ὕστε διελέσθαι τοσοῦτον
πρᾶγμα· νῦν μέντοι, ὕσπερ ὁρμή-
σαμεν, ἵωμεν καὶ ἀκούσωμεν τοῦ
ἀνδρός, ἐπειτα ἀκούσαντες ἀνα-
κοινωσώμεθα καὶ ἄλλοις· καὶ γάρ
οὐ μόνος Πρωταγόρας αὐτόθι ἔστιν,
ἄλλα καὶ Ἰππίας ὁ Ἡλεῖος· οἷμαι
δὲ κοι Πρόδικον τὸν Κεῖον· καὶ
ἄλλοι πολλοί καὶ σοφοί.

Ἐρμηνευτικά—γραμματικά—συντακτικά, εἰς οἶον . . . = πλα-
γία ἐρώτησις. — ὑποθήσων (μέλλ.). τοῦ ὑποτίθημαι=έκθετο)=τελική μετ.—
εἰ ἔδει, περιεσκέψω ἀν . . . καὶ παρεκάλεις ἀν=β' εἰδος ὑποθ. λόγου.— ἐ-
πιτρέπω τι τινε=έμπιστεύματι τι εἰς τινα.— τῷ (ἀρ. ἀντιν.)=τινὶ.— δια-
κινδυνεύοντα=εροπική μετ. συμφωνοῦσα πρὸς τὸ σε.— περιεσκέψω=β' ἐν-
δρ. ἀρ. (περιεσκεψάμην) τοῦ περιεσκοπῶ=προσεκτικά ἔξετάζω.— εἴτε . . .
εἴτε . . . = διπλῆ πλαγία ἐρώτησις.— ἡγεῖ=β' ἐν. τοῦ ἡγοῦμας.— εν πρά-
τω· κακῶς πράττεται=εὔτυχῶ δυστυχῶ. τοῦ ἔστιν.— ἐπε-
κοινώσω=β' ἐν. δρ. ἀρ. (ἐπεκοινωσάμην) τοῦ ἐπεκοινοῦματι=συμβουλεύ-
ομαι.— ἐπσέρας=χρονική.— δρθριος=επιρρ. κατηγ. χρόνου.— πειστε=β' ἐν.
τοῦ πεισμάτι=συνεστέον=ρηματικὸν ἐπίθετον τοῦ σύνειμι=συναναστρέ-
ψομαι, μαθήτεύω (=δεῖ συνεῖναι).— Πρωταγόρα=ἀντικ. τοῦ ἐν τῇ ἀνα-
λύσει (συνεῖναι).— διείλεξαι=παραχ. τοῦ διαλέγομαι.— φαίνει=β' ἐν, τοῦ
φαίνομαι=ἀποδεικνύομαι.— ἀγνοῶν=κατηγορηματική.— δι, τι ποτ' ἔστι=—
πλαγία ἐρώτησις.— τὰ ἀγώγεμα=τὰ ἐμπορεύματα.— δπως μὴ ἔξαπατήσει=—
ἔνδοιαστική ἐκ τοῦ (δρα).— ἵσσει τοῦ οἴδα.— δ, τι χρηστόν=πλαγία ἐρώ-
τησις.— ὅν ἀγούσαις ἀντὶ ἀ ἀγούσαι.— ὀνοῦματι=ἀγοράζω.— δ ἀεί=δ ἀκά-
στοτε.— τάχα=ἰσως.— δ, τι χρηστόν=πλαγία ἐρώτησις.— τὶ τούτων=πλα-
γία ἐρώτησις.— ὀνειδοθα=ὑπόκο. τοῦ ἀσφαλές (ἔστιν).— δτουσθύνοσθενο-
στική=γενική τοῦ δεστε=οὕν=δεστισθεν.— μή κυβεύη=πρότασις ἔνδοια-
στική.— ἡ ὄντη=ἡ ἀγορά.— τῶν μαθημάτων=ἀντικειμενική (ὑ)νοῦμαι μα-

φιμα καὶ ποτὰ ἀπὸ τὸν μεταπράτην
καὶ τὸν μεγαλέμπορον, εἶναι δυνατὸν
νὰ (τὰ) μεταφέρῃ εἰς ἄλλα δοχεῖα,
καὶ πρὶν τὰ δεχθῆ εἰς τὸ σῶμά (του)
πίνων ἥ τρώγων, διταν τὰ ἀποθηκεύ-
ση εἰς τὴν οίκλαν του, εἶναι δυνατόν,
ἀφοῦ καλέσῃ τὸν εἰδικόν, νὰ (τὸν)
συμβουλευθῆ, τι πρέπει νὰ φάγῃ ἥ νὰ
πίῃ καὶ τὶ ὅχι καὶ πόσον γαλ πότε·

ώστε δὲ κίνδυνος εἰς τὴν ἀγορὰν δὲν
εἶναι μεγάλος·

τὰ μαθήματα δῦμας δὲν εἶναι δυνατὸν
νὰ (τὰ) μεταφέρῃ (κανεῖς) εἰς ἄλλο
δοχεῖον, ἄλλα (εἰναι) ἀνέγκη, ἀφοῦ
καταβάλῃ τὴν ἀμοιβήν, νὰ ἀπέλθῃ ἥ
ζημιωμένος ἥ ὠφελημένος, ἀφοῦ λάβῃ,
τὸ μάθημα ἐντός αὐτῆς τῆς ψυχῆς
καὶ ἀφοῦ τὸ μάθη.

αὐτὰ λοιπὸν ἃς ἔξετάζωμεν καὶ μὲ τοὺς
μεγαλυτέρους μας· διότι ἡμεῖς (εἰμεθα) ἀκόμη νέοι,
ώστε νὰ κρίνωμεν τόσον
σοβαρὸν ζήτημα· ἀλλὰ τώρα, καθὼς
ἔξεκινησαμεν, ἃς ὑπάγωμεν καὶ ἃς
ἀκούσωμεν τὸν ὄνδρα, ἐπειτα (δέ),
ἀφοῦ ἀκούσωμεν, ἃς συμβουλεύθωμεν
καὶ ἄλλους· καθ' ὅσον δὲν εἶναι μό-
νος ὁ Πρωταγόρας ἐκεί, ἀλλὰ καὶ ὁ
Ἰππίας ὁ Ἡλεῖος· νομίζω δέ, διτι καὶ
ὁ Πρόδικος ὁ Κεῖος· καὶ ἄλλοι πολ-
λοί καὶ σοφοί.

Ἐρμηνευτικά—γραμματικά—συντακτικά, εἰς οἶον . . . = πλα-
γία ἐρώτησις. — ὑποθήσων (μέλλ.). τοῦ ὑποτίθημαι=έκθετο)=τελική μετ.—
εἰ ἔδει, περιεσκέψω ἀν . . . καὶ παρεκάλεις ἀν=β' εἰδος ὑποθ. λόγου.— ἐ-
πιτρέπω τι τινε=έμπιστεύματι τι εἰς τινα.— τῷ (ἀρ. ἀντιν.)=τινὶ.— δια-
κινδυνεύοντα=εροπική μετ. συμφωνοῦσα πρὸς τὸ σε.— περιεσκέψω=β' ἐν-
δρ. ἀρ. (περιεσκεψάμην) τοῦ περιεσκοπῶ=προσεκτικά ἔξετάζω.— εἴτε . . .
εἴτε . . . = διπλῆ πλαγία ἐρώτησις.— ἡγεῖ=β' ἐν. τοῦ ἡγοῦμας.— εν πρά-
τω· κακῶς πράττεται=εὔτυχῶ δυστυχῶ. τοῦ ἔστιν.— ἐπε-
κοινώσω=β' ἐν. δρ. ἀρ. (ἐπεκοινωσάμην) τοῦ ἐπεκοινοῦματι=συμβουλεύ-
ομαι.— ἐπσέρας=χρονική.— δρθριος=επιρρ. κατηγ. χρόνου.— πειστε=β' ἐν.
τοῦ πεισμάτι=συνεστέον=ρηματικὸν ἐπίθετον τοῦ σύνειμι=συναναστρέ-
ψομαι, μαθήτεύω (=δεῖ συνεῖναι).— Πρωταγόρα=ἀντικ. τοῦ ἐν τῇ ἀνα-
λύσει (συνεῖναι).— διείλεξαι=παραχ. τοῦ διαλέγομαι.— φαίνει=β' ἐν, τοῦ
φαίνομαι=ἀποδεικνύομαι.— ἀγνοῶν=κατηγορηματική.— δι, τι ποτ' ἔστι=—
πλαγία ἐρώτησις.— τὰ ἀγώγεμα=τὰ ἐμπορεύματα.— δπως μὴ ἔξαπατήσει=—
ἔνδοιαστική ἐκ τοῦ (δρα).— ἵσσει τοῦ οἴδα.— δ, τι χρηστόν=πλαγία ἐρώ-
τησις.— ὅν ἀγούσαις ἀντὶ ἀ ἀγούσαι.— ὀνοῦματι=ἀγοράζω.— δ ἀεί=δ ἀκά-
στοτε.— τάχα=ἰσως.— δ, τι χρηστόν=πλαγία ἐρώτησις.— τὶ τούτων=πλα-
γία ἐρώτησις.— ὀνειδοθα=ὑπόκο. τοῦ ἀσφαλές (ἔστιν).— δτουσθύνοσθενο-
στική=γενική τοῦ δεστε=οὕν=δεστισθεν.— μή κυβεύη=πρότασις ἔνδοια-
στική.— ἡ ὄντη=ἡ ἀγορά.— τῶν μαθημάτων=ἀντικειμενική (ὑ)νοῦμαι μα-

θήματα).— πριάμενον=μετοχή ἀορ. (ἐπριάμην) τοῦ ὄνοῦμαι=ἀγοράζω.— ἀποφέρειν=ύποκ. τοῦ ἔξεστιν.— πτυ ντα, φαγόντα=μετοχαὶ ἀορ. τοῦ πτύνω,
ἔσθιω (τροπικαὶ).— καταθέμενον=μετ. ἀορ. (κατεθέμην) τοῦ κατατίθεμαι
=ἀποθηκεύω.— δὲ παῖων=δ γνώστης, ὁ εἰδικός.— συμβουλεύεσθαι=ύποκ.
τοῦ ἔξεστιν.— δὲ τὸ ἐδεστέον . . . =πλάγιαι ἐρωτήσεις.— ἐδεστέον, πο-
τέον=ρηματικὰ ἐπίθετα τοῦ ἔσθιω, πτύνω (=δεῖ ἔσθιειν, δεῖ πίνειν).— ἀπ-
ευγένειν=ἀπαρ. ἀορ. (ἀπήγνευμον) τοῦ ἀποφέρω.— καταθέντα=μετ. ἀορ.
(κατεθῆμα) τοῦ κατατίθημι.— ἀπιέναι=ύποκ. τοῦ ἀνάγκη (ἔστι).— βεβλαμ-
μένον, ὠφελημένον=τροπικά.— ημῶν=συγχριτική.— διελέσθαι=ἀπαρ.
ἀορ. (διειλόδην) τοῦ διαιροῦμαι=κρίνω — ἀνακοινωσώμεθα=ύποτ. ἀορ.
τοῦ ἀνακοινοῦμαι.— Πρόδικον=ύποκ. τοῦ (εἴναι).

Πραγματικά - διασαφητικά - αισθητικά. σιτία καὶ ποτά... πιέν-
τα ἡ φαγόντα (σχῆμα χιαστόν).— *Ιππίας δ Ἡλεῖος καὶ Πρόδικος δ
Κεῖος* βλέπε εἰς τὸν ἐν τῇ εἰσαγωγῇ πίνακα τῶν κυρίων ὄνομάτων.

Νόημα. Εἰς τὸ προηγούμενον κεφαλαίον δ 'Ιπποκράτης ὅμολόγησεν, ὅτι
δὲν γνωρίζει ἀκριβῶς τί ἔστι σοφιστής. 'Ἐκ τούτου λαμβάνει ἀφορμὴν δ
Σωκράτης καὶ ἐπιπλήττει τὸν νεαρὸν καὶ ἐπιπόλαιον φίλον του, διότι οὐ-
τος, ἐὰν ἐπρόσκειτο νὰ ἐμπιστευθῇ εἰς τυνα τὸ σῶμά του μὲ ἀποτέλεσμα
νὰ γίνῃ τοῦτο Ισχυρὸν ἢ ἀσθενές, θὰ ἔξηταξεν ἐπὶ πολὺ τὸ πρᾶγμα καὶ
θὰ συνεψουλεύετο τοὺς φίλους του, πρὶν καταλήξῃ εἰς μίαν ἀπόφασιν, τώ-
ρα δέ, δπότε πρόκειται νὰ ἐμπιστευθῇ εἰς ἔνα ἄγνωστον τὴν ψυχήν του,
ἥτις ἀξίζει περισσότερον τοῦ σώματος, οὐδενὸς τὴν συμβουλὴν ἡθέλησε
νὰ ἀκεύσῃ, ἀλλὰ σπεύδει νὰ ἐμπιστευθῇ τὸν ἀντόνον του εἰς ἄνθρωπον,
τὸν δποτον ἀποκαλεῖ σοφιστήν, χωρίς—τὸ χειρότερον ὅλων—νὰ γνωρίζῃ,
τὶ εἶναι σοφιστής.

Θέλων δὲ δ 'Ιπποκράτης νὰ ὑποδηλώσῃ τὸν μεγάλον κίνδυνον, εἰς τὸν δποτον
σπεύδει δ 'Ιπποκράτης νὰ ἐκθέσῃ τὴν ψυχήν του, καταφεύγει εἰς μίαν
ἐπιτυχῆ παρομοίωσιν.

Οι σοφισταὶ δμοιαζουν μὲ τοὺς ἐμπόρους. Οἱ ἐμποροι πωλοῦν τροφὴν τοῦ
σώματος καὶ οἱ σοφισταὶ τροφὴν τῆς ψυχῆς, μαθήματα.
Ολαι αἱ τροφαι δὲν είναι ὠφέλιμοι ἄλλα τρόφαια είναι ὠφέλιμα, ἄλλα
δμως είναι βλαβερά εἰς τὸ σῶμα· ἐν τούτοις οἱ ἐμποροι ἐπαινοῦν ἀδιακρί-
τως δλα δσα πωλοῦν. Οἱ ἀγόρασται πάλιν, πλὴν τῶν ιατρῶν καὶ τῶν ει-
δικῶν, δὲν είναι εἰς θέσιν νὰ γνωρίζουν, ποία τροφὴ είναι ὠφέλιμος καὶ
ποία βλαβερά.

Καθ' δμοιον δλα τὰ μαθήματα δὲν είναι ὠφέλιμα· ἄλλα μαθήμα-
τα προάγουν τὴν ψυχήν, ἄλλα δμως είναι ψυχοφθόρα· ἐν τούτοις οἱ σο-
φισταὶ διαφημίζουν τὴν σοφίαν των, οἱ δὲ μαθηταί, πλὴν τῶν ειδημόνων,
δὲν είναι εἰς θέσιν νὰ διακρίνουν τὸ ὠφέλιμον μάθημα ἀπὸ τοῦ ἐπιβλα-
βοῦς.

Συνεπῶς δπως κινδυνεύει τὸ σῶμα ἐκ τῆς βλαβερᾶς τροφῆς, ἔτσι κινδυ-
νεύει καὶ ἡ ψυχὴ ἐκ τοῦ βλαβεροῦ μαθήματος.

Τὴν ψυχὴν δμως τὴν ἀπειλεῖ ἀμεσος κίνδυνος· διότι τὰ τρόφιμα, πρὶν τὰ
φάγωμαν, είναι δυνατὸν νὰ τὰ ἐλέγχωμεν, ἀν είναι κατάλληλα πρὸς βρῶ-

σιν· ἀντιθέτως τὸ μάθημα ἀπ' εὐθείας τὸ δέχεται ἡ ψυχὴ.
Πάντως αἱ ὑπάγωμεν εἰς τὸν Πρωταγόραν, λέγει δ 'Ιπποκράτης, καὶ սτερον
συζητοῦμεν πάλιν τὸ ζήτημα.

Περίληψις. Ο Σωκράτης ἐπισημαίνει τὸν ἐκ μέρους τῶν σοφιστῶν
κινδυνον.

6^{ON} (ΣΤ') ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ

Δόξαν ἡμῖν ταῦτα ἐπορευόμεθα·

ἔπειδὴ δὲ ἔγενόμεθα ἐν τῷ προθύρῳ,
στάντες, διελεγόμεθα περὶ τίνος
λόγου, ὃς ἐνέπεσεν ἡμῖν κατὰ τὴν
ὅδον·

ἷνα οὖν μὴ γένοιτο ἀτελής, ἀλλὰ
οὐτως ἑσίοιμεν, διαπερανάμενοι,
ἔπιστάντες ἐν τῷ προθύρῳ διελεγό-
μεθα, ἵως συνωμολογήσαμεν ἀλλή-
λοις·

δοκεῖ οὖν μοι—δὸς θυρωρός, εὔνοο-
χός τις, κατήκουεν ἡμῶν, κινδυ-
νεύει δὲ ἄχθεσθαι τοῖς φοιτῶσιν
εἰς τὴν οἰκίαν διὰ τὸ πλῆθος τῶν
σοφιστῶν·

ἔπειδὴ γοῦν ἐκρούσαμεν τὴν θύραν,
ἀνοίξας καὶ ίδών ἡμᾶς—ἔφη·

Ἐά! σοφισταί τινες· οὐ σχολὴ
αὐτῷ.

καὶ ὅμα ἀμφοῖν τοῖν χεροῖν πάνυ
προθύμως ὡς οἰός τ' ἦν ἐπήραξε
τὴν θύραν·

καὶ ἡμεῖς πάλιν ἐκρούμενοι καὶ
δις ἐγκεκλημένης τῆς θύρας ἀπο-
κρινόμενοι εἶπεν:

Ὦ ἀνθρωποι,—ἔφη—οὐκ ἀκηκόατε,
ὅτι οὐ σχολὴ αὐτῷ;

“Ἄλλο, ὃ ἀγαθές,—ἔφη—ἔγώ—οὗτε
παρὰ Καλλίαν ἥκομεν οὕτε σοφισταὶ
ἔσμεν· ἀλλὰ θάρροις· Πρωταγόραν
γάρ τοι δέδμενοι ίδειν ηλθομεν·
εἰσάγγειλον οὖν. Μόγις σύν ποτε
ἀνθρωπος ἀνέφεν ἡμῖν τὴν θύραν.

Ἐρμηνευτικά · Γραμματικά · Δόξαν=αἰτιατικὴ ἀπό-
λυτος.— στάντες (ἴστημ) τοῦ Ἰσταμαι.— λόγος=ζήτημα.— λόγος ἐμπί-
στηκτικὴ τοῦ εἰσέρχομαι.— διαπερανάμενοι=μετ. ἀρ. (διεπερανάμην) τοῦ
διαπεραίνομαι).— κινδυνεύω (μετ' ἀπαρεμφ.) ἄχθεσθαι=φαίνομαι διτι

· Αφοῦ ἐφάνησαν εἰς ἡμᾶς καλὰ ταῦτα
ἐπηγαίναμεν·

διταν δὲ ἐφθάσαμεν εἰς τὸ πρόθυρον,
ἀφοῦ ἐστάθημεν, συζητούσαμεν περὶ
ἐνὸς ζητήματος, ποὺ ἀνεφύη μεταξύ
μας καθ' ὅδον.

διὰ νὰ μὴ μείνῃ λοιπὸν μισοτελειωμέ-
νον, ἀλλὰ τότε μόνον νὰ εἰσέλθωμεν,
ἀφοῦ τὸ τελειώσωμεν. σταθέντες εἰς
τὸ πρόθυρον συζητούσαμεν, ἵως ὅτου
συνεφωνήσαμεν·

Νομίζω λοιπὸν—δὸς θυρωρός, κάποιος
εὐνοῦχος, μᾶς ἥκουεν, φαίνεται δὲ διτι
θυμῶνται μὲ τοὺς συχνάζοντας εἰς τὴν
οἰκίαν ἔνεκα τοῦ πλήθους τῶν σοφι-
στῶν.

διταν τέλος πάντων ἐκτυπήσαμεν τὴν
θύραν, ἀφοῦ ἀνοίξε καὶ μᾶς εἰδε—ει-
πεν:

Οὐφ! κάποιοι σοφισταί· ὁ κύριός μου
δὲν εὔκαιρει·

καὶ συγχρόνως μὲ τὰ δυό του χέρια
μὲ πολλήν ορμήν, δσον ἡδύνατο, ἔκλει-
σε τὴν θύραν μὲ πάταγον·

καὶ ἡμεῖς ἤανακτυπούσαμεν καὶ αὐτός,
ἔχων κλειστὴν τὴν θύραν, ἀπαντῶν
εἶπεν :

Βρέ ἄνθρωποί μου,—εἴπε—δὲν ἔχετε
ἀκούσει διτι ὁ κύριός μου δὲν εὔκαιρει;

“Ἀλλά, καλέ μου,—εἴπα ἔγώ—οὕτε δια-
τὸν Καλλίαν ἔχομεν ἔλθει οὕτε σοφι-
σταὶ εἰμεθα· ἀλλὰ μένε ἥσυχος· διότι,
τῷ δοντι, ἥλθαμεν ἔχοντες ἀνάγκην νὰ
ἴδωμεν τὸν Πρωταγόραν· ἀνάγγειλε
(μας) λοιπόν. Μετὰ δυσκολίας τέλος
πάντων δὸς ἀνθρωπος μᾶς ἀνοίξε τὴν
θύραν.

θυμώνω. — οἵα=έπιφρόνημα. — ἀμφοῖν τοῖν χεροῖν=ἀμφοτέραις ταῖς χεροῖν. — οἰός τ' εἰμι=δύναμαι. — ἐπήρθαξε=άρρ. τοῦ ἐπαράσσω=κλείω μετὰ πατάγουν. — ἄνθρωπος (κρᾶσις). —

Πραγματικά - διασαφητικά - αἰσθητικά. πρότυρον=ή πρὸ τῆς θύρας οἰκίας ἔστεγασμένη στοά, ἔχουσα καθίσματα, ὅπου οἱ ἐπισκέπταις ἀνέμενον, πρὶν εἰσαχθοῦν εἰς τὸν οἶκον. — εὐνοῦχος, ἐπειδὴ δὲ τοιούτος ἔθεωρετο ὡς ἐμπνέων περισσότεραν ἐμπιστούσυνην. — κατήκοντες, δηλαδὴ δημιούργες τῆς θύρας «χρυφάκους» — ἐμρούσαμεν τὸ φόπτρον. σοφισταὶ τινες, δὲ τοιούτος δοῦλος δὲν ἔβλεπε «μὲ καλὸ μάτι», ἐπειδὴ οὗτοι ἔξεμεταλλεύοντο τὴν κενοδοξίαν τοῦ κυρίου του, δηλαδὴ τοῦ Καλλίου.

Νόημα. "Ηδη εἰχεν ἔξημερώσει καλὰ καὶ οἱ δύο συνομιληται ἀπὸ τῆς οἰκίας τοῦ Σωκράτους μετεβαίνονταν εἰς τὸν οἶκον τοῦ Καλλίου. Φθάνουν εἰς τὸ πρόθυρον καὶ δὲν κρούουν ἀμέσως τὴν θύραν, διότι θέλουν πρῶτον νὰ τελείωσουν μίαν συζήτησιν, τὴν δύοιν εἰχον ἀρχίσει καθ' ὅδον. "Οπισθεν τῆς θύρας δὲ τοιούτος παρακολουθεῖ τὴν συζήτησιν καὶ νομίζει διότι οἱ συνομιλοῦντες εἰναὶ σοφισταὶ, τοὺς δποίους εἰς οὐδεμίαν ἔκτιμησιν ἔχει. Δι' αὐτό, δταν μετ' ὀλίγον δὲ τοιούτος Σωκράτης καὶ δὲ τοῦ Ιπποκράτης ζητοῦν να εἰσέλθουν, δὲ τοιούτος δημοφασιζόμενος διότι δὲ τοῦ Καλλίας εἰναι ἀπησχολημένος, δὲν τοῦς ἐπιτρέπει τὴν εἰσόδον. "Εν τέλει τοὺς ἀνοίγει τὴν θύραν.

Περίληψις. Έπεισόδιον πρὸ τῆς θύρας τοῦ οἴκου τοῦ Καλλίου.

ΤΟΝ (Ζ') ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ

"Ἐπειδὴ δὲ εἰσήλθομεν, κατελάβομεν Πρωταγόραν περιπατοῦντα ἐν τῷ προστώφῳ, συμπρειπάτουν δὲ αὐτῷ ἔξης ἔκ μὲν τοῦ ἐπὶ θάτερα Καλλίας δὲ Ιππονίκου καὶ δὲ ἀδελφὸς αὐτοῦ δὲ δομομήτρος, Πάραλος δὲ Περικλέους, καὶ Χαρμίδης δὲ Γλαύκωνος, ἔκ δὲ τοῦ ἐπὶ θάτερα δὲ τερος τῶν Περικλέους Ξάνθιππος καὶ Φιλοπίδης δὲ Φιλομήλου καὶ Ἀντίμοιρος δὲ Μενδαίος, διπερ μάλιστα τῶν Πρωταγόρου μαθητῶν εὐδοκιμεῖ καὶ μανθάνει ἐπὶ τέχνῃ ὡς ἑσόμενος σοφιστής"

"Οταν δὲ εἰσήλθαμεν, ηῦραμεν τὸν Πρωταγόραν νά περιπατῇ εἰς τὸ περιστύλιον, περιπατοῦσαν δὲ μαζὶ του εἰς τὴν αὐτὴν σειρὰν ἀπὸ μὲν τὸ ἔνα μέρος δὲ Καλλίας, δὲ σύδες τοῦ Ιππονίκου, καὶ δὲ δομομήτρος ἀδελφός του, δὲ Πάραλος δὲ σύδες τοῦ Περικλέους, καὶ δὲ Χαρμίδης δὲ σύδες τοῦ Γλαύκωνος, ἀπὸ δὲ τὸ ἄλλο μέρος δὲ δεύτερος σύδες τοῦ Περικλέους, δὲ Ξάνθιππος καὶ δὲ Φιλοπίδης δὲ σύδες τοῦ Φιλομήλου καὶ δὲ Αντίμοιρος δὲ Μενδαίος, δὲ πολὺς κατ' ἔξοχὴν ἔκ τῶν μαθητῶν τοῦ Πρωταγόρα διακρίνεται καὶ διδάσκεται πρὸς ἐπαγγελματικὴν ἑξάσκησιν, διὰ νά γίνῃ σοφιστής"

τούτων δὲ οἱ ἡκολούθουν δημιούργοις τῶν λεγομένων, τὸ μὲν πολὺ ἔφαίνοντο ξένοι, οὓς δὲ Πρωταγόρας ἄγει ἔξικάστων τῶν πόλεων, δι' ὧν διειέρχεται, κατέλαβον, δι' ὧν διειέρχεται, καθηλῶν τὴν φωνῆν ὁσπερ Ὁρφεύς, οἱ δὲ ἔπον-

ἀπὸ αὐτοὺς δέ, ποὺ ἀκαλουσθοῦσαν δημιούργες, ἀκούοντες προσεκτικὰ τὰ λεγόμενα, οἱ μὲν περισσότεροι ἔφαίνοντο, το ξένοι, τοὺς δημιούργους δὲ Πρωταγόρας φέροις ἀπὸ καθημίαν ἔκ τῶν πόλεων, διὰ τῶν δημιούρων διέρχεται, γοητεύων

ταὶ κατὰ τὴν φωνὴν κεκηλημένοι·

ἥσαν δέ τινες καὶ τῶν ἐπιχωρίων ἐν τῷ χορῷ τοῦτον τὸν χορὸν ἔγωγε ἰδὼν ἡσθην μάλιστα, ὃς καλῶς ηὐλαβοῦντο μηδέποτε εἰναὶ ἐμποδών ἐν τῷ ἐμπροσθεν Πρωταγόρου,

ἄλλος ἐπειδὴ αὐτὸς καὶ οἱ μετ' ἑκείνους ἀναστρέφοι, οὗτοι οἱ ἐπήκοοι περιεσχίζοντο ἔνθεν καὶ ἔνθεν εὖ πως καὶ ἐν κόσμῳ, καὶ περιμόντες ἐν κύκλῳ καθίσταντο κάλλιστα ἀεὶ εἰς τὸ ὅπισθεν.

Μετὰ δὲ τὸν εἰσενόσα—ἔφη "Ομηρος—" Ἰππίαν τὸν Ἡλείον καθήμενον ἐν τῷ κατ' ἄντικρον προστόφῳ ἐν θυόνων περὶ δ' αὐτὸν ἐκάθηντο ἐπὶ βάθρων Ἐρυξίμαχος τε ὁ Ἀκουμενοῦ καὶ Φαιδρος δὲ Μυρρονούσιος καὶ Ἀνδρων ὁ Ἀνδροτίωνος καὶ τῶν ξένων πολίται τε αὐτοῦ καὶ τινες ἄλλοι ἐφαίνοντο δὲ διερωτᾶν Ἰππίαν περὶ φύσεώς τε καὶ τῶν μετεώρων ἀστρονομικὰ ἄττα· δὲ καθήμενος ἐν θρόνῳ διέκρινεν ἐκάστοις αὐτῶν καὶ διεῖχε τὰ ἐρωτώμενα.

Καὶ μὲν δὴ καὶ Τάνταλὸν γε εἰσεῖ δον ἐπεδήμει γάρ ἄσα καὶ Πρόδικος δὲ Κείος, ἣν δὲν ἔν τινι οἰκήματι, φ' πρὸ τοῦ μὲν ἔχοητο Ἰππόνικος ὡς ταμιεὺς, νῦν δὲ ὑπὸ πλήθους τῶν καταλυόντων ἐκενώσας δὲ Καλλίας καὶ τοῦτο πεποίηκε κατάλυσιν ξένοις·

δὲ μὲν οὖν Πρόδικος ἔτι κατέκειτο ἐγκεκαλυμμένος ἐν τισι κωδίοις καὶ στρώμασι καὶ μάλα πολλοῖς, ὡς ἐφαίνετο·

πάρεκάθηντο δὲ αὐτῷ ἐπὶ ταῖς πλησίον κλίναις Παυσανίας τε ὁ ἐκ Κεραμέων καὶ μετὰ Παυσανίου νέον τι ἔτι μειράκιον ἔδοξα δὲ

μὲ τὴν ὁμιλίαν του, ὅπως ὁ Ὁρφεύς αὐτοὶ δὲ ἀκολουθοῦν πρὸς τὴν διεύθυνσιν τῆς φωνῆς καταγοητευμένοι.

ἥσαν δὲ μερικοὶ καὶ ἐκ τῶν ἐντοπίων εἰς τὸν ὅμιλον τοῦτον τὸν ὅμιλον ἔγω τούλακιστον δταν είδα, παρὰ πολὺ εὔχαριστήθην, πόσον καλά ἐπρόσεχαν νὰ μὴ γίνωνται ἐμπόδιον ἐμπροσθεν τοῦ Πρωταγόρα,

ἄλλα δσάκις αὐτὸς καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ ἔκανε μεταβολήν, οὗτοι οἱ ἀκροαταὶ ἔχωριζοντο ἀπ' ἔδω καὶ ἀπ' ἑκεῖ εὐπρεπῶς καὶ μὲ τάξιν, καὶ περιερχόμενοι γύρῳ ἐτοποθετοῦντο εὐπρεπέστατα πάντοτε ὅπισθεν.

Μετὰ δὲ τοῦτον ἀντελήφθην—καθὼς λέγει ὁ "Ομηρος—" τὸν Ἰππίαν τὸν Ἡλείον καθήμενον εἰς τὸ ἀπέναντι περιστύλιον ἐπὶ θρόνου πέριξ δὲ αὐτοῦ ἐκάθηντο ἐπὶ θρανίων καὶ ὁ Ἐρυξίμαχος δὲ οὗτος τοῦ Ἀκουμενοῦ καὶ δὲ Φαιδρος δὲ Μυρρινούσιος καὶ δὲ Ἀνδρων δὲ οὗτος τοῦ Ἀνδροτίωνος καὶ ἐκ τῶν ξένων καὶ συμπολίται του καὶ μερικοὶ ἄλλοι ἐφαίνοντο δὲ δτι ἡράτων λεπτομερῆς τὸν Ἰππίαν καὶ περὶ τῆς φύσεως καὶ περὶ τῶν οὐρανίων μερικὰ ἀστρονομικὰ ζητήματα· αὐτὸς δὲ καθήμενος ἐπὶ θρόνου ἔλυε τὰ ἀπορίας εἰς οἰκαστον ἔξ αὐτῶν καὶ ἀπήντα διεξοδικῶς εἰς τὰς ἐρωτήσεις.

Είδα, ἀλήθεια, ἀκόμη καὶ τὸν Τάνταλον διότι πράγματι ἥτο παρῶν καὶ δὲ Πρόδικος δὲ Κείος, ἥτο δὲ ἐντὸς ἐνὸς δωματίου, τὸ δποῖον προηγουμένως μὲν δὲ Ἰππόνικος ἔχρησιμοποιούσεν δις ἀποθήκην, τώρα διμως ἔνεκα τοῦ πλήθους τῶν φιλοξενούμενων, ἀφοῦ τὸ ἄδειασεν δὲ Καλλίας, τὸ ἐχει μετατρέψει καὶ αὐτὸ εἰς ξενῶνα·

ὅ μὲν λοιπὸν Πρόδικος ἥτο ἀκόμη ξαπλωμένος, σκεπασμένος μὲ μερικές προφίες καὶ σκεπάσματα παρὰ πολλά καθὼς ἐφαίνετο·

ἐκάθηντο δὲ πλησίον του ἐπάνω εἰς τὰς πλησίον κλίναις καὶ δὲ Παυσανίας ἀπὸ τὸν δῆμον τῶν Κεραμέων καὶ μαζὶ μὲ τὸν Παυσανίαν κάποιος νέος. ἔ-

άκοῦσαι είναι αὐτῷ ὄνομα 'Αγάθωνα'.

τοῦτο ἦν τὸ μειράκιον, καὶ τὸ 'Άδειμάντω ἀμφοτέρω, ὅτε Κήπιδος καὶ ὁ Λευκολοφίδου, καὶ ἄλλοι τινὲς ἐφαίνοντο περὶ δὲ ὅν διελέγοντο οὐκ ἐδυνάμην ἔγωγες μαθεῖν ἔξυθνεν, καίπερ λιπαρῶς ἔχων ἀκούειν τὸν Προδίκου—πάνσοφος γάρ μοι δοκεῖ ἀνὴρ είναι καὶ θεῖος—

ἄλλα διὰ τὴν βαρύτητα τῆς φωνῆς βόμβος τις γιγνόμενος ἐν τῷ οἰκήματι ἔποιει τὰ λεγόμενα ἀσαφῆ.

Καὶ ἡμεῖς μὲν ἄρτι εἰσεληλύθεμεν, κατόπιν δὲ ἡμῶν ἐπεισῆλθον 'Αλκιβιάδης τε ὁ καλός, ὡς φήσι σὺ καὶ ἔγώ πειθομαί, καὶ Κριτίας ὁ Καλλιάσχρον.

Ἐρμηνευτικά - Γραμματικά - Συντακτικά. περιπατοῦντα=κατηγορηματική.— ἔξῆς=εἰς τὴν αὐτὴν σειράν.— πῶν μαθητῶν=διαιρετική.— ὡς ἐσθμενος=τελική.— ηκλω=γοητεύω.— τῇ φωνῇ=ὅργανική.— ἥσθηγ τοῦ ἥδομαι.— ἐμποδὼν είμι=ἐμποδίζω.— ἐπειδὴ ἀναστρέψοις=χρονική πρότι κατ' εὐκτικήν ὡς δηλοῦσα ἐπανάληψιν εἰς τὸ παρελθόν.

καθήμενον=κατηγορηματική.— τὸν 'Ιππιαν ἀστρονομικά=ἀντικείμενα.— ἄττα (άρρ. ἀντων.)=τινά.— διακρίνω=λύω τὰς ἀπόριας.— διεξήγει=παρατ. τοῦ διεξέρχομας=ἀπαντῶ διεξοδικῶς.— οἰκημα=δωμάτιον.— πρὸ τοῦ=πρὸ τούτου (τοῦ χρόνου) — ὡς ταμειώ=κατηγορ.— κατάλυσις ἔξοιτε=ξενών.— ταμειαλυμένος (ἔγκαλοπτοματι)=τροπική.— κώδισιον=προβιά.— 'Αγάθωνα=κατηγορ — περὶ δὲ ὧν...=πλαγία ἐργάτησις.— λιπαρῶς ἔχω=διακαῶς δπιθυμῶ.— ἀνὴρ (κρᾶσις).— τῆς φωνῆς=ύποκειμενική.

Πραγματικά - διασαφητικά - αισθητικά. πρόσωπον ἢ προστῶν=περίστυλος αὐλὴ τῆς οἰκίας — οὓς ἄγει δ Πρωταγόρας πολλοὶ μαθηταὶ τοῦ Πρωταγόρου ἡκολούθουν αὐτὸν περιοδεύοντα εἰς ἄλλας πόλεις μακρὰν τῆς Ιδικῆς των.— ἐν χορῷ κατὰ μεταφορὰν ἐκ τοῦ δράματος, δπον ὑπάρχει χορὸς καὶ κορυφαῖος τοῦ χοροῦ.— τὸν δὲ μετ' εἰσενόησα· στίχος τῆς 'Οδυσσείας λ, 601 — Θρόνος=έδρα μετὰ στηριγμάτων δποιθεν καὶ εἰς τὰ πλάγια ἐφωδιασμένη μετά ύποποδίου.— Τάνταλος είναι ὁ Πρόδικος περὶ δὲ τοῦ Ταντάλου βλέπε εἰς τὸν ἐν τῇ εἰσαγωγῇ πίνακα τῶν κυρίων δομάτων.— πάνσοφος, θεῖος (εἰρωνεία).

Βλέπε εἰς πίνακα κυρίων δομάτων ἐν τῇ εἰσαγωγῇ διὰ τὸν Καλλίαν, Πάραλον, Χαρομίδην, Σάνθιππον, Φιλιππίδην, 'Αντίμοιρον, 'Ερυζίμαχον, Φαΐδρον, 'Ανδρωνα, Παυσαίαν, 'Αγάθωνα, 'Άδειμαντον, 'Αλκιβιάδην καὶ Κριτίαν.

Νόημα. Εἰδομεν εἰς τὸ προηγηθὲν κεφάλαιον, δτι ὁ υπρωρὸς ἐπέτρεψε τελικῶς εἰς τὸν Σωκράτη καὶ τὸν 'Ιπποκράτη τὴν εἰσοδον εἰς τὸν οἶκον

τοῦ Καλλίου. Οἱ δύο ἐπισκέπται εἰσέρχονται κοὶ εὐρίσκουν εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ οἴκου τρεῖς δμίλους ἀνδρῶν. Τὸν πρῶτον ἀποτελεῖ ὁ Πρωταγόρας μετὰ τῶν ἀκροατῶν του. Ὁ ἐπιφανῆς σοφιστής περιπατεῖ εἰς τὴν αὐλὴν τῆς οἰκίας ἔχων ἔνθεν καὶ ἔνθεν ἔξέχοντας ἄνδρας τῆς κοινωνίας τῶν Ἀθηνῶν. "Οπισθεν αὐτῶν ἀκολουθῶν ἄλλοι ἔντοπιοι καὶ ξένοι θαυμασταὶ τοῦ Πρωταγόρου, ἔχοντες ἑστραμμένην τὴν προσοχὴν εἰς τὸ θέμα, τὸ δόποιον ἀναπτύσσει ὁ Πρωταγόρας.

Εἰς ἄλλο σημεῖον τῆς αὐλῆς εὐρίσκεται ὁ σοφιστής Ἰππίας ὁ Ἡλείος. Κάθηται ἐπὶ ἀναπτυκῆς σέδρας καὶ ἐπὶ θρανιών κάθηται οἱ μαθηταὶ του. ἐντόπιοι καὶ ξένοι, οἱ δόποιοι ἀπευθύνουν εἰς τὸν σοφιστὴν ἔρωτήσεις περὶ ἀστρονομικῶν ζητημάτων καὶ δέχονται τάς δεούσας ἔξηγήσεις, τάς δόπιας προθύμως παρέχεις ὁ διδάσκαλός των.

Ἐντὸς δωματίου, ἔξηπλωμένος ἐπὶ τῆς κλίνης καὶ κεκαλυμμένος διὰ σκεπασμάτων, ἀναπτύσσει θέμα τι ὁ ἐπισφαλοῦς ὑγείας σοφιστής Πρόδικος ὁ Κείος. Πλησίον αὐτοῦ, ἐπὶ κλινῶν καθήμενοι, οἱ μαθηταὶ τοῦ Προδίκου παρακολουθοῦν τὴν διδασκαλίαν.

Μετ' ὅλιγον δύο ἄλλοι ἐπισκέπται προσέρχονται εἰς τὸν οἶκον τοῦ Καλλίου, ὁ Ἀλκιβιάδης καὶ ὁ Κριτίας.

Περίληψις. Εἰσελθόντες ὁ Σωκράτης καὶ ὁ Ἰπποκράτης εἰς τὸν οἶκον τοῦ Καλλίου εὑρίσκουν τοὺς σοφιστάς Πρωταγόραν, Ἰππίαν καὶ Πρόδικον διδάσκοντας καθεδράς.

8^{ον} (Η') ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ

"Ημεῖς οὖν ὡς εἰσήλθομεν, ἔτι συμιχρά ἄττα διατρίψαντες καὶ διαθεασάμενοι ταῦτα, προσῆμεν πρὸς τὸν Πρωταγόραν καὶ ἔγω εἰπον·

"Ω Πρωταγόρα, πρὸς σέ τοι ἥλθομεν ἔγώ τε καὶ Ἰπποκράτης οὗτος·

Πότερον—ἔφη—βουλόμενοι διαλεχθῆναι μόνῳ ἡ καὶ μετὰ τῶν ἄλλων;

"Ημῖν μέν—ήν δὲ ἔγώ—οὐδέν τινα φέρεις ἄκοντας δέ, οὐ ἔνεκα ἥλθομεν, αὐτὸς σκέψαι.

Τι οὖν δή ἔστιν—ἔφη—οὐ ἔνεκα ἥκετε;

"Ιπποκράτης ὅδε ἔστι μὲν τῶν ἐπιχωρίων, υἱὸς Ἀπολλοδώρου, οἰκίας μεγάλης τε καὶ εὐδαίμονος, αὐτὸς δὲ δοκεῖ τὴν φύσιν είγαι

"Ημεῖς λοιπὸν μόλις εἰσήλθαμεν, ἀφοῦ ἔχρονοτειριβήσαμεν δόλιγον ἀκόμη καὶ παρετηρήσαμεν αὐτά, ἐπλησιάσαμεν πρὸς τὸν Πρωταγόραν καὶ ἔγώ εἴπα·

"Ω Πρωταγόρα, πρὸς σὲ κυρίως ἥκθαμεν καὶ ἔγώ καὶ ὁ Ἰπποκράτης ἀπὸ ἔδω·

Τί ἔκ τῶν δύο—εἴπε—διότι θέλετε νὰ συζητήσετε (μαζὶ μου) Ιδιαιτέρως ἡ καὶ ἔνωπιον τῶν ἄλλων;

"Ημᾶς μέν—εἴπα ἔγώ—οὐδόλως ἔνδιαφέρεις ἄλλος ἀφοῦ ἀκούσῃς, διατί ἥλθαμεν, κανόνισε δὲ ίδιος.

Τι λοιπὸν είναι αὐτό, ἔνεκα τοῦ δοπίους ἔχετε ἔλθει;—εἴπεν.

Αὐτὸς ἔδω δὲ ὁ Ἰπποκράτης είναι μὲν ἐκ τῶν ἔντοπίων, υἱὸς τοῦ Ἀπολλοδώρου, μεγάλης καὶ πλουσίας οἰκογνείας, δὲ ίδιος δὲ φαίνεται διτί κατὰ τὴν εὐφυΐ-

ένάμιλλος τοις ήλικιώταις'

δοκεῖ δέ μοι ἐπιθυμεῖν γενέσθαι ἐλλόγιμος ἐν τῷ πόλει, οἷς εται δὲ γενέσθαι ἄν τοῦτο οἱ μάλιστα, εἰ συγγένοιτο σοι

ταῦτα οὖν ηδη σὺ σκόπει, πότερον μόνος οἱεὶ δεῖν πρὸς μόνους διαλέγεσθαι περὶ ἀντὸν ἢ μετ' ἄλλων.

Ἐρμηνευτικά - γραμματικά - συντακτικά. ἀετα=τινὰ (ἀόρ. ἀντων.). — διαθεσάμενοι τοῦ διαθεῶμας. — προσῆμεν τοῦ προσέρχομας. — βουλδεμενοι=αἰτιολογική. — σημέως=προστ. ἀορ. τοῦ σκοπούμας. — τῶν ἐπιχωρίων=κατηγορηματικὴ διαιρετική — τὴν φύσιν=αἰτιατικὴ τοῦ κατά τι. — οἱ καὶ οἱ=προσ. ἀντων. γ' προσώπου, δοτική. — εἰ συγγένοιτο... γενέσθαι ἄν (=γενοίτο ἄν)=γ' εἰδος ὑποθ. λόγου. — πότερον.. ἢ. =διπλῆ πλαγία ἐρώτησις.

Πραγματικά - διασαφητικά - αἰσθητικά. θεασάμενοι ταῦτα, ἡτοι τοὺς δμίλους. — πρὸς σέ τοι ἥλθομεν (φιλοφρόνησις). — Ἰπποκράτης ὅδε ἔστε..., γίνονται αἱ τυπικαὶ συστάσεις. — οἰκίας (μετωνυμία) ἀντὶ οἰκογενείας — μεγάλης εὐδαίμονος· τοῦτο ἀκούσι μετὰ ἰδιαιτέρας εὐχαριστήσεως ὁ φιλοχρήματος Πρωταγόρας. — εἰ συγγένοιτο σοι (φιλοφρόνησις).

Νόημα. Ἡδη δὲ Σωκράτης μετὰ τοῦ Ἰπποκράτους πλησιάζει εἰς τὸν δμίλον, τοῦ δποίου ἡγεῖται δὲ Πρωταγόρας. Γίνονται αἱ ἀναγκαῖαι συστάσεις καὶ δὲ Σωκράτης, ἔξηγῶν εἰς τὸν Πρωταγόραν τὸν σκοπὸν τῆς ἐπισκέψεως, λέγει εἰς αὐτὸν δὲ τοῦ δ νεαρός, δὲ συνοδεύει, ἐπιθυμεῖ νὰ γίνῃ «έλλογιμος ἐν τῇ πόλει», πιστεύει δὲ δὲ τοῦ πόθος του εἶναι δυνατὸν νὰ πραγματοποιηθῇ, ἔαν μαθητεύσῃ πλησίον τοῦ περιφήμου τούτου σοφιστοῦ. Ἐν τέλει ζητεῖ ἀπὸ τὸν Πρωταγόραν νὰ κανονίσῃ ὁ Ιδιος, ἄν δὲ σχετικὴ συζήτησις πρέπει νὰ διεξαχθῇ κατ' ιδίαν ἢ ἐνώπιον ὅλων τῶν παρισταμένων.

Περίληψις. Ο Σωκράτης συνιστᾷ τὸν Ἰπποκράτη εἰς τὸν Πρωταγόραν καὶ ἔξηγει τὸν σκοπὸν τῆς ἐπισκέψεως.

'Ορθῶς—ἔφη—προμηθεῖ, ω̄ Σώκρατες, ὑπὲρ ἐμοῦ.'

ξένον γὰρ ἄνδρα καὶ λόντα εἰς πόλεις μεγάλας καὶ πείθοντα ἐν ταύταις τοὺς βελτίστους τῶν νέων συνεῖναι ἕαυτῷ, ἀπολείποντας τὰς τῶν ἄλλων συνουσίας, καὶ οἰκείων καὶ ὅθενείων καὶ πρεσβυτέρων καὶ νεωτέρων, ὡς ἐσομένους βελτίους διὰ τὴν συνουσίαν διατοῦ, χρή τὸν

'Ορθῶς—εἴπε—λαμβάνεις πρόνοιαν, Σωκράτη, περὶ ἐμοῦ.'

διότι (εἶνας) ἀνθρώπος (ποὺ εἶναι) ξένος καὶ ἔρχεται εἰς πόλεις μεγάλας καὶ προσπαθεῖ νὰ πείθῃ εἰς αὐτὰς τοὺς ἀρίστους ἐκ τῶν νέων νὰ συναντηστέρωνται αὐτόν, ἀφήνοντες τὰς συναναστροφάς τῶν ἄλλων, καὶ τῶν μεγαλυτέρων καὶ τῶν νεωτέρων, διὰ

πράττοντα ταῦτα εὐλαβεῖσθαι·

γίγνονται γάρ περὶ αὐτὰ οὐ σμικροὶ φύδονοι τε καὶ ἄλλαι δυσμένειαι τε καὶ ἐπιβουλαῖ.

Φημὶ δὲ ἐγὼ τὴν μὲν οἰφιστικὴν τέχνην εἶναι παλαιάν, τοὺς δὲ μεταχειριζομένοις αὐτὴν τῶν παλαιῶν ἀνδρῶν, φοβουμένους τὸ ἐπαχθὲς αὐτῆς, ποιεῖσθαι πρόσχημα καὶ προκαλύπτεσθαι, τοὺς μὲν ποίησιν, οἷον "Ομηρόν τε καὶ Ἡσίοδον καὶ Σιμωνίδην τοὺς δὲ αὖ τελετάς τε καὶ χρησμοφδίας, τοὺς ἀμφὶ τε 'Ορφέα καὶ Μουσαίον·

ἵσθημαι δὲ ἐνίους τινάς καὶ γυμνασικήν, οἷον "Ικχος τε ὁ Ταραντίνος καὶ Ἡρόδικος ὁ Σηλυμβριανός, τὸ δὲ ἀρχαῖον Μεγαρεύς, δύνης ἔτι ὃν οὐδενὸς ήττων σοφιστής·

μουσικὴν δὲ Ἀγαθοκλῆς τε ὁ ὑμέτερος πρόσχημα ἐποίησατο, μέγας ὡν σοφιστής, καὶ Πυθοκλείδης ὁ Κείος καὶ ἄλλοι πολλοί

Οὗτοι πάντες, ὥσπερ λέγω, φοβηθέντες τὸν φύδον ἔχρήσαντο ταύταις τέχναις παραπετάσμασιν·

ἐγὼ δὲ οὐ ἔνυμφέρομαι ἅπασι τούτοις κατὰ τοῦτο εἶναι·

ἡγοῦμαι γάρ αὐτοὺς οὐ τι διαπράξασθαι ὁ ἔβουληθησαν·

οὐ γάρ λαθεῖν τῶν ἀνθρώπων τοὺς δυναμένους πράττειν ἐν ταῖς πόλεσιν, ὅνπερ ἔνεκα ταῦτά ἔστι τὰ προσχήματα·

ἔπει τοιούτοις, ὡς ἔπος εἰπεῖν, οὐδὲν αἰσθάνονται, ἀλλὰ ὑμνοῦσι

νὰ γίνουν καλλίτεροι ἢ εἰ αἰτίας τῆς συναναστροφῆς μετ' αὐτοῦ, πρέπει αὐτὸς ποὺ πράττει αὐτὰ νὰ προσέχῃ·

διότι γύρω ἀπὸ αὐτὰ προκαλοῦνται καὶ μεγάλαι ἀντιζηλίαι καὶ ἔχθραι καὶ ἐπιβουλαῖ.

Ἐγὼ δὲ ίσχυρίζομαι, ὅτι ἡ μὲν ποφιστικὴ τέχνη εἶναι παλαιά, δοσοὶ δὲ ἐκ τῶν παλαιῶν ἀνδρῶν ἡσκουν αὐτήν, ἐπειδὴ ἐφιστοῦντο τὰ ἐκ ταύτης προκαλούμενα δυσάρεστα, ἔχρησιμοποίουν ὡς προκαλύπτυμα καὶ ἐκρύπτοντο, ἄλλοι μὲν τὴν ποίησιν, ὡς ὁ "Ομηρος καὶ ὁ "Ἡσίοδος καὶ ὁ Σιμωνίδης, ἄλλοι δὲ πάλιν τὰς τελετὰς καὶ τὰς μαντείας, δηλαδὴ οἱ ὀπαδοὶ τοῦ "Ορφέως καὶ τοῦ Μουσαίου·

ἔχω δὲ ἀντιληφθῆναι, ὅτι μερικοὶ (έχρησιμοποίουν) καὶ τὴν γυμνασικήν, ὅπωδε "Ικχος ὁ Ταραντίνος καὶ ὁ Ἡρόδιος Σηλυμβριανός, ἐκ καταγωγῆς δὲ Μεγαρεύς, δὲ ὀπαδοὶ καὶ τώρα ἀκόμη δὲν εἶναι κανενὸς κατώτερος σοφιστής·

τὴν μουσικὴν δὲ ἔχρησιμοποίησεν ὡς προκαλύπτυμα ὁ "Αγαθοκλῆς ὁ Ιδικός σας, ποὺ ἦτο μέγας σοφιστής, καὶ δὲ Πυθοκλείδης ὁ Κείος καὶ πολλοὶ ἄλλοι.

"Ολοι σύτοι, καθὼς εἴπα, ἐπειδὴ ἐφιβήθησαν τὸν φύδον, ἔχρησιμοποίησαν τὰς τέχνας αὐτὰς ὡς προκαλύμματα·

ἐγὼ δὲν συμφωνῶ μὲν δῆλους αὐτούς κατὰ τοῦτο·

διότι νομίζω ὅτι αὐτοὶ δὲν ἔπειτε υγονοὶ, τι ηθέλησαν·

διότι (νομίζω) ὅτι δὲν διέφυγαν τὴν προσοχὴν ἔκεινων ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους ποὺ ἔχουν πολιτικὴν δύναμιν εἰς τὰς πόλεις, ἔνεκα τῶν δοπιών ἀκριβῶς χρησμοποιοῦνται αὐτὰ τὰ προκαλύμματα·

διότι ὁ κολυς κόσμος, σχεδόν, δὲν καταλαβαίνει τίποτε, ἀλλὰ ἐπιδοκιμά-

ταῦτα, ἄττα ἃν διαγγέλλωσιν οὗτοι·

τὸ οὖν μὴ δύνασθαι ἀποδρᾶντα, ἀποδιδράσκοντα, ἄλλὰ εἰαι καταφανῆ, πολλὴ μωρία καὶ τοῦ ἐπιχειρήματος, καὶ ἀνάγκη παρέχεσθαι τοὺς ἀνθρώπους πολὺ δυσμενεστέρους· ὥγοῦνται γὰρ τὸν τοιοῦτον πρός τοῖς ἄλλοις εἶναι καὶ πανοῦργον.

Ἔτι αὐτά, ὅποια καὶ ἃν τοῦ θέτουν εἰς κυκλοφορίαν οὗτοι (οἱ πολιτικοί).

τὸ νὰ μὴ δύναται λοιπὸν νὰ δραπετεύσῃ (κανεῖς), ἃν καὶ ἐπιδιώκῃ νὰ δραπετεύσῃ, ἄλλ' ἀντιθέτως τὸ νὰ γίνεται ἀντιληπτός, (εἰναι) μεγάλη ἀνοησία ἀκόμη καὶ τῆς ἀποπείρας, καὶ (εἰναι) φυσικὴ συνέπεια νὰ (τοῦ) φέρωνται οἱ ἀνθρώποι πολὺ ἔχθρικῶτεροι· διότι νομίζουν διτὶ ὁ τοιοῦτος, ἔκτος τῶν ἄλλων, εἶναι καὶ πανοἼργος.

Ἐρμηνευτικά - γραμματικά - συντακτικά. • προμηθεῖ=β' ἐν. τοῦ προμηθοῦμαι=προνοῶ, λαμβάνω πρόνοιαν. — ξένον (ἐνν. δητα). — πείθοντα=ένεστ. τῆς προσπαθείας. — ἀπολείποντας=χρονική· ὡς ἐσομένους=τελική — ἔντοῦ=ἀντικειμενική· εὐλαβοῦμαι=προσέχω. — πρόσχημα=κατηγορ. — ποιεῖσθαι, προκαλύπτεσθαι=ἀντικ. τοῦ φημι· — παραπτέσματος=κατηγορ. — ξυμφέρομαι τεντε=συμφωνῶ πρός τινα. — τοὺς δύναμένους=ἀντικ. τοῦ λαθεῖν. — δύναμαι πράττειν=ἔχω πολιτικὴν δύναμιν — ἄττα=ἄτινα. — ἄττα ἄν διαγγέλλωσι. ὑμνοῦσι=ἀναφορικὴ ὑποθετικὴ δηλοῦσα τὸ ἀρρέστως ἐπαναλαμβανόμενον, — δύνασθαι (ώς ώποκ. τινά). — τὸ δύνασθαι, (τὸ) εἶναι=ύποκειμενα τοῦ (ἐστι). — ἀποδρᾶντα (ἀποδιδράσκω)=άπαρ. ἀριστούς (ἀπέδραν). — ἀποδιδράσκοντα (ένεστ. προσπαθείας)=ένδοτικη· καταφανῆ=κατηγορ. τοῦ (τινά). — μωρία=κατηγορ. τῶν δύνασθαι, εἶναι. — τοῦ ἐπιχειρήματος=ύποκειμενική. — παρέχεσθαι=ύποκ. τοῦ ἀνάγμη (ἐστι).

Πραγματικά - διασαφητικά - αισθητικά. οἰκείων καὶ διθνείων καὶ πρεσβυτέρων καὶ νεωτέρων (δμοιοτέλευτα καὶ πάροια). — οὐ σμικροί (λιτότης). — παραπτέσματα (μεταφορῶ). — ἔγω δὲ οὐ δύναμες (ἀντίθεσις). — Περὶ τοῦ "Ησίόδου, Σιμωνίδου, Ορφέως, Μουσαίου, Ἰησού, Ἡρόδιου, Ἀγαθοκλέους καὶ Πυθοκλείδου βλέπε εἰς τὸν ἐν τῇ Εἰσαγωγῇ πίνακα τῶν κυρίων δύνομάτων.

Νόημα. Εἰς τὸ τημῆα τοῦτο τοῦ παρόντος κεφαλαίου ὁ Πρωταγόρας πλέκει τὸ ἔγκώμιον ιῆς σοφιστικῆς, ἡτις κατ' αὐτὸν εἶναι ἀρχαιοτάτη τέχνη. Καυχᾶται δέ, διότι δὲ διακηρύξτει ἀπροκαλύπτως διτὶ τυγχάει σοφιστῆς, οἱ δὲ πρὸ αὐτοῦ ζήσαντες, "Ομηρος, "Ησίόδος, Σιμωνίδης, "Ορφεύς, Μουσαῖος, "Ιησος, "Ἡρόδιος, "Ἀγαθοκλῆς, Πυθοκλείδης. δοτες κατ' αὐτὸν σοφισταί, κατείχοντο ὑπὸ φόβου καὶ ἐνεφανίζοντο ἄλλος μὲν ὡς ποιητής, ἄλλος δὲ ὡς ἱερός, ἄλλος δὲ ὡς μουσικός καὶ ἄλλοι πάλιν ἄλλας τέχνας ἔχοντις μοποίουν ως προκαλύμματα, μὴ τολμῶντες νὰ δμοιλογήσουν διτὶ ἀσκοῦν τὸ ἔργον τοῦ σοφιστοῦ, διότι τὸ τοιοῦτον ἔργον ἔγείρει ἀντιζηλίας, ἔχθρον τητας καὶ ἐπιβουλάς.

Περίληψις. Ο Πρωταγόρας πλέκει τὸ ἔγκώμιον τῆς σοφιστικῆς τέχνης.

Ἐγὼ οὖν ἐλήλυθα ἄπασαν τὴν ἔναντιαν δόδον τούτων, καὶ ὁμολογῶ εἶναι τε σοφιστῆς καὶ παιδεύειν ἀνθρώπους, καὶ οἷμαι ταύτην εὐλάβειαν εἶναι βελτίω ἑκείνης, τὸ ὁμολογεῖν μᾶλλον ἡ ἔξαρνον εἶναι· καὶ ἄλλας πρὸς ταύτῃ ἔσκεμματι, ὃστε σὸν Θεῷ εἰπεῖν μηδὲν δεινὸν πάσχειν διὰ τὸ ὁμολογεῖν εἶναι σοφιστήν.

καίτοι πολλά γε ἔτη ἥδη εἰμὶ ἐν τῇ τέχνῃ· καὶ γάρ καὶ τὰ ἔμπαντα πολλά μοὶ ἔστιν οὐδενὸς διτού οὐ πάντων ὑμῶν εἴην ἄν καθ' ἡλικίαν πατήσῃ·

ὅστε πολὺ ἥδιστον μοί ἔστιν, εἴ τι βούλεσθε ποιεῖσθαι τὸν λόγον περὶ τούτων ἔναντιον ἀπάντων τῶν ἔνδον ὅντων.

Καὶ ἐγώ—ὑπώπτευσα γάρ βούλεσθαι αὐτὸν τῷ τε Προδίκῳ καὶ τῷ Ἰππίᾳ ἐνδειξασθαι καὶ καλλωπισσασθαι, διτε ἐρασταὶ αὐτοῦ ἀφιγμένοι εἶμεν—

Τί οὖν—ἔφην ἐγώ—οὐ καὶ Πρόδικον καὶ Ἰππίαν ἐκαλέσαμεν καὶ τοὺς μετ' αὐτῶν ἵνα ἐπακούσωσιν ἡμῶν;

Πάνυ μὲν οὖν—ἔφη δὲ Πρωταγόρας.

Βούλεσθε οὖν—ἔφη δὲ Καλλίας—συνέδριον κατασκευάσωμεν, ἵνα διαλέγησθε καθιζόμενοι;

Ἐδόκει χρῆναι· ἄσμενοι δὲ πάντες ἡμεῖς, ὡς ἀκούσομενοι σοφῶν ἀνδρῶν, καὶ αὐτοὶ ἀντιλαβόμενοι τῶν βάθρων καὶ τῶν κλινῶν κατεσκευάζομεν παρὰ τῷ Ἰππίᾳ· ἐκεὶ γάρ προϋπήρχε τὰ βάθρα· ἐν δὲ τούτῳ ἡκέτην Καλλίας τε καὶ Ἀλκιβιάδης ἄγοντε τὸν Πρόδικον, ἀναστήσαντες ἐκ τῆς κλίνης, καὶ τοὺς μετὰ τοῦ Προδίκου.

Ἐγὼ λοιπὸν ἔχω ἀκολουθήσει τὴν δόλως διόλου ἀντίθετον δόδον τούτων, καὶ ὁμολογῶ καὶ διτε εἰμαι σοφιστῆς καὶ διτε ἐκπαιδεύω ἀνθρώπους, καὶ νομίζω διτε διόπος αὐτὸς τῆς προφυλάξεως εἶναι καλλίτερος ἑκείνου, δηλαδὴ τὸ νὰ ὁμολογῶ μᾶλλον παρὰ νὰ ἀρνοῦμαι· καὶ ἄλλους τρόπους πλήν τούτου ἔχω σκεψθῆ, ὃστε μὲ τὴν βοήθειαν τοῦ Θεοῦ νὰ μὴ παθαίνω τίποτε κακὸν ἔνεκα τοῦ διτε ὁμολογῶ διτε εἰμαι σοφιστῆς.

καὶ διμως πολλὰ βέβαια ἔτη ἐως τώρα ἀσκῶ τὴν τέχνην· καθ' ὃσον μάλιστα καὶ συνολικῶς μοῦ εἶναι πολλὰ (τὰ ἔτη τῆς ζωῆς)· οὐδεὶς ἐξ δόλων σας ὑπάρχει, τοῦ ὅποιου δὲν θὰ ἥτο δυνατὸν νὰ εἰμαι πατήρ κατὰ τὴν ἡλικίαν·

ὅστε παρὰ πολὺ εὐχάριστον μοῦ εἶναι, ἄν ἵσως θέλετε νὰ συζητήσωμεν περὶ τούτων ἐπὶ παρουσίᾳ πάντων τῶν ἔντος εὐρισκομένων.

Καὶ ἐγώ—διότι κατάλαβα διτε αὐτὸς ηθελε νὰ ἐπιδειχθῇ καὶ νὰ καμαρώσῃ καὶ εἰς τὸν Πρόδικον καὶ εἰς τὸν Ἰππίαν, διτε εἰχαμεν ἐλθει ὡς θαυμασταὶ του—

“Ἄς καλέσωμεν λοιπόν—εἶπα ἐγώ—καὶ τὸν Πρόδικον καὶ τὸν Ἰππίαν καὶ τοὺς μετ' αὐτῶν, διὰ νὰ μᾶς ἀκούσουν.

Βεβαιότατα—εἶπεν δὲ Πρωταγόρας.

Θέλετε λοιπόν—εἶπεν δὲ Καλλίας—νὰ συγκροτήσωμεν συνέδριον, ἵνα συζητήσετε καθήμενοι;

Ἐφάνη καλὸν διτε ἐπρεπε· ὅλοι δὲ μετὰ καρδας, ὡς μέλλοντες νὰ ἀκούσωμεν σοφοὺς ἀνδρας, καὶ οἱ ἴδιοι ἀφοῦ ἐπιάσαμεν τὰ θρανία καὶ τὰς κλίνας, ἐτακτοποιούσαμεν πλησίον τοῦ Ἰππίου. διότι προϋπήρχαν ἐκεὶ τὰ θρανία· ἐν τῷ μεταξὺ δὲ ἦλθαν δὲ Καλλίας καὶ δὲ Ἀλκιβιάδης φέροντες τὸν Πρόδικον, ἀφοῦ τὸν ἐστήκωσαν ἀπὸ τὴν κλίνην, καὶ τοὺς μετὰ τοῦ Προδίκου.

Ἐρμηνευτικά—γραμματικά—συντακτικά. δδὸν = σύστοιχον ἀντικείμενον.— τούτων = συγχριτική (= ἡς τούτων), διότι τὸ ἐναντίαν ἔχει ἔνονα συγχρίσεως.— εὐλάβεια = τρόπος προφυλάξεως.— βελτίω = βελτίονα.— ἐκείνης = συγκριτική.— ἡ ἔξαρνος εἰγαῖ = β' ὅρος συγχρίσεως.— ἔξαρνος εἶμι = ὄρνοῦμαι.— ἐσκευμαῖ = παρακα. τοῦ σκοποῦ μαῖ.— σὺν Θεῷ εἰπεῖν = μὲ τὴν βοήθειαν τοῦ Θεοῦ.— οὐδενὸς δὲν = οὐδεὶς ἔστιν δέν.— δέν = οὗτον.— ποιεῦμαι τὸν λόγον = συζητώ.— ἐναντίον = ἐνώπιον.— ἐνδεικνυμαι = ἐπιδεικνύομαι.— καλλωπίζομαι = καμαρώω.— ἐρασταὶ = κατηγορ.— αὐτοῦ = ἀντικειμενική.— ἀφιγμένοις = ἐμεν = εὑκτική.— τὶς οὖν ἐκαλέσαμεν; ἡ τοιαύτη ἑρώητησις ἴσσοδυναμεῖ πρὸς προτροπήν = ἄς καλέσωμεν.— βούλεοδε συνοδεύει ἀπορηματικήν ὑποτακτικήν, ἡτοι κατασκευάσωμεν — χρῆναις = ὑποκ. — ἀσμενοῖς = ἐπιρρ. κατηγορούμενον τρόπου.— ἀντιλαβόμενοις (χρονική) τοῦ ἀντιλαμβάνομαι = πιάνω.— ἡκέτην = ἥκον (δυϊκός).— ἄγοντες (τροπική) εἰς δυϊκόν.

Πραγματικά - διασαφητικά - αισθητικά. ἔγω ἐλήλυθα... καὶ δμολογῶ εἰναὶ τε... καὶ παιδεύειν... κοὶ οιμαι .. (πολυσύνδετον).— δμολογεῖν — ἔξαρνον εἰναι (ἀντίθεσις).— μηδὲν δεῖν πάσχειν (τραγική εἰρωνεία), διότι τὸ τέλος τοῦ Πρωταγόρου δὲν ἦτο καλόν.

Νόημα. Διαφωνῶν δὲ Πρωταγόρας πρὸς τοὺς πρὸ αὐτοῦ σοφιστάς, τοὺς ἐκ φόρου χρυστομένους ὑπὸ διάφορα προκαταλύμματα, καυχᾶται προσέτι, διότι, ἐν φορᾷ οὐδόλως προφυλάσσεται εἰς τὴν κινδύνων, οὓς προκαλεῖ τὸ ἔργον τοῦ σοφιστοῦ, ἐν τούτοις οὐδὲν μέχρι στιγμῆς ἔχει πάθει. Καταλήγων δὲ λέγει, διτὶ οὐδεμίαν φέρει ἀντιφράσιν νὰ διεξαχθῇ ἐνώπιον πάνιων ἡ συζήτησις ἡ ἀφορῶσα εἰς τὸν σκοπὸν τῆς ἐπισκέψεως. Κατόπιν τούτου ἀποφασίζεται διπλῶς συγκεντρωθοῦν ἀπαντες οἱ ἐν τῇ αὐλῇ εὑρισκόμενοι εἰς τὸν χῶρον, ὃπου ἡδη ἐδίδασκεν δὲ Ιππίας, δεδομένου διτὶ ἔκει ὑπῆρχον θρανία.

Περίληψις. Συγχρότησις συνεδρίου ἀπάντων τῶν ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ Καλλίου εὑρισκομένων σοφιστῶν καὶ ἀκροατῶν των.

9^{ον} (Θ') ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ

"Ἐπεὶ δὲ πάντες συνεκαθεῖσμεθα, ἔφη ὁ Πρωταγόρας.

Νῦν δή, ὡς Σώκρατες, ἐπειδὴ καὶ οἵδε πάρεισιν, λέγοις ἂν περὶ ὧν δλίγον πρότερον ἐποιοῦ μνείαν πρὸς ἐμὲ ὑπὲρ τοῦ νεανίσκου.

Καὶ ἔγω εἶπον διτι—

"Ἡ ἀρχὴ μοι, ὡς Πρωταγόρα, περὶ ὧν ἀφικόμην, ἔστιν ἡ αὐτή, ἥπερ ἄρτι.

I. Θ. ΡΩΣΣΗ—ΣΧΟΛ. ΜΕΤ. ΠΛΑΤΩΝΟΣ ΠΡΩΤΑΓΟΡΑΣ

"Οταν δὲ ὅλοι μαζὶ ἐκαθήσαμεν, εἶπεν ὁ Πρωταγόρας.

Τώρα πλέον, Σώκρατη, ἀφοῦ καὶ οὔτοὶ ἕδω εἶναι παρόντες, δύνασαι νὰ λέγῃς περὶ δυσων πρὸ δλίγου ἐκαμεις λόγον εἰς ἐμὲ ὡς ἀντιπρόσωπος τοῦ νεαροῦ.

Κοι ἔγω εἶπα διτι—

"Ἡ ἀρχὴ τοῦ λόγου μου, Πρωταγόρα, περὶ ἔκεινων διὰ τὰ ὅποια ἥλθα, εἶναι ἡ ἴδια πρὸς τὴν πρὸ δλίγου.

Ίπποκράτης γάρ δύε τυγχάνει ὡν ἐν ἐπιθυμίᾳ τῆς σῆς συνουσίας φησίν οὖν ἡδέως ἄν πυθέσθαι, διτιά πλοβήσεται αὐτῷ, ἔὰν συνῇ σοι τοσοῦτος δι γέ ημέτερος λόγος.

Υπολαβών οὖν δι Πρωταγόρας εἰπεν·

Ω νεανίσκε, ἔὰν τοίνυν συνῆς ἐμοί, ἔσται σοι, ἢ ἄν ημέρᾳ οὐγγένῃ ἐμοί, ἀπιέναι οἰκαδε γεγονότι βελτίονι, καὶ ἐν τῇ ὑστεραίᾳ ταῦτα ταῦτα καὶ δικαστῆς ημέρας ἀεὶ ἐπιδιδόναι ἐπὶ τῷ βέλτιον.

Καὶ ἐγὼ ἀκούσας εἶπον·

Ω Πρωταγόρα, τοῦτο μὲν οὐδὲν θαυμαστὸν λέγεις, ἀλλ' εἰκός, ἐπει καὶ σύ, καίπερ ὡν τηλικοῦτος καὶ οὕτω σοφός, γένοιο ἄν βελτίων, εἰ τις διδάξειε σε δι μὴ τυγχάνεις ἐπιστάμενος·

ἀλλὰ μὴ οὔτως,

ἀλλ' ὥσπερ ἄν

εἰ Ίπποκράτης διδε—μεταβαλὼν αὐτίκα μάλα τὴν ἐπιθυμίαν—ἐπιθυμήσεις τῆς συνουσίας τούτου τοῦ νεανίσκου τοῦ νῦν νεωστὶ ἐπιδημούντος, Ζευξίππου τοῦ Ἡρακλεώτου, καὶ—ἀφικόμενος παρ' αὐτὸν ὥσπερ νῦν παρὰ σέ—ἀκούσεις αὐτοῦ ταῦτα ταῦτα, ἀπερ σοῦ, διτιά ἐκάστης ημέρας ξυνών αὐτῷ ἔστει βελτίων καὶ ἐπιδώσει,

εἰ ἐπανέρθοιτο αὐτόν·

Τι δὴ φῆς ἔσεσθαι βελτίω καὶ εἰς τὶς ἐπιδώσεις;

εἴποις ἄν Ζεύξιππος αὐτῷ, διτιά πρόθες γραφικήν·

Δηλαδὴ αὐτὸς ἔδω ὁ Ίπποκράτης συμβαίνει νὰ ἐπιθυμῇ νὰ γίνῃ μαθητής σου· λέγει λοιπόν, διτιά εὐχαριστῶς ἡθελε πληροφορηθῆ, τι δι συμβῆ εἰς αὐτόν, ἄν γίνῃ μαθητής σου· τόσος μόνος (εἰναι) δι ιδικός μου τούλαχιστον λόγος·

Λαβών λοιπὸν τὸν λόγον δι Πρωταγόρας, εἰπεν·

Νεαρέ μου, ἄν λοιπὸν γίνῃς μαθητής μου, Θὰ σοῦ εἰραι δυνατόν, καθ' ἧν ημέραν θὰ ἐλθῃς πλησίον μου, νὰ ἀπελθῃς εἰς τὴν οἰκίαν σου, ἀφοῦ γίνῃς ίκανώτερος, καὶ κατὰ τὴν ἐπομένην ὥμοιος καὶ καθ' ἐκάστην ημέραν πάντοτε νὰ προσθεύῃς πρός τὸ καλλίτερον.

Καὶ ἐγὼ ἀκούσας εἶπα·

Πρωταγόρα, οὐδόλως ἀξιοθαύμαστον είναι τοῦτο ποὺ λέγεις, ἀλλὰ φυσικόν, διότι καὶ σὺ ἀκόμη, ἄν καὶ εἰσαι τόσον μεγάλος καὶ σοφός, θὰ ἐγίνεσθαι ίκανώτερος, ἄν κανεὶς σὲ ἐδίδασκεν διτιά κατὰ τύχην δὲν γνωρίζεις·

ἀλλὰ μὴ (ἀπαντᾶς) ἔτσι,

ἀλλ' ὅπως ἀκριβῶς

ἔὰν αὐτὸς ἔδω ὁ Ίπποκράτης—ἀφοῦ ἀλλάξῃ ἀμέσως ἐπιθυμίαν—ἐπιθυμούσεις νὰ γίνῃ μαθητής τούτου τοῦ νεαροῦ, ποὺ τώρα ἐσχάτως εὑρίσκεται εἰς τὴν πόλιν μας, δηλαδὴ τοῦ Ζευξίππου τοῦ Ἡρακλεώτου, καὶ—ἀφοῦ ἐλθῃ πλησίον του διποτε τώρα πλησίον σου—(έὰν) ηκουεις ἀπὸ αὐτὸν τὰ ἔδια, τὰ δοῖα καὶ ἀπὸ σέ, δηλαδὴ διτιά καθ' ἐκάστην ημέραν μαθητεύων πλησίον του θὰ γίνῃ ίκανώτερος καὶ θὰ προσθεύσῃ,

ἔὰν πάλιν ἐρωτοῦσεν αὐτόν·

Εἰς τὶ λοιπὸν λέγεις, διτιά θὰ γίνω ίκανώτερος καὶ εἰς τὶ διτιά θὰ προσθεύσω;

Θὰ ἐλεγεν δι Ζεύξιππος εἰς αὐτόν, διτιά (θὰ προσθεύῃ) εἰς τὴν ζωγραφικήν·

κάν

καὶ (δπως ἀκριβῶς)

εἰ—συγγενόμενος Ὁρθαγόρα τῷ Θηβαίῳ, ἀκούσας ἔκεινου ταῦτα ταῦτα, ἀπει σοῦ—ἔπανέροιτο αὐτὸν εἰς δ, τι ἔσται καθ' ἡμέραν βελτίων συγγενόμενος ἔκεινω, εἴποι ἄν, δι τι εἰς αὐλησιν'

οὗτο δὴ καὶ σὺ εἰπὲ τῷ νεανίσκῳ καὶ ἐμοὶ ἐρωτῶντι ὑπὲρ τούτου,

*Ιπποκράτης ὅδε συγγενόμενος Πρωταγόρα, ἦν ἡμέρᾳ συγγένηται αὐτῷ, ἀπεισι γειόμενος βελτίων καὶ ἔκαστης τῶν ἄλλων ἡμερῶν οὕτως ἐπιδώσει εἰς τι καὶ περὶ τοῦ, ώ Πρωταγόρα;

Καὶ ὁ Πρωταγόρας, ἀκούσας ἐμοῦ ταῦτα, ἔφη.

*Ω Σώκρατες, σύ τε καλῶς ἐρωτᾷς καὶ ἔγω χαίρω ἀποκρινόμενος τοῖς ἐρωτῶσι καλῶς.

*Ιπποκράτης γάρ, ἀφικόμενος παρ' ἐμέ, οὐ πεισεται, ἀπει ἦν ἔπαθεν, συγγενόμενος ἄλλῳ τῷ τῶν σοφιστῶν.

οἱ μὲν γάρ ἄλλοι λωβῶνται τοὺς νέους·

πεφευγότας γὰρ αὐτοὺς τὰς τέχνας ἄγοντες πάλιν αὖ ἄκοντας ἐμβάλλουσιν εἰς τέχνας, διδάσκοντες λογισμούς τε καὶ γεωμετρίαν καὶ μουσικήν,

καὶ ἄμα ἀπέβλεψεν εἰς τὸν *Ιππίαν—

ἀφικόμενος δὲ παρ' ἐμὲ μαθήσται οὐ περὶ ἄλλου του ἢ περὶ οὐ ἥκει·

τὸ δὲ μάθημά ἔστιν εὑρίσκουλία περὶ τῶν οἰκείων, δπως ἄν ἀριστα διοικοὶ τὴν αὐτοῦ οἰκίαν,

ἔαν—ἀφοῦ ἐλθῃ πλησίον τοῦ Ὁρθαγόρα τοῦ Θηβαίου, ἃν ἀκούσῃ ἀπὸ ἔκεινον τὰ Ἰδια, δσα καὶ ἀπὸ σέ—ἔρωτοῦσε πάλιν αὐτόν, εἰς τι θα γίνη καθημερινῶς ἴκανώτερος, ἃν γίνη μαθητής του, θὰ ἐλεγεν δι τι (θὰ γίνη) εἰς τὴν αὐλησιν'.

τοιουτορόπως λοιπὸν καὶ σὺ πὲς εἰς τὸν γεαρὸν καὶ εἰς ἐμέ, ποὺ ἐρωτῶς ἀντιρόσωπός του,

αὐτὸς ἔδω ὁ *Ιπποκράτης, ἀφοῦ γίνη μαθητής τοῦ Πρωταγόρα, τὴν ἡμέραν καθ' ἦν γίνη μαθητής του, θὰ ἀπέλθῃ, ἀφοῦ γίνη ἴκανώτερος, καὶ καθ' ἔκαστην ἔκ τῶν ἄλλων ἡμερῶν ὅμοιώς θὰ προοδεύῃ εἰς ποιὸν ἐπάγγελμα καὶ εἰς ποίαν ειδικότητα, ώ Πρωταγόρα;

Καὶ ὁ Πρωταγόρας, ἀκούσας ἀπὸ ἐμὲ ταῦτα εἰπεν·

Καὶ σύ, Σώκρατη, ἐρωτᾶς ὄρθως καὶ ἔγω χαίρω νά ἀποκρίνωμαι εἰς τὸν ἐρωτῶντας δρυθῶς.

*Ο *Ιπποκράτης λοιπόν, δταν ἐλθῃ πλησίον μου, δὲν θὰ πάθῃ, δσα θὰ ἐπάθαινεν, ἔαν ἔγίνετο μαθητής κανενὸς ἄλλου ἔκ τῶν σοφιστῶν·

διότι οἱ μὲν ἄλλοι βασανίζουν τοὺς νέους·

διότι ἐν φ αὐτοὶ ἔχουν γλυτωσει ἀπὸ τὰ μαθήματα, δόηγοντες (αὐτοὺς) πάλιν δπίσω χωρὶς τὴν θέλησιν των, τοὺς ἐμπλέκουν εἰς τὰ μαθήματα, διδάσκοντες καὶ λογαριασμοὺς καὶ ἀστρονομίαν καὶ γεωμετρίαν καὶ μουσικήν—

καὶ συγχρόνως ἔστρεψε τὸ βλέμμα εἰς τὸν *Ιππίαν—

ἐὰν δμως ἐλθῃ πλησίον μου, θὰ διδαχθῇ οὐχὶ περὶ ἄλλου τινὸς παρὰ ἔκεινο δι τὸ δποιὸν ἥλθεν·

τὸ δὲ μάθημα είναι σύνεσις ὡς πρὸς τὰ οἰκιακά, δηλαδὴ πῶς νὰ διοικῇ ἀριστα τὸν οἰκόν του,

καὶ περὶ τῶν τῆς πόλεως, δύος ἄν
εἰνή δυνατώτατος πράττειν τε καὶ
λέγειν τὰ τῆς πόλεως.

**"Αρα—ξφην ἔγώ—ἔπομαι τῷ λόγῳ
σου;**

δοκεῖς γάρ μοι λέγειν τὴν πολιτι-
τικὴν τέχνην καὶ ὑπισχνείσθαι
ποιεῖν ἄνδρας πολίτας ἀγαθούς.

Αὐτὸ μὲν οὖν τοῦτο ἔστιν—ἔφη—ὦ
Σώκρατες, τὸ ἐπάγγελμα, δέ ἐπαγ-
γέλλομαι.

Ἐρμηνευτικά - γραμματικά - συντακτικά. συγκαθέζομαι=δμοῦ
κάθημαι.— λέγοις ἀν=λέγε.— ἐποιοῦ=βέν. παρατ.— μνεῖα=λόγος.—
τῆς συνουσίας=ἀντικειμενική.— συνουσία=συναναστροφή, μαθητεία.—
πυθέσθαι=ἀπάρ. ἀορ. (ἐπυθόμην) τοῦ πυθάνομαι=πληροφοροῦμαι,
μανθάνω.— ὅτι ἀποβήσται...=πλαγία ἐρώτησις.— συνῆ=ὑπότο τοῦ
σύνειμι.— ἐὰν συγῆ... ἔσται=δ' εἰδος, προσδοκώμενον.— ἀπίεινε, ἐπιει-
δόναι=ὑποκ. τοῦ ἔσται... συγγένη=ὑπότο. ἀορ (συνεγενόμην) τοῦ συγγίγο-
μαι.— ἡμέρας=χρονική.— εἰ διδάξει... γένοιο ἀν=γ' εἰδος, ἀπλή σκεψί^ς
τοῦ λέγοντος.— αὐτίκα μάλα=ἀμέσως.— τῆς συνουσίας=ἀντικείμενον.—
τοῦ νεανίσμου=ἀντικειμενική (συνείναι τῷ νεανίσκῳ).— αὐτοῦ ταῦτα ταῦ-
τα=ἀντικ.— σοῦ=ἀντικ.— ξυνών=ὑποθετική.— ἐπιδώσει=μέλλ. τοῦ
ἐπιδίδωμι=προοδεύω.— ξυνών (έαν ξυνῇ)... ἔσται καὶ ἐπιδώσει=δ' εἰδος,
προσδοκώμενον.— τι=αἰτιατική ἀναφορᾶς.— εἰ ἐπιθυμήσεις καὶ ἀκούσεις
(καὶ) εἰ ἐπανέργοιτο... εἴποι ἀν=γ' εἰδος.— ἔκεινον ταῦτα ταῦτα=ἀντικ.—
σοῦ=ἀντικ.— εἰς ὅτι ἔσται...=πλαγία ἐρώτησις.— ἀπεισι=μέλλων τοῦ
ἀπέρχομαι.— ἔκαστης=χρονική.— ἀποκρινόμενος=κατηγορηματική.— πει-
σται=μέλλων τοῦ πάσχω.— ἔπαθεν ἀν συγγενόμενος=ἔπαθεν ἀν., εἰ
συνεγένετο=βέν. εἰδος, ἀντιθετον τοῦ πραγματικοῦ.— τῷ=τινί.— λαβῶμαι=
βασανιζω.— πεφευγότας=ἐνδοτική — ἀκοντας=ἔπιρρ. κατηγορ. τρόπου.—
ἡ περὶ οὗ ἡμεῖ=βέν. δύμις συγκρίσεως.— δπως ἀν διοικοῦ, δπως ἀν εἴη=
πλαγίαι ἐρωτήσεις.— πράττειν, λέγειν=ἀπάρ. τοῦ κατά τι.

Πραγματικά - διασαφητικά - αισθητικά. ἔὰν συνῆ ἐμοὶ, ὃ ἀν
ἡμέρᾳ συγγένη ἐμοὶ (ἀναδίπλωσις).— βελτίον... βέλτιον (ἀναδίπλωσις).—
Ζευξίππος, Ὁρθαγόρος βλέπε εἰς τὸν ἐν τῇ εἰσαγωγῇ πίνακα τῶν χυρίων
όνομάτων.— μουσική=δνι ὄνόματι δλα τὰ μαθήματα πλήν τῆς γυμναστι-
κῆς.— ἀπέβλεψε εἰς τὸν Ἰππλαν, διότι οὗτος ἐδίδασκε ἀστυνομιαν,
λογισμοὺς κ.τ.λ.— παρ^τ ἐμὲ δὲ ἀφικόμενος (ἀντιθεσις).— ἐπάγγελμα ἐπαγ-
γέλλομαι (έτυμολογικὸν σχῆμα).

Φιλοσοφικά. Καὶ εἰς τὸ παρόν κεφάλαιον, ὡς εἰς ἄλλο προηγούμενον,
χρησιμοποιεῖται ἀναλογικὸς συλλογισμὸς προκειμένου νὰ καθορισθῇ ὑπὸ τοῦ
Πρωταγόρου, εἰς τι δ 'Ιπποκράτης θὰ προοδεύσῃ μαθητεύων πλησίον του.

Μαθητεύων δ 'Ιππ. πλησίον τοῦ Ζευξίππου, θὰ γίνη ἵκανός εἰς τὴν
ζωγροφικήν.

Μαθητεύων ὁ 'Ιππ. πλησίον τοῦ 'Ορθαγόρου θὰ γίνη ἵκανός εἰς τὴν
αὐλησιν.

καὶ ὡς πρὸς τὰ πολιτικά, πῶς νὰ
είναι ἵκανότας νὰ διαχειρίζεται τὰς
ὑποθέσεις τῆς πόλεως καὶ νὰ είναι
ὅγτωρ.

**"Αρά γε—εἴπα ἔγώ—παρακολουθῶ τὸν
λόγον σου;**

διότι μοῦ φαίνεσαι διτι ἔννοιες τὴν
πολιτικὴν τέχνην καὶ διτι ὑπόσχεσαι
νὰ κάνῃς (τοὺς μαθητὰς) ἄνδρας πο-
λίτας ἵκανούς.

Αὐτὸ βεβαιότα είναι, Σωκράτη, τὸ
ἐπάγγελμα, ποὺ ἔχω—εἴπεν.

Μαθητεύων πλησίον τοῦ Πρωταγόρου, θὰ γίνῃ Ικανὸς εἰς τὴν πολιτείαν τέχνην.

Νόημα. Ἀρχομένης τῆς συνεδρίας ὁ Πρωταγόρας καλεῖ τὸν Σωκράτη νὰ ἔπαναλάβῃ ἐνώπιον δύων τὸν ακοπὸν τῆς ἐπισκέψεως αὐτοῦ καὶ τοῦ Ἰπποκράτους. Ὁ Σωκράτης ἔξηγεῖ δὲ ὁ Ἰπποκράτης ἐπιθυμεῖ νὰ μαθητεύῃ πλησίον του, καὶ ἐρωτᾷ τὸν Πρωταγόραν, ποία θὰ εἴναι διὰ τὸν Ἰπποκράτη ἡ ἐκ τῶν μαθημάτων ὀφέλεια. Ὁ Πρωταγόρας διαβεβαιοῖ τὸν Ἰπποκράτη δὲ, ἂν μαθητεύῃ πλησίον του, καθ' ἑκάστην ἡμέραν θὰ προσδένῃ πρὸς τὸ καλλίτερον. Ὁ Σωκράτης διώσει τὸν Ικανοκούστατον ἐκ τῆς ἀօρίστου ταύτης ἀποχρίσεως καὶ ζητεῖ συγκεκριμένην ἀπάντησιν. Ἐὰν—λέγει—ἔμαθήτε εὖν ὁ Ἰπποκράτης πλησίον τοῦ Ζευξίπου, θὰ προσδένειν εἰς τὴν ζωγραφικήν, ἐὰν πλησίον τοῦ Ὁρθαγόρου, εἰς τὴν αὐλησιν, κατ' ἀναλογίαν, ἐὰν μαθητεύῃ πλησίον τοῦ Πρωταγόρου, εἰς τὶ θὰ προσδένει;

Ο Πρωταγόρας ἀπαντᾷ, δὲ ὁ Ἰπποκράτης, ἐὰν μαθητεύῃ πλησίον του, θὰ προσδένῃ εἰς τὴν πολιτεικὴν ἀρετὴν, ήτοι θὰ δυνηθῇ νὰ εὐδοκιμήσῃ εἰς τὸν ίδιωτικὸν καὶ εἰς τὸν δημόσιον βίον του.

Περίληψις. Ὁ Πρωταγόρας δηλοῖ δὲ θὰ διδάξῃ τὸν Ἰπποκράτη τὴν πολιτεικὴν ἀρετὴν.

10^{ον} (I') ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ

Ἡ καλὸν ἄρα τέχνημα κέκτησαι,
εἰπερ κέκτησαι—ἢν δ' ἔγώ·

οὐ γάρ τοι ἄλλο εἰρήσται πρός γε
σὲ ἢ ἀπερ νοῶ.

Ἐγὼ γάρ, ὁ Πρωταγόρα, φυμην οὐκ
είναι διδακτὸν τοῦτο, οὐκ ἔχω δὲ
δπως ἀπιστῶ σοι λέγοντε.

Οθεν δὲ ἥγοῦμαι οὐ διδακτὸν εἰ-
ναι οὔτε μηδὲ παρασκευαστὸν ὑπ'
ἀνθρώπων ἀνθρώποις, δίκαιος εἰ-
μι εἰπεῖν.

Ἐγὼ γάρ, ὡσπερ καὶ οἱ ἄλλοι
Ἐλληνες, φημι Ἀθηναίους είναι
σοφούς·

ὅρῳ οὖν, δταν συλλεγῶμεν εἰς τὴν
ἐκκλησίαν, ἐπειδάν μὲν δέγη τὴν
πόλιν πρᾶξαι τι περὶ οἰκοδομίας,
μεταπεμπομένους τοὺς οἰκοδόμους
συμβούλους περὶ τῶν οἰκοδομημά-

Ἀληθῆς ὥραιαν πράγματι τέχνην κα-
τέχεις, ἐὰν βεβαίως (τὴν) κατέχεις
— εἰπα ἔγω.

διότι βεβαίως δὲν θὰ λεκχῇ πρὸς σὲ
τούλαχιστον ἄλλο (τι) παρὰ δσα ἔχω
εἰς τὸν νοῦν.

Ἐγὼ δηλαδή, Πρωταγόρα, ἔνδομιζα δὲ τι
τοῦτο δὲν είναι διδακτόν, δὲν δύναμαι
διώσει μὴ πιστεύσω εἰς σέ, δ ὁποῖος
(τι) λέγεις.

Πόθεν δὲ νομίζω δὲι αὐτὸ δὲν είναι
διδακτὸν οὔτε μεταδοτὸν ὑπὸ ἀνθρώ-
πων εἰς ἀνθρώπους, είναι ὅποχέωσίς
μου νὰ εἴπω.

Ἐγὼ δηλαδή, δπως καὶ οἱ ἄλλοι Ἐλ-
ληνες, ὑποστηρίζω δὲι οἱ Ἀθηναίοις
είναι σοφοί·

βλέπω λοιπὸν δτι, δταν συγκεντρωθῶ-
μεν εἰς τὴν ἐκκλησία τοῦ δήμου, δσά-
κις μὲν χρειάζεται νὰ ἐνεργήσῃ κάτι
ἡ πόλις περὶ οἰκοδομικοῦ ζητήματος
προσκαλοῦν ὡς συμβούλους διὰ τὰ

των,

ὅταν δὲ περὶ ναυπηγίας, τοὺς ναυπηγούς, καὶ τὰλλα πάντα οὗτως, δσα ἡγοῦνται εἶναι μαθητά τε καὶ διδαχτά.

ἔάν δέ τις ἄλλος ἐπιχειρῷ συμβουλεύειν αὐτοῖς, ὃν ἔκεινοι μὴ οἰνται εἶναι δημιουργόν, καὶ ἥπαν καλὸς καὶ πλούσιος κοὶ τῶν γενναίων, οὐδέν τι μᾶλλον ἀπόδεχονται, ἀλλὰ καταγελῶσι καὶ θορυβοῦσιν. ἔως ἂν ἡ αὐτὸς ὁ ἐπιχειρῶν λέγειν ἀποστῇ καταθορυβηθείς, ἢ οἱ τοξόται ἀφελκύσσωσιν αὐτὸν ἡ ἔξόρωνται κελευόντων τῶν πρωτάνεων.

Περὶ μὲν οὕντων οἴονται εἶναι ἐν τέχνῃ, οὗτοι διαπράττονται.

Ἐπειδάν δὲ δέη βουλεύσασθαι τι περὶ διοικήσεως τῶν τῆς πόλεως, ἀνιστάμενος συμβουλεύει αὐτοῖς περὶ τούτων δμοίως μὲν τέκτων, δμοίως δὲ χακεὺς σκυτοτόμος, ἔμπορος ναύκληρος, πλούσιος πένης, γενναῖος ἀγεννῆς, καὶ οὐδεὶς ἐπιπλήττει τούτοις, ὥσπερ τοῖς πρότερον, τοῦτο, δι τοῦ δαμάσθεν μαθὼν οὐδὲ δῆντος αὐτῷ οὐδενὸς διδασκάλου, ἐπειτα ἐπιχειρεῖ συμβουλεύειν

δῆλον γάρ, ὅτι οὐχ ἡγοῦνται διδαχτὸν εἶναι.

Μὴ τοίνυν ὅτι τὸ κοινὸν τῆς πόλεως οὗτως ἔχει, ἀλλὰ ἵδις ἡμῖν οἱ σοφώτατοι καὶ ἄριστοι τῶν πολιτῶν ταύτην τὴν ἀρετήν, ἣν ἔχουσιν, οὐχ οἰοί τε ἄλλοις παραδιδόνται.

Ἒπειτα Περικλῆς, ὁ πατήρ τουνωνὶ τῶν νεανίσκων, ὃ μὲν εἶχετο διδασκάλων καλῶν καὶ εὖ ἐπαίδευσεν αὐτούς, ἡ δὲ αὐτὸς σοφός ἐστιν

οἰκοδομήματα τοὺς οἰκοδόμους,

ὅταν δὲ περὶ ναυπηγικοῦ ζητήματος, τοὺς ναυπηγούς, καὶ διὰ δλσ τὰ ἄλλα κατὰ τὸν ἴδιον τρόπον, δηλαδὴ δσα νομίζουν ὅτι εἶναι δυνατὸν νὰ μάθηταις καὶ νὰ διδαχθοῦν.

ἔάν δμως κανεὶς ἄλλος ἐπιχειρῷ νὰ συμβουλεύῃ αὐτοὺς, ποὺ ἔκεινοι φρονοῦν δτι δὲν εἶναι εἰδικός τεχνίτης, καὶ ἄν ἀκόμη εἶναι πολὺ ὀραῖος καὶ πλούσιος καὶ ἀπὸ τοὺς εὐγενεῖς ἐν τούτοις δὲν τὸν ἀνέχονται, ἀλλὰ (τὸν) περιγελούν καὶ τὸν ἀποδοκιμάζουν μὲν θόρυβον, ἔως ὅτου ἡ ὁ ἐπιχειρῶν νὰ διμιῇ ἀπομακρυνθῇ (τὸν βῆμαστος) μόνος του, τρομαγμένος ἀπὸ τὸν θόρυβον), ἡ οἱ τοξόται τὸν ἀποσπάσουν ἡ τὸν ἀποβάλουν κατὰ διατάγην τῶν πρωτάνεων.

Περὶ ἔκεινων μὲν λοιπον, ποὺ νομίζουν ὅτι εἶναι τεχνικὰ ζητήματα, ἔτσι ἐνεργοῦν.

ὅσακις δμως εἶναι ἀνάγκη νὰ σκεφθοῦν κάτι περὶ τῆς διοικήσεως τῶν ὑποθέσεων τῆς πόλεως, ἀφ' οὗ σηκωθῇ, συμβουλεύει περὶ τούτων δμοίως μὲν ὁ ἔκλιον δημοίος, δμοίος δὲ δὲ καλεύεις, δημοίος ἀγεννῆς, δημοίος, δημοίος πλοιοκτήτης, δημοίος πλούσιος, δημοίος εὐγενῆς, δημοίος ταπεινός, καὶ οὐδεὶς κατακρίνει αὐτούς, δημοίος, δημοίος προηγουμένους, διὰ τούτο δηλαδὴ ὅτι, ἄν καὶ δὲν μαθεῖν ἀπὸ πουθενὰ οὐτε ὑπῆρχεν εἰς αὐτὸν κανεὶς διδάσκαλος, ἐν τούτοις ἐπιχειρεῖ νὰ συμβουλεύῃ.

διότι εἶναι φανερόν δτι δὲν νομίζουν ποὺς εἶναι διδαχτὸν πρᾶγμα (ἡ πολιτικὴ ἀρετή).

Καὶ ὅχι μόνον ἡ πολιτεία φρονεῖ τοιουτορόπτως, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸν ἴδιωτικὸν βίον μας οἱ σοφώτατοι καὶ οἱ ἄριστοι ἐκ τῶν πολιτῶν δὲν εἶναι Ικανοί νὰ μεταδίδουν εἰς ἄλλους αὐτὴν τὴν ἀρετήν, τὴν δποίαν κατέχουν·

Παρό. Χάριν, ὁ Περικλῆς, ὁ πατήρ τούτων ἔδω τῶν νεαρῶν, εἰς δσα μὲν ἐξηρτῶντο ἀπὸ διδασκάλους, λαμπρὰ καὶ καλὰ ἔξεπαλδευεν αὐτούς,

οὗτε αὐτὸς παιδεύει οὕτε ἄλλῳ τῷ παραδίδωσιν, ὅλλα' αὐτοὶ περιμόντες νέμονται ὡςπερ ἄφετοι, ἔάν που αὐτόματοι περιτύχωσι τῇ ἀρετῇ.

Εἰ δὲ βούλει, ὁ αὐτὸς οὗτος ἀνὴρ Περικλῆς ἐπιτροπεύων Κλεινίαν, τὸν νεώτερον ἀδελφὸν τουτοῦ Ἀλκιβιάδου, δεδιώς περὶ αὐτοῦ μὴ διαφθαρῷ δὴ ὑπὸ Ἀλκιβιάδου, ἀποσπάσας ἀπὸ τούτου, ἐπαίδευσε καταθέμενος ἐν Ἀρίφρονος·

καὶ πρὶν γεγογέναι ἔξι μῆνας, ἀπέδωκε τούτῳ οὐκ ἔχων διὰ τοῦ χρήσαιτο αὐτῷ.

Ἐχω λέγειν σοι καὶ ἄλλους παμπόλλους, οἱ οὐδένα οὕτε τῶν οἰκείων οὔτε τῶν ἀλλοτρίων ἐποίησαν πάποτε βελτίω, δῆτες αὐτοὶ ἄγαθοι.

Ἐγὼ οὖν, δὲ Πρωταγόρα, ἀποβλέπων εἰς ταῦτα οὐχ ἡγοῦμαι ἀρετὴν εἶναι διδακτόν.

Ἐπειδὴ δὲ ἀκούω σου ταῦτα λέγοντος, κάμπτομαι καὶ οἷμαί σε λέγειν τι διὰ τὸ ἡγεῖσθαι σε γεγονέναι μὲν ἔμπειρον πολλᾶν, μεμαθηκέναι δὲ πολλά, τὰ δὲ αὐτὸν ἔξηγηρηκέναι.

Εἰ οὖν ἔχεις ἐπιδείξαι ἡμῖν ἔναργέστερον, ὡς ἡ ἀρετὴ ἐστὶ διδακτόν, μὴ φθονήσῃς, ἄλλ' ἐπίδειξον.

‘Ἄλλ’, δὲ Σωκράτες, — ἔφη — οὐ φθονήσω· ἄλλα πότερον ἐπιδείξω λέγω ὑμῖν μῆθον, ὡς πρεσβύτερος νεωτέροις, ἢ διεξελθὼν λόγω·

Πολλοὶ οὖν τῶν παρακαθημένων ὑπέλαβον αὐτῷ διεξιέναι οὕτω, διποτέρως βούλοιτο.

εἰς δισα δὲ αὐτὸς εἶναι σοφὸς οὗτε δὲ ίδιος (τοὺς) ἐκπαιδεύει, οὕτε εἰς κανεναν ἄλλον (τοὺς) παραδίδει, ἄλλα μόνον των περιφερόμενοι ἔδω καὶ ἐκεὶ βόσκουν ὡς ἀδέσποτοι, μήπως κάπου κατά τύχην συναντήσουν τὴν πολιτείαν ἀρετῆν.

Ἐάν Θέλης καὶ (ἄλλο παραδίειμα), δὲ ίδιος αὐτὸς δὲ ἀνὴρ Περικλῆς, διαν ἐπετρόπευε τὸν Κλεινίαν, τὸν νεώτερον ἀδελφὸν αὐτοῦ ἔδω τοῦ Ἀλκιβιάδου, ἐπειδὴ ἐφυσεῖτο περὶ αὐτοῦ, μήπως διαφθαρῇ ὑπὸ τοῦ Ἀλκιβιάδου, ἀφοῦ (τὸν) ἀπεμάχυνε ἀπὸ αὐτὸν (τὸν) ἐξεπαίδευεν, ἀφοῦ τὸν ἐνεπιστεύθη εἰς τὸν οἶκον τοῦ Ἀρίφρονος·

καὶ πρὶν συμπληρωθῆ ἐξάμηνον, ἐπέστρεψεν (δὲ Ἀρίφρον τοῦτον) εἰς αὐτὸν ὡς τελείως ἀνοικονόμητον.

Δύναμαι νά σου ἀναφέρω καὶ ἄλλους παραπολλούς οἱ δοποὶ οὐδένα οὕτε ἐκ τῶν ίδικῶν των οὔτε ἐκ τῶν ξένων κατεστησαν ποτὲ μέχρι τώρα καλλίτερον, ἃν καὶ εἴναι οἱ ίδιοι Ικανοί·

Ἐγὼ λοιπὸν, Πρωταγόρα, ἀποβλέπων εἰς αὐτὰ νομίζω δι τὴν ἀρετὴν δὲν εἶναι πρᾶγμα διδακτόν.

Ἐπειδὴ δύμως σὲ ἀκούω δι τὴν λέγεις αὐτὰ, κλονίζομαι καὶ νομίζω δι τὴν λέγεις κάτι (ἀξιοπρόσεκτον), ἐπειδὴ νομίζω δι σὺ ἔχεις πειραν πολλῶν καὶ ἔχεις μάθει πολλὰ καὶ ἄλλα δὲ ίδιος ἔχεις ἐπινοήσει.

Ἐάν λοιπὸν δύνασαι νά ἀποδείξης εἰςήμας σαφέστερον δι τὴν ἀρετὴν εἶναι πρᾶγμα διδακτόν, μὴ ἀρνηθῆς, ἄλλα ἀπόδειξε (τοῦτο)

‘Ἄλλα, Σωκράτη δὲν θὰ ἀρνηθῶ — εἰπε’ ἄλλα τὶ ἐκ τῶν δύο, νά ἀποδείξω λέγων εἰς σᾶς πλαστὴν διηγησιν ὡς μεγαλύτερος πρὸς μικροτέρους, ἢ ἀναπτύξας τὸ Θέμα δι’ ἀληθινῆς Ιστορίας;

Πολλοὶ λοιπὸν ἐκ τῶν παρακαθημένων ἀπεκρίθησαν εἰς αὐτὸν νά ἀναπτύξῃ τὸ θέμα εἴτε, μὲ διποιεν ἐκ τῶν δύο

Δοκεῖ τοίνυν μοι—έφη—χαριέστε·
ὅτι εἶναι λέγειν ύμῖν μῦθον.

Μοῦ φαίνεται λοιπόν—εἰπεν—ὅτι ἔχει
περισσοτέραν χάριν νὰ σᾶς εἴπω μίαν
πλαστήν διήγησιν.

Ἐρμηνευτικά - γραμματικά - συντακτικά. κέντησαι=παρακ. τοῦ
κτῶμαι.— εἰπερ κέντησαι... κέντησαι=α' εἰδος ὅποι. λόγου — εἰρήσεται=—
τετελ. μέλλ. τοῦ λέγομαι.— φύμην=παρ. τοῦ σίομαι.— ὅθεν...=πλαγιά
ἔρωτησις.— δῆ=ύποτ. τοῦ δε— μεταπεμπομένους=κατηγορηματική.—
συμβούλους=έπιρρο. κατηγορούμενον ακοποῦ.— τάλλα=αιτιατική τοῦ κατά
τι.— δη=ύποκ. τοῦ είναι.— δημιουργή=εἰδικός τεχνίτης.— γενναῖος=—
εὐγενής.— ἀποστῆ=ύποτ. ἀρρ. τοῦ ἀφίσταμαι.— ἔξαρσταται=ύποτ. ἀρρ.
(ἔξιρραμην) τοῦ ἔξαιρομαι.— κελευθότων=τροπική.

μὴ δτε=δχι μόνον.— τὸ κοινὸν τῆς πόλεως=ἡ πολιτεία.— ίδια=εἰς τὸν
ἰδιωτικὸν βίν.— διδασκάλων=άντικ — νέμομαι=βόσκω.— ἄφετος=έλευ-
θρος, ἀδέσποτος.— ἐάν που...=πλαγιά ἔρωτησις.— αὐτόματοι=τυχαιώς.
δεδιέως=μετ. τοῦ δέδια καὶ δέδοικα=φοβυόμαι.— μὴ διαφθαρῇ.,=ένδοια-
στική.— καταθέμενος=μετ. ἀρρ. (κατεθέμην) τοῦ κατατίθεμαι=έμπιστεού
μαι πρός φύλαξιν καὶ ἀσφάλειαν.— ἐν (οἶκῳ) Ἀρίφρονος.— δτε, τι χρήσαι-
το...=πλαγιά ἔρωτησις.— διὰ τὸ ἡγεῖσθαι=άναγκ. αἰτιον.— πολλῶν=—
άντικειμενική.— ἀλλὰ πότερον...=διπλή εὐθεία ἔρωτησις.

Πραγματικά - διασαφητικά - αισθητικά. εἰπερ κέντησαι (ἔκφρα-
σις ἀμφιβολίας).— οὐκ ἔχω δπως ἀπιστά σοι (ἔκφρασις φιλοψροσύνης).—
οἱ τοξόται· Σκῦθαι τὴν καταγγήν, εἰς οὓς οἱ Ἀθηναῖοι ἀνέθετον κατὰ
τὰς πάσης φύσεως συγκεντρώσεις τὴν τήρησιν τῆς τάξεως.— τῶν πρυτα-
νεων' ἐπειδὴ αἱ φυλαὶ τῶν Ἀθηναίων ἥσαν 10, διὰ τοῦτο οἱ Ἀθηναῖοι
διῆρον τὸ ἑτοῖς εἰς 10 χρονικάς περιόδους, τὰς πρυτανείας, διάστη τῶν
δοποίων προιελάμβανε 36 ἡμέρας. Ωσαύτως ἡ βουλὴ τῶν 500 ἔχωρίζετο εἰς
10 τμήματα καὶ ἔκανοντες εἰς οὕτως, ὥστε δικάστην πρυτανείαν νὰ ἀντιπρο-
σωπεύῃ τὴν δῆλην βουλὴν ἐν τῷ μητρῷ αὐτῆς, δηλαδὴ οἱ 50 βουλευταὶ οἱ ἀνή-
κοντες εἰς τὴν ἰδίαν φυλὴν. Κατὰ τὸ διατάσσω τῆς πρυτανείας οἱ βουλευ-
ταὶ οὗτοι ἐλέγεντο πρυτάνεις, ή φυλὴ εἰς ἣν ἀνήκον πρυτανεύοντα καὶ
ὁ πρόεδρος αὐτῶν ἐπιστάτης τῶν πρυτανεών. Οἱ πρυτάνεις ἀπετέλουν τὸ
προεδρεῖον εἰς τὴν ἐκκλησίαν τοῦ δήμου.— ή ἔξαρσται (ύπερθολή).—
πλούσιος · πένης, γενναῖος · ἀγεννῆς (ἀντίθεσις).— δ πατήρ τουτων, δη-
λαδὴ τοῦ Παράλον καὶ τοῦ Ξανθίπον — νέμονται ὡσπερ ἄφετοι (μεταφο-
ρά ἐκ τῶν ιερῶν ζώων, τὰ δύοι πέβοσκον ἐλεύθερα εἰς τὴν περιοχὴν τῶν
ναῶν).— μὴ διαφθαρῇ ςπόδο "Ἀλκιβιάδον" εἰρωνικῶς μᾶλλον λέγεται, διότι
ὁ Σωκράτης δὲν ἐθεώρει τὸν "Ἀλκιβιάδην διεφθαρμένον.— καταθέμενος
(μεταφορά).— "Ἀρίφρων" ἀδελφὸς τοῦ Περικλέους.— οιμαί σε λέγειν τε
(εἰρωνεία).— μῆθος=πλαστή διήγησις.— λόγος=ἡ διὰ συλλογιστικῆς σει-
ρᾶς ἀνάπτυξις ιδέας.

Νόημα. Εἰς τὸ προηγούμενον κεφάλαιον δ Πρωταγόρας ἔδήλωσεν ὅτι θὰ
διδάξῃ τὸν Ἰπποκράτη τὴν πολιτικὴν ἀρετὴν.

"Ο Σωκράτης ἔκφράζει ἀμφιβολίαν, ἀνὴ τη πολιτικὴ ἀρετὴ εἶναι διδα-
κτή, καὶ τὴν ἀμφιβολίαν ταύτην στηρίζει εἰς δύο ἐπιχειρήματα :

a) ἐπιχειρήμα

Κατὰ τὰς συγκεντρώσεις τῆς ἐκκλησίας τοῦ δήμου, διάκοις συζητεῖται
τεχνικόν τι ζῆται, ἀκούονται αἱ ἀπόψεις μόνον τῶν εἰδικῶν, π.χ., τοῦ οἰ-
κοδόμου διὰ τὰ οἰκοδομικά, τοῦ ναυπηγοῦ διὰ τὰ ναυπηγικά ζῆταιματα
α.λ.π., πᾶσα δὲ γνώμη μὴ εἰδικοῦ ἀποδοκιμάζεται."

ἀντιθέτως, διάκοις συζητεῖται πολιτικὴ τις ύπόθεσις, δῆλοι ἀνεξαιρέ-

τως δύνανται νὰ λάβουν τὸν λόγον καὶ νὰ ἐκφέρουν τὴν γνώμην των.

Συνεπῶς ἡ πολιτικὴ ἀρετὴ δὲν εἰναι διδακτή, διότι, ἂν ἦτο διδακτή, θὰ ἔλαμβανον τὸν λόγον μόνον ὅσοι είχον διδαχθῆ ταύτην καὶ ήσαν ειδικοί εἰς τὰ πολιτικὰ ζητήματα.

β) ἐπιχειρημα

"Ἄν ἡ πολιτικὴ ἀρετὴ ἦτο διδακτή, τότε οἱ διαπρεπεῖς πολιτικοὶ ἄνδρες θὰ ἐδίδασκον ταύτην ἐν πρώτοις εἰς τοὺς υἱούς των ἐν τούτοις πλείστα παραδείγματα εἰλημμένα ἐκ τοῦ ίδιωτικοῦ βίου πείθουν, διτὶ πλείστοις πατέρες, ἄριστοι πολιτικοὶ ἄνδρες οἱ ἕδιοι, δὲν δύνανται νὰ μεταδώσουν τὴν ἥν ἔχουν ἀρετὴν εἰς τοὺς υἱούς των.

Κατόπιν ὁ Σωκράτης ζητεῖ παρὰ τοῦ Πρωταγόρου ἀποδείξεις, περὶ τοῦ διδακτοῦ τῆς ἀρετῆς, ὁ δὲ Πρωταγόρας δηλοῖ ὅτι ἀμέσως θὰ φέρῃ ἀποδείξεις, διηγούμενος μῦθον.

Περίληψις. Ἀμφιβολίαι τοῦ Σωκράτους περὶ τοῦ διδακτοῦ τῆς ἀρετῆς —ἐπιχειρηματα αὐτοῦ—δήλωσις τοῦ Πρωταγόρου περὶ ἀποδείξεως τοῦ διδακτοῦ τῆς πολιτικῆς ἀρετῆς διὰ διηγήσεως σχετικοῦ μύθου.

11^{ον} (ΙΑ') ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ

*Ἡν γάρ ποτε χρόνος, δὲ θεοὶ μὲν ἡσαν, θνητὰ δὲ γένη οὐκ ἦν.

*Ἐπειδὴ δὲ ἤλθε καὶ τούτοις εἰ- μαρμένος χρόνος γενέσεως, τυπού- σιν αὐτὰ θεοὶ ἔνδον γῆς μείζαντες ἐκ γῆς καὶ πυρὸς καὶ τῶν δσα κε- δάννυται πυρὶ καὶ γῇ.

*Ἐπειδὴ δὲ ἔμελλον ἄγειν αὐτὰ πρὸς φῶς, προσέταξαν Προμηθεῖ καὶ *Ἐπιμηθεὶ κοσμῆσαι τε καὶ νείμαι δυνάμεις ἔκάστοις ὃς πρέλει.

*Ἐπιμηθεὺς δὲ παραιτεῖται Προμη- θέα νείμαι αὐτός,

νείμαντος δὲ ἔμοι—ἔφη—ἐπίσκεψαι.

Kai οὗτως πείσας νέμει.

Nέμων δὲ

τοῖς μὲν ισχὺν ἄνευ τάχους προσ-

*Υπῆρξε λοιπὸν κάποτε ἐποχή, δὲ θεοὶ μὲν ὑπῆρχον, ζῶα δικαὶ δὲν ὑπῆρχον.

"Οταν δὲ ἔφθασεκαι δι" αὐτὰ δι καθω- ρισμένος χρόνος τῆς γενέσεως, πλάτουν αὐτὰ οι θεοὶ ἔντος τῆς γῆς, ἀφοῦ ἔκαμπαν μείγμα ἀπὸ χῶμα καὶ πῦρ καὶ ἀπὸ δσα ἀναμειγνύονται μὲν πῦρ καὶ χῶμα.

"Οταν δὲ ἐπρόσκειτο νὰ φέρουν αὐτὰ εἰς τὸ φῶς, διέτεξαν τὸν Προμηθέα καὶ τὸν *Ἐπιμηθέα καὶ νὰ κοσμήσουν καὶ νὰ μοιράσουν χωριστὰ εἰς καθένα Ικανότητας, καθὼς πρέπει.

"Ο δὲ *Ἐπιμηθεὺς παρακαλεῖ τὸν Προμηθέα νὰ κάμη μόνος του τὴν διανομήν,

καὶ οταν ἔγω μοιράσω—εἶπε—οὐ νὰ κάμης ἐπιθεώρησιν.

Kai τοιουτορόπως ἀφοῦ ἐπεισεν (αὐ- τόν), κάμνει τὴν διανομήν.

Κάμνων δὲ τὴν διανομὴν

εἰς ἄλλα μὲν ἔχορήγει δύναμιν ἄνευ

ῆπτε,

τὰ δὲ ἀσθενέστερα τάχει ἔκδσμει·
τινά δύναμιν ἐμηχανᾶτο αὐτοῖς
εἰς σωτηρίαν.

τὰ δὲ ὥπλιτε,

τοῖς δὲ διδοὺς ἀσπλον φύσιν ἄλλην
τινά δύναμιν ἐμηχανᾶτο αὐτοῖς
εἰς σωτηρίαν.

ἄ μὲν γὰρ αὐτῶν ἡμπισχε σμι-
κρότητι, ἐνεμε πτηνὸν φυγὴν ἢ κα-
τάγειον οἰκησιν·

Δ δὲ ηὗξ μεγέθει, τῷδε αὐτῷ ἔσω-
ζεν αὐτά,

καὶ τάλλα ἔνεμεν οὕτως ἐπανισῶν·

ταῦτα δὲ ἐμηχανᾶτο ἔχων εὐλάβει-
αν μή τι γένος ἀιστωθείη.

*Ἐπειδὴ δὲ ἐπήρχεσεν αὐτοῖς δια-
φυγῆς ἀλλήλοιφθοριῶν, ἐμηχανᾶτο
εὑμάρειαν πρὸς τὰς ἐκ Διὸς ὕρας,

ἀμφιεννύς αὐτά πυκναῖς τε θριξὶ¹
καὶ στερεοῖς δέρμασιν, ἵκανοις μὲν
ἀμναὶ χειμῶνα, δυνατοῖς δὲ καὶ
καύματα,

καὶ δῆλος τὰ αὐτὰ ταῦτα ὑπάρχου²
ἔκαστῳ στρωμνῇ οἰκείᾳ τε καὶ αὐ-
τοφυῆς ιοῦσιν ἐς εὔνας,

καὶ ὑποδῶν τὰ μὲν ὅπλαις, τὰ δὲ
δέρμασι στερεοῖς καὶ ἀναίμοις.

Τοῦντεῦθεν τροφὰς ἐξεπόριτεν ἄλ-
λας ἄλλοις,

τοῖς μὲν βοτάνην ἐκ γῆς, ἄλλοις
δὲ καρποὺς δένδρων, τοῖς δὲ ὁί-
ζας·

ἴστι δὲ οἵς ἔδωκε εἶναι τροφὴν
βιορὰν ἄλλων ζῷων.

ταχύτητος,

τὰ δὲ ἀσθενέστερα ἐφωδίαζε διὰ τα-
χύτητος,

ἄλλα δὲ ἐξώπλιτε,

εἰς ἄλλα δέ, ἐπειδὴ ἔδιδεν ἀσπλον ὁρ-
γανισμόν, ἄλλην τινά ἵκανότητα ἐπι-
νοοῦσε δι' αὐτὰ πρὸς σωτηρίαν (των).

ὅσα μὲν δηλαδὴ ἐξ αὐτῶν περιέβαλε
μὲν μικρότητα, ἐφωδίαζε μὲν πτερὰ
πρὸς φυγὴν ἢ μὲν ὑπόγειον κατοικίαν-

δοσα δὲ ἐνίσχυε διὰ μεγέθους, δι' αὐ-
τοῦ τούτου ἔσωζεν αὐτά,

καὶ τὰ ἄλλα διένεμεν μὲν τοιαύτην
σύμμετρον ἀναλογίαν ἐπιφέρων ἱσό-
τητα·

ἐπινοοῦσας δὲ αὐτά, ἐπειδὴ προσεῖχε,
μήπως κονένα γένος ἐξαφανισθῇ.
ἄφοι δὲ τοὺς ἔχοργησεν ἀρκετὰ
μέσα τοῦ νὰ διαφεύγουν τὴν ἄλλη-
λοεξόντωσιν, ἐπινοοῦσας διάφορα μέ-
σα προστασίας διὰ τὰς ἀτμοσφαιρικὰς
μεταβολάς,

περιβάλλων αὐτά καὶ μὲν τρίχωμα πυ-
κνόν καὶ μὲν δέρμα σκληρόν, ἵκανά μὲν
πρὸς ἀπόκρουσιν τοῦ ὑπούχους, δυνα-
τὰ δὲ (πρὸς ἀπόκρουσιν) τῆς ζέστης,

καὶ διὰ νὰ χρησιμεύσουν αὐτά τὰ ἴδια
διὰ καθένα των ὧν στρῶμα καὶ σκέ-
πασμα ἴδικόν του καὶ φυσικόν, διαν
πηγαίνουν εἰς τὰς φωλεάς των,

καὶ ὑποδένων εἰς ἄλλα μὲν ὅπλάς, εἰς
ἄλλα δὲ δέρματα σκληρὰ καὶ ἀναί-
σθητα.

Μετὰ ταῦτα τροφὰς ἐξεύρισκε διαφο-
ρετικάς διὰ τὰ διάφορα γένη,

εἰς ἄλλα μὲν χόρτα ἐκ τῆς γῆς, εἰς
ἄλλα δὲ καρπούς δένδρων, εἰς ἄλλα δὲ
ὄζας·

εἰς μερικὰ δὲ ἐπέτρεψε νὰ εἶναι τροφή³
των τὸ φάγωμα ἄλλων ζῷων,

Καὶ τοῖς μὲν προσῆψεν ὀλιγογόνιαν, τοῖς δὲ ἀναλισκομένοις ὑπὸ τούτων πολυγονίαν, πορτζιών σωτηρίαν τῷ γένει.

"Ατε δὴ οὖν ὃν δὲ Ἐπιμηθεὺς οὐ πάντα τι σοφὸς

ἔλαθον αὐτὸν καταναλώσας τὰς δυνάμεις·

λοιπὸν δὴ ἦν ἀκόσμητον ἔτι αὐτῷ τὸ ἄνθρωπινον γένος, καὶ ἡπόρειον τι χρήσαιτο·

ἀποροῦντι δὲ αὐτῷ ἔρχεται Προμηθεὺς ἐπισκεψόμενος τὴν νομήν καὶ δῆῃ τὰ μὲν ἄλλα ζῆα ἔχοντα ἐμμελῶς πάντων, τὸν δὲ ἄνθρωπον γυμνόν τε καὶ ἀνυπόδητον καὶ ἀστρωτὸν καὶ ἀσπλον·

ἡδὴ δὲ καὶ ἡ εἰμαρμένη ἡμέρα παρῆν, ἐν τῇ ἕδει καὶ ἄνθρωπον ἔξιένται ἐκ γῆς εἰς φῶς.

"Ἐχόμενος οὖν ἀπορίᾳ δὲ Προμηθεὺς, ἦν τινα σωτηρίαν εὔροι τῷ ἄνθρωπῳ, κλέπτει τὴν ἔντεχνον σοφίαν Ἡφαίστου καὶ Ἀθηνᾶς σύν πυρί.

—ἀμήχανον γάρ ἦν γενέσθαι αὐτὴν κτητήν τῷ ἥ χρησίμην ἀνευ πυρὸς—

καὶ οὕτω δὴ δωρεῖται ἄνθρωπῳ.

Τὴν μὲν οὖν περὶ τὸν βίον σοφίαν ταύτην ἔσχεν ἄνθρωπος, τὴν δὲ πολιτικὴν οὐκ εἶχεν· ἦν γάρ παρὰ Διός.

τῷ δὲ Προμηθεῖ εἰς μὲν τὴν ἀκρόπολιν, τὴν οἰκησιν τοῦ Διός, οὐκέτι ἐνεχώρει εἰσελθεῖν· πρὸς δὲ καὶ αἱ φυλακαὶ Διός ἤσαν φοβεραί·

εἰς δὲ τὸ οἰκημα τὸ κοινὸν τῆς Ἀθηνᾶς καὶ Ἡφαίστου. ἐν τῷ ἔφιλοτε τεχνείτην, λαθὼν εἰσέρχεται καὶ

Καὶ εἰς ἄλλα μὲν ἔδωσεν ὀλιγογονίαν, εἰς δὲ τὰ κατατρωγόμενα ὑπὸ αὐτῶν (ἔδωσε) πολυγονίαν, ἔξασφαλίζων τὴν διατήρησιν τοῦ γένους.

"Ἐπειδὴ δημος ὁ Ἐπιμηθεὺς ἦτο, ὡς γνωστόν, ὅλως διόλους ἀνόητος,

ἀνεπαισθήτως ἔξωθενε τὰς ἴκανότητας·

ἀπέμενε λοιπὸν εἰς αὐτὸν ἀκόσμητον ἀκόμη τὸ ἄνθρωπινον γένος καὶ ἡπόρει, πῶς νὰ τὸ οἰκονομήσῃ

ἐν τῷ δὲ αὐτὸς εὐρίσκετο ἐν ἀπορίᾳ, ἔρχεται δὲ Προμηθεὺς πρὸς ἐπιθεώρησιν τῆς διανομῆς καὶ βλέπει τὰ μὲν ἄλλα ζῆα ἐφωδιασμένα, καθ' ὅλο, ὡς ἡρμοζεν, τὸν δὲ ἄνθρωπον γυμνὸν καὶ ἀνυπόδητον καὶ ἀνευ στρώματος καὶ ἀσπλον·

ἡδὴ δὲ ἐπλησίας καὶ ἡ καθωρισμένη ἡμέρα κατὰ τὴν ὁποιαν ἐπρεπε νὰ ἔσθλη εἰς τὸ φῶς ἐκ τῆς γῆς καὶ δὲ ἄνθρωπος·

"Ἐπειδὴ λοιπὸν δὲ Προμηθεὺς ἡπόρει, πολὰ μέσα σωτηρίας νὰ εὕρῃ διὰ τὸν ἄνθρωπον, κλέπτει τὰς τεχνικὰς γνώσεις ἀπὸ τὸν Ἡφαίστον καὶ τὴν Ἀθηνᾶν μαζὶ μὲ τὸ πῦρ

διότι ἦτο ἀδύνατον νὰ ἀποκτηθοῦν αὗται ὑπὸ τινος ἢ νὰ γίνουν χρήσιμοι χωρὶς τὸ πῦρ—

καὶ ἐτσι πλέον (τὰς) χαρίζει εἰς τὸν ἄνθρωπον.

Τὰς μὲν λοιπὸν τεχνικὰς γνώσεις ἐτσι ἀπέκτησεν δὲ ἄνθρωπος, τὰς πολιτικὰς δημος γνώσεις δὲν εἶχεν· διότι εὐρίσκοντο πλησίον τοῦ Διός.

εἰς δὲ τὸν Προμηθέα εἰς μὲν τὴν ἀκρόπολιν, τὴν κατοικίαν τοῦ Διός, δὲν ἦτο δυνατὸν πλέον νὰ εἰσέλθῃ προσέτι δὲ καὶ αἱ φρουραὶ τοῦ Διός ἤσαν φοβεραί·

εἰς δὲ τὸ κοινὸν οἰκημα τῆς Ἀθηνᾶς καὶ τοῦ Ἡφαίστου, ἐντὸς τοῦ ὁποίου ἡσχολούντο εἰς τὰς τέχνας, εἰσῆλθεν

κλέψιας τήν τε ἐμπυρον τέχνην τὴν τοῦ Ἡφαίστου καὶ τὴν ἄλλην τὴν τῆς Ἀθηνᾶς δίδωσιν ἀνθρώπῳ·

καὶ ἔκ τούτου γίγνεται μὲν τῷ ἀνθρώπῳ εὐπορίᾳ τοῦ βίου,

ὅστερον δὲ δι· Ἐπιμηθέα, ἥπερ λέγεται, δίκη μετήλθε Προμηθέα κλόπης·

Ἐρμηνευτικά - γραμματικά - συντακτικά. Θυητὰ γένη=ξῶα.—
εἶμαργένος=μετ. παρακ. (εἰμαρτεῖ=εἰναι περιωμένον) τοῦ μελέρομαι=λαμβάνω τὸ μέρος, ποὺ μοῦ ὀνήκει.— τυπῶ ω=πλάττω, τυπώιω, δίδω μορφήν.— τῶν δσα=τούτων δσα.— κεράννυται=μέσος ἔνεστ. τοῦ κεράννυμε=ἀναμειγνύω.— νετμαι=ἀπαρ. ἀρ. τοῦ γέμω=μοιράζω.— παρατετοῦμαι=παρακαλῶ.— ἐπίσημεψαι=προστ. ἀρ. ἀρ. (ἐπεσκεψάμην) τοῦ ἐπίσκοπούμαι=ἐπιτεωδῶ.— τάχει=δργανική.— προστήπτε (προσάπτω).— φύσις=δργανισμός.— ἐμηχανᾶτο (μηχανῶμαι=ἐπινοῶ).— αὐτοῦτε=χαριστική.— ἡμπτισχε=παρατ. τοῦ ἀμπτίσχω=περιβάλλω.— ἡ πτηνός=ἡ πτερωτή.— ἡδε=παρ. τοῦ αὗτω=αὐξάνω, ἐνισχύω.— μεγέθει, τῷδε=δργανικαί.— ἐπανισῶν=μετοχὴ (τροπική) τοῦ ἐπανισῶν=ἔξιονων.— ἕχω εὐλάβειαν=προσέχω.— μή τι...=ἔνδοιαστική.— ἀιστωθεῖη=εὔκτ. παθ. ἀρ. τοῦ ἀιστώθω=ἔξαφανίζω.— ἀλληλοφρογειῶν=ἀντικειμενική.— ενμάρεια=μέσα προστασίας.— αἱ ἐκ διεδρῶμαι=αἱ ἀτμοσφαιρικαὶ μεταβολαί.— ἀμφιενύδε=μετοχὴ (τροπική) τοῦ ἀμφιέννυμε=ἔνδυν, περιβάλλω.— ἀμύνω=ἀποκρούω.— στρωματή=κατηγορούμενον.— στρωματή=στρῶμα καὶ σκέπασμα.— ἰσūσι=δοτικὴ μετοχῆς τοῦ είμι.— εὐηή=φωλεά.— ὑποδῶν=μετοχὴ τοῦ ὑποδέω ω=ὑποδένω.— δπλαῖς=δργανική.— ἀναιμοσ=ἀναίσθητος.— τούγενευθειν=τὸ ἐντευθεν=μετὰ ταῦτα.— ἐστιν οἰς=τοῖος (ἐστιν δε=κάποιος).— βιοράν=ύποκ. τοῦ εἰναι=ἄντικ. τοῦ ἔδωκεν.— τροφήγ=κατηγορ. τοῦ βιοράν=ζώων=ἄντικειμενική.— ὄν=αιτοιολογικὴ μετὰ τοῦ ἐπιτατικοῦ μορίου ἀτε.— καταναλώσας=κατηγορηματική.— λοιπὸν ἡγ=ὑπελεπίτεο.— δ,τι χρήσατο=πλαγία ἐρώτησις.— ἐπισημερόμενος=τελική.— ἐμμελῶς=ἄρμονικῶς, ἀρμοιζόντως, (ἀντιθετον πλημμελῶς).— πάντων=γενικά τῆς ἀνωφορᾶς.— παρῆγη (πάρεστι).— ἀποδία=ποιητικὸν αἵτιον.— ἡγιεινα ..=πλαγία ἐρώτησις.— γενέσθαι=ύποκ.— τῷ=τονι (ποιητικὸν αἵτιον).— ταύη=τοισι τοτρόπωσις.— Προμηθεῖ=προσωπική.— εἰσελθεῖη=ύποκ. τοῦ ἀρροσ. ἐνεχάρεις (ἐγχωρεῖ=ειναι δυνατόν).— ἐφιλοτεχνεῖτην=γ' παρατ. εἰς τὴν ἀμρόπολιν τοῦ φιλοτεχνῶ=ἀσχολοῦμα εἰς τὴν τέχνην.— λαθὼν (λανθάνω).— κλοπῆς=γενικὴ αἵτιας.

Πραγματικά - διασαφητικά - αισθητικά. χρόνος γενέσεως καὶ τούτους κατὰ τὸν Πρωταγόραν καὶ οἱ θεοὶ εἰχον ἀρχὴν γενέσεως.— τυπῶνδον=κατὰ τὸν Πρωταγόραν ὁ ἀνθρωπὸς ἐπλάσθη ἐκ χώματος, υδατος καὶ ἀέρος, διότι τὰ δύο τελευταῖα στοιχεῖα εἰναι τὰ μειγνύμενα μετὰ τῶν δύο πρώτων.— Προμηθεύς· Ἐπιμηθεύς (βλέπε εἰς τὸν ἐν τῇ εἰσαγωγῇ πίνακα κυριῶν δύμομάτων).— κοσμῆσαι=νεῖμαι (πρωθύπτερον).— πρός τὰς ἐκ Διδερῶμαι πᾶσαν ἀτμοσφαιρικὴν μεταβολὴν ἐδημιούργει ὁ Ζεύς, διὸ καὶ αἱ ἐποχαὶ τοῦ ἐτούς θυγατέρες τοῦ Διδερῶ μεταλούντο.— οὐ πάντα τι σοφὸς ὄν=πάντης ἀσοφος ὄν (λιτότης).— εἰς τὴν ἀμρόπολιν τοῦ Ολύμπου ἐψυλάσσοντο αἱ πολιτικαὶ γνώσεις, φρουρούμεναι ὑπὸ τοῦ Κράτους καὶ τῆς Βίας.

Νόημα. Εἰς τὸ παρὸν κεφάλαιον ὁ Πρωταγόρας διηγεῖται μέρος τοῦ

μύθου, διν ὑπερσχέθη, πρὸς ἀπόδειξιν τοῦ διδακτοῦ τῆς πολιτικῆς ἀρετῆς.

Ο μεθος ἀνοφέρεται εἰς τὴν γένεσιν τῶν ζώων καὶ τοῦ ἀνθρώπου καὶ ἔχει ως ἔκτης:

Οτε κάποτε οἱ θεοὶ ἐπλοσαν τὰ ζῶα καὶ τὸν ἄνθρωπον, διέταξαν τοὺς ἀδελφούς Προμηθέα καὶ Ἐπιμηθέα νά ἐφοδίασον τὰ πλάσματα ὅλα διὰ ίκανοτήτων καταλλήλων πρὸς συντήρησιν εἰς τὴν ζωήν.
Ο Ἐπιμηθεὺς ἔπεισε τὸν ἀδελφόν του νὰ ἀναλύῃ μόνος τὴν ἐκτέλεσιν τῆς διωταγῆς τῶν θεῶν.

Ἐφωδίασε λοιπὸν δὲ τὰ ζῶα χορηγῶν εἰς ἔκαστον είδος ὡρισμένην ίκανοτηταν κατάλληλον, διὰ νὰ ἀντεπεξέρχεται εἰς τὸν ἄγῶνα τῆς ζωῆς. Ἡλθε καὶ τοῦ ἀνθρώπου ἡ σειρὰ καὶ τότε μόλις ὃ ἀπονόητος Ἐπιμηθεὺς διε πιστωσεν, διτὶ ὅλαι αἱ ίκανότητες καὶ αἱ δυνάμεις είχον ηδη διατεθῆ εἰς τὰ ἄλλα ζῶα.

Ἐν φερούσκετο ἐν ἀπογνώσει, ἔρχεται δὲ Προμηθεὺς πρὸς ἐπιθεώρησιν καὶ βλέπει τὸν ἄνθρωπον τελείως ἄπολον. Φιλάνθρωπος δημως ὡν δὲ Προμηθεὺς κλέπτει τὴν ἔντεχνον σοφίαν τοῦ Ἡφαίστου καὶ τῆς Ἀθηνᾶς μετα τοῦ πυρὸς καὶ χαρίζει αὐτὴν εἰς τὸ ἀνθρώπινον γένος.
Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἀπέκτησεν δὲ ἄνθρωπος τὰς τεχνικὰς γνώσεις.
Ἡσαν δημως διναγκαλαὶ καὶ αἱ πολιτικαὶ γνώσεις. Γαύτας, φυλασσούμενας εἰς τὴν οἰκησιν τοῦ Διός, δὲν κατώρθωσεν δὲ Προμηθεὺς νὰ κλέψῃ.

Περίληψις. Πῶς δὲ ἄνθρωπος ἀπέκτησε τὰς τεχνικὰς γνώσεις.

12^{ον} (ΙΒ') ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ

Ἐπειδὴ δὲ δὲ ἄνθρωπος μετέσχε θείας μοίρας, πρῶτον μὲν διὰ τὴν τοῦ Θεοῦ συγγένειαν μόνον ζῷον ἔνόμισθε θεούς καὶ ἐπεχείρει βωμούς τε ιδρύεσθαι καὶ ἀγάλματα θεῶν.

Ἐπειτα φωνὴν καὶ ὄντατα ταχὺ διηρθρώσατο τῇ τέχνῃ

καὶ ηὔρετο οἰκήσεις καὶ ἐσθῆτας καὶ ύποδέσεις καὶ στρωμάτας καὶ τὰς ἔκ γῆς τροφάς.

Οὗτοι δὴ παρεσκευασμένοι κατ' ἀρχὰς ἄνθρωποι φέρουν σποράδην, πολεις δὲ οὐκ ξανθαν.

Ἄπωλλυντο οὖν ὑπὸ τῶν θηρίων διὰ τὸ εἶναι πανταχοῦ ἀσθενέστεροι αὐτῶν,

καὶ ἡ δημιουργικὴ τέχνη πρὸς μὲν τροφὴν ἦν ίκανη βοηθὸς αὐτοῖς, πρὸς δὲ τὸν πόλεμον τῶν θηρίων

Ἐπειδὴ (ἢ—ἄφοι) δὲ δὲ ἄνθρωπος ἔγινε μέτοχος θείας φύσεως, πρῶτος μέν—ἔικε τῆς συγγενείας πρὸς τὸν Θεόν—μόνος ἐκ τῶν ζῶων ἐπιστευσε θεούς καὶ ἐπεχείρει νὰ ιδρύῃ καὶ βωμούς καὶ ἀγάλματα θεῶν.

Ἐπειτα ἔναρθρον λόγον ταχέως ἐσχημάτισε διὰ τῆς τέχνης

καὶ ἐπενόησε κατοικίας καὶ ἐνδύματα καὶ ὑποδήματα καὶ στρωμάτας καὶ τὰς ἔκ τῆς γῆς προεργχυμένας τροφάς.

Ἐτοι λοιπὸν ἐφωδιασμένοι κατ' ἀρχὰς οἱ ἄνθρωποι κατόκουν σκορπισμένοι, πόλεις δὲ δὲν ὑπῆρχον.

Ἐξωλοιθρεύοντο ἐπομένως ὑπὸ τῶν θηρίων ἔνεκα τοῦ διτὶ ήσαν ἀπὸ πάσσος ἀπόφεως ἀσθενέστεροι αὐτῶν,

καὶ αἱ τεχνικαὶ γνώσεις πρὸς μὲν τὴν διατροφὴν ίκανοποιητικὰ ἐβοήθουν αὐτούς, πρὸς δὲ τὸν πόλεμον κατὰ τῶν

ένδεής·

ούπω γάρ είχον πολιτικὴν τέχνην,
ἥς μερος πολεμική.

*Εξήτουν δὴ ἀθροῖζεσθαι καὶ σῷ-
ζεσθαι κτίζοντες πόλεις.

*Οτε οὖν ἀθροισθεῖεν, ἡδίουν
ἀλλήλους ἄτε οὐκ ἔχοντες τὴν πο-
λιτικὴν τέχνην, ὥστε πάλιν σκε-
δαννύμενοι διεφθείροντο.

Δείσας οὖν Ζεὺς περὶ τῷ γένει
ἡμῶν, μη ἀπόλοιτο πᾶν, πέμπει
εἰς ἀνθρώπους· Ἐρμῆν ἄγοντα αι-
δῶ τε καὶ δίκην, ἵνα εἰλεν πόλεων
κόσμοι τε καὶ δεσμοὶ φιλίας συνα-
γωγοί.

*Ερωτᾷ οὖν Ἐρμῆς Δία,
τίνα οὖν τρόπον δοίη δίκην καὶ
αιδῶ ἀνθρώποις·

πότερον

ὅς νενέμηνται αἱ τέχναι, οὗτοι νεί-
μω καὶ ταύτας;

νενέμηνται δὲ ὕδε·

εἰς ἔχων ιατρικὴν ἴκανὸς πολλοῖς
ἴδιωταις,

καὶ οἱ ἄλλοι δημιουργοί·

σῦτο δὴ θῶ ἐν τοῖς ἀνθρώποις καὶ
δίκην καὶ αιδῶ,

ἢ νείμω ἐπὶ πάντας;

*Ἐπὶ πάντας—ἔφη ὁ Ζεύς—καὶ
πάντες μετεχόντων,

οὐ γάρ ἄν γένοιντο πόλεις, εἰ ὅ-
λιγοι μετέχοιεν αὐτῶν ὥσπερ ἄλλων

θηρίων (ἥσαν) ἀνεπαρκεῖς·

διότι δὲν είχον ἀκόμη πολιτικὴν καὶ
κοινωνικὴν ὁργάνωσιν, μέρος τῆς ὁ-
ποίας εἶναι ἡ πολεμική.

Διὰ τοῦτο ἐπεθύμουν νὰ συγκεντρώ-
νωνται καὶ νὰ σφίζωνται κτίζοντες
πόλεις.

*Οσάκις δῦμας συνεκεντρώνοντο, ἀδι-
κούσας ὁ ἔνας τὸν ἄλλον, ἐπειδὴ δὲν
είχον πολιτικὴν καὶ κοινωνικὴν ὁρ-
γάνωσιν, ὥστε πάλιν διασκορπίζομε-
νοι ἔχωλοθρεύοντο.

*Ἐπειδὴ λοιπὸν ὁ Ζεὺς ἐφοβήθη περὶ
τοῦ γένους ἡμῶν, μήπως ἐξ ὀλοκλή-
ρου χαθῇ, στέλλει εἰς τοὺς ἀνθρώ-
πους τὸν Ἐρμῆν φέροντα τὸν σεβα-
σμὸν καὶ τὴν δικαιοσύνην, διὰ νὰ
παρέχουν εἰς τὰς πολεις εὐκοσμίαν
καὶ δεσμοὺς φιλίας συνδετικούς.

*Ἐρωτᾷ λοιπὸν δὲ Ἐρμῆς τὸν Δία,
τίνι τρόπῳ—τέλος πάντων—νὰ δώσῃ
τὴν δικαιοσύνην καὶ τὸν σεβασμὸν εἰς
τοὺς ἀνθρώπους·

τὶ ἐκ τῶν δύο;

δῆπος ἔχουν διανεμηθῆ αἱ τέχναι, ἐτσὶ
νὰ διανείμω καὶ αὐτάς;

ἔχουν δὲ διανεμηθῆ ὡς ἔξῆς·

ἔνας, ποὺ κα τέχει τὴν ιατρικὴν, (εἶναι)
ἄρκετὸς διὰ πολλοὺς μη εἰδικούς,

καὶ οἱ ἄλλοι τεχνίται (κατὰ τὸν ἔδιον
τρόπον)·

ἐτσι λοιπὸν νὰ διαθέσω εἰς τοὺς ἀν-
θρώπους καὶ τὴν δικαιοσύνην καὶ τὸν
σεβασμόν,

ἢ νὰ διανείμω εἰς δῆμους;

Εἰς πάντας—εἶπεν ὁ Ζεύς—καὶ πάν-
τες ἃς μετέχουν·

διότι δὲν είναι δυνατὸν νὰ ὑπάρξουν
πόλεις, ἔναν ὅλιγοι μετέχουν αὐτῶν,

τεχνῶν·

καθώς (μετέχουν) τῶν ἄλλων τεχνῶν·

καὶ νόμον γε θέες παρ ἐμοῦ κτείνειν τὸν μὴ δυνάμενον μετέχειν αἰδοῦς καὶ δίκης ὡς νόσον πόλεως.

καὶ νόμον μάλιστα θέος ἐξ ὄντα πάτος μου νὰ θανατώνουν τὸν μὴ δυνάμενον νὰ μετέχῃ τοῦ σεβασμοῦ καὶ τῆς δικαιοσύνης ὡς νόσον τῆς πόλεως.

Οὕτω δή, ὅτι Σώκρατες, καὶ διὰ ταῦτα οἱ τε ἄλλοι καὶ Ἀθηναῖοι, ὅταν μὲν ἦλογος περὶ τεκτονικῆς ἀρετῆς ἢ ἄλλης τινὸς δημιουργικῆς, οἴονται δὲ λίγοις μετεῖναι συμβουλῆς,

"Ετοι λοιπόν, Σωκράτη, καὶ ἔνεκα τούτων τῶν λόγων καὶ οἱ ἄλλοι καὶ οἱ Ἀθηναῖοι, ὅταν μὲν γίνεται συζήτησις περὶ ζητήματος εἰδικότητος ἀρχιτεκτονικῆς ἢ ἄλλης τινὸς τέχνης, νομίζουν ὅτι δὲ λίγοι μετέχουν τῆς ικανότητος νὰ συμβουλεύουν,

καὶ ἔάν τις - ὃν ἔκτος τῶν ὁλίγων - συμβουλεύῃ, οὐκ ἀνέχονται, ὡς σὺ φῄς εἰκότως, ὡς ἐγώ φημι·

καὶ ἔάν κανεὶς - μὴ ἀνήκονταν εἰς τοὺς διλιγοῦς - διπλεῖται νὰ συμβουλεύῃ, δὲν (τὸν) ἀνέχονται, καθὼς σὺ λεγεις· ὁρθῶς, κυθώς ἐγώ παραδέχομαι·

ὅταν δὲ Ἰωσιν εἰς συμβουλὴν πολιτικῆς ἀρετῆς, ἦν δει πᾶσαν ἵεναι διὰ δικαιοσύνης καὶ σωφροσύνης, εἰκότως παντὸς ἀνδρὸς ἀνέχονται,

διὰτος συγκεντρώνωνται εἰς σύσκεψιν περὶ πολιτικῆς ἀρετῆς, ἥτις πρόπει νὸς κινήται ἀπαστατεῖται εἰς τὴν περιοχὴν τῆς δικαιοσύνης καὶ τῆς σωφροσύνης, ὁρθῶς ἀνέχονται πάντα ἄνδρα,

ὡς προσῆκον παντί γε μετέχειν ταύτης τῆς ἀρετῆς, ἢ μὴ είναι πόλεις· αὐτῇ, ὅτι Σώκρατες, αἵτια τούτου·

διότι κατὰ τὴν γνώμην των πρέπει πᾶς νὰ μετέχῃ ταύτης βεβαίως τῆς ἀρετῆς, ἄλλως (είναι ἀνάγκη) νὰ μὴ ὑπάρχουν πόλεις· αὐτῇ, Σωκράτη, είναι ἡ αἵτια τούτου τοῦ πράγματος.

"Ινα δὲ μὴ οἷη ἀπατᾶσθαι, τόδε αὖ λαβέτε τεκμήριον, ὡς τῷ δοντὶ πάντες ἀνθρώποι ἥγονται πάντα ἄνδρα μετέχειν δικαιοσύνης τε καὶ τῆς ἄλλης πολιτικῆς ἀρετῆς·

Καὶ διὰ νὰ μὴ νομίζῃς διτι ἀπατᾶσαι λάβετε πάλιν τὸ ἔξῆς ὡς ἀπόδειξιν, διτι πράγματα πάντες οἱ ἄνθρωποι νομίζουν διτι πᾶς ἀνήρ μετεχει καὶ τῆς δικαιοσύνης καὶ τῆς ἄλλης πολιτικῆς ἀρετῆς·

ἐν γάρ ταῖς ἄλλαις ἀρεταῖς, ὡσπερ σὺ λεγεις, ἔάν τις φῇ είναι ἀγαθὸς αὐλητῆς, ἢ ἄλλην ἥντινοῦν τέχνην, ἦν μὴ ἐστιν,

δηλαδὴ προκειμένου περὶ τῶν ἄλλων ἀρετῶν, ὅπως καὶ σὺ λεγεις, ἔάν κανεὶς λαχορίζεται διτι είναι καλὸς αὐλητῆς, ἢ εἰς οἰανδήποτε ἄλλην τέχνην, εἰς τὴν δόποιαν δὲν είναι,

ἢ καταγελῶσιν ἢ χαλεπαίνουσι, καὶ οἱ οἰκεῖοι προσιόντες νουθετοῦσιν ὡς μαινόμενον·

ἢ γελοῦν εἰς βάρος του ἢ ἀγανακτοῦν, καὶ οἱ οἰκεῖοι του πλησιάζοντες τὸν νουθετοῦν ὡς δοτα τρελλόν·

ἐν δὲ δικαιοσύνῃ καὶ ἐν τῇ ἄλλῃ πολιτικῇ ἀρετῇ, ἔάν τινα καὶ εἰδῶ-

προκειμένου διμως περὶ τῆς δικαιοσύνης καὶ τῆς ἄλλης πολιτικῆς ἀρετῆς,

οιν δτι ἄδικός ἔστιν,

καὶ ἂν ἀκόμη γνωρίζουν δτι κάποιος είναι ἄδικος,

ἔαν οὗτος αὔτος καθ' οὗτοῦ λέγη τάληθή ἐναντίον πολλῶν,

ἔαν αὐτὸς δὲ διοις λέγη τὴν ἀλήθειαν εἰς βάρος του ἐνώπιον πολλῶν,

ὅ ἔκει ἡγοῦντο είναι σωφροσύνην,

ἔκεινο ποὺ ἐνόμιζον δτι είναι σωφροσύνη εἰς ἔκεινην τὴν περίπτωσιν,

τάληθή λέγειν,

δηλαδὴ τὸ νὰ λέγη τις τὴν ἀλήθειαν

ἐνταῦθα μανίαν,

εἰς τὴν περίπτωσιν αὐτὴν (νομίζουν δτι είναι) τρέλλα,

καὶ φασιν δεῖν πάντας φάναι εἰναι δικαίους, ἔαν τε ὕσιν ἔαν τε μῆ,

καὶ λέγουν δτι πρέπει πάντες νὰ ισχυρίζωνται δτι εἴγαι δίκαιοι, είτε είναι εἴτε όχι,

ἢ μαίνεσθαι τὸν μὴ προσποιούμενον δικαιοσύνην,

ἄλλως (λέγουν) δτι είναι τρελλὸς δποιος δὲν οίκειοποιεῖται τὴν δικαιοσύνην,

ώς ἀναγκαῖον οὐδένα ὄντινα οὐχὶ μετέχειν ἀμῶς γέ πως αὐτῆς,

διότι κατὰ τὴν γνώμην των είναι ἀνάγκη πᾶς (ἀνθρώπος) νὰ μετέχῃ κατὰ ἓν οἰονδήποτε τρόπον αὐτῆς,

ἢ μὴ είναι ἐν ἀνθρώποις

ἄλλως νὰ μὴ ὑπάρχῃ μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων.

Ἔρμηνευτικά - γραμματικά - συντακτικά. διηρθρώσατο=άρδ. τοῦ διερθροῦμα=συνδέω, σχηματίζω· φωνήν καὶ δόνδματα διερθροῦμα=σχηματίζω ἔναρθρον λόγον.— τῇ τέχνῃ=ὅργανική.— ἀνθρωποι=οἱ ἄνθρωποι (κυᾶσις) — σποραδήν=επιφρόμα, — ἀπώλλυντο=παρατ. τοῦ ἀπόλλυμα=ξέκοντρωνται, ἔξιλουρεύομαται.— πανταχῷ=επίφρομα, — αὐτῶν=συγκριτική.— τῶν θηρίων=άντικειμενική.— ἥσ=διαιρετική.— κτίζοντες=τροπική.— στε ἀδροισθεῖν..., =χρονική δηλούσα τὸ ἐπαναλαμβανομενών εἰς τὸ παρελθόν.— σκεδάνυμα=διασκορπίζω.— δείσας=άρδ.=έφοβηθην.— ἀπόλοιτο=εύκτ. δύο. β' (ἀπωλόμην) τοῦ ἀπόλλυμαται.— αἰδώς, οὐς, οὐ, ὅ—. μόσμοι, δεσμοί=κατηγορ. — πόλεων, φιλίας=άντικειμενικά.— γενέμηνται=παρσκ. τοῦ νέμομα=μοιράζομαται.— γείμω=ύποτ. ἀρ. (εγειμα) τοῦ γέμω.— ἰδιώταις=δοτική τῆς ἀναφορᾶς.— θῶ=ύποτ. ἀρ. (εθηκα) τοῦ τίθημε.

δῆλγοις=προσωπική.— συμβουλῆς=άντικ.— μέτεστι τινὶ τινος=μετέχει τις εἰς τι.— μέτεστι=εστὶ μετουσία=ύπάρχει συμμετοχή.— ἔαν συμβουλεύης. σύν ἀνέχονται=ύποθ. λόγος δηλῶν ἀριστον ἐπανάληψιν.— ἵωσιν=ύποτ. τοῦ ἔρχομαι.— προσῆκον=μετοχή αἰτιολογική καὶ αἰτιατική ἀπόλυτος.— παντί=προσωπική.— μετέχειν=ύποκ. τοῦ προσῆκον.— είγας=ύποκ. τοῦ νοομένου ἀναγκαῖον δν.— τέχνην=αἰτιατική τοῦ κατά τι.— ἔαν καὶ εἰ δῶσιν=έναντιματική.— σωφροσύνην, μανίαν=κατηγορ.— οὐδεὶς δστις οὐχί=πᾶς.— μετέχειν=ύποκ. τοῦ ἀναγκαῖον (δν)=αἰτιολογική καὶ αἰτιατική ἀπόλυτος.—

Πραγματικά - διασαφητικά - αισθητικά. μετέσχει θέλας μοίρας· ή κλαπεῖσα ύπο τοῦ Προμηθέως καὶ εἰς τον ἀνθρώπον δοθεῖσα ἐντεχνος

σοφία αποτελεῖ στοιχείον τῆς θείας σοφίας και συνεπῶς δ ἄνθρωπος ως μετασχών τῆς ἐντέχνου σοφίας, οὕσιης θείας σοφίας, κατέστη συγγενῆς τῶν θεῶν.—φωνὴν και δύναματα διηρθρώσατο· κατά τινα γνώμην ή γλῶσσα ἔγεννήθη φύσει, κατά τινα δὲ ἄλλην γνώμην ή γλῶσσα ἔγεννήθη θέσει, δηλαδὴ εἶναι τοῦ ἀνθρώπου ἐπινόημα· τὸ δόρθον ἔγκειται εἰς τὸ μέσον, ητοι εἶχεν δ ἄνθρωπος ἐμφύτους τὰς εὐνοῖκας προϋποθέσεις πρὸς δημιουργίαν γλώσσης, διεμόρφωσεν δικαὶος ταύτην κατόπιν μακοῦν προσπαθειῶν—*ἴκανὴ βοηθός* (προσωποποίησις).—έζήτουν ἀθροίζεσθαι· ἐν φ δ Ἀριστοτελῆς θεωρεῖ τὸν ἄνθρωπον ὡς ζῶντα φύσει κοινωνικόν, κατὰ τὸν μῆναν τοῦ Πρωταγόρου λόγοι ἀμύνης πρὸς τὰ ἀγρια τηρία ὥθησαν τοὺς ἀνθρώπους εἰς τὸν ογηματισμὸν κοινωνιῶν.—*αἰδὼς και δίκη=δ σεβασμὸς πρὸς τὸν ἄγαρφον και γραπτὸν νόμον.*—*ἀς νόσσον πτέλεως* (μεταφορά).

Νόημα. Συνεχίζων τὸν μῆναν δ Πρωταγόρας λέγει, διτ. δ ἄνθρωπος, ἐφ' δισον ἀπέκτησε τὴν ἐντεχνὸν δυφίαν, που ἀποτελεῖ στοιχείον τῆς σοφίας τῶν θεῶν, καιέστη συγγενῆς τῶν θεῶν.

"Υπερέχων δὲ πνευματικῶς πάντων τῶν ζῶντα δ ἄνθρωπος ἡδυνήθη νὰ δημιουργησῃ πνευματικόν και ὑλικόν πολιτισμόν, ἀναπτύξας θρησκείαν, ἐπινοησας τρόπους λατρείας, διαμορφώσας γλῶσσαν, Ικανοποιήσας ἀνάγκας ὑλικάς κ.τ.λ.

"Ἐν τούτοις οἱ πρῶτοι ἀνθρώποι δὲν εἰχον δργανωθῆ κοινωνικῶς και πολιτικῶς και διὰ τούτο ἐξαλούθρεύοντο ὑπὸ τῶν ἀγριῶν θηρίων, τῶν ὅποιων ἐμειονέκτουν σωματικῶς. "Οθεν ἡναγκάσθησαν νὰ παύσουν νὰ ξοῦν διεσπαρμένοι και συνεκεντρώνοντο πυὸς ἄμμναν κατὰ τῶν θηρίων.

"Ἐπειδὴ δυμᾶς ἡδίκει ὁ εἰς τὸν ἄλλον, διότι κοινωνικὴ και πολιτικὴ δργάνωσις δὲν ὑπῆρχεν ἀκόμη, πάλιν διεσκορπίζοντο και πάλιν ὑπὸ τῶν θηρίων ἡφανίζοντο. Κατὰ ταῦτα ὑπῆρχε κινδυνός νὰ ἔκλειψῃ τὸ γένος τῶν ἀνθρώπων.—

Φοβούμενος δ Ζεὺς τούτῳ στέλλει διὰ τοῦ Ἐρμοῦ εἰς τοὺς ἀνθρώπους τὴν αἰδῶ και τὴν δικῆν, ητοι τὸν ἀλληλοεσβασμόν, ποὺ εἶναι βασικὴ προϋποθέσεις τῆς ὑπάρχειας και συντηρήσεως πολιτείας.

"Ετσι λοιπὸν ἔξηγεται, λέγει δ Ἡρωταγόρας μετά τὴν διήγησιν τοῦ μύθου, διατὶ οἱ Ἀθηναῖοι εἰς μὲν τὰ τεχνικὰ ζητήματα ἀκούουσιν τὰς γνώμας μόνον τῶν εἰδικῶν, εἰς δὲ τὰ πολιτικὰ ζητήματα ἀκούουσιν τὰς γνώμας δλων γενικῶν τῶν πολιτῶν· προφανῶς διότι θεωροῦν δλους τοὺς πολίτας εἰδικούς εἰς τὰ πολιτικὰ ζητήματα, ἐφ' δισον δλοι οἱ ἄνθρωποι εἶναι μέτοχοι τῆς αἰδοῦς και τῆς δικῆς, ητοι τῆς πολιτικῆς ἀρετῆς.

"Απόδειξις δὲ τούτου εἶναι και τὸ δέῆης ἀν κανεὶς ψευδῶς Ισχυρισθῇ δι τοι εἶναι γνώστης κάποιας τέχνης, οὗτος προκαλεῖ εἰς βάρος του τὸν γελωτα και τὴν ἀγανάκτησιν τῶν συμπολιτῶν του· ἀν δυμᾶς κανεὶς διακηρύνῃ δι εἶναι ἀδικος, οὗτος θεωρεῖται τρελλός, διότι διακηρύττει δι τερερεῖται πολιτικῆς ἀρετῆς.

Περίληψις. Πᾶς οἱ ἄνθρωποι ἀπέκτησαν τὴν Ικανότητα πρὸς κοινωνικὴν και πολιτικὴν δργάνωσιν, ητοι τὴν πολιτικὴν ἀρετήν.

13^{ον} (ΙΓ') ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ

"Οτι μὲν οὖν εἰκότως ἀποδέχονται "Οτι μὲν λοιπὸν [και οἱ ἄλλοι και οἱ I. Θ. ΡΩΣΣΗ—ΣΧΟΛ. ΜΕΤ. ΠΛΑΤΩΝΟΣ ΠΡΩΤΑΓΟΡΑΣ 4

πάντες ἄνδρα σύμβουλον περὶ ταύ-
της τῆς ἀρετῆς

διὰ τὸ ἡγεῖσθαι παντὶ μετείναι αὐ-
τῆς,

ταῦτα λέγω·

ὅτι δὲ ἡγοῦνται αὐτὴν οὐ φύσει εἰ-
ναι οὐδὲ ἀπό τοῦ αὐτομάτου,

ἀλλὰ διδακτόν τε
καὶ παραγίγνεσθαι ἐξ ἐπιμελείας

ῷ αὖ παραγίγνηται,

τοῦτο πειράσομαι ἀποδεῖξαι σοι
μετὰ τοῦτο.

"Οσα γάρ κακὰ ἡγοῦνται ἀλλή-
λους ἔχειν ἀνθρώποι

φύσει ἥ τύχη,

οὐδεὶς θυμοῦται οὐδὲ νουθετεῖ οὐ-
δὲ διδάσκει οὐδὲ κολάζει τοὺς ἔ-
χοντας ταῦτα,

ἴνα μὴ ὅσι τοιοῦτοι, ἀλλ' ἐλεού-
σιν·

οἶον

τοὺς αἰσχροὺς ἥ ιμικροὺς ἥ ἀσθ-
νεῖς

τίς οὗτος ἀνόητος, ὥστε ἐπιχειρεῖν
ποιεῖν τι τούτων;

Ταῦτα μὲν γάρ, οἷμαι, ἵσσαι ὅτι
φύσει τε καὶ τύχῃ γίγνεται τοῖς ἀν-
θρώποις,

τὰ καλὰ καὶ τάναντία τούτοις·

ὅσα δὲ ἀγαθὰ οἰονται γίγνεσθαι
ἀνθρώποις ἐξ ἐπιμελείας καὶ ἀσκή-
σεως καὶ διδαχῆς,

ἔάν τις μὴ ἔχῃ ταῦτα, ἀλλὰ τάναν-
τία τούτων κακά,

"Αθηναῖοι) εὐλόγως ἀποδέχονται πάν-
τα ἄνδρα ὃς σύμβουλον περὶ τῆς ἀρε-
τῆς αὐτῆς (τῆς πολιτικῆς),

διότι νομίζουν ὅτι πᾶς ἄνθρωπος με-
τέχει αὐτῆς,

ταῦτα τὰ ἐπιχειρήματα ἀναφέρω·

ὅτι δύμως νομίζουν ὅτι αὕτη δὲν εἶναι
ἔμφυτος οὔτε ἀνευ ἔξωτερης ἐπενερ-
γείας,

ἀλλ' ὅτι εἰναι καὶ διδακτή
καὶ ὅτι γίνεται κτῆμα κατόπιν φρον-
τίδος καὶ κόπου

εἰς ὅποιον κατὰ τύχην γίνεται κτῆμα,
τοῦτο θὰ προσπαθήσω νὰ σοῦ ἀποδεί-
ξω ἐν συνεχείᾳ.

"Οσα δηλαδὴ κακὰ νομίζουν οἱ ἄνθρω-
ποι, οἱ μὲν περὶ τῶν δὲ, ὅτι τὰ ἔχουν
ἐκ φύσεως ἥ ἐκ τύχης,

οὐδεὶς θυμώνει οὔτε νουθετεῖ οὔτε
σωφρονίζει οὔτε τιμωρεῖ τοὺς ἔχοντας
ταῦτα,

διὰ νὰ μὴ εἰναι τοιοῦτοι, ἀλλὰ συμ-
πονοῦν (αὐτοὺς).

παραδείγματος χάριν·

εἰς τοὺς ἀσχήμους ἥ μικροσώμους ἥ
τοὺς δισθενικούς

τίς εἰναι τὸσον ἀνόητος, ὥστε νὰ ἐπι-
χειρῇ νὰ κάμην κάτι ἐκ τούτων;

Διότι ταῦτα μέν, νομίζω, γνωρίζουν
ὅτι ἐκ φύσεως καὶ ἐκ τύχης συμβαί-
νουν εἰς τοὺς ἀνθρώπους,

δηλαδὴ τὰ καλὰ καὶ τὰ ἀντίθετα τού-
των·

ὅσα δύμως ἀγαθὰ νομίζουν ὅτι γίνονται
κτῆμα εἰς τοὺς ἀνθρώπους κατόπιν
φροντίδος καὶ ἀσκήσεως καὶ διδαχῆς,

ἔάν κανεὶς δὲν ἔχῃ αὐτά, ἀλλά (ἔχη)
τὰ ἀντίθετα τούτων κακά,

ἐπὶ τούτοις που οἱ τε θυμοὶ γίγνονται καὶ αἱ κολάσεις καὶ αἱ νουθετήσεις·

ῶν ἔστιν ἐν καὶ ἡ ἀδικία καὶ ἡ ἀσέβεια καὶ συλλήβδην πᾶν τὸ ἐναντίον τῆς πολιτικῆς ἀρετῆς·

ἔνθα δὴ πᾶς θυμοῦται παντὶ καὶ νουθετεῖ, δῆλον δὲ ὡς οὐδῆς κτητῆς ἐξ ἐπιμελείας καὶ μαθήσεως·

Εἰ γάρ ἐθέλεις, ὡς Σώκρατες, ἐννοήσαι τί ποτε δύναται τὸ κολάζειν τοὺς ἀδικοῦντας,

αὐτὸ

διδάξει σε, δτι οἱ γε ἄνθρωποι ἡγοῦνται ἀρετὴν εἰναι παρασκευαστόν.

Οὐδεὶς γὰρ κολάζει τοὺς ἀδικοῦντας πρὸς τούτῳ ἔχων τὸν νοῦν καὶ ἔνεκα τούτου, δτι ἡδίκησεν,

δστις μὴ τιμωρεῖται ἀλογίστως ὥσπερ θηρίον.

Ο δὲ μετὰ λόγου ἐπιχειρῶν κολάζειν τιμωρεῖται οὐχ ἔνεκα τοῦ παρεληλυθότος ἀδικήματος—

οὐ γάρ ἀν θείη ἀγένητον τὸ γε πραχθὲν=

ἀλλὰ κάριν τοῦ μέλλοντος, ἵνα μὴ αὐθὶς ἀδικήσῃ μήτε αὐτὸς οὗτος μήτε σλλος ὁ ἰδὼν τοῦτον κολασθέντα·

καὶ ἔχων τοιαύτην διάνοιαν διανοεῖται ἀρετὴν εἰναι παιδευτήν·

ἀποτροπῆς γοῦν ἔνεκα κολάζει·

Πάντες οὖν ταύτην τὴν δόξαν ἔχουσιν, ὅσοι περ τιμωροῦνται καὶ ἴδια καὶ δημοσίᾳ·

τιμωροῦνται δὲ καὶ κολάζονται οὓς ἂν οἰωνται ἀδικεῖν οἱ τε ἄλλοι ἄνθρωποι καὶ οὐχ ἡκιστα Ἀθη-

διὰ ταῦτα βεβαίως γίνονται καὶ οἱ θυμοὶ καὶ αἱ τιμωρίαι καὶ αἱ νουθεσίαι·

ἔν ἐκ τούτων εἰναι καὶ ἡ ἀδικία καὶ ἡ ἀσέβεια καὶ γενικὰ πᾶν τὸ ἀντίθετον τῆς πολιτικῆς ἀρετῆς·

τότε πλέον δεις θυμώνει κατὰ τοῦ ἄλλου καὶ νουθετεῖ, προφανῶς διότι κατὰ τὴν γνώμην του (ἡ ἀρετὴ) εἰναι κτητὴ κατόπιν φροντίδος καὶ μαθήσεως. Διότι ἀν θέλγε, Σωκράτη, νὰ ἐννοήσῃς τι τέλος πάντων σημαίνει τὸ τιμωρεῖν τοὺς ἀδικοῦντας,

αὐτὸ τὸ ἴδιον (δηλαδὴ ἡ τιμωρία τῶν ἀδικούντων)

θὰ σὲ διδάξῃ, δτι οἱ ἄνθρωποι τούλαχιστον νομίζουν δτι ἡ ἀρετὴ δύναται νὰ ἀποκτηθῇ.

Διότι οὐδεὶς τιμωρεῖ τοὺς ἀδικοῦντας, ἀποβλέπων εἰς τοῦτο καὶ ἔνεκα τοῦτου, δηλαδὴ διότι (δ τιμωρούμενος) ἡδίκησεν, ἐκτὸς ἐάν κανεὶς ἔκδικηται ἀπερισκέπτως ως ἄγριον θηρίον.

Ο ἐπιχειρῶν διως βάσει τῆς λογικῆς νὰ τιμωρῇ, τιμωρεῖ δχι διὰ τὸ περασμένον ἀδικημα—

διότι δὲν θὰ ἡδύνατο νὰ καταστήσῃ μὴ γενόμενον τὸ (ῆδη) πραχθέν·

ἀλλὰ διὰ τὸ μέλλον, ἵνα μὴ πάλιν ἀδικήσῃ, οὔτε αὐτὸς ὁ ἴδιος οὔτε ἄλλος, δ ὁπείος εἰδε τοῦτον τιμωρηθέντα·

καὶ ἔχων τοιοῦτον σκοπὸν πιστεύει, δτι ἡ ἀρετὴ εἰναι κτητὴ διὰ τῆς παιδείας, τιμωρεῖ τούλαχιστον πρὸς ἀποτροπήν·

Πάντες λοιπὸν ταύτην τὴν γνώμην ἔχουσιν, δσοι βεβαίως τιμωροῦν καὶ εἰς τὸν ἰδιωτικὸν καὶ εἰς τὸν δημόσιον βίον τῶν·

τιμωροῦν δὲ καὶ σωφρονίζουν δσους ἥθελον νομισει δτι ἀδικοῦν καὶ οἱ ἄλλοι ἄνθρωποι καὶ μάλιστα οἱ Ἀθηναῖ-

ναῖοι, οἱ σοὶ πολῖται·

ώστε κατὰ τοῦτον τὸν λόγον καὶ Ἀθηναῖοι εἰσὶ τῶν ἡγουμένων ἀρετὴν εἶναι παρασκευαστὸν καὶ διδακτόν·

Ὦς μὲν οὖν εἰκότως ἀποδέχονται οἱ σοὶ πολῖται καὶ χαλκέως καὶ σκυτοτόμου συμβουλεύοντος τὰ πολιτικὰ καὶ δι τὴν ἡγουμένην ἀρετὴν διδακτὸν καὶ παρασκευαστόν, ἵκανῶς ἀποδέειται σοὶ, ὃ Σώχρατες, ᾧ γε φαινεται ἐμοί.

Ἐρμηνευτικά - Γραμματικά - Συντακτικά. σύμβουλον=κατηγορούμενον. — διὰ τὸ ἡγεῖσθαι=προσδ τῆς αἰτίας. — πατέτι=δοτ. προσωπική. — αὐτῆς=ἀντικ. — μέτεστι τινὲς τινος=μετέχει τις εἰς τι. — οὐ φύσει=οὐκ ἔμφυτον. — παραγίγνεται=γίνεται κτῆμα. — δῆλον διτ=προφανῶς. — ὡς οὐ σης=μετοχὴ αἰτιολογική — τέ ποτε δύναται=πλαγία ἐρώτησις. — τέ ποτε=τι τέλος πάντων. — κολάζω=τιμωρῶ πρός σωφρονισμόν. — τιμωροῦμα=τιμωρῶ πρός ίκανοποίησιν τοῦ νόμου. — οὓς ἂν οἰωνται=άναφορική ὑποθετική διεδους. — τῶν ἡγουμένων=κατηγορηματική διαιρετική —

Πραγματικά - διασαφητικά - αἰσθητικά. θυμοῦται, νουθετεῖ, δεδάσκει, κολάζει (αἱ ἔννοιαι ἀποτελοῦν κλίμακα) — ἐξ ἐπιμελείας καὶ ἀσκήσεως καὶ διδαχῆς (αἱ ἔννοιαι ἀποτελοῦν κλίμακα). ὅν ἔστιν ἔν καὶ ἥ ἀδικία καὶ ἥ ἀσέβεια γενικῶς περὶ ἀρετῆς καὶ δι τοῦ μόνου περὶ πολιτικῆς ἀρετῆς ὁμιλεῖ ἐδῶ δ Πρωταγόρας. — δοσιπερ τιμωροῦμεται λίδι (γονεῖς, διδασκαλοί) καὶ δημοσίᾳ (δικασταὶ κ.τ.λ.).

Φιλοσοφικά. «διὰ τὸ ἡγεῖσθαι παγτὶ μετεῖναι αὐτῆς» καὶ κατωτέρῳ «ὅτι δὲ ἡγοῦνται αὐτὴν οὐ φύσει εἶναι»

Ἐνταῦθα δὲ Πρωταγόρας παραβαίνει τὴν λογικὴν μρχὴν τῆς ἀντιφάσεως, καθ' ἓν «πᾶν τὸ ὑπάρχον δὲν δύναται νὰ νοηθῇ συγχρόνως καὶ ὡς μὴ ὑπάρχον, δηλαδὴ καὶ ὡς Α καὶ ὡς οὐχὶ Α».

Ἐν φ δὲ Πρωταγόρας ἐδέχθη ἀνωτέρῳ ὡς ἔμφυτον τὴν αἰδῶ καὶ τὴν δίκην, ἦτοι τὴν πολιτικὴν ἀρετὴν, διανεμηθεῖσαν εἰς δῆλους τοὺς ἄνθρωπους, ἦδη λέγει «αὐτὴν οὐ φύσει εἶναι», «ἄλλα διδακτός».

«εἰμίτως ἡγοῦνται ἀρετὴν διδακτόν».

Κατὰ τὴν Λογικὴν «άπόδειξις εἶναι ἡ συναγωγὴ τῆς ἀληθείας κρισεώς τινος ἐκ τῆς διμολογουμένης ἀληθείας ἄλλων κρίσεων». Αἱ διμολογουμένως ἀληθείες αὗται κρίσεις καλοῦνται ἀποδεικτικοὶ λόγοι.

Ο Πρωταγόρας, πρός ἀπόδειξιν τῆς προτασίας «ἡ ἀρετὴ ἔστι διδακτή», φέρει ὡς ἀποδεικτικὸν λόγον τὴν πρότασιν «εἰκότως οἱ σοὶ πολῖται ἡγοῦνται ἀρετὴν διδακτόν», ἐν φ αὐτῇ ἀκριβῶς ἔχει ἀνάγκην ἀποδειξεως.

Τοιουτορόπως δ Πρωταγόρας παραβαίνει τοὺς κανόνας τῆς ἀποδειξεως ὡς λαμβάνων τὸ ἀποδεικτέον ὡς λόγον ἀποδεικτικὸν καὶ διαπράττει σφρισμα καλούμενον «λήψεως τοῦ ἐν ἀρχῇ».

Νόημα. 'Αφ' οὖς δ Πρωταγόρας ἀπέδειξεν διὰ τοῦ μύθου δι τι πᾶς ἄν-

οι, οἱ συμπολῖται σου·

ἐπομένως κατὰ τοῦτον τὸν συλλογισμὸν καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἀνήκουν εἰς τοὺς πιστεύοντας δι τι ἡ ἀρετὴ εἶναι ἀπόκτητὴ καὶ διδακτή.

«Οτι μέν λοιπὸν εὐλόγως δέχονται οἱ συμπολῖται σου καὶ τὸν χαλκέα καὶ τὸν σκυτοτόμον να συμβουλεύῃ τὰ πολιτικά καὶ δι τι πιστεύουν δι τι ἡ ἀρετὴ εἶναι διδακτὴ καὶ ἀπόκτητη, ἀρκετά ἔχει ἀποδειχθῆ εἰς σὲ, Σωκράτη, καθὼς τούλαχιστον πιστεύω ἔγω.

θρωπος μετέχει τῆς πολιτικῆς ἀρετῆς, ἥδη ἔρχεται νὰ ἀποδείξῃ τὸ διδαχτὸν αὐτῆς. Πρὸς τοῦτο φέρει τὸ ἔπειρος ἐπιχείρημα:

Διὰ τὰ κακὰ τὰ συμβαίνοντα εἰς τοὺς ἀνθρώπους ἐκ φύσεως ἢ ἐκ τύχης οὐδεὶς ἀγανακτεῖ κατὰ τῶν ἔχοντων αὐτὰ οὔτε συμβουλεύει αὐτοὺς νὰ διορθώσουν τὸ φύσει ἡ τύχη κακούν οὔτε τιμωρεῖ αὐτούς· ἀντιθέτως δέ, οἱ τὰ κακὰ ταῦτα ἔχοντες προσελκύουν τὴν συμπάθειαν τῶν ἄλλων· π.χ., τὸν ἀσχημόν, τὸν χαμηλοῦ ἀναστήματος, τὸν ἰσχνόν, τὸν καχεκτικὸν κ.τ.λ. οὐδεὶς ποτὲ διενοήθη νὰ τιμωρήσῃ.

Κατὰ τοῦ ἀδίκου ὅμως καὶ κατὰ τοῦ ἀσεβοῦς πᾶς τις ἀγανακτεῖ καὶ νουθετεῖ αὐτὸν καὶ ἐπιβάλλει εἰς αὐτὸν τιμωρίαν, διότι φρονεῖ διὰ διὰ τῆς φροντίδος καὶ τῆς ἀσκήσως καὶ τῆς διδαχῆς δύναται νὰ διορθωθῇ καὶ δὲ ἀδίκος καὶ δὲ ἀσεβής· ἄλλοις λόγοις ἡ ἀρετὴ εἶναι κινητὴ διὰ τῆς παιδείας ὡς ἀποδεικνύει αὐτὸν τοῦτο τὸ πνεῦμα τῆς ποινῆς, ἣτις δὲν ἔπιβάλλεται διὰ τὸ διαπραχθὲν ἀδίκημα (ἐφ' ὅσον τοῦτο διεπράχθη πλέον καὶ δὲν εἶναι δυνατὸν διὰ τῆς ποινῆς νὰ καταστῇ μὴ διαπραχθέν), ἀλλ' ἐπιβάλλεται πρὸς σωφρονισμὸν καὶ πορειγματισμὸν.

Περίληψις. 'Ο Πρωταγόρας ἀποδεικνύει τὸ διδαχτὸν τῆς ἀρετῆς.

14^{ον} (ΙΔ') ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ

"Ἐτι δὴ λοιπὴ ἔστιν ἀπορία, ἣν ἀπορεῖς περὶ τῶν ἀνδρῶν τῶν ἀγαθῶν,

τι δήποτε οἱ ἀνδρες οἱ ἀγαθοὶ τὰ μὲν ἄλλα διδάσκουσι τοὺς αὐτῶν υἱεῖς, ἡ ἔχεται διδασκαλῶν, καὶ ποιοῦσι σοφούνς,

ἥν δὲ ἀρετὴν αὐτοὶ ἀγαθοί, οὐδὲν νός ποιοῦσι βελτίους.'

Περὶ τούτου δή, ὡς Σώκρατες, οὐκέτι ἔρω τοι πολιτικής, οὐδὲν μῆθον ἄλλα λόγον.

*Ωδε γάρ ἐννόησον.

Πότερον ἔστι τι ἐν ᾧ οὐκ ἔστιν, οὕτως ἀναγκαῖον μετέχειν πάντας τοὺς πολίτας, εἰπερ μέλλει πόλις εἶναι;

ἔν τούτῳ γάρ λύεται αὐτὴ ἡ ἀπορία, ἡν σὺ ἀπορεῖς, ἡ ἄλλοι οὐ δαμοῦ·

Εἰ μὲν γάρ ἔστιν καὶ τοῦτο τὸ ἐν ἔστιν οὐ τεκτονικὴ οὐδὲ κεραμεία οὐδὲ χαλκεία, ἄλλα δικαιοισύνη καὶ

'Ακόμη ὅμως ὑπολείπεται ἡ ἀπορία, τὴν δοπιανὴν ἔχεις περὶ τῶν ἐξ ἐπαγγέλματος πολιτικῶν ἀνδρῶν,

διατί τάχα οἱ ἔξι ἐπαγγέλματος πολιτικοὶ ἀνδρες τὰ μὲν ἄλλα διδάσκουσι τοὺς υἱούς των, δοσα ἔξαρτωνται ἀπὸ διδασκαλούς, καὶ κάμνουν (αὐτούς σοφούνς),

ώς πρὸς τὴν ἀρετὴν ὅμως, εἰς ἥν οἱ ἕδιοι (εἶναι) Ικανοί, οὐδενὸς καθιστοῦν (αὐτούς) καλλιτέρους.

Περὶ τούτου λοιπὸν, Σωκράτη, δὲν θὰ σοῦ εἴπω πλέον μῆθον, ἄλλα ἀπόδειξιν. Σκέψου δηλαδὴ ὡς δέης:

Τὶ ἐκ τῶν δύο – ὑπάρχει ἔνα κάτι ἡ δὲν ὑπάρχει, τοῦ δοπίου εἶναι ἀνάγκη νὰ μετέχουν πάντες οἱ πολίται, ἐάν βεβαιώς πρόκειται νὰ ὑπάρχῃ πόλις;

Διότι εἰς τοῦτο ὑπάρχει ἡ λύσις ταύτης τῆς ἀπορίας, ἡν ἔχεις σύ, καὶ πουθενὰ ἄλλοι.

Διότι εἴ τοῦτο ὑπάρχῃ καὶ τοῦτο τὸ ἐν εἶναι ὅχι ἡ τεκτονικὴ οὐτε ἡ κεραμεικὴ οὐτε ἡ χαλκευτικὴ, ἄλλα ἡ δικαιο-

σωφροσύνη καὶ τὸ εἶναι δσιον καὶ συλλήβδην προσαγορεύω αὐτὸν εἶναι ἐν, ἀνδρὸς ἀρετῆν·

εἰ τοῦτ' ἔστιν, οὗτος δεῖ μετέχειν πάντας καὶ μετὰ τούτου οὕτω πράττειν πάντα ἄνδρα, ἐάν τι καὶ ἄλλο βούληται μανθάνειν ἢ πράττειν, ἃνευ δὲ τούτου μή.

ἡ καὶ διδάσκειν καὶ κολαζεῖν τὸν μὴ μετέχοντα, καὶ παῖδα καὶ ἄνδρα καὶ γυναῖκα, ἔστιν δὲ ἃν κολαζόμενος γένηται βελτίων,

ὅς δ' ἃν μὴ ὑπακούης κολαζόμενος καὶ διδασκόμενος,

ἐκβάλλειν τοῦτον ἐκ τῶν πόλεων ὡς ἀνίατον ὅντα ἢ ἀποκτείνειν·

εἰ μὲν οὕτως ἔχει, οὕτω δὲ πεφυκότος αὐτοῦ

σκέψαις ὡς θαυμασίως γίγνονται οἱ ἄγαθοι,

εἰ οἱ ἄγαθοι ἄνδρες τὰ μὲν ἄλλα διδάσκονται τοὺς υἱεῖς, τοῦτο δὲ μή.

"Οτι μὲν γάρ ἡγοῦνται αὐτὸδιδακτὸν καὶ ἰδίᾳ καὶ δημοσίῃ, ἀπεδείξαμεν.

διδακτοῦ δὲ ὅντος καὶ θεραπευτοῦ τὰ μὲν ἄλλα ἄρα τοὺς υἱεῖς διδάσκονται,

ἔφ' οἷς ἡ ζημία οὐκ ἔστι θάνατος, ἐάν μὴ ἐπίστωνται,

ἔφ' ὃν δὲ ἡ τε ζημία θάνατος τοῖς παισίν αὐτῶν καὶ φυγαὶ μή μαθοῦσι μηδὲ θεραπευθεῖσιν εἰς ἀρετὴν καὶ πρός τῷ θανάτῳ κρημάτων τε δημεύσεις καὶ ὡς ἔπος εἰπεῖν συλλήβδην τῶν οἴκων ἀντροπαί,

ταῦτα δ' ἄρα οὐδιδάσκονται οὐδὲπιμελοῦνται πᾶσαν ἐπιμέλειαν;

οἵεσθαις γε χρή, δὲ Σώκρατας.

σύνη καὶ ἡ σωφροσύνη καὶ τὸ νὰ εἶναι (κανεὶς) ὁσιος καὶ γενικῶς ὀνομάζεστι αὐτὸν εἶναι ἐν, δηλαδὴ ἀνδρὸς ἀρετῆ.

ἐάν αὐτὸν εἶναι, τοῦ δοπίου πρέπει νὰ μετέχουν πάντες, καὶ μετὰ τούτου ἔτσι νὰ πράττῃ πᾶς ἄνηρ, διτιδήποτες ἄλλοι καὶ ἄνθελης νὰ μανθάνῃ ἢ νὰ πράττῃ, ἀνευ δὲ τούτου νὰ μή (πράττῃ τοῦτο),

εἰ δ' ἄλλως καὶ νὰ διδάσκουν καὶ νὰ σωφρονίζουν τὸν μὴ μετέχοντα, καὶ ἄνδρας καὶ παῖδας καὶ γυναῖκας, ἥσω, διτον σωφρονίζομενος γίνη καλλίτερος,

ἐάν δημος κανεὶς δὲν ὑπακούῃ, καίτοι τιμωρεῖται καὶ διδάσκεται,

νὰ ἔκδιώκουν τοῦτον ἐκ τῶν πόλεων ὡς ἀθεράπευτον ἢ νὰ φονεύουν (αὐτόν).

ἐάν μὲν ἔτσι ἔχῃ (τὸ πρᾶγμα), αὐτὸδ δὲ (τὸ ἐν) ἔτσι εἶναι ἐκ φύσεως,

σκέψου, πόσον παράδοξοι ἀποδεικνύονται οἱ ἴκανοι;

ἐάν οἱ ἔξι ἐπαγγέλματος πολιτικοὶ ἄνδρες τὰ μὲν ἄλλα διδάσκουν τοὺς υἱούς των, τοῦτο δὲ δῆλον.

Διότι, διτι πράγματι νομίζουν αὐτὸδ διδακτὸν (δηλ. τὴν ἀρετὴν) καὶ ἰδίᾳ καὶ δημοσίᾳ, (τὸ) ἀπεδείξαμεν.

ἐάν δὲ εἶναι διδακτὸν καὶ δυνάμενον νὰ τύχῃ καλλιεργείας, τὰ μὲν ἄλλα διδάσκουν τοὺς υἱούς (των),

δι' ὅσα ἡ τιμωρία δὲν εἶναι θάνατος, ἐάν δὲν (τὰ) γνωρίζουν,

δι' ὅσα δὲ ἡ τιμωρία (εἶναι) θάνατος διὰ τοὺς υἱούς των καὶ ἔξοριαί, ἐάν δὲν (τὰ) διδαχθοῦν καὶ δὲν τύχουν ἐκπαιδεύσεως εἰς τὴν ἀρετὴν, καὶ ἔκτοτε τοῦ θανάτου δημεύσεις περιουσιῶν καὶ—ίνα συντόμως εἰπω διὰ μιᾶς λέξεως—ἔξαφανισμοὶ οἰκογενειῶν,

ταῦτα ἄρα δὲ διδάσκουν καὶ δὲν καταβάλλουν πᾶσαν φροντίδα;

Πρέπει βεβαίως νὰ νομίζῃ (τις τοῦτο), Σωκράτη,

Ἐρμηνευτικά - γραμματικά - συντακτικά. Ετις δή = ετις δέ. — Λοιπός είμαι = ύπολείπομαι. — οι ἄνδρες οἱ ἄγαθοι = οἱ ἔξι ἑπαγγέλματος πολιτικοὶ καὶ ἄνδρες. — τι δήποτε .. = πλαγία ἐρώτησις. — διδασκάλων = ἀντικ. — ἀρετὴν = αἰτ. τοῦ κατὰ τι. — οὐδενός = συγκριτική. — πότερον .. ή .. = διπλῆ εὐθεῖα ἐρώτησις. — οὖν = ἀντικ. τοῦ μετέχειν = ὑποκ. τοῦ ἀναγκαῖον (ἐστί). — συλλήβδην = γενικῶς. — προσαγορεύω = λέγω, ὁνομάζω. — αὐτό = ὑποκ. τοῦ εἶναι = ἀντικ. τοῦ προσαγορεύω. — ἔν = κατηγορ. — ἀρετὴν ἀνθρός = ἐπεξήγησις. — πράττειν = ὑποκ. τοῦ δεῖ. — διδάσκειν = ὑποκ. τοῦ δεῖ — κολάζειν = ἀναφορική ὑποθετική — κολαζόμενος = τροπική. — ὅς ἂν μὴ ὑπακούγει = ἀναφορική ὑποθετική — κολαζόμενος, διδασκόμενος = ἐνδυτικό. — ἐκβάλλειν, ἀποκτένειν = ὑποκ. τοῦ δεῖ. — δύτα = αἰτιολογική. — πεφυσθότες = μετ. παρακ. τοῦ φύουμαι. — σκέψαι = προστ. ὁρ. τοῦ σκοποῦμαι. — ἡ προστακτική σκέψαι είναι ἀπόδοσις τῶν ὑποθέσεων εἰ μὲν γάρ ἐστιν.. καὶ τοῦτο ἐστιν τὸ ἐν.. εἰ τοῦτο ἐστιν... εἰ σύκω μὲν ἔχει... εἰ διδάσκονται — ἐφ' οἷς = ἀναγκ. αἴτιον. — ἐπίστωται = ὑποτ. τοῦ ἐπίσταμαι —

Νόημα. Ἀφ' οὗ δὲ Πρωταγόρας ἀπέδειξεν, ὡς πιστεύει, τὸ διδακτὸν τῆς ἀρετῆς, ἡδη ἔχεται νὰ λύσῃ τὴν ἀπορίαν, ἦν δὲ Σωκράτης είχε διατυπώσει εἰς τὸ 10ον κεφαλίουν. διατὶ «οἱ σοφῶτες καὶ ἀριστοὶ τῶν πολιτῶν οὐχ οἱοί τε παραδιδόντες ἀλλοις ταύτην τὴν ἀρετὴν, ἢν ἔχουσιν»

«Ἡ λύσις τῆς ἀπορίας σου. Σωκράτης, λέγει, δὲ Πρωταγόρας, «ἔγκειται εἰς τὸ ἔητος, δηλαδὴ εἰς τὸ ἄν ἀποδέχεσαι ἢ μὴ τὴν ὑπαρξίαν τῆς πολιτικῆς ὥρετῆς».

Διότι, αἱ ἀποδέχεσαι τὸ ὑπορκτὸν αὐτῆς καὶ ἄν ἐπίσης παραδέχεσαι διτι αὐτῇ εἰναι ἀποραιτητος εἰς τὸν ἄνθρωπον, διὰ νὰ μὴ θεωρῆται οὗτος ὡς ἄσσος τῆς πόλεως, τότε εἰναι λογικὴ συνέπεια νὰ παραδεχθῆται διτι ἀσφαλῶς «οἱ ἄγαθοὶ ἀιδυνεῖς» διδάσκουν τὴν πολιτικὴν ἀρετὴν (τῆς δοπιάς ἀπεδειξαμεν τὸ διδακτὸν) εἰς τοὺς υἱούς των.

Οἱ ἄγαθοὶ ἄνδρες διδάσκουν εἰς τοὺς υἱούς των τόσα καὶ τόσα, τῶν ὄπιών ἡ ἀγνοια καὶ συγχωρεῖται καὶ οὐδεμίαν τιμωρίαν συνιεπάγεται· δὲν θὰ ἡτο λοιπὸν ἔξωφρενικὸν νὰ μὴ διδάσκουν τοὺς υἱούς των τὴν πολιτικὴν ἀρετὴν, ἡ ἀγνοια τῆς δοπιάς συνεπάγεται δήμευσιν περιουσίας, ἔξορίαν, θάνατον καὶ γενικῆς καταστροφῆν»;

«Ο Σωκράτης διμά; είχεν ἔρωτήσει. ὡς ἐνθυμούμεθα, καὶ «διατὶ οἱ υἱοὶ τῶν ἀγαθῶν ἀνδυῆν δὲν γίνονται ἔφαμιλλοι τοῦ πατρός των». Εἰς τοῦτο θὰ ἀπαντήσῃ ὁ Πρωταγόρας εἰς τὸ 16ον κεφάλαιον.

Περίληψις. Οἱ ἄγαθοὶ ἄνδρες διδάσκουν τοὺς υἱούς των πολιτικὴν ἀρετὴν.

15^{ον} (ΙΕ') ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ

Ἐκ παίδων σμικρῶν ἀρξάμενοι, μέχρι οὗπερ ἄν ζῶσι, καὶ διδάσκουσι καὶ νουθετοῦσιν.

Ἀπὸ τῆς μικρᾶς παιδικῆς ἡλικίας ἀφοῦ ἀρχίσουν (οἱ ἄγαθοὶ ἄνδρες), καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῆς ζωῆς των, καὶ διδάσκουν καὶ νουθετοῦν (τοὺς υἱούς των).

Ἐπειδὴ θάττον συνιῆ τις τὰ λεγόμενα, καὶ τροφὸς καὶ μήτηρ καὶ

Ἐνθύνεις ὡς κανεὶς ἀρχίση νὰ ἐννοῦ δσα λέγουν (εἰς αὐτόν), καὶ ἡ τροφὸς

παιδαγωγός καὶ αὐτὸς ὁ πατὴρ διαμάχονται περὶ τούτου,

ὅπως ὡς βέλτιστος ἔσται ὁ παῖς,

διδάσκοντες καὶ ἐνδεικνύμενοι παρ' ἔκαστον καὶ ἔργον καὶ λόγον,

ὅτι τὸ μὲν δίκαιον, τὸ δὲ ἄδικον, καὶ τόδε μὲν καλόν, τόδε δὲ αἰσχρόν, καὶ τόδε μὲν δσιον, τόδε δὲ ἀνόσιον, καὶ τὰ μὲν ποίει, τὰ δὲ μὴ ποίει·

καὶ ἔὰν μὲν ἔκών πείθηται·

εἰ δὲ μή, ὥσπερ ξύλον διαστρεφόμενον καὶ καμπτόμενον εὐθύνουσιν ἀπειλαῖς καὶ πληγαῖς·

Μετὰ δὲ ταῦτα πέμποντες εἰς διδασκάλων ἐντέλλονται πολὺ μᾶλλον ἐπιμελεῖςθαι εὔκοσμίας τῶν παιδῶν ἢ γραμμάτων τε καὶ κιθαρίσεως·

οἱ δὲ διδάσκαλοι τούτων τε ἐπιμελοῦνται,

καὶ ἐπειδὴν αὖ γράμματα μάθωσιν

καὶ μέλλωσιν συνήσειν τὰ γεγραμμένα,

ὥσπερ τότε τὴν φωνήν,

παρατιθέασιν αὐτοῖς ἐπὶ τῶν βάθρων ἀναγιγνώσκειν ποιήματα ἀγαθῶν ποιητῶν καὶ ἀναγκάζουσιν ἐκμανθάνειν,

ἐν οἷς ἔνεισι πολλαὶ μὲν νουθετήσεις, πολλαὶ δὲ διεξοδοι καὶ ἐπαινοὶ καὶ ἔγκαμια παλαιῶν ἀγαθῶν ἀνδρῶν,

ἴνα ὁ παῖς ζηλῶν μιμῆται καὶ ὁρέ-

καὶ ἡ μήτηρ καὶ ὁ παιδαγωγός καὶ ὁ διδιος ὁ πατὴρ ἀμιλλῶνται περὶ τοῦ ἔξης,

δηλαδὴ πῶς ὁ παῖς θὰ γίνη ὅσον τὸ δυνατόν καλλίτερος,

διδάσκοντες καὶ ἐξηγοῦντες εἰς ἔκαστον καὶ ἔργον καὶ λόγον (αὐτοῦ).

ὅτι τοῦτο μὲν εἶναι δίκαιον, τοῦτο δὲ ἄδικον, καίτιον μὲν εἶναι ὠραῖον, τοῦτο δὲ ἀσχημόν. καὶ τοῦτο εἶναι δσιον, τοῦτο δὲ ἀνόσιον καὶ ταῦτα μὲν πρᾶττε, ταῦτα δὲ μὴ πράττεις·

καὶ ἔὰν μὲν ἔκουσίως ὑπακούῃ (ἔχει καλῶς)·

εἰ δὲ μή, ὡς ξύλον στραβόν καὶ εὐλύγιστον ἴσιάζουν (ἢ σωφρονίζουν) (τὸν παῖδα) δι' ἀπειλῶν καὶ δαρμῶν.

Μετὰ ταῦτα δὲ ἀποστέλλοντες (τοὺς παῖδας) εἰς τὰ σχολεῖα, διδουν ἐντολὴν (εἰς τοὺς διδασκάλους) νά φροντιζουν πολὺ περισσότερον περὶ τῆς κοσμιότητος τῶν παιδῶν παρὰ περὶ τῆς γραφῆς καὶ τῆς ἀναγνώσεως καὶ τῆς μουσικῆς·

οἱ δὲ διδάσκαλοι καὶ περὶ τούτων φροντίζουν,

καὶ ὅταν πάλιν μάθουν γραφὴν καὶ ἀναγνώσιν

καὶ πρόκειται νὰ ἀρχίσουν νὰ ἐννοοῦν τὰ γραπτά,

ὅπως ἀκριβῶς πρότερον (ὅτε ἡσαν νήπια, ἐνόσουν) τὴν προφορικὴν διδασκαλίαν,

θέτουν ἔμπροσθεν αὐτῶν ἐπὶ τῶν θρανίων πρός ἀνάγνωσιν ποιήματα ἔξοχων ποιητῶν καὶ ἀναγκάζουν (τοὺς παῖδας) νὰ ἀποστηθίζουν (αὐτὰ),

εἰς τὰ ὅποια ὑπάρχουν πολλαὶ μὲν νουθετήσεις, πολλαὶ δὲ διηγήσεις καὶ ἐπαινοὶ καὶ ἔγκαμια παλαιῶν ἔξοχων ἀνδρῶν,

ἴνα ὁ παῖς ζηλεύων μιμῆται (αὐτοὺς)

γηται γενέσθαι τοιοῦτος·

οἱ τ' αὐτοὶ κιθαρισταὶ, ἔτερα τοιαῦτα, σωφροσύνης τε ἐπιμελοῦνται καὶ δπος ἄν οἱ νέοι μηδὲν κακούργωσιν·

πρὸς δὲ τούτοις, ἐπειδὰν μάθωσι κιθαρίζειν, ἄλλων αὖτις ἀγαθῶν ποιητῶν ποιήματα διδάσκουσι μελοποιῶν,

ἔντείνοντες εἰς τὰ κιθαρίσματα,

καὶ ἀναγκάζουσιν οἰκειοῦσθαι τοὺς ὁνθμούς τε καὶ τὰς ἀρμονίας ταῖς ψυχαῖς τῶν παιδῶν,

ἴνα ἡμερώτεροι τε ὅσι καὶ εὔρυθμοτεροι καὶ εὐαρμοστότεροι γιγνόμενοι χρήσιμοι ὥσιν εἰς τὸ λέγειν τε καὶ πράττειν.

πᾶς γάρ ὁ βίος τοῦ ἀνθρώπου δεῖται εὔρυθμίας τε καὶ εὐαρμοστίας.

*Ἐτι τοίνυν πρὸς τούτοις πέμπουσιν εἰς παιδοτρίβουν, ἵνα ἔχοντες τὰ σώματα βελτίω ὑπηρετῶσι τῇ διανοίᾳ οὕση χρηστοῦ,

καὶ μὴ ἀναγκάζωνται ἀποδειλιᾶν διὰ τὴν πονηρίαν τῶν σωμάτων καὶ ἐν τοῖς πολέμοις καὶ ἐν ταῖς ἄλλαις πράξειν.

Καὶ ταῦτα ποιοῦσι μάλιστα οἱ μάλιστα δυνάμενοι δύνανται δὲ μάλιστα οἱ πλούσιωτατοι· καὶ οἱ υἱεῖς τούτων ἀρξάμενοι φοιτῶν εἰς διδασκάλων πρωφαίτατα τῆς ἡλικίας ἀπαλλάττονται ὁψιαίτατα.

*Ἐπειδὰν δὲ ἀπαλλαγῶσιν ἐκ διδασκάλων, ἡ πόλις αὖτούς τε νόμους ἀναγκάζει μανθάνειν καὶ ζῆν κατὰ τούτους,

ἵνα μὴ πράττειν αὐτοὶ ἐφ' αὐτῶν εἰκῇ,

καὶ ἐπιθυμῇ νὰ γίνῃ τοιοῦτος·

καὶ οἱ μουσικοδιδάσκαλοι πάλιν, καθ' ὅμοιον ὡσαύτως τρόπον, καὶ περὶ τῆς σωφροσύνης φροντίζουν καὶ ἵνα οἱ νέοι οὐδόλως παρεκτρέπωνται·

ἔκτος δὲ τούτων, ὅταν μάθουν νὰ παιζουν κιθάραν, ἄλλων πάλιν ἐξόχων ποιητῶν ποιήματα, λυρικῶν, διδάσκουν (αὐτούς),

προσαρμόζοντες (τὰ ποιήματα) εἰς τὴν μουσικὴν τῆς κιθάρας,

καὶ ἀναγκάζουν νὰ ἔντυπώνωνται καὶ οἱ ὁνθμοὶ καὶ αἱ ἀρμονίαι εἰς τὰς ψυχάς τῶν παιδῶν.

καὶ ἵνα γίνωνται ἡμερώτεροι καὶ ἵνα γίνωνται χρήσιμοι καὶ εἰς τοὺς λόγους καὶ εἰς τὰς πράξεις, συνηθίζοντες περισσότερον εἰς τὸν ὁνθμὸν καὶ εἰς τὴν ἀρμονίαν·

διδτὶ δὲ διανοίαν εὔρυθμίας καὶ ἀρμονικότητος.

*Ἐκτὸς τούτων δὲ στέλλουν προσέτι εἰς τὰ γυμναστήρια, ἵνα—ἔχοντες ύγια τὰ σώματα—έξυπηρετούν τὴν διάνοιαν, ὅταν εἰναι ύγιης,

καὶ ἵνα μὴ ἀναγκάζωνται νὰ χάνουν τὸ θέρρος ἔνεκα τῆς σωματικῆς καχεῖας καὶ εἰς τοὺς πολέμους καὶ εἰς τὰς ἄλλας πράξεις.

Καὶ ταῦτα πράττονται κατ' ἔξοχὴν οἱ ἔχοντες τὰ περισσότερα μέσα· ἔχουν δὲ τὰ περισσότερα μέσα οἱ πλούσιοι· ταῖοι· καὶ οἱ υἱοὶ τούτων, ἀφοῦ ἀρχίσουν νὰ φοιτοῦν εἰς τὰ σχολεῖα εἰς πολὺ μικρὰν ἡλικίαν, διακόπτουν τὴν φοίτησιν παρὰ πολὺ ἀργά.

Καὶ ὅταν ἀπομακρυνθῶν τῶν διδασκάλων, ἡ πόλιτεία πάλιν ἀναγκάζει (αὐτούς) καὶ νὰ μανθάνουν τοὺς νόμους καὶ νὰ ζοῦν συμφώνως πρὸς αὐτούς,

ἵνα μὴ ἔνεργοιν μόνοι των ἀσκόπως,

άλλ' ἀτελνῶς ὥσπερ οἱ γραμματισταὶ ὑπογράψαντες γραμμὰς τῇ γραφίδι τοῖς μήπω δεινοῖς τῶν παιδῶν γράφειν

οὗτω διδόσει τὸ γραμματεῖον καὶ ἀναγκάζουσι γράφειν κατὰ τὴν σφήγησιν τῶν γραμμῶν,

ῶς δὲ καὶ ἡ πόλις ὑπογράψασα νόμους, εὐρήματα ἀγαθῶν καὶ παλαιῶν νομοθετῶν, ἀναγκάζει καὶ ἄρχειν καὶ ἀρχεσθαι κατὰ τούτους.

ὅς δ' ἂν βαίνῃ ἐκτὸς τούτων, κολάζει,

καὶ ὄνομα τῇ κολάσει ταύτῃ, ὡς εὐθυνούσης τῆς δίκης, εὐθῦναι

καὶ παρ' ὑμῖν καὶ ἄλλοθι πολλαχοῦ.

τοσαύτης οὖν οὕσης τῆς ἐκπατείας περὶ ἀρετῆς ἰδίᾳ καὶ δημοσίᾳ, θαυμάζεις, ὡς Σώκατες, καὶ ἀπορεῖς, εἰ διδυκέον ἔστιν ἡ ἀρετὴ; ἀλλ' οὐδὲν θαυμάζειν, ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον, εἰ μὴ διδακτόν.

Σχόλια. ζῶσιν, ὡς ὑποκ. ἔνν. οἱ ἀγαθοὶ ἀνδρες. — ἐπειδὴν ὅτιτον=εὐθὺς ὡς. — συνιῆ=ὑποκ. τοῦ συνίημι=έννοω. — δπως ἔσται=πλαγία ἐρώτησις. — διδάσκοντες, ἔνδειγνύμενοι=τροπικαί. — ἕκών=έπιφρ. τροπικὸν κατηγορ. — ἐὰν μὲν πειθηταί (ὡς ἀπόδοσις νοεῖται; εὐ ἔχει). — ἀπειλαῖς, πληγαῖς=δοτικαὶ τροπικαί. — εἰς διδασκάλων (οἶκους)=σχολεῖα. — τῶν παιδῶν=ύποκειμενική. — συνήσει=ἀπάρ. μέλλ. τοῦ συνίημι=έννοω. — παρατιθέσασι (παρατιθῆν). — ἀναγινώσκειν=καθισαῶς τελικὸν ἀπαρέμφατον. — ζηλῶν=τροπική. — ὁρέγομα=έπιθυμον. — ἔτερα τοιαῦτα=καθ' δμοιον θσαύτως τρόπον. — ἐντείνω εἰς τὰ κιθαρίσματα=προσαρμόζω εἰς τὴν μουσικὴν τῆς κιθάρας. — εἰς παιδοτρίβουν (οἶκους). — πρωὶ (ἢ πρῷ) πρωιαίτερον, πρωιαίτατα. — δψέ, δψιαίτερον, δψιαίτατα. — τῆς ἡλικίας=διαιρετική. — γράφειν=προσδ. τοῦ κατά τι. — τῶν παιδῶν=διαιρετική. — τῇ γραφίδι=δργανική. — τῶν γραμμῶν=ύποκειμενική. — εὐρήματα=παράθεσις. — δες δ' ἂν βαίνῃ... κολάζει=ἀναφορική ὑποθετική δηλοῦσα τὸ ἀσήστως ἐπαναλαμβανόμενον. — τῇ κολάσει=προσωπική κτητική. — εὐθῦναι=κατηγορ. — εἰ διδακτόν ἔστι=πλαγία ἐρώτησις. —

Πραγματικά - διασαφητικά - αἰσθητικά. Ἐκ τοῦ παρόντος καφαλαίου δυνάμεθα νὰ γνωρίσωμεν τὸ σύστημα τῆς κατὰ τὸν Ε' αἰ. π.Χ.

άγωγῆς τῶν παιδών ἐν Ἀθήναις. Οὗτω μανθάνομεν διὰ τῆς ἀγωγῆς ἐπειδιώκετο ἡ πνευματική, ἡθικὴ καὶ σωματικὴ προσαγωγὴ τοῦ παιδός, διὰ αὐτῆς ἐπειταγχάνετο διὰ τῆς διδασκολίας καὶ μέτρων παιδονομικῶν, τέλος δὲ διὰ οὓς οἱ ἔχοντες τὴν φροντίδα τῆς ἀγωγῆς τῶν παιδῶν ἦσαν ἡ οἰκογένεια, τὸ σχολεῖον καὶ ἡ πολιτεία.—

ἡ τροφός=δούλη ἡ ἑλευθέραια ἔμμισθος γυνή, ήτις ἐθῆλαξε τὸ βρέφος καὶ τοὺς ἐλέγετο τίτελη, ἡ ἀνελάμβανε τὴν ἀνατροφὴν καὶ τὴν περιποίησιν αὐτοῦ μέχρι τοῦ 6-7 ἔτους καὶ τάπει ἐλέγετο τιθήνη ἡ τροφός.— παιδαγωγός=συνήθως δοῦλος, ἀναλομβάνων τὴν διαπαιδαγώγησιν τοῦ παιδός ἀπὸ τοῦ 7-18 ἔτους, περιποιούμενος, νουθετεῖν, προφυλάττων ἀπὸ παντὸς κακοῦ, τιμωρῶν πολλάκις, συνοδεύεν τοὺς σχολεῖον τὸν παῖδα καὶ παριστάμενος συχνά εἰς τὴν ἐν τῷ σχολεῖῳ διδασκαλίαν.— εἰς διδασκαλῶν (σοκονος)=εἰς τὰ σχολεῖα καλούμενα διδασκαλεῖν, ίδιωτικά πάντοιε, διποὺ οἱ μαθηταὶ ἐδιάσκοντο ὑπὸ τοῦ γραμματιστοῦ γράμματα (=γραφή, ἀνάγνωσιν) καὶ ὑπὸ τοῦ κιθαριστοῦ κιθάρισιν (μουσικήν).— ἀγαθῶν ποιητᾶς, Ὁμήρου, Ησιόδου, Σόλωνος, Θεόγνιδος.— εἰς παιδοτρίβους' παιδοτρίβης ἡ γυμναστικῆς ἐλέγετο διδάσκων εἰς μὲν τοὺς 12ετεῖς γυμναστικὴν ἐν ίδιωτικῇ παλαίστρᾳ, τοὺς δὲ 18ετεῖς ἐν δημοσίῳ γυμναστηρίῳ=ἐν γυμναστηρίῳ.— ἵνα τῇ διανοίᾳ ὑπηρεστῶσιν τὴν γυμναστικὴν ἀνέπτυξαν πρότοι οἱ ἄρχαῖοι ἡμῶν πρόγονοι φρονοῦντες διὰ τὸ σῶμα ὡς ἐνδιαίτημα τῆς ψυχῆς πρέπει νὰ είναι ὑγιές σχετικῶς καὶ ὁ Λατινός συγγραφεὺς Γιουβενάλις εἶπε τό: *Mens sana in corpore sano* (=νοῦς ὑγιής ἐν σώματι ὑγιεὶ).— εῦθυνας ἡ εὐθύνη=ἡ λογοδοσία τῶν ἀρχόντων εἰς τὸ τέλος τῆς ἀρχῆς των καὶ ἡ ποινὴ ἡ ἐπιβαλλομένη ἐν περιπτώσει ἐνοχῆς τῶν ἀρχόντων.—

Νόημα. Εἰς τὸ παρόν κεφάλαιον δὲ Πρωταγόρας ὑποστηρίζει καὶ πάλιν τὸ διδακτὸν τῆς ἀρετῆς καὶ πειρᾶται νὰ δείξῃ διὰ μόνον οἱ ἀγαθοὶ ἄνδρες διδάσκουν εἰς τοὺς υἱούς των τὴν πολιτικὴν ἀρετήν, ἀλλὰ καὶ τῆς πολιτείας αἱ προσπάθειαι εἰς τοῦτο κατατείνουν.

Πρόδεις ἀπόδειξιν τούτου δὲ Πρωταγόρας ἔκθέτει τὸ σύστημα τῆς ἀγωγῆς τῶν παιδῶν ἐν Ἀθήναις.

Απὸ τῆς νηπιακῆς ἡλικίας τοῦ παιδός δὲ πατήρ του, ἡ μήτηρ, ἡ τροφός καὶ ὁ παιδαγωγός του ἐπειδιώκουν τὴν ἡθικὴν αὐτοῦ μόρφωσιν, χρησιμοποιοῦντες ἐν ἀνάγκῃ καὶ αὐστηρὰ μέσα σωφρονισμοῦ.

Ἐπειτα δὲ παῖς φοιτᾷ εἰς τὸ σχολεῖον, τὸ δόπον ἐπιδύωκει οὐ μόνον νὰ πράσχῃ ἡηράς γνώσεις, ἀλλὰ κυρίως νὰ διαπλάσῃ τὸ ἥθος τοῦ παιδός, ὥστε νὰ γίνῃ ἡρηστόν.

Ακολούθως ἡ πολιτεία ἐπιβάλλει εἰς τοὺς πολίτας τὴν γνῶσιν τῶν νόμων καὶ τὸ ζῆν κατὰ νόμον, κολάζουσι τοὺς παραβαίνοντας τοὺς κειμένους νόμους· προκύπτει λοιπὸν ἐκ τούτων διὰ ἡ ἀρετὴν θεωρεῖται διδακτή

Περίληψις. Τὸ ἐν Ἀθήναις παιδαγωγικὸν σύστημα ἀποδεικνύει τὸ διδακτὸν τῆς ἀρετῆς.

16^{ON} (ΙΣΤ') ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ

Διὰ τὶ οὖν τῶν ἀγαθῶν πατέρων πολλοὶ υἱεῖς γίγνονται φαῦλοι;

Διατί λοιπὸν τῶν ἐξόχων πατέρων πολλοὶ υἱοὶ γίγνονται φαῦλοι;

Τοῦτο αὖ μάθε.

οὐδὲν γάρ θαυμαστόν, εἴπερ ἔγώ
ἔλεγον ἀλήθη ἐν τοῖς ἔμπροσθεν,
ὅτι τούτου τοῦ πράγματος, τῆς
ἀρετῆς, εἰ μέλλει πόλις εἶναι, οὐ-
δέννα δεῖ λδιωτεύειν.

Εἰ γάρ δὴ οὗτως ἔχει ὁ ἔλεγον—

ἔχει δὲ οὗτως μάλιστα πάντων—

ἐνθυμήθητι προελόμενος ὁ ιοῦν
ἄλλο τῶν μαθημάτων καὶ ἐπιτη-
θευμάτων.

Εἰ μὴ οἶόν τ' ἦν εἶναι πόλιν, εἰ
μὴ πάντες αὐληταί ήμεν, δοποίος τις
ἔκαστος ἐδύνατο, καὶ τοῦτο πᾶς
πάντα καὶ ἐδιδασκει καὶ ἐπέπληττε
τὸν μὴ καλῶς αὐλοῦντα καὶ λίστα
καὶ δημοσιαὶ καὶ μὴ ἐφθόνει τού
του, ὥσπερ νῦν οὐδεὶς φθονεῖ τῶν
δικαίων καὶ τῶν νομίμων οὐδ'
ἀποκρύπτεται ὥσπερ τῶν ἄλλων τεχ-
νημάτων,

(λυσιτελεῖ γάρ, οἷμαι, ἡμῖν ἡ ἀλ-
λήλων δικαιοσύνη καὶ ἀρετή· διὰ
ταῦτα πᾶς παντὶ προσθύμως λέγει
καὶ διδάσκει καὶ τὰ δίκαια καὶ τὰ
νόμιμα)

εὶ οὖν οὕτω καὶ ἐν αὐλήσει εἰχο-
μεν πᾶσαν προσθυμίαν καὶ ἀφθο-
νίαν διδάσκειν ἀλλήλους, οἵτι, ὡς
Σωκρατεῖς—ἔφη—γίγνεσθαι ἀν τοὺς
υἱεῖς τῶν ἀγαθῶν αὐλητῶν μᾶλ-
λόν τι ἀγαθοὺς αὐλητάς η τῶν
φαύλων;

Οἶμαι μὲν οὖ, ἀλλ' ὅτου ἔτυχεν ὁ
υἱὸς γενόμενος εὐφυέστατος εἰς αὐ-
λησιν, οὗτος ἄν ἐλλόγιμος ηνέκθη,
ὅτου δὲ ἀφυής, ἀκλεής*

καὶ πολλάκις μὲν ἀγαθοῦ αὐλητοῦ

Μάθε τώρα γαὶ τοῦτο·

δηλαδὴ οὐδόλως εἰναι παράδοξον (τοῦ-
το) ἕαν πράγματι ἔγὼ ἔλεγα τὴν ἀλή-
θειαν εἰς τὰ προηγούμενα, δηλαδὴ δτι
τούτου τοῦ πράγματος, τῆς ἀρετῆς,
οὐδεὶς πρέπει νὰ εἶναι ὀμέτοχος, ἀν
προκειται να ὑπάρχῃ πόλις.

Διότι ἔὰν πράγματι ἔτσι εἶναι οὗτό,
τὸ δποὶον ἔλεγον—

καὶ εἶναι ἔτσι περισσότερον παντὸς
ἄλλου—

σκέψου, ἀφοῦ ἐκλέξῃς διιδήποτε ἄλ-
λο ἐκ τῶν μαθημάτων καὶ τῶν ἐπαγ-
γελμάτων (ὧς παράδειγμα).

Παραδείγματος γάριν, ἔὰν δὲν ἦτο δυ-
νατὸν νὰ ὑπάρχῃ πόλις, ἃν δὲν ἡμεθα-
δοι αὐληταί, δσον ἔκαστος ἡδύνατο,
καὶ ἔὰν τοῦτο ὁ εἰς τὸν ἄλλον καὶ
ἐδιδασκει καὶ ἐπέπληττε τὸν μὴ πα-
ζοντα καλῶς τὸν αὐλόν, καὶ εἰς τὸν
ἰδιωτικὸν καὶ εἰς τὸν δημόσιον βίον,
καὶ ἔὰν δὲν ἀπέκρυψτεν ἐκ φθόνου
τοῦτο (δηλαδὴ τὴν αὐλητικήν), δπως
ἀκοιβῶς τώρα οὐδεὶς ἐκ φθόνου ἀπο-
κρύπτει τὰ δίκαια καὶ τὰ νόμιμα οὔτε
τηρεὶ μυστικά, δπως (τηρεὶ μυστικά)
τὰ τῶν ἄλλων τεχνῶν,

(διότι μᾶς ὠφελεῖ, πιστεύω, ἡ ἀμοι-
βαία δικαιοσύνη καὶ ἀρετή· διὰ ταῦτα
δεὶς προσθύμως λέγει εἰς τὸν ἄλλον καὶ
διδάσκει (αὐτὸν) καὶ τὰ δίκαια καὶ τὰ
νόμιμα)

ἔὰν λοιπὸν δμοίως καὶ εἰς τὴν αὐλη-
τεῖον πᾶσαν προσθυμίαν καὶ ἔλλει-
ψιν φθόνου νὰ διδάσκωμεν ὁ εἰς τὸν
ἄλλον, νομίζεις, Σωκράτη,—εἰπεν (δ
Πρωταγόρας)—δτι θὰ ἦτο δυνατὸν νὰ
γίνουν οἱ υἱοὶ τῶν ἔξοχων αὐλητῶν
αὐληταὶ ἔξοχάτεροι (τῶν υἱῶν) τῶν
ἀσημάντων (πατέρων);

*Ἐγὼ μὲν νομίζω, δχι, ἀλλὰ δποὶου μὲν
διὰ τὸν οὐλητόν εἶναι εὐφυέστατος εἰς
τὴν αὐλησιν, οὗτος θὰ προσθέμεν
ῶστε νὰ γίνη ἀξιόλογος, δποὶου δὲ
ἀφυής, (θὰ ἐγίνετο) ἄσημος.

καὶ πολλάλις μὲν (διὰ τὸν) ἔξοχον αὐ-

φαῦλος ἄν ἀπέβη, πολλάκις, δ' ἄν φαῦλου ἀγαθός·

ἀλλ' οὖν πάντες ἡσαν ἄν γε ἴκανοι αὐληταὶ ὡς πρὸς τοὺς ἰδιώτας καὶ μηδὲν ἐπαίνοντας αὐλήσεω.

Οὗτοι οἶου καὶ νῦν, ὅστις ἀνθρώπος τῶν ἐν νόμοις καὶ ἀνθρώποις τεθραμμένων φαίνεται σοι ἀδικώτατος, αὐτὸν εἰναι δίκαιον καὶ δημιουργὸν τούτου τοῦ πράγματος, εἰ δέοι κρίνεσθαι αὐτὸν πρὸς ἄνθρωπους, οἵτις μήτε παιδείᾳ ἐστίν μήτε δικαστήρια μήτε νόμοι μηδὲ ἀνάγκῃ μηδεμίᾳ ἀναγκάζουσα ἀλλὰ παντὸς ἐπιμελεῖσθαι ἀρετῆς, ἀλλ' εἰεν ἄγριοι τινες, οἵτις περὶ οὓς πέρουσιν Φερεκράτης ὁ ποιητὴς ἐδίδαξεν ἐπὶ Ληναϊψ.

λητοῦ θά ἡτο δυνατὸν νὰ ἀποβῆ φαῦλος. πολλάκις δὲ τοῦ φαῦλου (ό νίδις θά ἡτο δυνατὸν νὰ (ἀποβῆ) ὀξιολογος·

δῆλοι πάντως θά ἡσαν ἴκανοι αὐληταὶ ἐν συγχρίσει προς τοὺς ἀμετόχους καὶ οὐδεμίαν γνῶσιν ἔχοντας τῆς αὐλήσεως.

"Ἐτσι νὰ νομίζῃς καὶ τώρα, δτι δηποιος ἀνθρωπος ἐκ τῶν ἀνατεθραμμένων μετεκήν πεπολιτισμένων ἀνθρώπων οοῦ φαίνεται ἀδικώτατος, αὐτὸς εἰναι δίκαιος καὶ διδάσκαλος τούτου τοῦ πραγματος (τῆς δικαιοσύνης), ἐὰν θά ἡτο ἀνάγκη νὰ συγκρίνεται αὐτος πρὸς ἀνθρώπους, εἰς τοὺς ὄποιους οὔτε παιδείᾳ ὑπάρχει οὔτε δικαιοσύνῃα οὔτε νόμοι οὔτε καμμία ἀνάγκῃ ἐπιβάλλουσα εἰς πᾶσαν περίπτωσιν νὰ φροντίζουν περὶ τῆς ἀρετῆς, ἀλλὰ (οἱ ὄποιοι) θά ἡσαν ἄγριοι τινες, ὄποιοι ἀκριβῶς (ἡσαν ἔκεινοι), τοὺς ὄποιους πέρυσιν ὁ Φερεκράτης ὁ ποιητὴς παρουσίασεν ἐπὶ σκηνῆς κατὰ τὰ Λήναια·

ἡ ἐν τοῖς τοιούτοις ἀνθρώποις γεννόμενος, ὥσπερ οἱ ἐν ἑκείνῳ τῷ χρῷ μισάνθρωποι, ἀγαπήσαις ἄν σφρόδρα, εἰ ἐντυχοις Εὑρυβάτῳ καὶ Φρυνώνδῃ, καὶ ἀνολοφύραιο ἄν ποθῶν την τῶν ἐνθάδε ἀνθρώπων πονηρίαν.

νῦν δὲ τρυφῆς, ὡς Σώκρατες, διότι πάντες διδάσκαλοι εἰσὶ τῆς ἀρετῆς, καθ' ὃσον δύνανται ἔκαστος, καὶ οὐδεὶς φαίνεται σοι εἰναι·

ῶσπερ ἄν εἰ ζητοῖς τὶς διδάσκαλος τοῦ ὀλληνίζειν, οὐδ' ἄν εἰς φανείν

οὐδὲ γ' ἄν—οἷμαι—εἰ ζητοῖς, τὶς ἄν διδάξειν ἡμῖν τοὺς υἱεῖς τῶν χειροτεχνῶν αὐτὴν ταύτην τὴν τεχνην, ἢν δὴ παρὰ τοῦ πατρὸς μεμαθήκασιν, καθ' ὃσον οἴος τ' ἦν ὁ πατήρ καὶ οἱ φίλοι τοῦ πατρὸς δῆλες διδάσκειν,

τὶς ἔτι διδάξειεν ἄν τούτους;

ἀλληλῶς—ἐὰν εὐρίσκεσο μετοκήν τῶν τοιούτων ἀνθρώπων, δῶς ακριβῶς οἱ εἰς ἑκείνον τὸν χόρον μισάνθρωποι, θά ἡσαν λίαν εὐχαριστημενος, ἐὰν συνήντας τὸν Εὑρύβατον καὶ τὸν Φρυνώνδαν, καὶ θά ἔθρήνεις γοερῶς ποθῶν την κακίαν τῶν ἐδῶ ἀνθυάπων·

τώρα δῆμως μεμψιμοιρεῖς, Σωκράτη, διότι δῆλοι εἰναι διδάσκαλοι τῆς ἀρετῆς, δῆσον ἔκαστος δύναται, καὶ οὐδεὶς σοῦ φαίνεται δτι εἰναι (τοιούτοις)·

δηπως ἀκριβῶς, ἐὰν ἔζητεις, ποῖος (εἰναι) διδάσκαλος τοῦ νὰ ὀμιλῶμεν· Ελληνικά, οὐδεὶς ηθελε φανή,

οὔτε βεβαίως—νομίζω—ἐὰν ἔζητεις, τίς ηθελε διδάξει χάριν ἡμῶν τοὺς υἱοὺς τῶν χειροτεχνῶν αὐτὴν ταύτην τὴν τέχνην, τὴν ὄποιαν ἀσφαλῶς ἔχουν μάθει παρὰ τοῦ πατρὸς των, δῆσον ηδύνατο ὁ πατήρ των καὶ οἱ φίλοι τοῦ πατρὸς των, ἄν ἡσαν ὅμοτεχνοι,

ποῖος προσέτι ηθελε διδάξει τούτους;

οίμαι, ὡς Σώκρατες, οὐδὲ ὁάδιον εἰναι φανῆναι διδάσκαλον τούτων, τῶν δὲ ἀπέιρων παντάπασιν ὁάδιον.

Οὕτω δὲ ἀρετῆς καὶ τῶν ἄλλων πάντων·

ἄλλα καὶ εἰ ἔστιν τις, δοτις ὀλίγον διαφέρει ήμιῶν προϊθίσσαι εἰς ἀρετήν, ἀγαπητὸν ἄν (εἴη).

δν δὴ ἐγὼ οἴμαι εἰς εἶναι καὶ διαφερόντως τῶν ἄλλων ἀνθρώπων δῆσσαι ἄν τινα πρός τὸ γενέσθαι καλὸν κάγαθὸν, καὶ ἀξιῶς τοῦ μισθοῦ, ὃν πράττομαι καὶ ἔτι πλειονος, ὥστε καὶ αὐτῷ τῷ μαθόντι δοκεῖν.

διὰ ταῦτα καὶ τὸν τρόπον τῆς πράξεως τοῦ μισθοῦ τοιοῦτον πεποίημαί·

ἔπειδάν γάρ τις παρ' ἐμοῦ μάθῃ, ἔάν μὲν βούληται, ἀποδέδωκεν ὅτι ἀράττομαι ἀργύριον· ἔάν δὲ μή, ἐλθὼν εἰς ιερόν, δύσσας, δσου ἄν φη ἄξια εἶναι τὰ μαθήματα, τοσοῦτον κατέθηκεν.

Τοιοῦτον—ἔφη—καὶ μῆθον καὶ λόγον ἐγὼ εἰρηκά σοι, ὡς Σώκρατες, ὃς διδασκτὸν ἀρετὴ καὶ Ἀθηναῖοι οὔτως ἡγούνται, καὶ δῆτι οὐδὲν θαυμαστὸν τῶν ἀγαθῶν πατέρων υἱεῖς γίγνεσθαι φαύλους καὶ τῶν φαύλων ἀγαθούς·

ἔπει καὶ οἱ Πολυκλείτου υἱεῖς, ἥλικιαται Παράλου καὶ Ξανθίππου τοῦτο, οὐδέν εἰσι πρὸς τὸν πατέρα καὶ ἄλλοι ἄλλων δημιουργῶν.

Τῶνδε δὲ οὕπω ἄξιον κατηγορεῖν τοῦτο· ἔτι γὰρ ἐν αὐτοῖς εἰσιν ἔλ-

νομίζω, Σωκράτη. δτι δὲν εἶναι εὔκολον νὰ φανερωθῇ διδάσκαλος, τούτων τῶν καθ' ὅλοκληρίαν δμως ἀμαθῶν εὔχολον.

Καθ' δμοιον δὲ τρόπον καὶ τῆς ἀρετῆς καὶ δλων τῶν ἄλλων (δὲν εἶναι εὔχολον νὰ φανῇ διδάσκαλος τῶν υἱῶν καλλίτερος τοῦ πατρός των)·

όλλα καὶ ἄν ύπάρχῃ τις, δοτις ὀλίγον εἶναι Ικανάτερος ήμιῶν εἰς τὴν βελτίωσιν (τῶν ἄλλων) εἰς τὴν ἀρετήν, θὰ ἦτο εύχαριτον.

Εἰς ἐκ τούτων νομίζω δτι είμαι καὶ ἐγὼ κοὶ δτι περισσότερον παντὸς ἄλλου ἀνθρώπου δύναμαι νὰ ὡρελήσω τινὰ εἰς τὸ νὰ καταστῇ καλὸς κάγαθός, καὶ ἔπαιξίως τῆς ὑμοιβῆς, τὴν δοπιάν εἰσπράττω καὶ ἀκόμη περισσοτερας, ὥστε καὶ εἰς τὸν ίδιον τὸν μαθητὴν νὰ φαίνεται (τοῦτο) δρθόν.

διὰ ταῦτα καὶ τὸν τρόπον εἰσπράξεως τῆς ἀμοιβῆς ως ἔξης ἔχω κανονίσει·

δταν δηλαδὴ διδαχθῇ τις παρ' ἐμοῦ, ἔάν μὲν θελῃ, καταβαλλει ἀμέσως τὰ χρήματα. τὰ δποῖα εἰσπράττω· ἔαν δμως δεν (θέλῃ) ἐλθῶν εἰς (ἔνα) ναόν, ἀφοῦ δρκισθῇ, καταθέτει τόσα, δσα ἥθελεν εἰπει δτι ἀξιζούν τὰ μαθήματα.

Τοιοῦτον—εἰπεν (δ Πρωταγόρας)—καὶ μῆθον καὶ λόγον σοὺ ἔχω εἰπει, Σωκράτη, δτι ἡ ἀρετὴ εἶναι δυνατὸν νὰ διδαχθῇ καὶ δτι οἱ Ἀθηναῖοι ἔχουν αὐτὴν τὴν γνώμην, καὶ δτι οὐδὲν τοσοῦτον εἰσι παράδοξον τὸ δτι τῶν ἔξόχων ἀνδρῶν οἱ υἱοι γίνονται φαῦλοι καὶ οἱ τῶν φαύλων ἔξοχοι·

παραδείγματος χάριν, καὶ οἱ υἱοι τοῦ Πολυκλείτου, συνομήλικοι τούτου ἔδω τοῦ Παράλου καὶ τοῦ Ξανθίππου, οὐδέν εἶναι ἐν συγκρίσει πρὸς τὸν πατέρα των καὶ ἄλλοι ἄλλων ἐπαγγελματιῶν.

Δὲν πρέπει δμως νὰ ἀποδίδωμεν ἀκόμη ταύτην τὴν κατηγορίαν κατὰ τού

πίδες' νέοι γάρ.

των διότι ούπαρχουν ἀκόμη ἐλπίδες εἰς αὐτούς διότι εἰναι νέοι.

Ἐρμηνευτικά - γραμματικά - συντακτικά. τῆς ἀρετῆς=ἐπιξήγησις.— πράγματος=ἀντικ. τοῦ ἰδιωτεύειν — ἰδιωτεύω τινος=εἰκασία ὁμετοχός τινος.— προσελόμενος=μετ. αἴρ. τοῦ προαιροῦματι=έκλεγιο.— δύστισσον, δτισσον (ἀναφορ. ἀντων.)=οἰοισθήποτε— οἰόν τ' ἔστι=εἰναι δυνατόν.— ἡμεν=παρατ. τοῦ εἰμί— εἰ μὴ πάντες αὐληταὶ ἡμεν ἔχει ἀπόδοσιν τὴν ὑποθεσιν εἰ μὴ οἰόν τ' ἡν=ούν οἴόν τ' ἡν— φθονῶ τινος=έκ φθόνου ἀρνοῦμαι ἢ ἀποκύπτω κάτι.— λυσιτελώ τινι=ώφελῶ τινα.— οἱει γέγνεσθαι ἄν=έγένετο ἄν καὶ ἀποτελεῖ ἀπόδοσιν τῷν ὑποθέσεων εἰ μὴ οἴόν τ' ἡν... (εἰ) ἐδίδασμε καὶ ἐπέπληττε.... (εἰ) μὴ ἐφθόνει.. εἰ σύτεως εἰχομεν.— αὐλητάς=κατηγορ. τοῦ υἱεῖς.— ἐλλόγιμος=προληπτικόν καὶ ηγοούμενον.— ἐπαίω=ἔχω γνώσιν.—

οἱ ἐν νόμοις καὶ ἀνθρώποις τεθραμμένοι=οἱ ἀνατεθυμαμμένοι μεταξὺ πολιτισμένων ἀνθρώπων.— δίκαιον=κατηγ. τοῦ αὐτέν, δικ=ύο=ύποκ. τοῦ οἴου.— δημιουργός=διδάσκαλος.— πράγματος=ἀντικειμενική.— οἰς=προσωπική κατηγορ. — εἰ ἐνιύχοις=ἄγαπησαις ἄν καὶ ἀιολοφύρασιο ἄν=γ' εἰδος.— γενούμενος (ὑποθετική)=εἰ γενοιο.— ἀνολοφύρασιο=εύκτ. αἴρ. τοῦ ἀνολοφύρουματι=θρηνῶ γοερῶ.— οὐδές γε ἄν (ἐνν. φανείη).— ἡμῖν=χαριστική.—

καὶ εἰ ἔστιν=ἐνδοτική πρότασις.— ἄν (ἐνν. εἰη).— προβιβάσαι=προσδ. ἀναφορᾶς.— δημσαί=ἀντικ. τοῦ οἴμαι (ἀπαρ. αἴρ. τοῦ δινίνημι=ώφελῶ).— μισθου=γεν. τῆς ἀξίου — κατέθηκε=άρι. τοῦ κατατίθημι.— δσου=γεν. τῆς ἀξίας.—

Πραγματικά - διασαφητικά - αἰσθητικά. Μὲ τὸ κεφάλαιον τοῦτο κλείεται ὁ λόγος τοῦ Πρωταγόρου καὶ ἔχειται, διατὶ τῷν ἔξόχων πολιτικῶν ἀνδρῶν οἱ υἱοὶ ἐνίστε ἀποβαίνουν φαῦλοι.

Διὰ τί οὖν τῷν ἔγαθῶν... φαῦλοι γίγνονται· σχετικῶς δὲ Ὁμηρος λέγει ἐν 'Οδυσσείᾳ Β, στ. 276 ὅτι παῦροι (=όλιγοι) παῖδες δύσιοι πατεῖ πέλονται, οἱ πλεονες κακίους, παῦροι δὲ τε πατρὸς ἀρείονται (=ἀιώτεροι).— καὶ πολλάκις μὲν ἀγαθοῦ ἀνῆτοῦ φαῦλος ἄν ἀπέβη, πολλάκις δ' ἄν φαῦλον ἀγαθός σχετικῶς λέγεται σήμερον δτι ἀπὸ ρόδο β, αἵνει ἀγκάθι καὶ ἀπὸ ἀγκάθι ρόδο.— τῷν ἔν νόμοις καὶ ἀνθρώποις (σχῆμα ἐν διά δυσίν).— Φερεκράτης, Εὐρύβατος, Φρυγάνδας· βλέπε εἰς τὸν ἐν τῇ εἰσαγωγῇ πίνακα τῷν κυρίων δνοματων.— Δημασον=1) λεόδν τοῦ Διονύσου πρὸς τὰ N. τῆς Ακροπόλεως²⁾ δὲ χῶρος δπον δωρταζοντο τὰ Λήναια (Διονύσια), κατὰ τὰ δποια ἐτελοῦντο δραματικοὶ ἄγωνες.— μισάνθρωποι=πολιτισμένοι ἀνθρωποι, ἀηδιάσαντες τὸν ἀνθρώπινον πολιτισμὸν ἔνεκα τῷν ἀδικιῶν τῷν ἀνθρώπων.— Παθάλον καὶ Σανθίππου³⁾ βλέπε πίνακα κυρίων δνοματων.

Νόημα. Τελειώνων διά τοῦ κεφαλαίου τούτου δὲ Πρωταγόρας τὸν λόγον του ἔχειει εἰς τὸν Σωκράτη, διατὶ πολλοὶ υἱοὶ πατέρων αγαθῶν δὲν γίνονται ἐφάμιλλοι τῷν πατέρων των.

Τὸ φαινόμενον τοῦτο εἶναι φυσικῶτατον, λέγει, καὶ παρέχει τὴν ἐπομένην ἐξήγησιν:

'Ως ἀνωτέρω ἐδείχθη, διά νὰ ὑπάρξῃ πολιτεία, εἶναι ἀνάγκη νὰ μετέχουν δλοι τῆς πολιτικῆς ἀρείης.

'Εὰν τῷρα ὑποτεθῇ δτι πρὸς ὑπαρξιν τῆς πολιτείας ἐπερπει νὰ ἡσαν δλοι αὐληταὶ καὶ ἔναν ὑποτεθῇ δτι δλοι ἐδίδασκον δὲνας τὸν ἄλλον τὴν αὐλητικήν, ἐπεται δτι οἱ υἱοὶ τῷν ἔξόχων αὐλητῶν θὰ ἡσαν ἀνώτεροι τῷν

υίδην, ποὺ δὲν είχαν πατέρα αὐλητήν, ή διτεί θά ησαν ίσοι πρόστιν πατέρων εἰς τὴν αὐλητικήν: ἀσφαλῶς δχι, διότι τοῦτο δὲν εἶναι ζήτημα μόνον διδασκαλίας, ἀλλὰ κυρίως φυσικῆς προδιαθέσεως τοῦ ἀτόμου. Συγκρινόμενοι δημοσίου πρόστιν τούς ούδεμίαν ίδεαν αὐλητικῆς ἔχοντας θά ησαν δῆλοι Ικανοὶ αὐληταὶ καὶ διδασκαλοὶ αὐλητικῆς.

"Ετσι συμβαίνει καὶ δοσον ἀφορᾶ εἰς τὴν πολιτικήν ἀρετήν: οἱ ἔξοχοι πατέρες διδάσκουν τὴν ἀρετήν εἰς τοὺς υἱούς των, ἀλλ' υἱοί τινες, δοντες κατατέρας διανοίας, ἀποβαίνουν φαῦλοι. ἐν τούτοις καὶ οὗτοι ἐν συγκρίσει πρόστιν τούς ἀγριούς, οἷς μηδεμίᾳ ἀνάγκη ἔστι ἀναγκάζουσα ἀρετῆς ἐπειμελεῖσθαι. Θεωροῦνται διδασκαλοὶ τῆς πολιτικῆς ἀρετῆς.

"Ολοὶ λοιπὸν ἔχουν τὴν ἀρετήν, ἀλλὰ δὲν ἔχουν ἕξ ίσου τὴν δεξιότητα τοῦ διδάσκειν καὶ προσαγειν τοὺς ἄλλους εἰς τὴν ἀρετήν. Μεταξὺ τῶν κεκτημένων τὴν δεξιότητα ταύτην ἀνήκει, ως λέγεται ὁ Πυωταγόρας, καὶ αὐτοῖς καὶ διὰ τοῦτο εἶναι ἄξιοι τοῦ μισθοῦ, ὃν λαμβάνει.

Περίληψις. Διατί πολλοὶ υἱοί πατέρων ἔξόχων γίνονται φαῦλοι.

17^{ον} (ΙΖ') ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ

Πρωταγόρας μὲν τοσαῦτα καὶ τοιαῦτα ἐπιδειξάμενος ἀπεπαύσατο τοῦ λόγου

Καὶ ἔγὼ ἐπὶ μὲν πολὺν χρόνον κεκηλημένος ἔτι πρός αὐτὸν ἔβλεπον ὡς ἐροῦντα τι ἐπιθυμῶν ἀκούειν·

ἔπει δὲ δὴ ἡσθόμην διτεί τῷ ὅντι πεπαυμένος εἴη, μόγις πως ὥσπερει συναγείρας ἐμαυτὸν εἰπον, βλέψας πρόστιν τὸν Ἰπποκράτην·

"Ω παῖ Ἀπολλοδώρου, ώς χάριν σοι ἔχω διτεί προύτερεψάς με ὥστε ἀφικέσθαι·

πολλοῦ γάρ ποιοῦμαι ἀκηκοένται ἄλλήκοα Πρωταγόρου.

"Ἐγωγε ἐν μὲν τῷ ἔμπροσθεν χρόνῳ ἦγονταν οὐκ εἶναι ἀνθρωπίνην ἐπιμελειαν, ἢ οἱ ἀγαθοὶ γίγνονται ἀγαθοὶ· νῦν δὲ πέπεισμαι.

Πλὴν σμικρὸν τι μοι ἐμποδών, δὲ δηλον διτεί Πρωταγόρας ὁρίων ἐπεκδιδάξει, ἐπειδὴ καὶ τὰ πολλὰ

"Ο Πρωταγόρας μὲν τόσον μαχράν καὶ τοσον ὥραιάν ἐπιδειξιν ἀφοῦ ἔκαμεν, ἐτελείωσε τὸν λόγον (του).

Καὶ ἔγὼ ἐπὶ πολὺν μὲν χρόνον γοντευμένος είχον τὰ βλέμματα ἀκόμη πρόστιν, ἐλπίζων διτεί θά εἰπη κατειδότι ἐπειθύμουν νὰ ἀκούω·

διτεί δημοτικάντελήθην πλέον, διτεί πρόγματι εἰχε τελειώσει, μετά δυσκολίας πολλῆς συγκεντρώσας κάπως τὸν ἑαυτὸν μου, εἰπα στρέψας τὸ βλέμματα πρόστιν τὸν Ἰπποκράτην·

Υἱὲ τοῦ Ἀπολλοδώρου, πόσον σὲ εὔχαριστο, διότι μὲ παρεκίνησες νὰ ἐλθὼ ἔδω·

διότι θεωρῶ μέγα κέρδος τὸ διτεί ἔχω ἀκούσει δῆσα ἔχω ἀκούσει ἀπὸ τὸν Πρωταγόραν.

"Ἐγὼ τούλαχιστον μέχρι τοῦδε μὲν ἐνόμιζον διτεί δὲν ὑπάρχει ἀνθρωπίνη ἀγωγὴ, διὰ τῆς ὁποίας οἱ ἀγαθοὶ γίνονται ἀγαθοὶ· τῷρα δημοσίως ἔχω πεισθῆ.

("Υπάρχει) δημοσίως μικρὸν τι ἐμπόδιον εἰς ἔμε, τὸ δημοτικόν είναι φανερόν διτεί εὐκόλως ὁ Πρωταγόρας ἐπιπροσθέτως

ταῦτα ἔξεδίδαξεν·

καὶ γάρ εἰ μὲν τις συγγένοιτο περὶ αὐτῶν τούτων διφούν τῶν δημηγόρων, τάχ' ἄν καὶ τοιούτους λογους ἀκούσαιεν ἢ Περικλέους ἢ ἄλλου τινὸς τῶν ἴκανων εἰπεῖν·

εἰ δὲ ἐπανέρθοιτό τινά τι, ώσπερ βιβλία οὐδὲν ἔχουσιν οὕτε ἀποκρινούσθαι οὕτε αὐτοὶ ἐρέσθαι,

ἀλλ' ἔάν τις καὶ σμικρὸν ἐπερωτήσῃ τι τῶν ἡγητῶν, ώσπερ τὰ χαλκεῖα πληγέντα μακρόν ἤχει καὶ ἀποτεινει, ἔαν μὴ ἐπιλάβηται τις,

οὗτοι καὶ οἱ ὑγίτορες σμικρά ἐρωτηθέντες δόλιχον κατατείνουσι τοῦ λόγου·

Πρωταγόρας δὲ δεῖ ίκανὸς μὲν εἰπεῖν μακρούς καὶ υἱοὺς λόγους, ὡς αὐτά δηλοὶ, ίκανος δὲ καὶ ἐρωτηθεὶς ἀποκρίνασθαι κατά βραχὺ καὶ ἐρόμενος περιμεῖναι τε καὶ ἀποδεῖασθαι τὴν ἀπόκρισιν, ἢ ὅλιγοις ἐστὶ παρεσκευασμένα.

Νῦν οὖν, ὁ Πρωταγόρας, σμικροῦ τινος ἐνδεῆς είμι ἔχειν πάντα, εἴ μοι ἀποκρίναι τόδε.

Φήσις εἶναι τὴν ἀρετὴν διδαχόν, καὶ ἔγώ, εἰπερ ἄλλῳ τῷ ἀνθρώπῳ, πειθοίμην ἄν καὶ σοί·

ὅ δὲ ἐθαύμασά σου λέγοντος, τοῦτο μοι ἐν τῇ ψυχῇ ἀποπλήρωσον·

ἔλεγες γάρ διτι οἱ Ζεὺς πέμψειν τὴν δικαιοσύνην καὶ τὴν αἰδῶ τοῖς ἀν-

θά ἄρῃ εἰς τὴν ἐντέλειαν, ἐπειδὴ καὶ ταῦτα τὰ πολλά ἔξηγησεν εἰς τὴν ἐντέλειαν·

διέτι καὶ ἔάν μὲν κανεὶς συνεζήτει περὶ τῶν ιδίων τούτων ζητημάτων μετὰ οἰουδήποτε ἐκ τῶν πολιτικῶν ὁρῶν, Ιωσας θά ἤκουεν ἐπίσης τοιού τους λόγους ἢ ἀπὸ τὸν Περικλέα ἢ ἀπὸ ἄλλον τινα ἐκ τῶν δεινῶν ἡγητῶν·

ἔάν δικας ἐκ νέου ἥθελεν ἐρωτήσει τις κατένα (ἐκ τούτων) κατί. Ὡπως ἀκριβώς τὰ βιβλία, δὲν δύνανται οὕτε να ἀπαντήσουν οὕτε οἱ ιδιοι νὰ ἐμπιστήσουν κατί,

ἀλλ' ἔάν κανεὶς ἔστω καὶ μικράν ἐπεξήγησιν ζητήσῃ ἐπὶ τῶν λεχθέντων, ὥπως ἀκριβώς τὰ χαλκᾶ σκεύη, κτυπηθέντα πάροδον μακρὸν ἥχον καὶ παρατεταμένον, ἔαν δὲν τὰ πιασυ κανεὶς διὰ τῆς χειρός,

ἴτοι καὶ οἱ ὑγίτορες, ἐρωτηθέντες μιαν μικράν ἐρωτησιν παρατείνουν εἰς μήκος μακρότατον τὸν λόγον·

Οὗτος δικας ἔδω δ Πρωταγόρας εἶναι ίκανὸς μὲν εἰς τὸ νὰ ἐκφωνῇ λόγους μακροὺς καὶ ὡραίους, ὡς αὐτά τὰ πράγματα δηλοῦν, ίκανὸς δὲ καὶ εἰς τὸ νὰ ἀπαντᾷ συντόμως ἢν ἐρωτηθῇ, καὶ, ἄν ἐρωτησῃ, εἰς τὸ νὰ περιμεῖνη καὶ νὸ δεχῃ τὴν ἀπάντησιν, πράγματα τὰ δύοτα εἰς διλίγους ἔχουν δοθῆ.

Τώρα λοιπόν, Πρωταγόρα, ἔχω ἔλλειψιν μικροῦ τινος, ωστε νὰ ἔχω πάντα ἄν εἰς τὸ ἔξῆς ἥθελες μοῦ ἀπαντήσει.

'Υποστηρίζεις διτι ἡ ἀρετὴ εἶναι διδακτή, καὶ ἔγώ δύναμαι νὰ πειθωμοις εἰς σὲ περισσότερον ἀπὸ πάντα ἄλλον ἐκ τῶν ἀνθρώπων·'

πύτο δέ διὰ τὸ δυοῖον ἡπόρησα, δταν ὅμιλεις, τοῦτο συμπλήρωσέ μου εἰς τὴν ψυχήν (μου).

ἔλεγες δηλαδὴ διτι οἱ Ζεὺς ἔστειλεν τὴν δικαιοσύνην καὶ τὴν αἰδῶ τοὺς ἀν-

θρησκοίς, καὶ αὐτὸν πολλαχοῦ ἐν τοῖς λόγοις ἐλέγετο ὑπὸ σοῦ ἡ δικαιοσύνη καὶ σωφροσύνη καὶ ὁσιότης καὶ πάντα ταῦτα ὡς εἴη ἐν τι συλλήβθην, ἀρετῇ.

αὐτὰ ταῦτα οὖν δίελθε μοι ἄκρι-
βῶς τῷ λόγῳ, πότερον

ἐν μὲν τί ἔστιν ἡ ἀρετῇ, μόρια δὲ
αὐτῆς ἔστιν ἡ δικαιοσύνη καὶ σω-
φροσύνη καὶ ὁσιότης

ἡ ταῦτα ἢ νῦν δὴ ἐγὼ ἔλεγον ἔστι
πάντα ὄντα τοῦ αὐτοῦ ἐνδὸς ση-
τος

τοῦτο ἔστιν ὃ ἔτι ἐπιποθῶ.

θρῶπους, καὶ πάλιν εἰς πολλὰ σημεῖα
τῶν λόγων σου ἐλέγετο ὑπὲρ σοῦ ὅτι ἡ
δικαιοσύνη κοινὴ ἡ σωφροσύνη καὶ πάν-
τα ταῦτα εἶναι ἐν τῷ συνόλῳ.
δηλαδὴ ἀρετῇ

αὐτὰ ταῦτα λοιπὸν ἀνάπτυξε μου λε-
πτομερῶς διά τοῦ λόγου, τί ἐκ τῶν
δύο

ἡ μὲν ἀρετῇ εἶναι κάτι ἐν, ἡ δὲ δικαιο-
σύνη καὶ ἡ σωφροσύνη καὶ ἡ ὁσιό-
της εἶναι μόρια αὐτῆς

ἡ ταῦτα, τὰ δοκία τώρα δὰ ἐγὼ ἔλε-
γον, εἶναι δλα ὄντα τοῦ αὐτοῦ
πράγματος, δλερ εἶναι ἐν·

τοῦτο εἶναι, τὸ δοκίον ἐγὼ προσέτι
ζητῶ (νὰ μάθω).

Ἐρμηνευτικά - γραμματικά - συντακτικά. τοσαῦτα, τοιαῦτα =
ἐπιθ. προσδιορισμοὶ τοῦ παραλειφθέντος συστοῖχου ἀντικειμένου ἐπίδει-
ξιν. — κενηλημένος=μετ. παρακ. τοῦ κηλοῦμαι=γοητεύομαι (τροπική).—
ἔροῦται=αὐτοιογική.— πεπανυμένος εἴη=εὔκτική πλαγίου λόγου. — μόγις
πεις=μετὰ πολλῆς δυσκολίας.— συναγείρας=μετ. ἀρο τοῦ συναγείρω=
συγκεντρώνω.— ὡς χάριν σοι ἔχω=κυρια ἐπιφωνηματική.— ἡ Πρωταγό-
ρου=ἀντικείμενα τοῦ ἀκήκοα.— ὥρο=δργανική.— ἐμποδών ἔστι=ἐμποδίζει.—
διτοῦν=φτινει+οὖν=δοτική τῆς δοτισοῦν=οἰσδήποτε (ἀντικ. τοῦ συνγένοντο).—
εἰ συγγένοιτο=ἀκούσειν ἄνγειον εἰδος.— εἰπεῖν=προσδ. ἀναφο-
ρᾶς.— ἐπανέρροιτο=εὔκτική ἀρο. τοῦ ἐπανερρωτῶ.— ἔρεσθαι=ἀπαρ. ἀρο.
(ἡρόδην) τοῦ ἐρωτῶ.— πληγέντα=μετ. παθ. ἀρο. τοῦ πλήγτομα.— ἐπιλά-
βηται=ύποτ. ἀρο. (ἐπελαβόμην) τοῦ ἐπιλαμβάνομαι=πιάνω.— τω=τινί=
ἀρο. ἀντωνυμία.— πέμψειν=εὔκτική πλαγίου λόγου.— δίελθε=προστα-
κτική ἀρο. τοῦ διέρχομαι=διηγοῦμαι, ἀναπτύσσω.—

Πραγματικά - διασαφητικά - αἰσθητικά. κενηλημένος...μόγις πεις..
σμικρό, τε...κατατείνονται δόλιχον (ψράσεις λεχθεῖσαι μετὰ εἰρωνείας, ἡ
δὲ τελευταία κατὰ μεταφοράν ἐκ τῶν ἀθλητῶν δρόμου, οἵτινες τρέχουν
τὸ στάδιον 12 φοράς, ἔχει υπαινιγμὸν διὰ τὸν Πρωταγόραν, δοτικὲς ἔξετείνε-
το εἰς ἀπεραντολογίαν).

Νόημα. Ὁ Πρωταγόρας ἐτελείωσε τὴν μαρτυρίαν ἐπιδεικτικὴν δημιλίαγ
του. "Ηδη τὸν λόχον ἔχει ὁ Σωκράτης, Προσποιούμενος τὸν γοητευμένον,
ἔξι δοσῶν ἡκουσσαν, εὐχαριστεῖ τὸν νεαρὸν Ἰπποκράτη, ποὺ ἐστάθη αἰτία νὰ
ἀκούσῃ τόσα ὡραία παρὰ τοῦ Πρωταγόρου, καὶ προβαίνει εἰς τὴν δίήλωσιν
διτι τώρα πλέον δὲν ἔχει τὰς ἐπιφυλάξεις, ποὺ μέχρι τοῦδε εἶχε, καὶ πειθε-
ται εἰς δοσα ὁ Πρωταγόρας ἀνέπτυξεν. Εὔθυνς δύμως προσθέτει δοτικὴ ἔχει μει-
νει εἰς τὴν ψυχὴν του μία ἀπορία, ἐν κενόν, ποὺ ἀσφαλῶς δὲν θὰ ἀρνη-
θῇ ὁ Πρωταγόρας νὰ πληρώσῃ. Παρακαλεῖ λοιπὲν τὸν Πρωταγόραν νὰ
τοῦ ἐξηγήσῃ, ἀν ἡ δικαιοσύνη, ἡ σωφροσύνη καὶ ἡ ὁσιότης, περὶ τῶν
δοπίων εἰς πολλὰ σημεῖα τοῦ λόγου του ἔκαμε μνείαν ὁ Πρωταγόρας,
εἶναι μέρη τῆς ἀρετῆς ἡ εἶναι διάφορα δνδόματα ἐνδὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ πράγ-
ματος, δηλαδὴ τῆς ἀρετῆς.

Περίληψις. Ο Σωκράτης ἔρωτῷ τὸν Πρωταγόραν περὶ τῆς σχέσεως τῆς σωφροσύνης, δικαιοσύνης καὶ ὁσιότητος πρὸς τὴν ἀρετήν.

18^{ον} (ΙΗ') ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ

*Ἀλλὰ ὁράδιον, ὡς Σώκρατες,—ἔφη—
τοῦτό γε ἀποκρίνασθαι,

ὅτι ἦν ἔρωτᾶς μόρια ἐστι τῆς ἀρε-
τῆς δοντος ἔνος.

Πότερον —ἔφη—

ῶσπερ προσώπου τὰ μόρια μόριά
ἐστιν, στόμα τε καὶ φίς καὶ ὄφθαλ-
μοὶ καὶ ὤτα,

ἢ ὕσπερ τὰ μόρια τοῦ χρυσοῦ οὐ-
δὲν διαφέρει τὰ ἔτερα τῶν ἔτερων,
ἄλληλων καὶ τοῦ ὅλου. ἄλλος η με-
γεθεῖ καὶ σμικρότερος;

*Ἐκείνως μοι φαίνεται, ὡς Σώκρα-
τες, ὑσπερ τὰ τοῦ προσώπου μόρια
ἔχει πρὸς τὸ ὅλον πρόσωπον.

Πότερον οὖν —ἥν δ' ἔγω —καὶ με-
ταλαμβάνουσιν οἱ ἄνθρωποι τού-
των τὴν τῆς ἀρετῆς μορίων. οἱ
μὲν ἄλλοι, οἱ δὲ ἄλλοι, ἢ ἀνάγκη,
ἔαν πέρ τις λάβῃ ἐν, ἔχειν ἀπαντα:

Οὐδυμῶς —ἔφη —ἐπει πολλοὶ ἀν-
δρεῖοι εἰσιν, ἄδικοι δὲ καὶ δίκαιοι
αὐτοὶ, σοφοὶ δ' οὐ.

*Ἐστι γάρ οὖν καὶ ταῦτα μόρια
τῆς ἀρετῆς —ἔφην ἔγω —σοφία τε
καὶ ἀνδρεία;

Πάντων μάλιστα δήπου —ἔφη καὶ
μέγιστον γε ἡ σοφία τῶν μορίων.

*Ἐκαστον δὲ αὐτῶν ἐστιν —ἥν δ'
ἔγω —ἄλλο, τὸ δὲ ἄλλο;

'Ἀλλὰ εὔκολον, Σωκράτη, εἴπεν (δ
Πρωταγόρας) (εἶναι) νὰ ἀπαντήσω εἰς
τοῦτο τούλαχιστον,

δηλαδὴ δει αὐτά, τὰ δοῦλα ἔρωτᾶς,
εἶναι μέρη της ἀρετῆς, ποὺ εἶναι ἐν.

Τὶ ἔκ τῶν δύο —εἴπα —

εἶναι μέρη, δπως ἀκριβῶς τὰ μέρη
τοῦ προσώπου, δηλαδὴ τὸ στόμα καὶ
ἡ μύτη καὶ οἱ ὄφθαλμοὶ καὶ τὰ δτα,

ἢ δπως ἀκριβῶς τὰ μέρη τοῦ χρυσοῦ
οὐδόλως διαφέρουν τὸ ἐν ἀπὸ τὸ ἄλ-
λο, μεταξὺ των καὶ ἀπὸ τὸ ὅλον, πα-
ρὰ μόνον ὡς πρὸς τὸ μέγεθος καὶ τὴν
μικρότητο;

Κατ' ἔκεινον τὸν τρόπον μοῦ φαίνε-
ται, Σωκράτη, δηλαδὴ δπως ἀκριβῶς
ἔχουν τὰ μέρη τοῦ προσώπου πρὸς τὸ
ὅλον πρόσωπον.

Τὶ ἔκ τῶν δύο λοιπὸν —εἴπα ἔγω —καὶ
μετέχουν οἱ ἄνθρωποι ἐκ τούτων τῶν
μερῶν τῆς ἀρετῆς, ἄλλοι μὲν τούτου
ἄλλοι δὲ ἔκεινον, ἡ (εἶναι) ἀνάγκη,
ἔαν βεβαίως λάβῃ κανείς ἐν, νὰ ἔχῃ
δλα γνωνικῶς;

Οὐδόλως —εἴπεν —διότι πολλοὶ εἶναι
ἀνδρεῖοι, ἄλλα ἄδικοι, καὶ πάλιν δι-
καιοι, σοφοὶ ὅμως ὄχι.

Εἶναι λοιπὸν ἀληθῶς καὶ ταῦτα μέρη
τῆς ἀρετῆς, δηλαδὴ η σοφία καὶ η ἀν-
δρεία; —εἴπα ἔγω

Περισσότερον πάντων κατὰ τὴν γνώμη
μου καὶ μέγιστον μάλιστα τῶν μερῶν
(εἶναι) η σοφία.

*Ἐκαστον δὲ ἐξ αὐτῶν εἴπα ἔγω εἶναι
διαφορετικὸν τοῦ ἄλλου;

Ναι.

"Η καὶ δύναμιν ιδίαν ἔχει ἔκαστον αὐτῶν, ὡσπερ τὰ τοῦ προσώπου; οὐκ ἔστι δόφθαλμὸς οἰον τὰ ὡτα, οὐδὲ ἡ δύναμις αὐτοῦ ἡ αὐτή, οὐδὲ τῶν ἄλλων οὐδὲν ἔστιν οἷον τὸ ἔτερον, οὔτε κατὰ τὴν δύναμιν οὔτε κατὰ τὰ ἄλλα·

ἄρτος οὖν οὕτω καὶ τὰ τῆς ἀρετῆς μόρια οὐκ ἔστι τὸ ἔτερον οἷον τὸ ἔτερον, οὔτε αὐτὸς οἵτε ἡ δύναμις αὐτοῦ; η δῆλα δὴ οἷς οὕτως ἔχει, εἴπερ τῷ παραδείγματί γε ἔοικεν;

"Ἄλλος οὕτως ἔχει, ὁ Σώκρατες,—
ἔφη·

Καὶ ἐγὼ εἶπον· ἄρτα οὐδὲν ἄλλο τῶν μερόπων τῆς ἀρετῆς ἔστιν οἷον ἐπιστήμην, οὐδὲ οἷον δικαιοσύνην, οὐδὲ οἷον ἀνδρείαν, οὐδὲ οἷον σωφροσύνην, οὐδὲ οἷον ὁσιότηταν.

Οὐκ ἔφη.

Φέρε δή—ἔφην ἐγὼ—κοινῇ σκεψώμενα, ποῖόν τι ἔκαστον αὐτῶν ἔστιν.

Πρῶτον μὲν τὸ τοιόνδε· ἡ δικαιοσύνη πρᾶγμά τι ἔστιν ἡ οὐδὲν πρᾶγμα; ἐμοὶ μὲν γάρ δοκεῖ· τι δὲ σοί;

Κάμοι—ἔφη.

Τί οὖν; εἰ τις ἔρωιτο ἔμέ τε καὶ σέ· Ὡς Πρωταγόρα τε καὶ Σώκρατες, εἴπερον δή μοι τοῦτο τὸ πρᾶγμα, ὅ ωνομάσατε ἄρτοι, ἡ δικαιοσύνη, αὐτὸς τοῦτο δίκαιον ἔστιν ἡ ἀδικον; ἐγὼ μὲν ἂν αὐτῷ ἀπὸ κρινούμην, ὅτι δίκαιον· σὺ δὲ τίνα ἄν ψήφον θείο; τὴν αὐτὴν ἐμοὶ η ἄλλην;

Τὴν αὐτήν, ἔφη.

"Ἐστιν ἄρτα ἡ δικαιοσύνη τοιοῦτον οἷον είναι δίκαιον, φαίην ἄν ἐγώ· γε ἀποκρινόμενος τῷ ἔρωτῶντι·

Ναι.

"Ἄραγε καὶ λειτουργίαν ιδιαιτέραν ἔχει ἔκαστον ἐξ αὐτῶν ὅπως τὰ (μέρη) τοῦ προσώπου; Δὲν ἔναιται δόφθαλμὸς δέ, τι τὰ ὡτα, οὔτε ἐκ τῶν ἄλλων (μερῶν) είναι κανένα δέ, τι (είναι) τὸ ἄλλο, οὔτε κατά τὴν λειτουργίαν οὔτε κατά τὰ ἄλλα·

ἄρτα γε λοιπόν ἔστι καὶ τῆς ἀρετῆς τὰ μέρη δὲν είναι τὸ ἐν δέ, τι τὸ ἄλλο, οὔτε αὐτό τὸ ίδιον οὕτε δέ λειτουργία αὐτοῦ; η είναι προφανές δέ τι ἔτσι ἔχει τὸ πρᾶγμα, ἐὰν ὅμοιάζῃ μὲ τὸ παραδείγμα τοῦ προσώπου ἡ σχέσις τῶν μερῶν τῆς ἀρετῆς;

Μάλιστα ἔτσι ἔχει τὸ πρᾶγμα, Σώκρατή, είπεν·

Καὶ ἐγὼ εἶπα· ἐπομένως οὐδὲν ἄλλο ἔκ τῶν μερῶν τῆς ἀρετῆς είναι δέ, τι η σοφία, οὔτε δέ, τι ἡ δικαιοσύνη, οὔτε δέ, τι ἡ ἀνδρεία, οὔτε δέ, τι ἡ σωφροσύνη οὔτε δέ, τι ἡ ὁσιότης·

Δὲν (είναι) είπεν

"Ελα λοιπὸν εἶπα ἐγὼ ἀπὸ κοινοῦ ἄρτος ἔξειάσωμεν, τις είναι ἡ ούσια ἔκάστου ἐξ αὐτῶν.

"Ἐν πρώτοις μὲν τὸ ἔξεις· ἡ δικαιοσύνη είναι πρᾶγμά τι ἡ οὐδὲν πρᾶγμα; διάτι εἰς ἐμὲ μὲν παίνεται (ὅτι είναι τι)· εἰς σέ δὲ τι (φαίνεται ὅτι είναι);

Καὶ εἰς ἐμὲ· είπεν.

Τι λοιπὸν (φρονεῖς); ἐὰν κανεὶς ἡρώτα ἐμὲ καὶ σάς· Πρωταγόρα καὶ Σώκρατη, είπατε λοιπὸν εἰς ἐμὲ, τοῦτο τὸ πρᾶγμα, τὸ διτοίν πρὸ δύλιγον ωνομάσατε, δηλαδή ἡ δικαιοσύνη, είναι αὐτὸς τοῦ το, δηλαδή δίκαιον, ἡ ἀδικον; ἐγὼ μὲν εἰς αὐτὸν θὰ ἀπῆγντων, ὅτι (είναι) δίκαιον· σὺ δὲ ποίαν γνώμην θὰ ἔξεφερες; τὴν ιδίαν μὲ ἐμὲ ἡ ἄλλην;

Τὴν ιδίαν είπεν.

"Ἐπομένως ἡ δικαιοσύνη είναι τοιοῦτον τι, ώστε νά είναι δίκαιον, θὰ ἔλεγα γε ἀποκρινόμενος εἰς τὸν ἔρωτῶντα

ούχοιν καὶ σύ;

Ναι—έφη.

Εἰ οὖν μετὰ τοῦτο ἡμᾶς ἔροιτο· οὐχοῦν καὶ δισότητά τινά φατε εἰναι; φαίμεν ἄν, ὡς ἔγῷμαι·

ἔγώ τούλάχιστον. ἀρα γε καὶ σὺ;

Ναι εἰπεν.

Ἐὰν λοιπὸν μετὰ τοῦτο ἡρώτα ἡμᾶς· λοιπὸν ισχυριζεσθε διτι ύπάρχει καὶ δισότης τις; θὰ ισχυριζόμεθα, καθὼς ἔγώ νομίζω.

Ναι—ή δ' ὅς.

Οὐχοῦν φατὲ καὶ τοῦτο πρᾶγμά τι εἰναι; φαίμεν ἄν· ή οὐ;

Καὶ τοῦτο συνέφη·

Πότερον δὲ—φατὲ αὐτὸς τοῦτο τὸ πρᾶγμα πεφυκέναι τοιούτον οἶν εἰναι ἀνόσον ή οἷον δσον;

Ἄγανακτήσαιμι ἀν ἔγαγε—έφην—τῷ ἔυστήματι καὶ εἴποιμι ἀν' εὐφῆμει, ὃ ἀνθρωπε· σχολῇ μεντάν τι ἄλλο δσιον εἴη, εἰ μὴ αὐτή γε ή δισότης δσιον ἔσται. Τι δὲ σύ; οὐχ οὐτῶς; ἀν ἀποκρίναιο;

Ναι εἰπεν ἑκεῖνος·

Παραδέχεσθε λοιπὸν διτι καὶ τοῦτο εἰναι πραγματικὸν τι; θὰ παρεδεχόμεθα ή ὅχι;

Καὶ εἰς τοῦτο εὑρέθη σύμφωνος.

Τι ἐκ τῶν δύο παραδέχεσθε διτι αὐτὸ τοῦτο τὸ πρᾶγμα εἰναι κατὰ τὴν φύσιν τοιούτον, ὥστε νὰ εἰναι ἀνόσιον ή ὥστε νὰ εἰναι δσιον;

Θὰ ἡγανάκτουν ἔγώ τούλάχιστον εἴπα διά τὸ ἔρωτημα καὶ θὰ ἔλεγα· μῆλα καλά, ἄνθρωπε μου· δυσκόλως βέβαια ἔν ἄλλο πρᾶγμα θὰ ἡτο δσιον, ἔὰν δὲν θὰ εἰναι δσιον αὐτή αὐτῆ τῇ δισότης. Σὺ δὲ τι (θὰ ἔλεγες); δὲν θὰ ἀπήντας ἔτοι;

Πάνυ μὲν οὖν—έφη.

Βεβαιότατα εἰπεν·

Ἐρμηνευτικά - γραμματικά - συντακτικά. ἄλλο, ἄλλο=ἀντικ. τοῦ μεταλαμβάνουσι.— τῶν μορίων=διαιρετική· τοῦ ἀνάγκη (ἔστι).— δήπου=κατὰ τὴν γνώμην μου. — ἵδις— δύναμις=ίδιαιτέρο λειτουργία.— τῷ παραδέγματι=ἀντικ.— εοικα (ἔφενε)=δομοίας.— ἐπιστήμη=σοφία.— φρέσ (ἔπιορημα παρακελευσματικόν)=έλα, ἐμπρός.— σκεψώμεθα=ύποτ. ἀρ. τοῦ σκοπούματι=έξετάζω.— ποῖον...=πλαγία ἔρωτησις.— ποῖον=κατηγορ. τοῦ ὑποκ.— ἔρωτο=εὔκτική ἀρ. (ἡρόμην) τοῦ ἔρωτᾶ.— εἴπετο=δυϊκὸς προστακτικῆς ἀρ. =εἴπετε.— εἰ ἔρωτο=ἀπορειαίμην=γ' εἰδος ὑποθ. λόγου.— θεῖο=εὔκτική ἀρ. (ἔθέμην) τοῦ τίθεμαι.— ψῆφον τίθεμαι=ψηφίζω, ἔκφράζω γνώμην.— (τὴν αὐτήν) ἐμοὶ=δοτική ἀντικειμενική.— οἶον εἰναι=ῶστε εἰναι=ἀναφορική συμπερασματική.— εἰ ἔρωτο=φαίμεν ἄν=γ' εἰδος ὑποθ. λόγου.— συνέφη τοῦ σύμφωνη=συμφωνώ.— πεφυκέναι=παρακ. τοῦ φύομαι.— τῷ ἔρωτήματι=δοτική τῆς οἰτίας.— εὐφήμει=προστακτική τοῦ εὐφημῶ=λέγω καλούς λόγους, σιωπῶ, μιλῶ καλά.— σχολῇ (ἐπίορημα)=δυσκόλως — μεντάν=μεντοις ἄν, τὸ δὲ δυνητικὸν ἄν εἰς τὸ εἴη.

Πραγματικά. Ἀπὸ τοῦ κεφαλαίου τούτου ἀρχεται ή φιλοσοφική συζήτησις περὶ τῆς οὐσίας τῆς ἀρχῆς. Κατὰ τὴν διεξαγωγὴν τῆς συζήτησεως δ Σωκράτης χρησιμοποιεῖ τὴν διαλεκτικὴν μέθοδον.

Φιλοσοφικά. Πρὸς καλλιτέραν κατανόησιν τοῦ παρόντος κεφαλαίου κοι τῶν ἐπομενων εἰναι ἀνάγκη νὰ ἔχωμεν ἐκ τῆς Λογικῆς ὑπ' ὅψιν τὰ κατωτέρω :

1. *Βάθος* έννοιας καλούμεν τὸ σύνολον τῶν γνωρισμάτων αὐτῆς.

2. *Πλάτος* έννοιας καλούμεν τὸ σύνολον τῶν ὅντων, τὰ ὅποια νοοῦ-
μεν δι' αὐτῆς.

3. Αἱ έννοιαι ἐν σχέσει πρὸς ἄλληλας κατὰ τὸ πλάτος καλοῦνται

α) παράλληλοι, ὅταν ἔκαστη καθ' ἕαυτὴν ἔχῃ ἴδιον πλάτος·

β) συνάλληλοι, ὅταν είναι μὲν παράλληλοι πρὸς ἄλληλας, ὅλλα πε-
ριέχονται εἰς τὸ πλάτος εὑρυτέρας έννοιας.

*Ἐκ τῆς ἔρμηνείας τοῦ παρόντος κεφαλαίου προκύπτει διεὶς ὁ Πρωτα-
γόρας θεωρεῖ τὰς έννοιας (δικαιοσύνην, σωφροσύνην, διοιστητα, ἀνδρείαν,
σοφίαν) παραλλήλους καὶ συναλλήλους ὡς περιεχομένας εἰς τὸ πλάτος τῆς
έννοιας (ἀρετή).

Νόημα. *Απαντῶν ὁ Πρωταγόρας εἰς τὴν ἐρώτησιν, τὴν ὅποιαν ὑπέβα-
λεν δικαιοσύνης εἰς τὸ προηγούμενον κεφάλαιον, καὶ εἰς ἄλλας ἐρωτήσεις
ὑποβιληθείσας εἰς τὸ παρόν, δέχεται τὰ διηγῆς:

α) ἡ δικαιοσύνη, ἡ σωφροσύνη, ἡ δισιότης, ὡσαύτως ἡ ἀιδρεία καὶ ἡ
σοφία είναι μέρη ἐνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ πράγματος, δηλαδὴ τῆς ἀρετῆς·

β) ἔχουν πρὸς τὴν ἀρετὴν τοιαύτην σχέσιν, ὅποιαν ἔχουν τὸ στόμα,
ἡ μύτη, τὰ δάκρυα καὶ οἱ ὄφθαλμοι πρὸς τὸ πρόσωπον, τὸ δοκιζόν είναι ἐν
καὶ τοῦ δοκιζούντος αὐτά είναι μέρη·

γ) είναι δυνατὰν νὰ μετέχῃ τις τοῦ ἐνὸς μέρους καὶ νὰ μὴ μετέχῃ τῶν
ἄλλων, διότι δύναται τις νὰ είναι σοφός, ἀλλ' ὅχι ἀνδρείος, ἢ νὰ είναι
ἀνδρείος, ἀλλ' ὅχι δίκαιος κ.τ.λ.

δ) δύποτε ἡ μύτη δὲν είναι δι, τι τὸ στόμα οὔτε ἡ λειτουργία τῶν ὕτων
είναι δοπίας ἡ λειτουργία τῶν ὄφθαλμῶν, ἔτσι καὶ ἡ δικαιοσύνη δὲν είναι
δι, τι ἡ σωφροσύνη, ἀλλὰ ἡ μὲν δικαιοσύνη είναι μόνον δικαιοσύνη, ἡ δὲ
σωφροσύνη είναι μόνον σωφροσύνη κ.τ.λ.

ε) ἡ δικαιοσύνη ταυτίζεται πρὸς τὸ δίκαιον καὶ ἡ δισιότης πρὸς τὸ
δοκιζόν.

Περίληψις. *Ἡ δικαιοσύνη, σωφροσύνη, δισιότης, ἀνδρεία καὶ σοφία
είναι μέρη ἐνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ πράγματος, τῆς ἀρετῆς, διαφορετικὰ μετα-
ξύ των.

19^{ον} (ΙΘ') ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ

Εἰ οὖν μετὰ τοῦτο εἴποι ἐρώτῶν ἡμᾶς πῶς οὖν ὀλίγον πρότερον ἐλέ-
γετε; ἀρα οὐκ ὁρθῶς κατήκουσα
ὅμων; ἐδόξατε μοι φάναι τὰ τῆς
ἀρετῆς μόρια είναι οὕτως ἔχοντα
πρὸς ἄλληλα, ὡς οὐκ είναι τὸ ἔτε-
ρον αὐτῶν οἶον τὸ ἔτερον·

εἴποιμι ἂν ἔγωγε ὅτι τὰ μὲν ἄλλα
ὁρθῶς ἡκουσας, διεὶς δὲ οἱεὶ καὶ ἐμὲ
εἰπειν τοῦτο, παρήκουσας. Πρωτα-
γόρας γάρ ὅδε ταῦτα ἀπεκρίνατο,
ἔγω δὲ ἡρώτων·

*Ἐάν λοιπὸν μετὰ τοῦτο ἔλεγεν ἐρώτῶν
ἡμᾶς· πῶς λοιπὸν ὀλίγον πρότερον ἐ-
λέγατε; μήπως δὲν σᾶς ἤκουσα καλά;
μιοῦ ἐφάνητε ὅτι ἔλεγατε, διεὶς τὰ μέ-
ρη τῆς ἀρετῆς ἔχουν τοιαύτην σχέσιν
μεταξύ των, ὥστε ἔκπαστον τούτων νὰ
μη είναι δι, τι τὸ ἄλλο·

ἔγω τούλαχιστον θὰ ἔλεγα διεὶς τὰ μὲν
ἄλλα ὁρθῶς ἡκουσεῖς, διεὶς δομως νομί-
ζεις διεὶς καὶ ἔγω εἴπα τοῦτο, παρή-
κουσες· διότι αὐτὸς ἐδῶ δι Πρωταγό-
ρας ἔδωσε ταύτην τὴν ἀπάντησιν,
ἔγω δὲ ἡρώτων (ἀπλῶς).

εἰ οὖν εἴποι· ἀληθῆ δῦς λέγει, δὸς Πρωταγόρα; φύς τὸ ἔτερον μάριον τῶν τῆς ἀρετῆς οὐκ εἶναι οἷον τὸ ἔτερον; σος ὁ λόγος οὐτός εστιν; τὶ ἄν αὐτῷ ἀποκρίναιο;

Ἀνάγκη, ἔφη, ὁ Σώκρατες, δμολογεῖν.

Τι οὖν, δὸς Πρωταγόρα, ἀποκρινούμενθα αὐτῷ, ταῦτα ὁμολογήσαντες, ἔάν ήμας ἐπανέρηται ἀρα οἵν τοις ὅσιότης οἰον εἶναι δίκαιον πρᾶγμα, οὐδὲ δικαιοσύνη οἰον δισιον ἄλλ' οἰον μὴ δισιον· ἡ δὲ δισιότης οἰον μὴ δίκαιον, ἄλλ' ἀδίκον ἀρα, τὸ δὲ ἀνδριον;

Τι ἀποκρινούμενα εἰς αὐτῷ; ἔγω μὲν γὰρ αὐτός ὑπέρ γε ἐμαυτοῦ φαινην ἄν και τὴν δικαιοσύνην δισιον εἶναι και τὴν δισιότητα δίκαιον και ὑπὲρ σοῦ δέ, εἰ με ἔψης, ταῦτα ἄν ταῦτα ἀποκρινούμην, διτι ητοι του τὸν γ' ἔστιν δικαιοτης δισιότητη η διτι διοιότατον, και μάλιστα πάντων η τε δικαιοσύνη οἰον δισιότης και η δισιότης οἰον δικαιοσύνη. "Ἄλλ" δρα, εἰ διακωλύεις ἀποκρινεσθαι, η και σοὶ συνδοκεῖ οὕτως.

Οὐ πάνυ μοι δοκεῖ - ἔφη - ὁ Σώκρατες, οὕτως ἀπλούν εἶναι, ὥστε συγχωρῆσαι τὴν τε δικαιοσύνην δισιον εἶναι και τὴν δισιότητα δίκαιον, ἄλλα δοκεῖ μοι εἶναι ἐν αὐτῷ διάφορον τι. "Ἄλλα τὶ τοῦτο διαφέρει; - ἔφη· εἰ γάρ βούλει, ἔστω ήμιν και δικαιοσύνη δισιον και δισιότης δίκαιον.

Μή μοι - ην δ' ἔγω οὐδὲν γάρ δεομαι εἰλέγχεσθαι τοῦτο τὸ εἰ βούλει και εἰ σοι δοκεῖ, ἄλλος ἐμέ τε και σέ τὸ δὲ ἐμέ τε και σό τοῦτο λέγω, οιόμενος τὸν λόγον ἐλέγχεσθαι ἄν βέλτιστα οὕτως εἰ τις ἀφέ-

ἔάν λοιπὸν ἔλεγεν ἀληθῆ λέγει αὐτός ἐδῶ, Πρωταγόρα; παραδέχεσαι διτι τὸ ἔν μέρος ἀπὸ τὰ μέρη τῆς ἀρετῆς δὲν εἶναι διτι τὸ ἄλλο; Ιδικός σου εἶναι δισχυρισμὸς αὐτός; τὶ θὰ ἀπεκρίνεσο εἰς αὐτόν;

Εἶναι ἀνάγκη, Σωκράτη, - εἶπε - νὰ δομολυγήσω.

Τι λοιπὸν Πρωταγόρα, θὰ ἀπαντήσωμεν εἰς αὐτόν, ἔφη δισιον παρεδέχθημεν ταῦτα, ἔάν πάλιν ἔρωτήση ήμας· ἀρα δὲν εἶναι η δισιότης (τοιοῦτον τι), ὥστε νὰ εἶναι δίκαιον πρᾶγμα. οὔτε η δικαιοσύνη (τοιοῦτον τι), ὥστε νὰ εἶναι δισιον πρᾶγμα, ἄλλα (εἶναι τοιοῦτον τι), ὥστε νὰ μη εἶναι δισιον· η δὲ δισιότης (τοιοῦτον τι) ὥστε η μη εἶναι δίκαιον, ἄλλος προμένως ἀδίκον, τὸ δὲ (δίκαιον) ἀνδριον;

Τι θὰ ἀπαντήσωμεν εἰς αὐτόν; διότι ἔγω μὲν διδος διὰ λογαριασμὸν μουτούλαχιστον θὰ ἔλεγα διτι και η δικαιοσύνη εἶναι δισιον και η δισιότης δίκαιον και διὰ λογαριασμὸν σου δέ, ἔάν με ἀφηνες, αὐτὴ τὰ διδι θὰ ἀπήντων, δηλαδή διι η δικαιοσύνη η εἶναι τὸ αὐτὸ ἀκριβῶς μὲ τὴν δισιότητα η παρὰ πολὺ διοιότατον, και περισσότερον πάντων διι και η δικαιοσύνη διι η δισιότης και η δισιότης διι η δικαιοσύνη. "Άλλα σκέψου, μήπως μὲ ἐμποδίζῃς νὰ ἀπαντήσω, η και σὺ φρονῇς τοιουτορόπως.

Οὐδόλως, Σωκράτη, μοῦ φαίνεται διτι (τοῦτο) εἶναι τόσον ἀπλοῦν - εἶπε -, ὥστε νὰ παραδεχθῶ διι και η δικαιοσύνη εἶναι κάτι δισιον και η δισιότης κάτι δίκαιον, ἄλλα μοῦ φαίνεται διι εἰς τὴν σχέσιν των ὑπάρχει κάποια διαφορά. "Άλλα τὶ (μᾶς) διαφέρει τοῦτο; - εἶπεν διότι, ἔάν θέλῃς, οὓς δεχθῶμεν και διι η δικαιοσύνη εἶναι δισιον και η δισιότης δίκαιον.

Μή μοῦ (λέγης τοῦτο) - εἶπα ἔγω· διότι οὐδόλως ἔχω ἀνάγκην νὰ ἐλέγχεται τοῦτο τὸ ἄν θέλῃς και τὸ ἄν ιομίζῃς, ἄλλα ἔγω και σύ λέγω δὲ τοῦτο τὸ ἔγω και σύ, ἐπειδὴ νομίζω διι τὸ ζήτημα δύναται νὰ ἔξετασθῇ ἀριστα

λοι αὔτο τὸ εἰ.

"Αλλά μέντοι - ή δ' ὅς—δικαιοσύνη προσέσθικε τοι διστότητα κοι γάρ όμιοῦν προσέσθικεν ἀμῆ γέ πη ὁ τιφωνύν· τὸ γάρ λευκὸν ἔστιν δηπ προσέσθικε τῷ μέλανι, καὶ τὸ σκληρὸν τῷ μαλακῷ καὶ τἄλλα ἀ δοκεῖ εἶναι ἐναντιώτατα ἀλλήλοις· καὶ αἱ τότε ἑφασμέν ἄλλην δύναμιν ἔχειν καὶ οὐκ εἶναι τὸ ἔτερον οἰον τὸ ἔτερον, τὰ τοῦ προσώπου μόρια, ἀμῆ γέ πη προσέσθικεν καὶ ἔστι τὸ ἔτερον οἰον· τὸ ἔτερον ὥστε τούτῳ τῷ τρόπῳ καν̄ ταῦτα ἐλέγχοις, εἰ βούλοιο, ὡς ἀπαντά ἔστιν δμοῖς ἀλλήλοις. "Αλλ᾽ οὐχὶ δίκαιον τὰ ἔχοντα δμοῖον τι καλεῖν δμοῖα—οὐδὲ τὰ ἔχοντα ἀνόμοιον τι ἀνόμοια· καν̄ ἔχῃ πάνυ σμικρὸν τὸ δμοῖον.

Καὶ ἐγὼ θαυμάσας εἶπον πρὸς αὐτὸν· Ἡ γάρ οὗτῳ σοι τὸ δίκαιον καὶ τὸ διστον πρὸς ἀλληλα ἔχει, ὥστε σικερόν τι δύσιον ἔχειν ἀλλήλους;

Οὐ πάνυ—έφη—οὗτως, οὐ μέντοι
οὐδὲ αὖ ὡς σύ μοι δοκεῖς οἵσθαι.

Αλλὰ μήν—έφην ἐγώ— ἐπειδὴ δο-
κεῖς μοι δυσχερῶς ἔχειν πρός του
τοῦ, τοῦτο μὲν ἔσσωμεν, τόδε δὲ
ἄλλο ὅν ἔλεγες ἐπισκεψώμεθα.

κατ^ε αὐτὸν τὸν τρόπον, δηλαδὴ ἂν
κανεὶς ἡθελεν ἀφαιρέσει ἀπὸ αὐτὸ^ν
(τὴν λέιψιν) **εἴναι.**

*Αλλὰ βεβαίως—εἰπεν ἔκεινος—ή δικαιοσύνη ὁμοιάζει κατά τι πρὸς τὴν δοσιότητα· δεδομένου δι τοιούτης περιγραφῆς δομοιάζει κάπως πρὸς οἶνον· δηλοτε ἄλλῳ π.χ., τὸ λευκὸν δομοιάζει κάπου πρὸς τὸ μέλλαν, καὶ τὸ σκληρὸν πρὸς τὸ μαλακόν, καὶ τὰ ἄλλα, δσα φαίνονται διτε εἰναι μεταξύ των ἐναντιώτατα· καὶ δσα τότε ἐλέγαμεν διτε ἔχοντα διάφορον λειτουργίαν καὶ διτε δὲν είναι τὸ ἐν δι το ἄλλο, δηλαδὴ τὰ μέρη τοῦ προσώπου, κάπως βεβαίως ὁμοιάζουν καὶ τὸ ἐν είναι δι το ἄλλο, δηλαδὴ τὰ μέρη τοῦ προσώπου, κάπως βεβαίως ὁμοιάζουν καὶ τὸ ἐν είναι δι το ἄλλο, ὥστε κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον καὶ αὐτὰ είναι δυνατὸν νὰ ἀποδεῖξῃς, ἢν θελης, διτε δλα γενικῶς είναι δομοια μεταξύ των. Αλλὰ δὲν είναι δρθὸν τὰ ἔχοντα κάποιαν δομοιότητα νὰ τὰ καλούμεν δομοια—οὔτε τὰ ἔχοντα κάποιαν διομοιότητα νὰ δομοια—καὶ ἂν ἀκόμη ἔχουν παρὰ πολὺ μικράν δομοιότητα.

Και ἐγὼ ἀπορήσας είπα πρός αὐτὸν ὅληθῶς λοιπὸν τοιαύτην σχέσιν κατὰ τὴν γνώμην σου ἔχουν μεταξύ του τὸ δίκαιον καὶ τὸ δστον, ὡς τε σμικράν τινα δμοιδέτα νὰ ἔχουν μεταξύ των:

"Οχι τόσον (μικράν) — είπεν — ούχι δικώς καὶ δύσην μου φαίνεσαι διτι νομίζεις.

"Αλλ' οὖμος εἶπα ἔγώ— ἐπειδὴ μισθιστάνεσαι διη τὸ δυσαρεστέσιαι ἀπὸ σύντην τῷ συζητήσοντι, ταύτην μὲν ἃς ἀφήσαμεν, τοῦτο δὲ τὸ ἄλλο, ἐξ δοσῶν ἔλεγες, ἃς ἔξετάσωμεν.

Ἐρμηνευτικά - Γραμματικά - συντακτικά. εἰ εἴποι... εἴποι
ἄν=γ' εἰδος ὑποθ. λόγου.— ἔχοντα εἶναι=ἔχειν.— ἔχοντα=κατηγορηματι-
κή. οἵει=β' ἐνεστ. τοῦ ὄντος.— εἰ εἴποι.. ἀποκρίνασθαι ἄν=γ' εἰδος
ὑποθ. λόγου.— ἐάν ἐπαιτέσθαι.. ἀποκρινούμεθα=δ' εἰδος ὑποθ. λόγου.—
ἐπαινεθεται=ὑποθ. ἀπο. (ἐπανηρρόμην) τοῦ ἐπαινεθετων.— ολον εἶναι=συμ-
περασματική πρόσωσις. εἰ ἐφων.. ἀποκρινόμην ἄν=γ' εἰδος ὑποθ. λό-
γου.— ἐψῆς=εὔκτ. τοῦ ἐάω=ἔω=ἀφίγνω. ητοι=η (διαζευτικόν) = δι-
καιότης κατὰ τὸ διστρητ. — διε=ἐπιτιτικὸν τοῦ ὑπερθετικοῦ δμοιστάτον.—
εἰ διακωλύεις.. ή καὶ συνδοκεῖ=πλαγία ἐρώτησις.— συγχωρῶ=συμφωνῶ,

παραδέχομαι.— ἀφέλοις=εὐκή. ἀφ. τοῦ ἀφαιρῶ,— εἰ ἀφέλοις... ἐλέγχεσθαι
ἄν=ἐλέγχοιτο ἄν=γ' εἰδος ὑποθ. λόγου.— ἀμῆ γέ πη=κάπως.— διεισδύ=
άντικ. (δοτική τοῦ διεισδύ=οινονήποτε.)— ἔστιν δηγ=κάποι.— εἰ βούλοισο...
ἐλέγχοις ἄν=γ' εἰδος ὑποθ. λόγου — καν̄ ἔχη=θνήσική πρότασις.— η γάρ=
ἀλήθεια λοιπόν.— σοι=δοτική τῆς κρίσεως.— δύσκερδῶς ἔχω=δυσαρε-
στοῖμα.

Νόημα. Είδομεν εις τὸ προηγούμενον κεφάλαιον, διὶς κατὰ τὸν Πρωταγόραν ἔκαστον τῶν μερῶν τῆς ἀρετῆς δὲν είναι δι, τοι είναι τὸ ἄλλο.

(“Η γνώμη αυτή σημαίζεται εἰς τὸ λογικὸν ἀξιωμα τῆς ταυτότητος, καθ' ὃ «Πᾶν νοεῖται καὶ ὁφείλει νά νοηται τὸ αὐτὸ πρός έμαυτό, ήτοι ἔκαπτα ἔννοια ίσοϋται πρός έμαυτήν καὶ διαφέρει πάσης ἄλλης, Α=Α, δηλαδὴ η δικαιοσύνη είναι δικαιοσύνη-η δικαιοσύνη δὲν είναι όσιότης»).

Τὴν αὐτὴν γνώμην ἐπιβεβιάωντες δὲ Πρωταγόρας καὶ εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ παρόντος κεφαλαίου, κατέπιν ἐρωτήσεως τοῦ Σωκράτους, ἀλλὰ ἡ συζήτησις περιπλέκεται, διότι ἀμφότεροι οἱ διαλεγόμενοι χρησιμοποιοῦν τὰς αὐτὰς λέξεις, ἀλλὰ ὑπὸ ἄλλην ἔννοιαν δὲ Πρωταγόρας καὶ ὑπὸ ἄλλην ἔννοιαν δὲ Σωκράτης.

(Ο Σωκράτης παρερχηνεί τὰ λόγια τοῦ Πρωταγόρου, ὃ δποὶ εἰπεν διη αιοεύνη, δαιστής κ.τ.λ. κατὰ πλάτος ἔξεταζόμενα πρὸς ἄλληλας είναι παραδόλης καὶ ὡς ουναποτελούσαι τὸ πλάτος τῆς ἐνοίας ἀρετὴ είναι συνάλληλος, μάζεύοντας δὲ κατὰ βάθος είναι δμοις ὡς ἔχονται τὰ περισσοτέρα γνωρισμάτα κοινά).

Λαμβάνων λοιπὸν ὁ Σωκράτης ἀφορμὴν ἐκ τῆς ἀπαντήσεως ταῦτης τοῦ Πρωταγόρου, παρατηρεῖ, δὲ, ἃν γίνη δεκτὴ ἡ γνώμη τοῦ Πρωταγόρου, τότε ἡ δικαιοσύνη εἶναι ἀνδρείων περᾶγμα καὶ ἡ διστρῆς εἶναι ἄδικον περᾶγμα. Τοῦτο συμπεραίνει ὡς ἔξῆς·
ἢ δικαιοσύνη ταυτίζεται κρός τὸ δίκαιον (ἔγινε δεκτὸν εἰς τὸ 18ον)
ἢ διστρῆς δὲν εἶναι δικαιοσύνη (γνώμη Πρωταγόρου)
ἄρα ἡ διστρῆς δὲν εἶναι δίκαιον (ἄρα ἄδικον)

అది నీ కొన్ని వీళల ద్వారా ఉత్సమానం చేయబడుతుంది.

ἡ ὁσιότης ταυτίζεται πρὸς τὸ ὄντο

ἢ δικαιοσύνη δὲν εἶναι δσιδέτης

ἄρα ή δικαιοσύνη δέν είναι δύσιον (άρα ἀνόσιον)
(Τὰ συμπεράσματα διως, εἰς τὰ δύοια καταλήγει δὲ Σωκράτης, δέν είναι λογικών δρθά, διότι δὲ Πρωταγόρας λαμβάνει τὰς λέξεις δίκαιον—δύσιον ώς ἐννοίας, δὲ δὲ Σωκράτης ώς ἀπλᾶ γνωρίσματα ἐννοιῶν· τοῦτο δημος ἀποτελεῖ σφάλμα λογικόν, διότι εἰς τὸ βάθος τῆς ἐννοίας δικαιοσύνη ύπάρχει τὸ γνώρισμα δύσιον καὶ εἰς τὸ βάθος τῆς ἐννοίας δύσιτης ύπάρχει τὸ γνώρισμα δίκαιον. Κατὰ τὸ σόφεσμα τοῦ Σωκράτους—διότι σόφισμα είναι ή δικαιοσύνη ή ἀκούσια παράγθισις τῶν κανόνων τοῦ συλλογισμοῦ—θά ηδυνάμεθα νὰ εἴπωμεν. Οὐτι

ο λέων εἶναι ζῶον
ο κύων δὲν εἶναι λέων
τίποι ο κύων... δὲν εἶναι ζῶον!!!)

Παρατηρεῖ δὲ ὅτι ὁ Ἰδιος δὲν συμφωνεῖ περὶ τὴν γνώμην τοῦ Πρωταγόρου, ἀλλὰ νομίζει ὅτι η δικαιοσύνη καὶ η δισιότης εἶναι τὸ αὐτὸ η δμοιότατόν τι.

Ο Πρωταγόρας διμος διαφωνει πρὸς τὴν ἀποψιν τοῦ Σωκράτους, ἐν τέλει δὲ συγκατατίθεται νὰ παραδεχθῇ ὅτι μεταξύ δικαιοσύνης καὶ δισιδήτης ὑπάρχει δμοιότης τις, δοθέντος ὅτι καὶ τὰ ἔναντιώτατα δμοιάζουν κατά τι μεταξύ των π.χ. τὸ λευκόν καὶ τὸ μέλαν ἔχουν γνώρισμα

κοινὸν τὸ χρῶμα, τὸ σκληρὸν καὶ τὸ μαλακὸν ἔχουν κοινὸν γνώρισμα τὸ συμπιεστὸν κ.τ.λ.

Ἐπειδὴ δῆμως δὲ Πρωταγόρας ἐδειξεν ὅτι δυσφορεῖ διὰ τὴν ἔξελιξιν, τὴν ὥποιαν ἐλαβεν ἡ συζήτησις, δὲ Σωκράτης προτείνει νὰ ἀλλάξουν θέμα.

Πιερίληψις. Εἰς συζήτησιν περὶ τῆς σχέσεως μεταξὺ δικαιοσύνης καὶ δισιότητος δὲ μὲν Σωκράτης νομίζει ὅτι αὐταὶ ταυτίζονται ἢ ὅτι ἔχουν μεγίστην δύμοιότητα, δὲ δὲ Πρωταγόρας δέχεται ὅτι ὑπάρχει μεταξὺ των διμοιοτητῶν τις.

20^{ον} (Κ') ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ

Καλεῖς τι ἀφροσύνην;

Ὀνομάζεις κάποιο πρᾶγμα ἀφροσύνην;

"Εφη.

(ὄνομάζω) εἰπεν.

Τούτῳ τῷ πράγματι οὐκ ἔστιν ἡ σοφία πᾶν τούναντίον;

Πρὸς τοῦτο τὸ πρᾶγμα δὲν είναι ἡ σοφία ἀλλὰ τιφατικῶς ἀντίθετην;

"Εμοιγε δογει—ἔφη.

Εἰς ἐμὲ τούλαχιστον φαίνεται, εἰπεν.

Πότερον δὲ ὅταν ἄνθρωποι πράττωσιν δρῦῶς τε καὶ ὠφελίμως, τότε δοκοῦσίν σοι σωφρονεῖν, οὕτω πράττοντες, ἢ τούναντίον;

Τί ἐκ τῶν δύο δὲ συμβαίνει; ὅταν οἱ ἄνθρωποι ἐνεργοῦν δρῦῶς καὶ ὠφελίμως τότε σοῦ φαίνονται ὅτι σωφρονοῦν, διότι ἔτσι ἐνεργοῦν, ἢ ἀντιθέτως (ὅτι είναι ἀφρογες);

Σωφρονεῖν—ἔφη.

ὅτι σωφρονοῦν εἰπεν.

Οὐκοῦν σωφροσύνῃ σωφρονοῦσιν;

Λοιπὸν σωφρονοῦν ἔνεκα σωφροσύνης;

"Ανάγκη.

Κατ' ἀνάγκην.

Οὐκοῦν οἱ μὴ δρῦῶς πράττοντες πράττουσιν ἀφρόνως καὶ οὐ σωφρονοῦσιν οὕτω πράττοντες;

Λοιπὸν οἱ μὴ ἐνεργοῦντες δρῦῶς ἐνεργοῦν ἀφρόνως καὶ δὲν σωφρονοῦν, διότι ἐνεργοῦν ἔτσι;

Συνδοκεῖ μοι—ἔφη.

Συμφωνῶ—εἰπεν·

ἄρα τὸ ἀφρόνως πράττειν ἔστι τούναντίον τῷ σωφρόνως;

ἄρα τὸ νὰ ἐνεργῇ κανεὶς ἀφρόνως είναι ἀντιφατικῶς ἀντίθετον πρὸς τὸ νά ἐνεργῇ σωφρόνως;

"Εφη.

(Ναι), εἰπεν.

Οὐκοῦν τὰ μὲν ἀφρόνως πραττόμενα πράττεται ἀφροσύνη, τὰ δὲ σωφρόνως σωφροσύνη;

Λοιπὸν τὰ μὲν ἀφρόνως πραττόμενα πράττονται ἔνεκα ἀφροσύνης, τὰ δὲ σωφρόνως (πραττόμενα πράττονται) ἔνεκα σωφροσύνης;

Ωμολόγει.

Ούκοιν εἴ τι πράττεται ἰσχύς, Ι-
σχυρώς πράττεται, καὶ εἴ τι ἀσθε-
νεία, ἀσθενῶς;

Ἐδόκει.

Καὶ εἴ τι μετά τάχους, ταχέως,
καὶ εἴ τι μετά βραδύτητος, βραδέ-
ως;

Ἐφη.

Καὶ εἴ τι δὴ ὥσαύτως πράττεται,
ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ πράττεται, καὶ εἴ
τι ἔναντίως, ὑπὸ τοῦ ἔναντίου;

Συνέφη.

Φέρε δὴ—ῆν δὲ—ἔγω—ἔστι τι κα-
λόν;

Συνεχώρει.

Τούτῳ ἔστι τι ἔναντίον πλὴν τὸ
αἰσχρόν;

Οὐκ ἔστιν.

Τι δέ; ἔστι τι ἄγαθόν;

Ἔστιν.

Τούτῳ ἔστι τι ἔναντίον πλὴν τὸ
κακόν;

Οὐκ ἔστιν.

Τι δέ; ἔστι τι ὅξεν ἐν φωνῇ;

Ἐφη.

Τούτῳ μὴ ἔστι τι ἔναντίον ἄλλο
πλὴν τὸ βαρύν;

Οὐκ ἔφη.

Παρεδέχετο (τοῦτο).

Λοιπὸν ἂν κάτι πράττεται μὲν δύναμιν
πράττεται ἰσχυρά, καὶ ἂν κάτι (πράττε-
ται) μὲν ἀδυναμίαν, (πράττειται ἀσθ-
νῶς;

Παρεδέχετος καὶ τοῦτο.

Καὶ ἂν κάτι (πράττεται) μετὰ ταχύ-
τητος, (πράττεται) ταχέως, κοὶ ἂν κάτι
(πράττεται) μετὰ βραδύτητος. (πράττε-
ται) βραδέως;

(Ναι) εἶπεν.

Λοιπὸν καὶ ἂν κάτι πράττεται δύμοιο-
τρόπως, ἐνεκα τῆς αὐτῆς αἰτίας πράτ-
τεται καὶ ἂν κάτι (πράττεται) κατ' ἀν-
τίθετον τρόπον, (πράττεται) ἐνεκα ἀν-
τιθέτου αἰτίας;

Συνεφώνησεν.

“Ελα λοιπὸν εἴπα ἔγω ὑπάρχει τι
ώραιον;

Συνεφώνει

Εἰς τοῦτο ὑπάρχει κάτι ἀντίθετον
πλὴν τοῦ ἀσχήμου;

Δὲν ὑπάρχει

Τι δὲ (συμβαίνει); ὑπάρχει κάτι ἀγα-
θὸν;

Ὑπάρχει.

Πρὸς τοῦτο ὑπάρχει κάτι ἀντιφατικῶς
ἀντίθετον πλὴν τοῦ κακοῦ;

Δὲν ὑπάρχει.

Τι δὲ (συμβαίνει); ὑπάρχει κάτι ὅξεν
εἰς τὸν ἥχον;

(Ναι), εἶπεν.

Πρὸς τοῦτο μήπως ὑπάρχει κάτι ἄλ-
λο ἀντιφατικῶς ἀντίθετον πλὴν τοῦ
βαρέως;

Οὐχ, εἶπεν.

Ούκοῦν—ήν δ' ἔγώ—ένι ἔκάστῳ τῶν ἐναντίων ἐν μόνον ἐστὶν ἐναντίον καὶ οὐ πολλά;

Συνωμολόγει.

"Ιθι δὴ—ήν δ' ἔγώ—ἀναλογισώμενα τὰ ὀμολογημένα ἡμῖν. "Ωμολογήκαμεν ἐν μόνον εἰναι ἐναντίον ἐνι, πλείω δὲ μή:

"Ωμολογήκαμεν.

Τὸ δὲ ἐναντίως πραττόμενον ὑπὸ ἐναντίων πράττεσθαι;

"Εφη.

"Ωμολογήκαμεν δὲ ὁ ἄν πράττεται ἀφρόνως πράττεσθαι ἐναντίως τῷ πραττομένῳ σωφρόνως;

"Εφη.

Τὸ δὲ πραττόμενον σωφρόνως πράττεσθαι ὑπὸ σωφροσύνης, τὸ δὲ ἀφρόνως ὑπὸ ἀφροσύνης;

Συνεχώρει.

Ούκοῦν, εἴπερ ἐναντίως πράττεται, ὑπὸ ἐναντίου πράττοιτο ἄν;

Ναι.

"Ἐναντίως;

Πάνυ γε.

Ούκοῦν ὑπὸ ἐναντίων ὅντων;

Ναι.

"Ἄρα ἀφροσύνη ἐστὶν ἐναντίον σωφροσύνῃ;

Φαίνεται.

Μέμνησαι οὖν ὅτι ἐν τοῖς ἔμπρο-

λοιπὸν εἴπα ἔγώ εἰς ἐν ἔκαστον ἐκ τῶν ἀντιφατικῶς ἀντίθέτων ἐν μόνον ὑπάρχει ἀντιφατικῶς ἀντίθέτον καὶ ὅχι πολλά;

Συνεφώνει.

"Εμπρόδει λοιπὸν εἴπα ἔγώ ας ἀνακεφαλαιώσωμεν τὰ παρα εδεγμένα ὑπὸ ἡμῶν. "Εχομεν παραδεχθῆ διτι ἐν μόνον εἰναι ἀντιφατικῶς ἀντίθέτον εἰς ἔκαστον πρᾶγμα, καὶ ὅχι περισσότερα;

"Εχομεν παραδεχθῆ.

Τὸ δὲ κατ' ἀντίθετον τρόπον πραττόμενον διτι πράττεται ὑπὸ ἀντίθέτου ἐνεργείας;

(Ναι), εἰπεν.

"Εχομεν δὲ παραδεχθῆ διτι, διτι πράττεται ἀφρόνως, πράττεται ἀντίθέτως πρόδε τὸ πραττόμενον σωφρόνως;

(Ναι), εἰπεν.

Καὶ διτι τὸ πραττόμενον σωφρόνως πράττεται ἐνεκα σωφροσύνης, τὸ δὲ ἀφρόνως ἐνεκα ἀφροσύνης;

Συνεφώνει.

Δοιπόν, ἄν (κάτι) πράττεται κατὰ ἀντιφατικῶς ἀντίθέτον τρόπον, θά γινεται ἐνεκα ἀντιφατικῶς ἀντίθέτου αἰτίας;

Ναι.

Κατ' ἀντιφατικῶς ἀντίθέτον τρόπο ν Βεβαιότατα,

Δοιπόν, ἐνεκα ἀντιφατικῶς ἀντίθέτων αἰτίων;

Ναι.

"Ἄρα ἡ ἀφροσύνη εἰναι ἀντιφατικῶς ἀντίθετος πρόδε τὴν σωφροσύνην;

Φαίνεται.

"Ἐνθυμεῖσαι λοιπὸν διτι προηγουμένως

σθεν ὠμολόγηται ἡμῖν ὀφροσύνη είναι ἐναντίον σοφίᾳ;

Συνωμολόγει.

Ἐν δὲ μόνον είναι ἐναντίον ἐνί;

Φημί.

Πότερον οὖν τῶν λόγων λύσωμεν, ὁ Πρωταγόρα; τὸ ἐν μόνον είναι ἐναντίον δνι, ἢ ἔκεινον, ἐν φέλεγετο σοφία είναι ἐπερον σωφροσύνης, ἀκάτερον δὲ μόριον ἀρετῆς, καὶ πρὸς τῷ εἰναι ἐπερον καὶ ἀνόμοια γαὶ αὐτὰ καὶ αἱ δυνάμεις αὐτῶν, ὥσπερ τὰ πορία τοῦ προσώπου: πότερον οὖν δὴ λύσωμεν; οὗτοι γάρ οἱ λόγοι ἀμφιτεροι οὐ πανταν μουσικῶς λέγονται οὐ γάρ συνάδουσιν οὔτε ουναρμόττουσιν ἀλλήλοις· πῶς γάρ ἄν συνάδοιεν, εἶπερ γε ἀνάγκη ἐν μόνον είναι ἐναντίον ἐνί, πλειό δὲ μή, τῇ δὲ ἀφροσύνῃ ὅντι δνι σοφία ἐναντία καὶ σωφροσύνη οὐ φαίνεται; ή γαρ, ω Πρωταγόρα,—ἔφην ἐγώ—η ἄλλως πως;

Ωμολόγησεν καὶ μάλα ἀκόντως

Οὐκοῦν εἴη δν ἐν ἡ σωφροσύνη καὶ ἡ σοφία; τὸ δὲ πρότερον αὐτὸν ἐφάντη ἡμῖν ἡ δικαιοσύνη καὶ ἡ δοσιότης σχεδόν τι ταῦτον δν. "Ιθι δή, —ην δ' ἐγώ,—δ Πρωταγόρα, μή ἀποκάμωμεν, ἀλλὰ καὶ τὰ λοιπὰ διασκεψώμεθα." Αρά τίς σοι δοκεῖ ἀδικῶν ἀνθρώπος σωφρονεῖν, δτι ἀδικεῖ;

Αἰσχυνοίμην ἄν ἐγωγε—ἔφη—δ Σώχρατες, τοῦτο δμολογεῖν, ἐπει πολλοί γε τῶν ἀνθρώπων φασίν.

Πότερον οὖν πρὸς ἔκεινους τὸν λόγον ποιήσομαι—ἔφην—η πρὸς σέ;

ἔχομεν παραδεχθῆ δτι ἡ ἀφροσύνη είναι ἀντιφατικῶς ἀντίθετος προς τὴν σοφίαν;

Συνεφώνει.

Καὶ δτι ἐν μόνον είναι ἀντιφατικῶς ἀντίθετον προς κάτι;

Συμφωνῶ.

Ποιὸν λοιπὸν ἐκ τῶν δύο λογισμῶν νὰ ἀνακαλέσωμεν, Πρωταγόρα; το δτι ἐν μόνον είναι ἀντιφατικῶς ἀντίθετον εἰς κάτι, ἢ ἔκεινον, εἰς δν ἐλέγετο δι τη σοφροσύνης, καὶ δτι καθέν απὸ τὰ δύο είναι μέρος τῆς ἀρετῆς καὶ ἔκτος τοῦ δτι είναι διάφορον (ἐλέγετο δτι) καὶ ἀνόμοια (είναι) καὶ αὐτά καὶ αἱ λειτουργίαι των, δπως ἀχριβῶς τὰ μέρη τοῦ προσώπου; ποιὸν λοιπὸν ἀπὸ τοὺς δύο νὰ ἀνακαλέσωμεν; διότι οὐτοι οἱ λογισμοὶ καὶ οἱ δύο δὲν ενδίσκονται εἰς πολλὴν ἀρμονίαν· διότι δὲν συμφωνοῦν οὔτε ουνβιβάζονται μεταξὺ των διότι πῶς είναι δυνατὸν νὰ συμφωνοῦν, ἀν βεβαίως είναι ἀνάγκη δνον να είναι ἀντιφατικῶς ἀντίθετον εἰς τι, καὶ δλι περισσότερα, εἰς δὲ τὸν ἀφροσύνην, ποὺ είναι ἐν φαίνεται ὡς ἀντιφατικῶς ἀντίθετος ἡ σοφία καὶ συγχρόνως ἡ σωφροσύνη; είναι ἀληθεια, Πρωταγόρα, είπα ἐγώ, ἢ δὲν είναι;

Παρεδέχθη καὶ μετά πολλῆς δυσφορίας.

Λοιπὸν δύναται νὰ είναι ἐν πρᾶγμα ἡ σωφροσύνη καὶ ἡ σοφία; καὶ προηγουμένως πάλιν ἔφανη εἰς ἡμᾶς ἡ δικαιοσύνη καὶ ἡ δοσιότης δτι είναι οχθόδον τὸ εὐτό, "Ελα λοιπὸν είπα ἐγώ· Πρωταγόρα, ας μη βαρεθῶμεν, ἀλλὰ καὶ τὰ λοιπὰ σς ἔξετάσωμεν" Αρα ἀνθρωπὸς τις ἀδικῶν σοῦ φαίνεται δτι ουφρονεῖ, ἐφόσον ἀδικεῖ; Θὰ ἐντερπόμουν ἐγὼ τούλαχιστον, Σωχράτη, είπεν, νὰ παραδεχθῶ τοῦτο, παρ' δλον δτι ὑποστηρίζουν (αὐτὸ) πολλοὶ ἄγθρωποι.

Τι ἐκ τῶν δύο λοιπῶν; πρὸς ἔκεινους θὰ ἀποτείνω τὸν λόγον ἡ πρὸς σὲ; είπα

Εί βούλει—έφη—πρός τούτον τὸν λόγον πρῶτον διαλέχθητε τὸν τῶν πολλῶν.

"Αλλ' οὐδέν μοι διαφέρει, ἔάν γε μόνον σὺ ἀποκρίνῃ, εἴτε οὖν δοκεῖ σοι ταῦτα εἰτε μή. Τὸν γὰρ λόγον ἔγωγε μάλιστα ἔξετάζω, συμβαίνει μέντοι ἵσσως καὶ ἐμὲ τὸν ἐρωτῶντα καὶ τὸν ἀποκρινόμενον ἔξετάζεσθαι.

Τὸ μὲν οὖν πρῶτον διαταγόρας ἐκαλλωπίζετο ἡμῖν· τὸν γάρ λόγον ἥτιστο εἶναι δυσχερῆ ἔπειτα μέντοι συνεχώρησεν ἀποκρίνεσθαι.

Ἐρμηνευτικά - γραμματικά - συντακτικά - τῷ πράγματι = δοτ. ἀντικειμενική — ἀντιτύπτον. — Ισχύς, ἀσθενεία = δοτικαὶ ὅργανικαι. — φραδύτης. — συγχωρεῖσθαι = συμφωνῶν, παραδέχομαι — ἴθι (προστακτικὴ τοῦ εἵματος) ἀλλά ἐδὼ παρακελευματικὸν ἐπιφυτμα, ως τὸ φέρεις = ἔλα, ἐμπόρος. — ἄναλογίζομαι = ἀνακεφαλαῖται. — ἡμῖν = ποιητικὸν αἴτιον. — σπλείω καὶ σπλείονα = περιοσότερα. — πράττεσθαι ἐκ τοῦ ὀμολογήματος. — δῶν πράττεται = ἀναφορικὴ ὑποθετική. — ἡμῖν = ποιητικὸν αἴτιον. — λόγος = ἀνακαλῶ. — ἔτερον σωφροσύνης = γνωτικὴ συγχριτικὴ. — μουσικῶς = ἀρμονικῶς. — συνάδω = συμφωνῶ. — συναρμόττω = συμβίβαζομαι. — τῇ ἀφροσύνῃ σητεῖ ἀντὶ οὐσίας καθ' ἔλξιν πρός τὸ κατηγορούμενον ἐτί. — ἀποκάμψωμεν = ὑποτ. ἀσθ. (ἀπέκαμψον) τοῦ ἀποκάμψω = κουράζομαι, βαριέμαι. — ἔπειτα = ἂν καὶ. — πότερον... ή πρός σέ; = διπλῆ εὐθύεια ἐρωτησίος. — ἔάν γε μόνον = ἀρκεῖ μόνον. — εἴτε... εἴτε... = διπλῆ πλαγία ἐρώτησις. — καλλωπίζομαι = καμαρώνω, μορφάζω.

Νόημα. Τὸ κεφάλαιον τοῦτο δυνάμεθα νὰ τὸ χωρίσωμεν εἰς ἕξ μέρη:

α) ἀφροσύνην	ἔφη.
β) πότερον	συνέφη.
γ) φέρει δή	συνωμολόγει.
δ) ἴθι δή	φημέ.
ε) πότερον	ἀμόντεσ.
στ) Οὐκοῦν	ἀποκρίνεσθαι.

α) διαταγόρας παραδέχεται διτι εἰς τὴν ἀφροσύνην ἀντιφατικῶς ἀντίθετον εἶναι ἡ σοφία.

β) συμφωνεῖται διτι

τὰ σωφρόνως πραττόμενα πράττονται	ἔνεκα	σωφροσύνης
τὰ ἀφρόνως	>	»
τὰ Ισχυρῶς	>	»
τὰ ἀσθενῶς	»	»
τὰ ταχέων	>	»
τὰ βραδέως	>	»

καὶ ἔξαγεται διτι ἔπαγωγῆς τὸ συμπέρασμα διτι «εἴ τι ὁσαντερες πράττεται, ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ πράττεται, καὶ εἴ τι ἔναντίως, ὑπὸ τοῦ ἔναντίου».

γ) συμφωνεῖται διτι

"Αν θέλης εἶπεν πρός τοῦτον τὸν λόγον πρῶτον συζήτησε, δηλαδὴ πρός τὸν λόγον τῶν πολλῶν.

"Αλλ' οὐδόλως μὴ διαφέρει, ἀρκεῖ μόνον νὰ ἀποκρίνεσαι, ἃν συμφωνῆς ἡ δχι. Διότι ἔγω τοῦλάχιστον ἔξεταζω τὰ λεγόμενα πρὸ πάντων, ἀλλὰ συμβαίνει ἕξ τοσού καὶ ἔγω διόρωτῶν καὶ διποκρινόμενος νὰ ὑποβαλλώμεθα εἰς ἔλεγχον.

Κατὰ πρῶτον μὲν λοιπὸν διαταγόνας μᾶς ἔκαμνε μορφασμούς. διότι ἐδικαιολογεῖτο διτι ἡ συζήτησις εἶναι ἀνισχὰ καὶ δυσάρεστος ἔπειτα διμως συνεφώνησ νὰ ἀπαντᾷ.

άντιφατικῶς ἀντίθετον τοῦ ὡραίου εἰναι ἐν μόνον τὸ ἄσχημον
 » » » ἀγαθοῦ » » , τὸ κακὸν
 » » » ὁρέος » » , τὸ βαρύ
 καὶ ἔξαγεται δι' ἐπαγωγῆς τὸ συμπέρασμα ὃι «ἐνὶ ἑκάστῳ τῶν ἐναντίων
 ἐν μόνον ἐστὶν ἐναντίον καὶ οὐ πολλά»
 δ) γίνεται ἀνακεφαλαιώσις τῶν παραδεδεγμένων, συμφώνως πρὸς τὰ
 ὅποια πρέπει νὰ γίνῃ δεκτὸν ὅτι «ἡ ἀφροσύνη «οτὶν ἐναντίον σωφροσύνη». Εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ κεφαλαιου ἐγένετο δεκτὸν ὅτι «ἡ ἀφροσύνη ἐστὶν ἐνα-
 τίον σοφίᾳ»
 ε) δημιουργεῖται ἀντίφασις, διότι ἐν ᾧ «δνὶ ἑκάστῳ τῶν ἐναντίων ἐν μό-
 νον ἐστιν ἐναντίον καὶ οὐ πολλά», ἦδη εἰς τὴν ἀφροσύνην εὑρίσκονται δύο
 ἀντιφατικῶς ἀντίθετα, ἡ σοφία καὶ ἡ σωφροσύνη.

Πρόδος ἀρσιν τῆς αντιφάσεως πρέπει ἡ νὰ ἀπορριφθῇ τὸ συμπέρασμα
 τοῦ (γ') ἡ νὰ γίνῃ δεκτὸν ὅτι ἡ σωφροσύνη ταυτίζεται πρὸς τὴν συφιαν.
 στ) τίθεται πρὸς συζήτησιν τὸ θέμα, ἀν δ ἀδικῶν σωφροσύνη.

Περίληψις. 'Ο Σωκράτης ἀποδεικνύει τὴν ταυτότητα σωφροσύνης καὶ
 σοφίας.

21^{ον} (ΚΑ') ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ

"Ιθι δὴ—ἔφην ἐγὼ—έξ ἀρχῆς ἀπό-
 κριναι μοι, δοκοῦσί σοι τινες σω-
 φρονεῖν ἀδικοῦντες;

"Εστω—ἔφη.

Τό δὲ σωφρονεῖν λέγεις εῦ φρο-
 νεῖν;

"Εφη.

Τὸ δὲ εῦ φρονεῖν εῦ βουλεύεσθαι
 ὅτι ἀδικοῦντιν;

"Εστω—ἔφη.

Πότερον—ήν δ' ἐγὼ—εἰ εῦ πράτ-
 τουσιν ἀδικοῦντες ἡ εἰ κακῶς;

Ει εῦ.

Λέγεις οὖν εἰναι ἀγαθὰ ἄττα;

Λέγω.

"Ἄρα οὖν—ήν δ' ἐγὼ—ταῦτ' ἐστιν
 ἀγαθά, ἡ ἐστιν ὠφέλιμα τοῖς ἀν-

'Εμπρὸς λοιπὸν—εἴπα ἐγὼ—έξ ἀρχῆς
 ἀπάντησέ μου, σοῦ φαίνονται μερικοὶ
 ὅτι σωφρονοῦν, ἐφόσον ἀδικοῦν;

"Ας εἰναι (ἱ—ᾶς ὑποθέσωμεν)—εἴπεν,
 Τὸ δὲ σωφρονεῖν θεωρεῖς ὡς ὀρθῶς
 φρονεῖν;

(Ναι)—εἴπεν·

Καὶ τὸ ὀρθῶς φρονεῖν ὡς ὀρθῶς
 σκέπτεσθαι, ἐφόσον ἀδικοῦν;

"Ας ὑποθέσωμεν—εἴπεν.

Τί ἐκ τῶν δύο—εἴπα ἐγὼ—έξαν εὔτυ-
 χοῦν ἀδικοῦντες ἡ ἐάν δυστυχοῦν
 (σκέπτονται ὀρθῶς);

"Εάν εὔτυχοῦν.

Δέχεσαι λοιπὸν ὅτι ὑπάρχουν τινὰ
 ἀγαθά;

Δέχομαι.

"Ἄρα γε λοιπόν—εἴπα ἐγὼ—ταῦτα εἰ-
 ναι ἀγαθά, τὰ ὅποια εἰναι ὠφέλιμα

θρώποις;

Καὶ ναὶ μὰ Δία—έφη—καν μὴ θ τοῖς ἀνθρώποις ὡφέλιμα, ἔγω γε καλῶ ἄγαθά.

(Καὶ μοι ἐδόκει ὁ Πρωταγόρας ἡδη τεραχύνθαι τε καὶ ἄγωνιᾶν καὶ πιρατετάχθαι πρὸς τὸ ζόποκρινεσθαι· ἐλειδη οὖν ἔωρων αὐτὸν οὗτος ἔχοντα, εὐλαβούμενος ἡρέμα ἥψόμην).

Πότερον—ήν δ' ἔγω—λέγεις, ὁ Πρωταγόρα, ἢ μηδενὶ ἀνθρώπων ὡφέλιμα ἔστιν, ἢ ἢ μηδὲ τὸ παράπαν ὡφέλιμα; καὶ τὰ τοιαῦτα σὺ καλεῖ, ἄγαθα;

Οὐδαμῆς—έφη· ἄλλ' ἔγω γε οἴδα πολλὰ ἢ ἀνθρώποις μὲν ἀνωφελῆ ἔστιν, καὶ οιτια καὶ ποτὰ καὶ φορ μακο καὶ ἄλλα μυρία, τὰ δέ γε ὡφέλιμα τὰ δὲ ἀνθρώποις μὲν οὐδέτερα, ἵπποις δέ τὰ δὲ βουσὶ μόνον, τὰ δὲ κυσίν· ίδι δε γε τούτων μὲν οὐδενί, δένδροις δέ τὰ δὲ ταῖς μὲν ὁιζαῖς τοῦ δένδρου ἄγαθά, ταῖς δὲ βλάσταις πονηρά, οἷον καὶ ἡ κορπορος, παραβαλλομένη ταῖς μὲν ὁιζαῖς πάντων τῶν φυτῶν ἄγαθόν, εἰ δὲ ἑθέλοις ἐπιβάλλειν ἐπὶ τοὺς περιθουσ καὶ τοὺς νέους κλῶνας, πάντα ἀπόλλυσιν· ἐπει καὶ τὸ ἔλαιον τοῖς μὲν φυτοῖς ἀπασιν ἔστιν πάγκακον καὶ ταῖς θριξὶ πολεμιώτον ταῖς τῶν ἄλλων ζῷων πλήν ταῖς τοῦ ἀιθρώπου, ταῖς δὲ τοῦ ἀνθρώπου ἀργαγόν καὶ τῷ ἄλλῳ σώματος οὕτω δὲ ποιῶντον τι τὸ ἄγαθόν καὶ παντοδαπόν ἔστιν, ὥστε καὶ ἐνειαῦθα τοῖς μὲν ἔξωθεν τοῦ σώματος ἄγαθὸν ἔστι τῷ ἀνθρώπῳ, τοῖς δὲ ἐνέδες ταῦτὸν τοῦτο κάκιστον· καὶ διὰ τοῦτο πάντες οἱ ἱατροὶ ἀπαγορεύοντοι τοῖς ἀσθενοῦσι μὴ χρῆσθαι ἔλαιοφ, ἄλλ' ἢ δι τοικροτάτῳ ἐν τούτοις οἷς μέλλει ἔδεσθαι, δύσον μόνον κατασβέσαι τὴν δυσχέρειαν τὴν γιγνομένην ἐπὶ ταῖς αἰσθήσεσι ταῖς διὰ τῶν

εἰς τοὺς ἀνθρώπους;

Ναὶ μὰ τὸν Δία—εἶπε—καὶ ἂν ἀκόμη θὲν εἶναι ὡφέλιμα εἰς τοὺς ἀνθρώπους, ἐγὼ τούλαχιστον δύνομάζω (αὐτά) ἄγαθα.

(Καὶ μοῦ ἐφαινετο ὁ Πρωταγόρας δι τε εἰχε πλέον ἀγρεύσει καὶ δι επεθύμει νὰ ἀγωνισθῇ καὶ δι εἰχε λάβει θεσιν ἐπιμοπολέμου εἰς τὸ νὰ ἀπαντᾷ· ἐπειδὴ λοιπὸν ἐβλεπα αὐτὸν εἰς τοιαύτην κατάστασιν, μετὰ διακριτικότητος ἡρεμα ἥψωτησα).

Τι ἔκ τῶν δύο—εἶπα ἔγω—δύνομάζεις (ἄγαθά), Πρωταγόρα, δοσα εἰς οὐδενα ἔκ τῶν ἀνθρώπων εἶναι ὡφέλιμα, ἢ δοσα καθ' ὀλοκληρίαν δὲν εἶναι ὡφέλιμα; καὶ τὰ τοιαῦτα σὺ δύνομαζεις ἄγαθά;

Κάθε ἄλλο—εἶπεν· ἄλλ' ἔγω τούλαχιστον γνωρίζω πολλά, τὰ όποια εἰς τοὺς ἀνθρώπους μὲν εἶναι ἀνωφελῆ, δηλαδὴ καὶ τροφάς καὶ ποτὸς καὶ φρυμακα καὶ ἀπειραι ἄλλα, ἄλλα δὲ βιβαίως ὡφέλιμα ἄλλα δὲ εἰς τοὺς ἀνθρώπους μὲν ἀδιάφορα, εἰς τοὺς ἵππους δημιας (ὡφέλιμα) ἄλλα δὲ μόνον εἰς τὰ βόδαι, ἄλλα δὲ εἰς τοὺς σκύλους· ἄλλα δὲ εἰς οὐδὲν ἀπὸ οὐτά, εἰς τὰ δένδρα δημιας (ῷρέλιμα) ἄλλα δὲ εἰς μὲν τὰς ὁιζας τοῦ δένδρου ἄγαθά, εἰς δὲ τοὺς βλαστοὺς κακά, δπως, π.χ. ἡ κορπιά, φιτιμένη μὲν εἰς τὰς φιζας πάντων τῶν φυτῶν εἶναι ἄγαθόν, ἀν δμως ἦθελες να τὴν φίψην ἐπάνω εἰς τὰ βλαστάρια καὶ τὰ τρυφερά κλωνάρια, καταστρέφει δλα δεδομενου δι τι καὶ τὸ ἔλαιον εἰς δλα μὲν τὰ φυτά εἶναι βλαστερὸν πολὺ καὶ εἰς τὰς τριχης κατεπιστεπτικώτατον δλων μὲν τῶν ἄλλων ζῷων ἐκτέσ τῶν τοῦ ἀνθρώπου, εἰς τὰς τοῦ ἀνθρώπου δημιας εἶναι καὶ εἰς τὸ ἄλλο σῶμα εἶναι ὡφέλιμον. Τόσον δό ποικίλον καὶ διαφόρων εἰδῶν εἶναι τὸ ἄγαθόν, ὥστε καὶ εἰς τὸ προκείμενον ποράδειγμα τοῦ ἔλαιον εἰς μὲν τὰ ἔξωτερικά μέρη τοῦ σώματος εἶναι ὡφέλιμον εἰς τὸν ἀνθρώπον, εἰς τὰ ἔσωτερικά δημως τὸ ἵδιον ἀκριβῶς πρᾶγμα εἶναι βλαβερώτατον καὶ διὰ τοῦτο δλοι οι ἱατροὶ ἀπαγο-

ὅινῶν ἐν τοῖς σιτίοις τε καὶ διποιοῖσι.

ρεύονταν εἰς τοὺς ἀσθενεῖς νάχρησιμοποιούντων ἔλαιον, ἔκτις δοσον τὸ δυνατὸν ἐλαχίστης ποσότητος εἰς αὐτά, τὰ δόποια πρόκειται (διάσθενής) νάχρησι, ὥστε νάχρησι διεπέρασθη τὴν ἄγδιαν τὴν πυκναλούμενην ἐκ τῆς αἰσθήσεώς τῆς δισφρήσεως εἰς τὰ φαγητὰ καὶ τὰ προσφαγια.

Ἐρμηνευτικά - γραμματικά - συντακτικά. ἀπόκριναι = προστ. ἀσθενεῖς = ἐνδοτική. — εὖ φρονεῖν = κατηγορ. — εὖ βουλεύεσθαι = κατηγορ. — εὖ πράττω = εὔτυχω. — κακῶς πράττω = δυστυχῶ. — ἀδικοῦντες = τροπική. — ἄττα καὶ τιναί = ιον. ἀντων. — τετραχύνθοι = ἀπαρ. παρακ. τοῦ τραχύνθοι = ἀγριεύω. — διγνιτῶ = ἐπιτύμπη ναγνωσθῶ. — πορατάσσομαι = λαμβάνω θέσιν (στάσιν) ἔτιμοπολέμου = εὐλαβούμενος (τροπική) τοῦ εὐλαβούμοι = προσέχω. — ἡρόμην = ὅρος τοῦ ἐρωτῶ — ἡ βλάστη = βλαστός. — πονηρός = κακός, βλαβερός. — παραβαλλομενη = ὑποθετική. — πτέροθοις = βλαστική. — κλών, κλωνός = κλωνάρι. — ἀργωδής (ἀργήω) = βοηθός, ωφέλιμος — εὖ τούτοις, οἰς = ἐν τούτοις, ἣ (ἔξις). — ἔδεσθαι = ἀπαρ. μέλλ. τοῦ ἔσθιο — δψων = προσκαγγιον.

Πραγματικά διασοφητικά - οἰσθητικά δοκοῦσί σοι τινες σωφρονεῖν ἀδικοῦντες; εἶναι ἐπανάληψις τῆς ἐν τειλει τοῦ προηγουμένου κεφαλαίου ἐρωτήσεως, «ἄρα τις σοι δοκεῖ ἀδικᾶν ἀνθρωπος σωφρονεῖν, δει ἀδικεῖ;» οἷς τὸ κεφαλαίον τούτο ὁ Σωκράτης ἐπιδιώκει νάχρησις την ταυτότητα σωφροσύνης καὶ δικαιοσύνης — τετραχύνθαι τε καὶ διγνιτῶν καὶ παρατετάχθαι (οἱ ἔννοιαι ὑποτελούν κλίμακα). — παρατετάχθαι (μεταφορὰ ἐκ τοῦ πολέμου) — ἡρέμα ἡρόμην (παυήχησις).

Νόημα. Ὁ Σωκράτης ἐπιδιώκει νάχρησις τὴν ταυτότητα σωφροσύνης κοι δικαιοσύνης, διποιοῖς τοῦ Σωκράτους. ἄν δὲ ἀδικῶν σωφρονῆ, δι Πρωταγόρας δὲν εἶναι δυνατὸν νάχρησις διφνητικῶς, διότι δεχόμενος δὲτι

δὲ ἀδικῶν δὲν σωφρονεῖ
δικαια πράττων σωφρονεῖ
ἄλλοις λόγοις δέχεται δὲτι ή δικαιοσύνη εἶναι σωφροσύνη. Διὰ τοῦτο ἀπαντᾶ διθετικῶς

δὲ ἀδικῶν σωφρονεῖ.

Απαντῶν δὲ εἰς ἄλλος ἐρωτήσεις τοῦ Σωκράτους, λέγει δὲτι

σωφρονῶ σημαίνει ὀρθῶς φρονῶ
διχῶς φρονῶ σημαίνει εὖ βουλεύομαι
εὖ βουλεύομαι σημαίνει εὖ πράττω = εὔτυχω
εὖ πράττω σημαίνει ἀγαθὰ πράττω = ωφέλιμα πράττω

Εἰς ἐρωτησιν τοῦ Σωκράτους, ἄν ἀγαθόν = ωφέλιμον εἰς τὸν ἀνθρώπον, ἀναπτύσσων διεξοδικώσερον τὴν γνώμην του λέγει, διότι τὸ ἀγαθὸν καὶ τὸ ωφέλιμον δὲν ταυτίζονται, διότι τὸ ωφέλιμον εἶναι σχετικόν.

Περίληψις. Τοῦ Σωκράτους ἐπιδιώκοντος νάχρησις τὴν ταυτότητα δικαιοσύνης καὶ σωφροσύνης, δι Πρωταγόρας πιρεμβάλλει τὸ θέμα περὶ τῆς σχετικότητος τοῦ ωφελίμου.

22^{ον} (ΚΒ') ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ

Εἰπόντος οὖν αὐτοῦ ταῦτα οἱ πα-
ρόντες ἀνεθιορύθησαν ὡς εὖ λέγοι.

Καὶ ἔγώ εἶπον· δὲ Πρωταγόρα,
τυγχάνω ὃν ἐπιλήσμων τις ἀνθρω-
πος, καὶ ἔαν τις λέγῃ μοι μακρά,
ἐπιλανθάνομαι περὶ οὗ ἂν ὃ λό-
γος. "Ωστεορ οὖν, εἰ ἐτύγχανον ὃν
ὑπόκωφος, φῶν ἄντι χρῆναι, εἴπερ
ἔμελλες διαιλέξεσθαι μοι, μεῖζον
φθέγγεσθαι ἢ πρὸς τοὺς ἄλλους,
οὕτω καὶ νῦν, ἐπειδὴ ἐνέτυχες ἐπι-
λήσμονι, σύντεμνέ μοι τὰς ἀποκρί-
σεις καὶ ποίει βραχυτέρας, εἰ μέλ-
λω ἐπεισθαι σοι.

Πᾶς οὖν κελεύεις με ἀποκρίνεσθαι
βραχέα; ἢ βραχύτερα σοι—ἔφη—
ἀποκρίνωμαι ἢ δεῖ;

Μηδαμῶς—ἥν δ' ἔγώ.

"Ἄλλ—" δσα δεῖ; ἔφη.

Ναὶ—ἥν δ' ἔγώ.

Πρότερα οὖν, ἀποκρίνωμαι σοι το-
σαῦτα, δσα δοκεῖ ἐμοὶ δεῖν ἀπο-
κρίνεσθαι ἢ δσα σοί;

"Ακήκοα γοῦν—ἥν δ' ἔγώ—ὅτι σύ
οἰος τ' εί καὶ αὐτὸς περὶ τῶν αὐ-
τῶν καὶ μακρὰ λέγειν καὶ ἄλλον
διδάξαι, ἔαν βούλῃ οὖτας, ὥστε
τὸν λόγον μηδέποτε ἐπιλιπεῖν καὶ
καὶ αὐτὸν βραχέα οὗτας, ὥστε μηδέ-
να εἰπεῖν ἐν βραχυτέροις σού· εἰ
οὖν μέλλεις διαιλέξεσθαι ἐμοὶ, χρῶ
πρός με τῷ δτέρῳ τρόπῳ, τῇ βρα-
χυλογίᾳ.

"Ω Σώκρατες, ἔφη, ἔγώ ηδη πολ-
λοὶς ἀνθρώποις ἀφικόμην εἰς ἀ-
γῶνα λόγων, καὶ εἰ ἐπίσιουν τοῦτο,
ὅ συ κελεύεις, οὗτον διελεγόμην, ὡς
δ ἀντιλέγων ἑκέλευν με διαιλέγε-
σθαι, οὐδὲνδὲ ἄν βελτίων ἐφαινό-
μην οὐδὲ ἄν ἔγενετο Πρωταγόρου
δνθμα ἐν τοῖς Ἑλλησιν.

"Αφοῦ λοιπὸν αὐτὸς εἶπε ταῦτα, οἱ
παρόντες μετὰ θορύβου ἐπεδοκίμασαν
διε τὰ εἶπεν ὧραῖα.

Καὶ ἔγώ εἶπα· Πρωταγόρα, τυχαίνει
νά είμαι ἀνθρωπος, ποὺ λησμονεῖ κά-
πως εὔκολα, καὶ ἔαν κανεὶς μοῦ ὅμι-
λῃ διὰ μακρών, λησμονῶ το περὶ οὗ ὁ
λογος. "Οπως λοιπόν, ἔαν κατὰ τύχην
ήμουν βραχήκοος, θά ἐνόμιζες ὅτι
ἐπρεπε (ἄν εσκόπευες νά συζητήσῃς
μαζί μου) νά διμιλῆς δυνατώτερα παρ-
όσουν πρὸς ἄλλους, ἔτσι καὶ τώρα, ἐ-
πειδὴ συνήντησες ἀνθρωπον, που λη-
σμονεῖ, συνέσμευς πρὸς χάριν μου τὰς
ἀπαντήσεις καὶ κάμνε τας μικροτέρας
ἄν πρόκειται νά σε παρακολουθῶ.

Τινὶ τρόπῳ λοιπὸν ἀπαιτεῖς νά (σοῦ)
ἀπαντῶ συντόμως; ἢ νά σοῦ ἀπαντῶ
συντομώτερον παρ· δσον πρέπει; εἶπεν

Οὐδόλως εἶπα ἔγώ.

"Άλλ—" δσα πρέπει; εἶπεν.

Ναὶ εἶπα ἔγώ.

Τί ἔκ τῶν δύο λοιπὸν; νά σοῦ ἀπαντῶ
τόσα μόνον, δσα νομίζω ὅτι πρέπει νά
ἐπαντῶ, ἢ δσα σύ (νομίζεις);

"Ἐχω ἀκούσει πράγματι εἶπα—ἔγώ—ὅτι
σύ δύνασαι καὶ ὁ ἴδιος περὶ τῶν ἴδιων
πραγμάτων καὶ νά μακρολογῆς καὶ
ἄλλον γά διδάξης, ἔαν θέλης τόσον
πολλόν, δσες οὐδέποτε νά τελειώσῃ δ
λόγος, καὶ πάλιν τόσον σύντομα, ὥστε
οὐδεὶς νά διμιλῆ συντομώτερον σοῦ·
ἔαν λοιπόν πρόκειται νά συζητήσῃς
μαζί μου, μεταχειρίσου πρὸς ἐμέ τὸν
ἄλλον τρόπον δηλαδὴ τὴν βραχυλογίαν.

Σωκράτη, εἶπεν ἔγώ μέχρι σήμερον
πρὸς πολλοὺς ἀνθρώπωνς ἦλθα εἰς ἀ-
γῶνα λόγων καὶ ἔαν ἔκαμνα τοῦτο; τὸ
δ ποιον σύ ἀπαιτεῖς δηλαδὴ ἄν συνε-
ζήτουν ἔτσι, δπως δ ἀντίπαλος μου
ἀπήτει νά ουζητῶ, οὐδενὸς θά ἐφαι-
νόμην καλλίτερος οὔτε τοῦ Πρωταγό-
ρου τὸ δνθμα θά είχεν πέρασιν μετα-
έν τῶν Ἑλλήνων.

Καὶ ἔγώ – ἔγνων γάρ ὅτι οὐκ ἡρεστον αὐτὸς ἔσαυτῷ ταῖς ἀποκρίσεσιν ταῖς ἐμπροσθεν καὶ ὅτι οὐκ ἔθελήσει ἔκών εἰναι διαλέγεσθαι ἀποκρινόμενος – ἡγησάμενος οὐχέτι εἰναι ἐμὸν ἔργον παρεῖναι ἐν ταῖς συνουσίαις, ἔφην «Ἀλλὰ τοι, ὁ Πρωταγόρα, οὐδὲ ἔγώ λιπαρῶς ἔχω γίγνεσθαι ἡμῖν τὴν συνουσίαν παρὰ τὰ σοὶ δοκοῦντα, ἀλλ᾽ ἐπειδὰν σὺ βούλῃ διαλέγεσθαι, ὡς ἔγώ δύναμαι ἐπεσθαι, τότε σοι διαλέξομαι· σὺ μὲν γάρ, ὡς λέγεται περὶ σοῦ, φῆς δὲ καὶ αὐτός, οἶος τ' εἰ ποιεῖσθαι συνουσίας καὶ ἐν μακρολογίᾳ καὶ ἐν βραχυλογίᾳ· σοφὸς γάρ εἰ. Ἐγὼ δὲ τὰ μακρά ταῦτα ἀδύνατος, ἐπειδὴ ἐβούλόμην ἄν οἷος τ' εἰναι. Ἀλλὰ σὲ ἔχοντα συγχωρείν ἡμῖν, τὸν ἀμφότερον δυνάμενον, ἵνα συνουσία ἔγίγνετο· νῦν δὲ ἐπειδὴ οὐκ ἔθέλεις καὶ ἐμοὶ τις ἀσχολία ἔστιν καὶ οὐκ ἄν οἶος τ' εἰην παραμεῖναι σοι ἀποτείνοντι μακροὺς λόγους – δει γάρ με ἐλθεῖν ποι – εἴμι· ἐπει καὶ ταῦτα ἴσως οὐκ ἀηδῶς ἥκουνον ἄν σου». Καὶ ἀμαείπων ταῦτα, ἀνιστάμην ὡς ἀπιών.

Καὶ μου ἀνισταμένου ἐπιλαμβάνει· ται δὲ Καλλίας τῇ δεξιᾷ τῆς χειρός, τῇ δὲ ἀριστερᾷ ἀντελάβετο τουτού τοῦ τριβωνος, καὶ εἰπεν·

Οὐκ ἀφῆσομέν σε, ὁ Σώκρατες· ἔὰν γάρ σὺ ἔξελθῃς, οἱ διάλογοι οὐχ ὁμοίως ἡμῖν ἔσονται. Δέομαι οὖν σου παραμεῖναι ἡμῖν ὡς ἔγώ οὖδ' ἄν ἐνδὲ ἀκούσαμι· ἥδιον ησοῦ τε καὶ Πρωταγόρου διπλεγομένων· ἀλλὰ χάρισαι ἡμῖν πᾶσιν.

Καὶ ἔγώ εἶπον – ἥδη δὲ ἀνειστήκη ὡς ἀπιών – Ὡ παὶ Ἰππονίκου, ἀεὶ μὲν ἔγωγέ σου ἄγαμαι τὴν φιλοσοφίαν, ἀτάρ καὶ νῦν ἐπαινῶ καὶ φιλῶ, ὥστε βουλούμην ἄν χαρίζεσθαι ποι, εἰ μου δέοιο δυνατά· νῦν δ·

Καὶ ἔγώ διότι ἀντελήφθην ὅτι δὲν ἦτο εὐχαριστημένος ὁ Ἰδιος ἐκ τῶν πρόηγον μένων ἀπαντήσεων του καὶ ὅτι δὲν θὰ θελήσῃ ἔκουσίως νὰ συζητῇ διαλογικῶς, νομίσας ὅτι δὲν ἦτο πλέον ἔργον ἰδικόν μου νὰ παρίσταμαι εἰς τὰς συζητήσεις, εἴπα «Ἄλλα βεβαίως, Πρωταγόρα, οὔτε ἔγώ ἐπιθυμῶ νὰ γίνεται ἡ συζητησίς μας ἀντιθέτως πρὸς τὴν γνώμην σου, ἀλλ᾽ ὅταν οὐ θελήσῃς νὰ συζητῇς, δπως ἔγώ δύναμαι νὰ παρακολουθῶ, τότε θὰ συζητήσω μαζί σου· διότι σὺ μὲν, καθὼς λέγεται περὶ σοῦ, Ισχυρίζεσαι δὲ (τοῦτο) καὶ δὲν θέλεις, δύνασαι νὰ συζητῇς καὶ μὲν μακρολογίαν καὶ μὲν βραχυλογίαν· διότι εἰσαι σοφός. Ἐγὼ δύμας δὲν είμαι εἰς θέσιν νὰ παρακολουθῶ τοὺς μακροὺς λόγους, μολονότι θά ἥθελα νὰ ἥμουν ίκανος. Ἀλλὰ σὺ ἐπρεπε νὰ δειξῃς συγκατάβασιν, ποὺ εἰσαι καὶ εἰς τὰ δύο ίκανος, διὰ νὰ διεξήγετο ἡ συζητησίς· τώρα δυως ἐπειδὴ δὲν θέλεις καὶ ἐπειδὴ ἔγώ ἔχω μιὰν ἀσχολίαν καὶ δὲν τὰ ἡδυνάμην νὰ μείνω πλησίον σου, ποὺ παρατείνεις τοὺς λόγους μακρολογῶν διότι πρέπει κάπου νὰ υπάγω θὰ πηγαίνω μολονότι καὶ πύτα ίσως χωρὶς δυσαρέσκειαν θὰ ἥκουσον ἀπὸ σὲ». Καὶ μόλις εἴπα αὐτά, ἐσηκωνόμουν διὰ νὰ ἀπέλθω·

Καὶ καθ' ἦν στιγμὴν ἐσηκωνόμουν, πιάνει ὁ Καλλίας διὰ τῆς δεξιᾶς τὸ χέρι μου, διὰ δὲ τῆς ἀριστερᾶς ἐπιασεν αὐτὸ δέω τὸ τριμμένον ἐπανωφόρι, καὶ εἰπεν·

Δὲν θὰ σὲ ἀφήσωμεν, Σωκράτη διότι ἄν σὺ φύγῃς αἱ συζητήσεις μεταξὺ ἡμῶν δὲν θὰ ἔχουν τὸ αὐτὸ ἐνδιαφέρον. Σὲ παρακαλῶ λοιπὸν νὰ παραμείνεις πλησίον ἡμῶν· διότι ἔγώ οὐδένα ἥθελον ἀκούσει εὐχαριστήτερον παρόν σὲ καὶ τὸν Πρωταγόραν συζητοῦντας· ἀλλὰ κάμε τὴν χάριν εἰς δόλους ἡμᾶς.

Καὶ ἔγώ εἶπα · ἥδη δὲ είχα ἔγερθη, διὰ νὰ ἀπέλθω· Ὡ νιὲ τοῦ Ἰππονίκου, πάντοτε μὲν ἔγώ τούλαχιστον σὲ θαυμάζω διὰ τὴν φιλομάθειαν σου, ἀλλὰ καὶ τώρα ἐπαινῶ καὶ ἔκτιμο (αὐτὴν), ὥστε θὰ ἥθελα νὰ σου κά-

έστιν ωσπερ ἄν εἰ δέοιό μου ἐπεπεσθαι Κρίσωνι τῷ Ἰμεραίῳ δρομεῖ ἀκμάζοντι, ἢ διαθείν τε καὶ ἐπεσθαι τῶν δολιχοδρόμων τῷ ἡ τῶν ἡμεροδρόμων· εἴποιμι ἄν σοι διτεῖ ἔγω πολὺ μᾶλλον σοῦ δέομαι ἐμαυτοῦ ἀκολουθείν τούτοις θέουσιν, ἀλλ' οὐ γάρ δύναμαι, ἀλλ' εἰ τι δέει θεάσασθαι ἐν τῷ αὐτῷ ἐμέ τε καὶ Κρίσωνα θέοντας, τούτου δέουσιν γαταῖναι· ἔγω μὲν γάρ οὐ δύναμαι ταχὺ θεῖν, οὗτος δὲ δύναται βραδέως· εἰ οὖν ἐπιθυμεῖς ἀκούειν ἐμοῦ καὶ Πρωταγόρου, δέουσιν τούτου καὶ νῦν ἀποκρίνεσθαι οὐ ταῦ, ὥσπερ τὸ πρῶτον ἀπεκρίνατο μοι διὰ βραχέων τε καὶ αὐτὰ τὰ ἐργάτωνεα· εἰ δὲ μή, τίς εἴσται ὁ τρόπος τῶν διαλόγων; ἔγωγε γάρ φη μην χωρὶς εἶναι τὸ συνεῖναι τε ἀλλήλοις διαλεγομένους καὶ τὸ δημηγορεῖν.

μνω τὴν χάριν, ἄν μοῦ ἐξήτεις πράγματα δυνατά· τώρα δῆμως εἶναι, δπως ἀκοιβῶς ἔαν μοῦ ἐξήτεις νὰ ἀκολουθῶ τὸν Κρίσωνα τὸν Ἰμεραίον δρομέα ἀκμάζοντα, ἢ νὰ ἀνταγωνίζωμαι εἰς τὸ δρόμον καὶ νὰ ἀκολουθῶ κανένα ἀπὸ τοὺς δολιχοδρόμους ἢ τοὺς ἡμεροδρόμους· θὰ σοῦ ἐλεγα διτεῖ ἔγω πολὺ πεισσότερον σοῦ ζητῶ ἀπὸ τὸν διαυτον μοῦ νὰ ἀκολουθῶ οὐτούς τρέχοντας, ἀλλὰ (δὲν ἀκολουθῶ) διότι δὲν δύναμαι ἀλλ' ἔαν κατά τι εἶχος ἀνάγκην νὰ ξῆς συγχρόνως; καὶ ἐμὲ καὶ τὸν Κρίσωνα τρέχοντας, ζήτει ἀπὸ τούτον νὰ χαλαρώσῃ τὸ βῆμα· διότι ἔγω μὲν δὲν δύναμαι νὰ τρέχω ταχέως, ἐνῶ αὐτὸς δύναται βραδέως· ἔαν λοιπὸν ἐπιθυμῇς νὰ ἀκούῃς ἐμὲ καὶ τὸν Πρωταγόρουν. ζήτει ἀπὸ αὐτὸν καὶ τώρα νὰ μοῦ ἀπαντᾷς ἔτσι, δπως εἰς την ἀρχὴν μοῦ ἀπήνης συντόμως καὶ μόνον εἰς τὰς ἐρωτήσεις· εἰ δὲ μή· ποιος θὰ εἶναι ὁ τρόπος τοῦ διαλόγου; διότι ἐπώ τούλαχιστον ἐνόμιζα διτεῖ διαπέρει το νὰ συναντάμεθα καὶ νὰ συζητοῦμεν ἀπὸ τὸ νὰ ἀπεραντολογοῦμεν.

*Ἀλλ' ὁράς, ὁ Σώκρατες,—ἔφη δίκαια δοκεῖ ἔργειν Πρωταγόρας ἀξιῶν αὐτῷ τε ἔξειναι διαλέγεσθαι δπως βιούλεται καὶ σοὶ δπως ἄν αὐτὸς βιούλη.

*Ἀλλὰ βλέπεις, Σώκρατη,—τίπεν δικαια φαίνεται ὁ Πρωταγόρας διτεῖ λέγει, ἀξιῶν να εἶναι δυνατὸν καὶ εἰς τὸν διαυτόν του νὰ συζητῇ, δπως θέλει, καὶ εἰς σὲ πάλιν, δπως σὺ θέλεις.

*Ἐρμηνευτικά - γραμματικά συντακτικά. ἀναθορυβῶ = μετά βοής, μετά θορύβου ἐπιδοκιμάζω.— ἐπιλήσμων = ὁ λησμονῶν.— φροντιστής = παρατ. τοῦ οἴουμας.— φθέγγεσθαι = ὑποκείμενος τοῦ χρῆσται.— μοιχαριστική.— ὁ λόγος ἐπιλειπεῖ = διλογος τελειώνει.— χρῶ = πυροστ., τοῦ χρῶματος = οὔτε τοιεῦμα = ἐπεξήγησις τοῦ.

*Εκάνων εἶναι = ἔκουσιώς (ἀπόλυτον ἀπαρ.).— παρεῖναι = ὑποκείμενος τοῦ εἶγον εἶναι = συνουσία = συζήτησις.— λιπαρός ἔχω = ἐπιθυμῶ.— τὰ μακρὰ ταῦτα = αἰτιατική τοῦ κατά τι.— συγχωρῶ = δεικνύω συγκατάβασιν.— ἵνα ἔγιγνετο = τελική ἔκφρασμένη καθ' ὅριστικήν Ιστορικοῦ χρόνου, διότι πραηγεῖται πρότασις δηλούσα το μή πραγματοποιηθέν.

*ῆτος χειρός, τοῦ τρέβωνος = ἀντικείμενον τοῦ εἶγον εἶναι = τρέβων = τριμμένον ἐπανωφόριον.— ἀρήσκειν = μέλλει. τοῦ ἀφίημενος = ὕδη· ἄν εἶναι = οὐδέτερος ἔτσι· τοῦ διειστηκούσαν = συγκρητικός τοῦ δέδεισα.— χάρισμα = ἀπαρ. ἀδρ. τοῦ χαρίζομαι = ἀνειστηκή = ἀνειστήκειν = ὑπερστατική = ἀπαρ. τοῦ ἀνίσταμαι.— ὡς ἔξιών = τελική.— δέοιτο = εύκε. τοῦ δέομαι = δρομεῖται = παράθεσις.— διαθέειν = ἀπαρ. τοῦ διαθέω = ἀνταγωνίζομαι εἰς τὸ τρέξιμον.— τρέψιν = ἴντικη.— εἴποιμι ἄν... (εἰ δέοιτο).— σοῦ = συγκριτική.— θέουσι = μετοχή.— δέεις = β' ἐνικὸν τοῦ

δέομαι — δέον=προστακτική τοῦ δέομαι. — συγκαθεῖται=άπαρ. ἀιρ. τοῦ συγκαθίημι=χαλαρώνω τὸ βῆμα. — χωρίς=δισφορετικόν τι (κατηγορούμενον)

Νόημα "Οταν δὲ Πρωταγόρας ἐτελείωσε τὸν μαχρόν λόγον του περὶ τοῦ ἄγαθοῦ καὶ τοῦ ὡφελίου, εἰ παρακολουθοῦντες τὴν συζήτησιν ἔξεδήλοσυν τὴν ἐπιδοκιμασίαν των διὰ τὴν δομίλιαν τοῦ Πρωταγόρου, τὴν ὁποίαν εὗχον πολὺ ὕδραιαν. "Ο Σωκράτης δῆμος βλέπων διὰ τὸ Πρωταγόρας ἐκτρέπεται εἰς μωρολογίας πρόδης ἐπίδειξιν καὶ ἐπιθυμῶν νῦν ἐπαναφέρη αὐτὸν εἰς τὴν ἐρωταπόρχισιν ὡς μόνιην ὅρθην μεθοδον ἐν τῇ ζητήσει τῆς ὀληθείας, παρακαλεῖ τὸν οἰκιστὴν νὰ ἀπαντᾷ διὰ βραχέων εἰς τὰς ἐρωτήσεις. "Ο Πρωταγόρας δῆμος; δὲν δέχεται τοῦτο καὶ τότε δὲ οἱ Σωκράτης δηλοῖ διὰ λόγῳ σύσχολίας τινὸς εἶναι ἡναγκασμένος νὰ ἀποχωρήσῃ τοῦ συνεδρίου. Τὰ πράγματα δῆνονται γαὶ διάλογος κινδυνεύει νῦν διακοπῆ. "Επεμβαίνει ὁ Καλλίας, εἰς τοῦ ὁποίου τὸν οἶκον γίνεται διάλογος, καὶ παρακαλεῖ τὸν Σωκράτη νὰ μὴ πραγματοποιήσῃ τὴν ἀπειλὴν τῆς ἀποχωρήσεως. "Ο Σωκράτης παρατηρεῖ διὰ τοῦτο ἔξαρται ἐκ τῆς περαιτέρω στάσεως τοῦ Πρωταγόρου, δέ τε Καλλίας—μεροληπτῶν ὑπὲρ τοῦ Πρωταγόρου—ἀντιπαρατηρεῖ διὰ καὶ τοῦ Πρωταγόρου δικαιώματος εἶναι νὰ δομιλῇ κατὰ τὸν τρόπον τῆς προτιμήσεώς του.

Περίληψις. Κρίσις τοῦ συνεδρίου ἔνεκα διαφωνίας Σωκράτους—Πρωταγόρου περὶ τοῦ πῶς δεῖ διαλέγεσθαι ἄλλήλοις. Συμφιλιωτικαὶ προσπάτου Καλλίου.

23^{ον} (ΚΓ') ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ

"Υπολαβὼν οὖν δὲ Ἀλκιβιάδης ἔφη·

Λαβὼν λοιπὸν τὸν λόγον δὲ Ἀλκιβιάδης εἶπεν·

"Ω Καλλία, οὐ καλῶς λέγεις. Σωκράτης μὲν γάρ ὃδε ὁμολογεῖ μὴ μετειναί οἱ μαρτυρολογίας καὶ παραχωρεῖ Πρωταγόρᾳ, θαυμάζοι μὲν δὲ ἄν εἰ τῷ ἀνθρώπῳ των παραχωρεῖ τοῦ οἴος τε εἶναι διωλεγεσθαι καὶ ἐπίστασθαι λόγον τε δοῦναι καὶ δεξισθαι. Εἰ μὲν οὖν καὶ Πρωταγόρας ὁμολογεῖ εἶναι φαυλότερος Σωκράτους δισταχθῆναι, ἔξαρκει Σωκράτει εἰ δὲ ἀντιποιεῖται, διαλενέσθω ἐρωτῶν τε καὶ ἀποκρινένος, μὴ ἀποτείνων λόγον μακρὸν ἐφ' ἔκάστη ἐρωτήσει, ἔκχρούων τοὺς λόγους καὶ οὐκ ἐθέλων διδόναι λόγον, ἀλλ' ἀπομηκύνων ἥως ἄν ἐπιλαθονταί οἱ πολλοὶ τῶν ἀκούοντων περὶ διους ἦν τὸ ἐρώτημα ἐπει τὸ Σωκράτη γε ἔγω ἐγγυῶμαι μὴ ἐπιλήσθαι, οὐχ διὰ παίξει καὶ φησιν

"Ω Καλλία, δὲν δομιλεῖς ὅρθως· διότι δὲ οἱ Σωκράτης μὲν αὐτὸς ἔδω ὁμολογεῖ διὰ δὲν ἔχει τὴν ικανότητα νὰ μαρτυρολογῇ καὶ ὑποχωρεῖ εἰς τὸν Πρωταγόρουν (κατὰ τοῦτο), θὰ παρακενεύσουν δῆμος, ἄν εἰς τινὰ ἐκ τῶν ἀνθρώπων ὑποχωρῇ εἰς τὴν ικανότητα τοῦ νὰ συζητῇ καὶ εἰς τὴν δεξιότητα τοῦ νὰ ἐρωτᾷ καὶ νὰ δέχεται ἀπάντησιν. "Εάν μὲν λοιπὸν καὶ δὲ Πρωταγόρας ὁμολογεῖ διὰ εἶναι ἀδεξιτεροὺς τὸν Σωκράτους εἰς τὸ νὰ συζητῇ. εἶναι ὑρκετὸν εἰς τὸν Σωκράτη· ἔάν δημος ἀμιλλάται (εἰς τὸ συζητεῖν). Δις συζητῇ ἔνωσιν καὶ ἀπαντῶν, χωρὶς νὰ ἐκτείνῃ τὸν λόγον εἰς ἔκάστην ἐρωτήσιν, ἀποφεύγων (διὰ μακροῦ λόγου) τὸ θέμα τῆς συζήτησεως καὶ μὴ θέλων νὰ ἀπαντᾷ, ἀλλὰ μαρκολογῶν μέχρις διους οἱ περισσότεροι ἐκ τῶν

είναι επιλήσμων. Έμοι μὲν οὖν δοκεῖ Σωκράτης λέγειν ἐπιεικέστερα· χρὴ γάρ ἔκαστον τὴν ἔπιτοῦ γνῶμην ἀποφαίνεσθαι.

ἀκροατῶν λησμονήσουν ἔκεινο, περὶ τοῦ δοποίου ἡτοί ἡ ἐρώτησις διότι ὁ Σωκράτης τούλαχιστον ἔγγυῶμαι ἐγώ, διὸ δὲν ὑὰ λησμονῆ. ἂν καὶ ἀστειεύεται καὶ λέγει διεὶς εἰναι ἐπιλήσμων. Εἰς ἐμὲ μὲν λοιπὸν φαίνεται ὁ Σωκράτης διεὶς ἀπαιτεῖ δικαιότερα· (λέγω δὲ τοῦτο) διότι ἔκαστος ἐπιτάλλεται νὰ ἔκφραζῃ καθαρὰ τὴν γνώμην του.

Μετὰ δὲ τὸν Ἀλκιβιάδην, ὡς ἐγῷ λαμψαὶ, Κριτίας ἦν ὁ εἰπών· "Ω Πρόδικε καὶ Ἰππία, Καλλίας μὲν σὺν δοκεῖ μοι εἶναι μάλα πρός Πρωταγόρου, Ἀλκιβιάδης δὲ ἀεὶ φιλονικός ἐστιν πρός διὸν ἐφῆμης·" Ήμᾶς δὲ δεῖ οὐδὲν συμφιλονεκεῖν οὔτε Σωκράτει οὔτε Πρωταγόρᾳ, ἀλλὰ κοινῇ δεῖσθαι ἀμφοτέρων μὴ διαλῦσαι τὴν ξυνουσίαν μεταξύ.

Μετὰ δὲ τὸν Ἀλκιβιάδην, καθὼς ἐγὼ νομίζω, ὁ Κριτίας ἡτοί ὁ εἰπών· Πρόδικε καὶ Ἰππία, ὁ Καλλίας μὲν λοιπὸν μοῦ φαίνεται ὅτι πολὺ εὐνοεῖ τὸν Πρωταγόραν, ὁ δὲ Ἀλκιβιάδης πάντοτε είναι φίλεροι εἰς διεὶς καταπισθῆ· Ήμεῖς δικαὶοι πρόσπει οὐδόλως νὰ ἀναμειγνύωμεθα εἰς τὴν φιλονικίαν οὔτε ὑπὲρ τοῦ Σωκράτους οὔτε ὑπὲρ τοῦ Πρωταγόρου, ἀλλὰ ἀπὸ κοινοῦ νὰ παρακαλέσωμεν καὶ τοὺς δύο νὰ μὴ διακόψουν τὴν συζήτησιν.

Εἰπόντος δὲ αὐτοῦ ταῦτα, ἔφη ὁ Πρόδικος·

"Αφοῦ δὲ αὐτὸς εἴπε ταῦτα, ὁ Πρόδικος εἴπεν·

καλῶς μοι δοκεῖς λέγειν, ὁ Κριτίας χρὴ γάρ τοὺς παραγνομένους ἐν τοιούθει λόγοις είναι μὲν κοινοὺς ἀκροατὰς ἀμφοῖν τοῖν διαλεγομένοιν, ίσους δὲ μὴ· "Ἐστι γάρ οὐ ταῦτόν κοινῇ μὲν γάρ δεῖ ἀκούσαι ἀμφοτέρων, μὴ νείμαι δὲ ίσουν ἀκατέφω, ἀλλὰ τῷ μὲν σοφωτέρῳ πλέον, τῷ δὲ ὄμαθεστέφω, ἔλαττον. Ἐγὼ μὲν καὶ αὐτός, ὁ Πρωταγόρα τε καὶ Σώκρατες, δέκατος συγχωρεῖν καὶ ἀμφισβητεῖν μὲν ἀλλήλους περὶ τῶν λόγων, ἐρίζειν δὲ μῆτρά μερισθητοῦσι μὲν γάρ κοὶ διεὶς εὗνοιαν οἱ φίλοι τοῖς φίλοις, ἐρίζουσι δὲ οἱ διάφοροι τε καὶ ἔχθροι ἀλλήλοις. Καὶ οὕτως ἀνακαλλίστη ἡμῖν ἡ συνουσία γίγνοιτο, ἡμεῖς τε γάρ οἱ λέγοντες μαλιστ' ἄν οὕτως ἐν ἡμῖν τοῖς ἀκούσουσιν εὐδοκιμοῖτε καὶ οὐκ ἐπαινοῦσθε· εὐδοκιμεῖν μὲν γάρ ἐστιν παρὰ ταῖς ψυχαῖς τῶν ἀκούσαντων ἀνευ ἀπάτης, ἐπαινεῖσθαι δὲ ἐν λόγῳ πολλάκις παρὰ δόξαν πευδομένων· ἡμεῖς τ' αὐτοὶ ἀκούσατες οὕτως διαλύσταις εὐφραινοίμεθα, οὐχ ἡδοίμεθα· εὐφραίνεσθαι μὲν γάρ ἐστιν μανθάνοντά τι καὶ φρονήσεως

δόρθως μοῦ φαίνεσαι, Κριτία, διεὶς διμιλεῖς, διότι πρέπει οἱ παρευρισκομενοὶ εἰς τοιάντας συζήτησεις νὰ είναι μὲν ἀμερόληπτοι τοιαύταις ἀμφοτερῶν τῶν διαλεγομένων, νὰ μὴ καταμερίζουν δικαὶοι πρόσπει οὐδόλως νὰ ἀκούσουν καὶ τοὺς δύο, νὰ μὴ ἀπονείμουν δικαὶοι τὸ ίσουν καὶ εἰς τοὺς δύο, ἀλλὰ εἰς μὲν τὸν σοφώτερον τὸ περισσότερον. εἰς δὲ τὸν ἀμαθέστερον τὸ διαγωτέρον. Ἐγὼ μὲν ὁ ίδιος, Πρωταγόρα καὶ Σωκράτης, ζητάω ἀπὸ σᾶς τὸν ὑποχωρῆτας ἀμοιβαίως καὶ νὰ διαφωνήτε μεν μεταξύ σας σηζητοῦντες περὶ τῶν λόγων, ἀλλὰ νὰ μὴ μαλάνετε διότι διαφωνοῦν μὲν καὶ ἀπὸ ἀγάθην προαιρεούν οἱ φίλοι πρός τοὺς φίλους, μαλάνων δὲ οἱ ἀντίπαλοι καὶ οἱ ἔχθροι μεταξύ των Καὶ ἔτσι θὰ μᾶς ἐγίνετο εὐχαριστούτη ἡ συζήτησις· διότι καὶ οεὶς οἱ διμιλοῦντες ἔτσι πρόπαντων τὴν ἡθέλατε ἐκτιμηθῆ εἰλικρινῶς παρό· ήμων τῶν ἀκροθατῶν καὶ δὲν ἡθέλατε ἐπαινεθῆ ἀπατηλῶς διότι ἡ εἰλικρινής ἐκτίμησις ὑπάρ-

μεταλαμβάνοντα αυτή τη διανοίᾳ, ήδεσθαι δὲ ἐσθίοντα τι ή ἄλλο ή· ύπαρχη τῷ σώματι πάσχοντα. Ταῦτα οὖν εἰπόντος τοῦ Προδίκου πάντα πολλοὶ τῶν παρόντων ἀπέδεξαντο.

χει εἰς τὰς ψυχὰς τῶν ἄκροατῶν ἡ· νευ ἀπιτηλῶν ἐκδηλώσεων, ὃ δὲ ἀπατηλὸς ἔπαινος (ἐκδηλούται) μὲ λόγια αὐτῶν, οἱ δόποι παρὰ τὴν πεποίθησίν των πολλάκις φεύδονται¹ καὶ ἡ· μεῖς πάλιν οἱ ἀκροαταὶ ἔτοι πρὸ πάντων θὰ ηφαίνομεθα, οὐχὶ ἀπλῶς θὰ ἐτερόπεμψα· διότι εὐφραίνεσθαι μὲν σημαίνει, διατι τις μανθάνῃ τι καὶ κοινωῆ τῆς φρονήσεως διὰ μόνης τῆς ψυχῆς, ἐνῷ τέρπεσθαι σημαίνει, διατι τις τρώγῃ τι ἡ ἀπολαύσῃ ἄλλο τι διὰ μόνου τοῦ σώματος. Ταῦτα λοιπὸν διατελεῖν δὲ Πρόδικος, πολλοὶ τῶν παρόντων ἐπεδοκίμασαν.

Ἐρμηνευτικά - γραμματικά - συντακτικά. οἱ=εἰς αὐτὸν (προσ. ἀντων).— μέτεστι τινί τινος=μετέχει τις εἰς τι, ἔχει τις τὴν ἵκανότητα νά....— τῷ=τινί — τῷ τοῦ οἵσι τῷ εἴναι καὶ (τοῦ) ἐπίστασθαι=ἀντικ. τοῦ παραχωρεῖ (τινί τινος).— ἐπιλάθωνται=ὑποτ. ἀρ. (ἐπειλαθόμην) τοῦ ἐπιλαγθάνομαι.— ἐπιλήσθεσθαι=ἄπαρ. μέλλ. τοῦ ἐπιλαγθάνομαι.— οὐχ διεῖ=ἄν καὶ.— εἰμί περθε τινος=εὔγνω τινα.

κοινός=ἄμερόληπτος,— ἀμφοῖν=ἄμφοτέρων (δυϊκός).— ζσοε=ό ἐξ ίσου καταμερίζων τὴν ἑκτίμησιν.— κοινῆ=άμερόλήπτωσ.— νεῖμαι=άπαρ. ἀρ. τοῦ νέμω.— συγχωρεῖ=ύποχωρῶ.— εὐδοκιμοῦτε (εὔκτική).— ἐπαινεῖσθε (εὔκτική).— εὐφραίνομαι (πνευματικῶς), ἥδομαι (ύλικως).— ἥδυν πάσχω=ἄπολαύω.

Νόημα. Μετὰ τὸν Καλλίαν λαμβάνει τὸν λόγον ὁ θαυμαστὴς τοῦ Σωκράτους 'Αλκιβιάδης. Τάσσεται ὑπέρ τοῦ Σωκράτους καὶ μολονότι ἀποτείνεται πρὸς τὸν Καλλίαν ἐν τούτοις διὰ τοῦ λόγου του προκαλεῖ τὸν Προταγίδαν, ἀν θεωρῇ ἐαυτὸν δεινόν, νὰ ἀκολουθήσῃ τὴν διαλεκτικὴν μέθοδον.

Μετὰ τὸν 'Αλκιβιάδην δύμιλῶν δὲ Κριτίας συνιστᾶ νὰ εἰναι ὅλοι ἀμερόληπτοι ἀκροαταὶ τῶν διαλεγομένων προσώπων καὶ ζητεῖ νὰ ἀποφευχθῇ ἡ διακοπὴ τῆς συζητήσεως.

"Ἐπειτα δύμιλει δ σοφιστῆς Πρόδικος, δ ὅποιος διὰ λόγου ἐπιτετη δευμένους ἐπιδοκιμάζει τὴν σύστασιν τοῦ Κριτίου περὶ ἀμερόληψίας ἐν τῇ ἀκροάσει ἀμφοτέρων τῶν διαλεγομένων καὶ συνιστᾶ, δπως λυθῇ ἡ κρίσις δι' ἀμοιβαίνων ύποχωρησεων Σωκράτους καὶ Πρωταγόρου.

Περίληψις. "Ἐτέμβασις τοῦ 'Αλκιβιάδου, τοῦ Κριτίου καὶ τοῦ Προδίκου πρὸς λύσιν τῆς κρίσεως.

24^{ον} (ΚΔ') ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ

Μετὰ δὲ τὸν Πρόδικον 'Ιππίας δ σοφὸς εἶπεν·

"Ω ἄνδρες—ἔφη—οἱ παρόντες, ἔγῳ ἥγονταις ἀπαντας ἡμᾶς εἰναι φύσει συγγενεῖς τε καὶ οἰκείους καὶ πσ·

Μετὰ δὲ τὸν Πρόδικον δ 'Ιππίας δ σοφὸς εἶπεν·

"Ω ἄνδρες εἶπεν δοι παρευρίσκεσθε ἔδω, ἔγῳ νομίζω δι τοι δοι ἐν γένει ἡ· μεῖς εἶμεθα κατὰ φυσικὸν νόμον καὶ

λίτας, οὐ νόμῳ τὸ γάρ διμοῖον φύσει ἐστὶν συγγενές τῷ δύοιφ, δὲ νόμος, ὥν τύραννος τῶν ἀνθρώπων, πολλὰ πορὰ τὴν φύσιν βιάζεται, Ἡμᾶς οὖν αἰσχρὸν τὴν μὲν φύσιν τῶν πρωγμάτων εἰδέναι, δύτας δὲ ποφωτάτους τῶν Ἑλλήνων καὶ συνεληνθότας νῦν κατ' αὐτὸ τύπον τῆς τε Ἑλλάδος εἰς αὐτὸ τὸ πρωτανεῖν τῆς σοφίας καὶ εἰς τὸνδε τὸν μέγιστον καὶ διβιάτατον οἰκον αὐτῆς τῆς πόλεως, μηδὲν ἄξιον τούτου τοῦ ἄξιώματος ἀποφήνασθαι, ἀλλ' ὅπερ τοὺς φυσιοτάτους τῶν ἀνθρώπων διπέφεροσθαι ἀλλήλοις Ἐγὼ μὲν οὖν καὶ δέομαι καὶ συμβουλεύω, διπρωταγόρα τε καὶ Σωκρατες, συμβῆναι ὑπὸ ὁπερ διαιτητῶν ἡμῶν συμβιβαζόντων εἰς τὸ μέσον, καὶ μήτε σε ζητεῖν λίαν τὸ ἀκριβὲς τούτο εἰδος τῶν διαλόγων τὸ κατὰ βροχό, εἰ μὴ ἡδὺ Πρωταγόρη, ἀλλ' ἐφείναι καὶ χαλάσπι τὰς ἡνίας τοις λόγοις, ἵνα φαίνωνται ἡμῖν μεγαλοπρεπέστεροι καὶ εὐσχημονεστεροι, μήτ' αὖ Πρωταγόραν ἔκτεναντα πάντα κάλων, ἐφένται οὐδέποτε φεύγειν εἰς τὸ πέλαγος τῶν λόγων, ἀποκρύψαντα γῆν, ἀλλ' ἀμφοτέρους μέσον τι τεμεῖν. Ὡς οὖν ποιήσεται καὶ πείθεσθαι μοι ἐλέσθαι φαβδοῦχον καὶ ἐπιστάτην καὶ πρότανιν, δις φυλάξει ὑμῖν τὸ μέτριον μῆκος τῶν λόγων ἔκατέρου.

συγγενεῖς καὶ οἰκεῖοι καὶ συμπολίταις (καὶ) οὐχὶ κατὰ θετὸν (γραπτόν) νόμονδιότι τὸ διμοῖον εἶναι ἐκ φύσεως συγγενές πρὸς τὸ διμοῖον, δὲ νόμος, ποὺ εἴναι βασιλεύς τῶν ἀνθρώπων, συχνάκις ἐπιβάλλει βισίως σχέσεις πορὰ τούς φυσικούς νόμους. Εἴλιαι λοιπὸν ἐντροπῇ τὴν μὲν κατὰ φυσικὸν νόμον συγγενεῖαν πας τὰ γνωρίζωμεν, ἐνῷ δὲ εἰμεθα οἱ σοφῶτεροι τῶν Ἑλλήνων καὶ ἔχομεν συνέλθει τώρα δὲ αὐτὸ (δηλ. διότι εἰμέθα σοφώτατοι) εἰς τὸ πνευματικὸν κέντρον τῆς Ἑλλάδος καὶ εἰς τοῦτον ἐδῶ τὸν μέγιστον καὶ πλουσιότατον οἰκον πάντα τῆς πόλεως, νὰ μὴ παρουσιάσωμεν τίποτα ἄξιον ταύτης τῆς τιμῆς, ἀλλὰ νὰ ἐριζωμεν μετοχύ μας δπως ἄκριβῶς οἱ φαυλότατοι τῶν ἀνθρώπων. Ἐγὼ μὲν λοιπὸν καὶ παρακαλῶ καὶ συμβιούλω, Πρωταγόρα καὶ Σωκράτη, νὰ συμβιβαζόθητε ὑπὸ ἡμῶν ὃς ὑπὸ διαιτητῶν συμβιβαζόντων εἰς τινα μέσην γραμμήν, καὶ οὕτε σύ (Σωκράτη) νὰ ζητῆσῃς καθητέορθολήν τὸ αὐτοτρόπον τοῦτο εἰδος τῶν διαιλόγων τοῦ βραχυλογικόν, ἐὰν δὲν εὐχαριστοῦ τὸν Πυρωτογόραν, ἀλλὰ νὰ ἀπολύτης καὶ νὰ χαλαρώσῃς τὰς ἡνίας εἰς τοὺς λόγους, ἵνα φαίνωνται εἰς ἡμᾶς μεναλοπρεπέστεροι καὶ χαριεστεροι, οὓς τούτους δ Πρωταγόρας λύων διλατάτης σχοινία, πραδίδων τὸν ἔσωτὸν του εἰς οὔριον ἀνεμον, νὰ ἀνοίγεται εἰς πέλαγος ἀπεραντολογίας, λησμονῶν τὸ θέμα τῆς συζητήσεως ἀλλὰ καὶ οἱ δύο νὰ τηρήσετε μέσην δόδον. Ἔτοι λοιπὸν πρόξετοι καὶ πεισθῆτε εἰς ἐμὲ νὰ ἐκλέξετε ἀγωνοσδίκην κοσμήτορα καὶ πρόσεδρον τῆς ἀγωνοδίκου ἀπίτροπης. ἵνα οὗτος τηρῷ χάριν ὑμῶν τὸ κανονικὸν μῆκος τῶν λόγων σας.

Ἐρμηνευτικά· γραμματικά· συντακτικά. ὁ σοφός, οἱ παρόντες=παραθέσεις — δοντας=ἐνδοτική. — εἰδέναι, ἀποφήνασθαι, διαφέρεσθαι=πύρος. τοῦ αἰσχρὸν ἐστιν. — συμβαίνω=συμβιβάζομαι. — ἐφείναι=ἀπαράσημος. τοῦ ἐφίημι = χαλάσαι=ἀπαρ. ἀσο. τοῦ χαλάω χαλῶ. — ἐνσχήμασθαι=χαριεις. — ὁ κάλως=τὸ χονδρὸν σχοινί — ἐφένται=μετ. ἀσο. τοῦ ἐφίημι = συρρία ἐννοεῖται πνοῆ. — τεμεῖν=ἀπαρ. ἀσο. τοῦ τέμνω. — δις φυλάξει=ἀναφ. τελική.

Νόημα. Μετὸ τοὺς διμιλητάς, τοὺς λαβόντας τὸν λόγον προηγούμενως, διμιλεῖ ὁ σοφιστὴς Ἰππίας. Θέλων νὰ ἐπιδειξῃ ορητορικὴν ἴκανοτέτα διμιλεῖ ἄκτις; θέματος ἀνατεύσων τὰς ἀπόψεις του περὶ τῆς ἀντιθέσεως μεταξὺ

τοῦ φυσικοῦ καὶ τοῦ γραπτοῦ δικαίου. Παρατηρεῖ διτι αἱ ἔριδες δὲν ἐμπρόπουν εἰς ἄνδρας σοφούς καὶ ἐλευθέρους καὶ παρακαλεῖ τὸν Σωκράτη καὶ τὸν Πρωταγόραν νὰ κάμνουν ἀμοιβαίας ὑποχωρήσεις καὶ νὰ τηροῦν μίαν μέσην ὅδον ἐν τῇ συζητήσει, μεταξὺ αὐστηρᾶς βραχυλογίας καὶ ἀπεραντολογίας. Ἐν τέλει προτείνει νά ἐκλεγῇ πρόσεδρος τοῦ συνεδρίου, ίνα τηρῇ τὸ κανονικὸν μῆκος τοῦ λόγου τοῦ ἑνός καὶ τοῦ ἄλλου.

Περίληψις. Ο Ἰππίας προτείνει τὴν ἐκλογήν Προέδρου, ίνα οὗτος τηρῇ τὸ κανονικὸν μῆκος τοῦ λόγου ἐκατέρου τῶν διαλεγομένων.

25^{ον} (ΚΕ') ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ

Ταῦτα ἡρεσος τοῖς παροῦσι καὶ πάντες ἐπήνεσαν καὶ ἐμέ τε δὲ Καλλίας οὐκ ἔφη ἀφήσειν καὶ ἐδέοντα ἐλέσθαι ἐπιστάτην.

Εἶπον οὖν ἐγὼ διτι εἴη αἰσχρὸν ἐλέσθαι βραβεύειν τῶν λόγων. Εἴτε γὰρ χειρῶν ἡμῶν ἔσται ὁ αἰρεθεῖς, οὐκ ἄν ἔχοι δύθης τὸν χειρῶν ἐπιστατεῖν τῶν βελτιόνων, εἴτε δοιοῖς, οὐδὲ οὐτῶν δρθῷς ὁ γάρ δοιοῖς ἡμῖν ὁμοία καὶ ποιῆσει, ὥστε ἐκ περιττοῦ ὥρησθαι. Ἀλλὰ δὴ βελτίονα ἡμῶν αἰρήσεθε. τῇ μὲν ἀλληλειᾳ, ὡς ἔγῳμαι, ἀδύνατον ὑμῖν, ὥστε ἐλέσθαι τινα σοφίτερον Πρωταγόρου τοῦδε εἰ δέ, οἰρήσει σθε μὲν μηδὲν βελτίω. φῆσετε δέ, αἰσχρὸν καὶ τοῦτο τῷδε γίγνεται, ὥσπερ φαύλῳ ἀνθρώπῳ ἐπιστάτην αἰρεῖσθαι, ἐπεὶ τὸ γ' ἐμὸν οὐδέν μοι διπρεψει. Ἀλλ' ἐθέλω ποιῆσαι οὕτωσι, τὰ γίγνωνται συνουσία τε καὶ δάλογοι ἡμῖν—δὲ προθυμεῖσθε—, εἰ μὴ Πρωτανόρας βούλεται ἀποκρίνεσθαι, οὗτος μὲν ἐρωτάτω, ἐγὼ δὲ ἀποκρινοῦμαι, καὶ πειράσομαι δεῖξαι αὐτῷ, ὡς ἐγώ φημι χρῆναι ἀποκρίνεσθαι τὸν ἀποκρινόμενον ἐπειδάν δ' ἐγὼ ἀποκρινῶμαι δρόσας ἄν οὗτος βούληται ἐψωτᾶν, πάλιν οὗτος ὑποσχέτω λόγον δομίως ἐμοί. Ἐάν οὖν μὴ δοκῇ προθυμος εἶναι ἀποκρίνεσθαι πρὸς αὐτὸν τὸ ἐρωτώμενον, καὶ ἐγὼ καὶ ὑμεῖς κοινῇ δεησόμεθα αὐτοῦ, ἅπερ ὑμεῖς ἐμοῦ, μὴ διαφθεί-

Ταῦτα ἡρεσαν εἰς τοὺς παρευρισκομένους καὶ πάντες ἐπεδοκίμασαν καὶ δικαλλίας εἴπεν διτι δὲν θὰ ἀφήσῃ ἐμὲ (νά μπέλθω) καὶ ἐζήτουν, νά ἐκλεξουν κομήτοσ.

Εἶπα λοιπόν ἐγὼ διτι είναι ἐντροπὴ νὰ ἐκλέξουν αγωνοδίκην τῶν λόγων. Διότι ἄν δὲ ἐκλεγεῖς θὰ είναι γαιώτερος ἡμῶν, δὲν θὰ είναι δρθὸν δικατερος νὰ είναι κομήτωρ τῶν καλλιτέρων του, ἄν (πάλιν θὰ είναι) δοιοῖς, οὔτε τότε (θὰ είναι) δρθὸν διτι δοιοῖς μας δοιοῖς >αὶ θὰ κάμη, ὥστε ή ἐκλυγὴ του θὰ είναι περιττή. Ἀλλὰ θὰ προβάλῃ τις ιην παρατήρησιν διτι θὰ ἐκλέξετε καλλιτέρον ἡμῶν ἐν τῇ πραγματικότητι μὲν, ὡς ἐγὼ νομίζω, είναι ἀδύνατον, ὥστε νὰ ἐκλέξετε ἀλλον τινὰ σοφώτερον αὐτοῦ ἐδῶ τοῦ Πρωταγόρου ἐάν δὲ δοιος θὰ ἐκλέξετε μὲν (τινά) οὐδόλων καλλιτέρον, θὰ Ισχυρισθήτε δοιος, καὶ τοῦτο ἀποτελεῖ προσβολὴν δι' αὐτὸν ἐδῶ, δηλαδὴ τὸ νὰ ἐκλέγετε κομήτορο (διὰ τὸν Πρωταγόραν); ω: διὰ φαῦλον ἀνθρωπον, διότι, δοσον ἀφορᾶ εἰς ἐμὲ, οὐδόλως μὲν ἐνδιαφέρει. Ἀλλὰ θέλω νὰ κάμετε ὡς ἐζῆς, ίνα διεξάγωνται μετοξύ ἡμῶν ἡ συζήτησις καὶ ὁ διυλογος διπερ ἐπιθυμεῖτε, δηλαδὴ ἄν δι Πρωταγόρας δὲν θέλῃ νὰ ἀπαντᾷ, οὗτος μὲν ας ἐρωτᾶ ἐγὼ δὲ θὰ ἀπαντῶ, καὶ συγχρόνως θὰ προσπαθήσω νὰ δείξω εἰς αὐτὸν, πῶς ἐγὼ ἐννοῶ διτι πρόσπει νὰ ἀπαντῇ ὁ ἀπαντῶν καὶ δταν ἐγὼ ἀπαντήσω εἰς δσα οὗτος θὰ θέλῃ νὰ ἐρωτᾷ, πάλιν αὐτὸς ας ἀπαντᾶ εἰς

ρειν τὴν συνουσίαν καὶ οὐδὲν δεῖ τούτου ἔνεκα ἔνα ἐπιστάτην γενέσθαι, ἀλλὰ πάντες κοινῇ ἐπιστατήσετε. Ἐδόξει πᾶσιν οὕτω ποιητέον εἶναι. Κοὶ ὁ Πρωταγόρας πάνυ μὲν οὐκ ἥθελεν, δῆμος δὲ ἡναγγάσθη διολογῆσαι.

ἔμε καθ' ὅμοιον τρόπον. Ἐὰν λοιπὸν δὲν φαίνεται ὅτι εἶναι πρόσθυμος νὰ ἀπαντᾷ εἰς ὅ, τι ἐρωτᾶται μόνον, ἀπὸ κοινοῦ καὶ ἕγὼ καὶ σεῖς θὰ ζητήσω· μεν παρ' αὐτοῦ, δῆσα σεῖς (ἔζητόσατε) παρ' ἑμοῦ, δηλαδὴ νὰ μὴ ματαιώνῃ τὴν συζήτησιν· καὶ οὐδόλως ὑπάρχει ἀνάγκη διὰ τοῦτον τὸν λόγον νὰ γίνηται κοσμήτωρ, ἀλλὰ πάντες ἀπὸ κοινοῦ θὰ γίνεται κοσμήτορες. "Ολοὶ ἀπεφάσισαν διὰ ἐπρεπες νὰ πράξουν ἔτσι. Καὶ ὁ Πρωταγύρας τάσσον πολὺ δὲν ἥθελεν (αὐτό), ἀλλ' δῆμος ἡναγκάσθη νὰ συμφωνήῃ.

Ἐρμηνευτικά - γραμματικά - συντακτικά. ἦρεσεν (ἀρέσκω).—**ἐπιστάτης**=κοσμήτωρ.—**βραβευτής**=ἀγωνοδίκη.—**χειρον**=συγκρ. τοῦ κακός.—**ἥρησται**=τετελ. μέλλων τοῦ αἰρεοῦματος.—**φήσετε** (φημί).—**ὑπεστέω**=προστ. ἀορ. τοῦ ὑπέρχου.

Νόημα Ἡ πρότασις τοῦ Ἰππίου περὶ ἐκλογῆς προέδρου, ἵνα διευθύνῃ τὸν διάλογον, ἔτυχε τῆς ἔγκρισεως πάντων τῶν παρισταμένων, πλὴν τοῦ Σωκράτους, δ ὁποῖος ἀπέκρουσε τὴν πρότασιν καὶ προστεινεν, ὅπως ὁ διάλογος συνεχισθῇ μὲ τὸν Πρωταγόραν ἐρωτῶντα καὶ τὸν ἔμαυτὸν τοῦ ἀπεκρινόμενον, ἐπειτα δὲ τὸν ἔμαυτὸν τοῦ ὑποβάλλοντα ἐρωτήσεις καὶ ἀπαντῶντα τὸν Πρωταγόραν. Ἡ πρότασις γίνεται δεκτή.

Περίληψις. Ὁ Σωκράτης ἀποκρούει τὴν εἰσήγησιν τοῦ Ἰππίου καὶ προτείνει τρόπον συνεχίσεως τοῦ διαλόγου. Ἡ πρότασις γίνεται δεκτή.

ΠΕΡΙΛΗΨΙΣ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ

(26 – 32)

Κατόπιν τῆς συμφωνίας ὅλων διείπεται τὸν λόγον εἰς τὸ *Σιμωνίδειον* ἄσμα, τὸ ὁποῖον ὁ ποιητὴς ἐποίησε πρὸς τιμὴν τοῦ Θεοσαλοῦ ἡγεμόνος Σκόπα καὶ εἰχεν ὡς θέμα τὴν ἀρετὴν. Περὶ τὴν δριμηείαν δῆμος τοῦ ἄσματος ὁ Σωκράτης καὶ ὁ Πρωταγόρας διεφώνησαν, δὲ Πρωταγόρας ἔξεδήλωσεν ἀπροθυμίαν νὰ ἔξακολουθήσῃ πλέον συζητῶν πρὸς τὸν Σωκράτη. Αἱ παρακλήσεις δῆμος τῶν παρόντων ἡνάγκασαν αὐτὸν νὰ δεχθῇ τὴν συνέχειαν τοῦ διάκοπέντος διαλόγου. Οὖτε δὲ Πρωταγόρας δέχεται τὴν συνέχειαν τῆς συζητήσεως καὶ λαμβάνων τὴν θέσιν τοῦ ἀποκρινομένου ζητεῖ παρὰ τοῦ Σωκράτους νὰ ἐρωτᾷ.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ 33 (ΛΓ')

Εἰπα λοιπόν ἐγώ· «Πρωταγόρα, μὴ νομίζῃς; διτι συζητῶ ἐγὼ μαζὶ σου, διότι θέλω ἄλλο τι, πανά, δοςας ὁ ἴδιος ἀποφίας ἔχω ἐκάστοτε, αὐτάς νὰ ἔξετασο λεπτομερῶς. Διότι νομίζω διτι δρυστάτα (=πάντα τι) λέγει δ Ὁμηρος τὸ

μαζὶ δταν βαδίζουν δύο, συνήθως δ ἑνας ἀντελαμβάνεται
κάι ε πρὸ τοῦ ἄλλου.

Διότι (τότε) ἐφευρετικώτεροι κάπως ειμεθα δλοι γενικά οι ἄνθρωποι ὡς πρὸς οιονδήποτε ἐργον και λόγον και διανόματα κοι μόνος τιν δὲ ἄν- (κανεις) σκεψθῇ κατι, ἀμέσως περιφερόμενος ζητεῖ (ἄλλον), εἰς δν νὰ ἀνα- κοινωθῇ (τὴν οπέψιν του) και μετά του δποιου να ἔξαχριβώσῃ (αυτήν), ἔως δτου συγνατήσῃ (τοιούτον). "Ετοι και ἐγὼ ἔνεκα τοντοι εύχαριστας διαλέγομαι μετά σου μᾶλλον πρὸ μειά τινδς ἄλλουν, πιστεύων διτι σὺ ἄριστα ηθελες ἔξετάσει και περὶ τῶν ἄλλων, περὶ τῶν δποίων φυσικὸν (είναι) νὰ ἔξετάζῃ ὁ λογικός, και δη περὶ τῆς ἀρετῆς Διότι ποιος ἄλλος πλήν σου; Διότι σὺ βεβαιως (δες) δη δη μόνον ὁ ἴδιος νομίζεις διτι είσαι καλός και ἀγαθός, (ἄλλη διτι δύνασαι νὰ καταστήσῃς και ἄλλους τοιού- τους), ἐν ἀντιθέσει προς τινας ἄλλους οἰανες οι ἴδιοι μὲν είναι σπουδαῖοι, ἄλλους δμως δὲν δύνανται νὰ κάμουν (τοιούτους) σὺ δμως και ὁ ἴδιος είσαι ἀγαθός και ἄλλους δύνασαι νὸ καταστήσῃς ἀγαθούς και τόσην ἐμπιστοούνην ἔχεις εις τὸν ἕαυτόν σου, ὁστε, ἀντικοι τοιούτουν οι ἄλλοι ταύτην τὴν τέχνην, σὺ φανερὸ διαφημίσης διά κηρύκων (=οὐποκηρυξάμε νος) τὸν ἕαυτόν σου εἰς πάντας τοὺς "Ἐλλήνας, σοφιστὴν ἐπουνιμάσας παοουσιάσθης δημοσίᾳ (=σεαντὸν ἀπέφηνας) ὡς διδασκαλὸς τῆς παιδείας και τῆς ἀρετῆς, πρῶτος προβαλὼν τὴν ἀξίωσιν νὰ λαμβάνῃς μισθὸν διὰ τοῦτο Πῶς λοιπόν δὲν ἔπρεπε νὰ σὲ προσκαλῷ διά τὴν ἔρευναν τούτων και γὰ ἔρωτῶ και νὰ ἀνακοινώνω; Οὐδὲλως. Και τώρα λοιπον ἐγὼ ἔχεινα? τὰ δποία τὸ πιστὸν ηρωὶς περὶ τούτων, πάλιν ἐπιθυμῶ ἐξ ὅρχης ἄλλα μὲν νὰ μὲ βοηθήσῃς νὰ ἔνθυμητῶ (=ἀναμηνησθῆναι παρεῖ σοῦ), ἄλλα δὲ μετὰ σου νὰ ἔξεται· "Ηει δε, ὡς ἐγὼ νομίζω τὸ ἔρωτημα τὸ δεξῆς; ἡ σοφία και ἡ σοφροσύνη και ἡ ἀνδρεία και ἡ δικαιοσύνη και ἡ δοιότης, τι ἔκ τῶν δύο αὐτεῖ, δνται πέντε δνόμιστα, ἀνήκουν εἰς ἐν και τὸ αὐτὸ πρᾶγμα, ἡ εἰς ἔκαστον τῶν δνομάτων τιτην ὑπόκειται Ιδ αιτέα τις οδσια και πρᾶγμα ἔχον ίδιαιτέρων ἔνεργιαν ἔκαστον, χωρὶς νὰ είναι τὸ ἔτερον ἐξ αὐτῶν δ.τι τὸ ἔτερον; "Ελεγε λοιπόν σὺ δτι δὲν είναι δνόμιστα ἐνδός και τού αὐτού πράγματος, ἄλλη διτι ἔκαστον αὐτῶν τῶν δνομάτων είναι δνομα ίδιαιτέρων πράγματος, και δτι πάντα ταῦτα είναι μέρη τῆς ἀρετῆς, οὐχὶ καθ' δην τρόπον ιναι ὅμοια μεταξύ των και πρὸς τὸ δλον, τιν δποίου είναι μερη, τὰ μέρη τοῦ χρυσοῦ, ἄλλα (δη είναι) ανδρεία και μεταξύ των και πρὸς τὸ δλον, τοῦ δποίου είναι μέρη, καθ' δην τρόπον τὰ μέρη τοῦ προσώ- που, μὲ (=ἔχοντα) ίδιαιτέρων ἔνεργιαν ἔκαστον. Ταῦτα ἔαν μὲν σου φαί- νων ται ἀκόμη, δπως ἀκριβῶς τότε, λέγε ἔόν δμως διαφορετικῶς κάπως, καθόριστος ἀκριβῶς τοῦτο, διότι ἐγὼ τούλαχιστον ούδεν πρόκειται νὰ κατα- λογίσω εις βιρος σου, ἔαν κάπως ἄλλως δμιλήσῃς τώρα· διότι δὲν θὰ ἔξε- πληττόμην, ἔαν ἐλεγες ιότε αὐτά προσπαθῶν νὰ μὲ δοκιμάσῃς.

Περίληψις. Ό Σωκράτης ἔρωτῷ τὸν Πρωταγόραν, ἀν ἐμμένη εἰς τὴν γνώμην του δτι τὰ μέρη τῆς ἀρετῆς δὲν ταυτίζονται μεταξύ των.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ 34 (ΛΔ')

— "Αλλ' ἔγώ—εἰπε—σοῦ λέγω, Σωκράτη, δις ταῦτα πάντα είναι ἀληθῆμοι μεταξύ των, ἡ δὲ ἀνδρεία (είναι) πορὰ πολὺ διάφορος παντων τυπών. κατὰ τὸν ἔξης δὲ τρόπον θὰ ἀντιληφθῆσι δις ἔγώ λέγω ἀληθῆ δηλαδὴ θά εὑρῃ; πολλοὺς ἐκ τῶν ἀνθρώπων νὰ είναι μὲν ἀδικώτατοι καὶ ἀνοσιώτατοι καὶ λιαν διεφθερμένοι καὶ σμαθέστατοι, ἀλλὰ εἰς μέχαν βοθιὸν ἀνδρείοτατοι.

— Σταμάτα λοιπόν—εἴπα ἔγώ διότι ἀξίζει πράγματι νὰ ἔξετασμεν αὐτό. που λεγεις τί ἐκ τῶν δύο συμβαίνει (=πότερον); τοὺς ἀνδρείους θαρραλέους θεωρεῖς ἡ ώς ἄλλο τί;

— Καὶ ἀποητούς μάλιστα—εἰπεν—εἰς τὸ νὰ δρμοῦν (=λέναι) πρὸς δσα οἱ πολλοὶ φοβοῦνται.

— "Ἐλα λοιπόν, παραδέχεσαι δις ἡ ἀρετὴ ἵναι ὠροῖῶν τι καὶ ἔπειδη είναι ὕστατον παρουσιάζεις οὐ τὸν ἔαυτον ουσιώς διδάσκαλον αὐτῆς;

— Θραυστόταν βεβαιότατα—εἴπεν—ἔάν βεβαιως δὲν είμαι τρελλός.

— Τι ἐκ τῶν δύο λοιπόν (συμβαίνει—εἴπα ἔγώ ἐν μέρος οὐτῆς ἀσχημον, ἐν δὲ ἄλλο (είναι) ὠροῖων, ἡ ἐν τῷ συνόλῳ της (είναι) ὥραιον πρᾶγμα;

— "Ἐν τῷ συνόλῳ της, αν δὲν ἀπατῶμαι, (είναι) ὥραιον πρᾶγμα εἰς μέγιστον βαθμόν.

— Γνωρίζεις λοιπόν, ποῖοι εἰς τὰ φρέατα καταβαίνουν θαρραλέως;

— Ἔγώ τουλάχιστον (γνωρίζω). δις (καταβαίνουν) οἱ κολυμβηταί.

— Τι ἐκ τῶν δύο; διότι γνωρίζουν (νὰ καταβαίνουν) ἡ δι' ἄλλον τινὰ λόγον;

— Διότι γνωρίζουν (νὰ κατοβαίνουν).

— Ποῖοι δὲ είναι θαρρούλεοι νὰ πολεμοῦν ἔφιπποι: τί ἐκ τῶν δύο οἱ ἵκανοι εἰς τὴν ἵπποσιαν ἡ οἱ μὴ γνωρίζοντες ἵπποσιαν;

— Οἱ ἵκανοι εἰς τὴν ἵπποσιαν

— Ποῖοι δὲ πελτωσταί (είναι θαρραλέοι εἰς τὸν πόλεμον); οἱ γνωρίζοντες τὴν χρήσιν τῆς πελτῆς ἡ οἱ μὴ γνωρίζοντες;

— Οἱ γνωρίζοντες. Καὶ ὡς πρὸς πάντα βεβαίως τὰ ἄλλα, ἐὰν ζητῆστε τοῦτο, εἰπεν, θαρρωματεώτεροι είναι οἱ γνωρίζοντες παρὰ οἱ μὴ γνωρίζοντες, καὶ οἱ ἴδιοι (είναι θυρραλεώτεροι) ἐν συγχρίσει πρὸς τοὺς ἔαυτούς των, διταν μαθουν (κάτι) πορὰ πρὶν τὸ μάθουν.

— "Ηδη δὲ ἔχεις ἵδεις μερικούς, εἴπα, ὅντας πάτων τούτων ἀπειρους, τολμηρούς δμως εἰς ἔκστον τούτων;

— Ἔγὼ τουλάχιστον (ἔγω παρατηρήσω), εἰπεν ἔκεινος, καὶ μάλιστα λιαν τολμηρούς.

— Λοιπόν οὗτοι οἱ θαρραλέοι είναι καὶ ἀνδρεῖοι;

— "Αληθινά τότε θὰ ἡτο ἀνδια ἡ ἀνδρεία διότι οὗτοι βεβαιώς (οἱ τολμῶντες δος ἀγνοοῦν) είναι τρελλοί.

— Πῶς λοιπόν, εἴπα ἔγώ, ἔννοεις τοὺς ἀνδρείους; δὲν (έννοεις) δις είναι οἱ θαρρούλεοι;

— Καὶ τώρα ἀκόμη (ιψῆς τῆς γνώμης είμαι), εἰπεν.

— Αὔτοι λοιπόν, εἴπα ἔγώ, οἱ τοιοῦτοι θαρραλέοι (οἱ ἀπειροι) οὐχὶ ἀνδρεῖοι, ἀλλὰ τρελλοί ἀποδεικνύονται; καὶ ἐξ ἄλλου πρὸ διλίγου (=καὶ έκεινοι αὐτοί) οἱ σοφώτατοι οὗτοι είναι καὶ θαρρωματεώτατοι, ἐπειδὴ δὲ είναι θαρραλεώτατοι (είναι καὶ) ἀνδρείοτατοι; καὶ κατὰ τὸν συλλογισμὸν τούτον είναι δυνατὸν νὰ ταυτίζεται πρὸς τὴν ἀνδρείαν ἡ σοφία;

— Δὲν ἐνθυμεῖσαι κελῶς Σωκράτη,—εἰπεν—δσα καὶ σοῦ ἔλεγον καὶ ἀπεκρινόμην. "Ἔγὼ τουλάχιστον ἔρωτηθείς ὑπὸ σοῦ, ἐὰν οἱ ἀνδρεῖοι είναι καὶ θαρραλέοι, παρεδέχθην (τοῦτο). ἐὰν δμως καὶ οἱ θαρραλέοι (είναι)

άνδρειοι, δὲν ἡρωτήθην^α διότι ἔαν τότε μὲν ἡρώτας, θά ἐλεγον δὲν (εἰναι) δῆλοι^β δὲν δμας οἱ ἀνδρεῖοι εἶναι θαρραλέοι, πρᾶγμα δπερ παρεδέχθην, υδαμοῦ ἀπέδειξες δὲν (τὸ) παρεδέχθη ἐσφαλμένως. Μὲ τὴν προύποθεσ.γ δὲν ἔταιντισα τὸν ἀνδρεῖον πρὸς τὸν θαρραλέον (=ἔπειτα) ἀποδεικνύεις δὲν οἱ γνωρίζοντες κατί εἶναι θαρραλεώτεροι οἱ ίδιοι ἐν συγχρίσει πρὸς τοὺς (πρότερον) ἔμπορούς των καὶ ἀπὸ ἄλλους μὴ γνωρίζοντας, καὶ μὲ τοῦτον τὸν τρόπον καταλήγεις εἰς τὸ συμπέρασμα διι ἀνδρεία καὶ ἡ σοφία ταυτίζονται. Μὲ αὐτὴν δμας τὴν μεθόδον (=τούτῳ τῷ τρόπῳ μετά) ἥθελες συμπεράνει δὲν καὶ ἡ σωματικὴ δύναμις εἶναι σοφία. Ἐν πρώτοις μὲν δηλαδή, ἔαν μὲν αὐτὴν τὴν μεθόδον ἥθελες μὲν ἔρωτησει, ἀν οἱ ἔχοντες σωματικὴν δύναμιν εἶναι δυνατοί, θὰ συνεφάνων^γ ἔπειτα (ἐάν μὲ ἡρώτας), ἀν οἱ γνωρίζοντες νὰ παλαιούν εἶναι δυνατώτεροι τῶν μὴ γνωρίζονταν νὰ παλαιούν καὶ οἱ ίδιοι ἐν συγχρίσει πρὸς τοὺς ἔμπορούς των, δταν ἀσεηθοῦν (εἰς τὴν πάλην) πρὸς πρὸς ἀσκηθοῦν, θὰ συνεφάνων^γ ταῦτα δὲ παναρεθέντος ἐμοῦ θὰ ήτο δυνατὸν εἰς σέ, ἀφοῦ χρησιμοποιήσῃς τὴν αὐτὴν αποδεικτικὴν μεθόδον σου. νὰ λέγῃ; δὲν συμφάνων^γ πρὸς τὴν ίδιην μου διολογίαν ἡ σοφία εἶναι σωματικὴ δύναμις. Ἐγὼ δμας οὐδαμοῦ οὔτε εἰς τὸ προκείμενον παράδειγμα παραδέχομαι δὲν οἱ δυνατοί εἶναι Ισχυροί, οἱ Ισχυροί δὲν δύναμις (παραδέχομαι δὲν εἶναι) δυνατοί. Διοτι δὲν εἶναι τὸ αὐτὸ πρᾶγμα η δύναμις καὶ η ισχύς, ἀλλὰ προφορά (φρονοῦ) δὲν τὸ μὲν καὶ ἔτης γνώσεως προσέρχεται, δηλαδή ἡ δύναμις, καὶ ἔτης παραφορούντης > αἱ ἔτη τοῦ θυμοῦ, ἡ δὲ Ισχύς ἀπὸ φύσεως καὶ καλῆς διατριψῆς τοῦ σώματος. Ἔτσι λοιπὸν καὶ εἰς τὸ προηγούμενον παράδειγμα δὲν (παραδέχομαι) δὲν εἶναι τὸ αὐτὸ η ἀνδρεία καὶ τὸ θάρρος· ὡς τε προκύπτει οὐ μὲν ἀνδρεῖοι νὰ εἶναι θαρραλέοι, οὐχὶ δμας καὶ πάντες οἱ θαρραλέοι ἀνδρεῖοι διότι τὸ μὲν θάρρος ἐγγίνεται εἰς τοὺς ἀνθρώπους καὶ ἔτης τεχνικῆς ἀσκήσεως καὶ ἀπὸ τοῦ θυμοῦ καὶ ἀπὸ τῆς μανίας, δπως ἀκριβῶς η δύναμις, η δὲ ἀνδρεία γίγνεται ἀπὸ τῆς φύσεως τῶν ψυχῶν καὶ ἀπὸ τῆς καλῆς ἀνατροφῆς τῶν ψυχῶν.

Περίληψις. Ο Πρωταγόρας δέχεται δὲν πλὴν τῆς ἀνδρείας τὰ λοιπὰ τέσσαρα μέρη τῆς ἀρετῆς εἶναι μεταξύ των δμοιότατα. Ο Σωκράτης θέλει νὰ ἀποδείξῃ δὲν η ἀνδρεία ταυτίζεται πρὸς τὴν σοφίαν καὶ πρὸς τοῦτο συλλογίζεται ὡς ἔξης· δ θαρραλέος=ἀνδρεῖος, δ σοφός=θαρραλεός, ἀρα δ σοφός=ἀνδρεῖος. Ο Πρωταγόρας ἀποφίπτει τὸ συμπέρασμα παρατηρῶν δὲν εἶναι πάντες οἱ θαρραλέοι ἀνδρεῖοι.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ 35 (ΛΕ')

- Παραδέχοσι δέε—εἴπα—Πρωταγόρα, δὲν ἔτης τῶν ἀιθρώπων μερικοὶ μὲν εύτυχοῦν, μερικοὶ δὲ δὲν δυστυχοῦν;
- (Ναι), εἴπεν.
- Ἄρα γε λοιπὸν σοῦ φαίνεται δὲν δύναται νὰ εύτυχῇ ἀνθρωπός (τις), ἔαν ζῆ λυπούμενος καὶ βασανιζόμενος;
- "Οχι, εἴπεν."
- Τὶ δέ, έαν (τις) ἥθελεν ἀποθάνει ζήσας τὴν ζωήν του κατὰ εὐχάριστον τρόπον, δέν σοῦ φαίνεται δὲν ἔτσι ἔχει ζήσει εύτυχής;
- Εἰς ἔμε τούλαχιστον (φαίνεται), εἴπεν.
- Ἄρα τὸ νὰ ζῆ μὲν (κανείς) κατὰ τρόπον εὐχάριστον εἶναι ἀγαθόν, τὸ νὰ ζῆ δὲ κατὰ τρόπον δυοάρεστον εἶναι κακόν.

Ἐάν βεβαίως, εἰπεν, ἥθελε οὗτος εὐχαριστούμενος μὲ τὰ καλὰ καὶ τὰ ἔντιμα.

— Τί λοιπόν Πρωταγόρα; μήπως καὶ σύ, δπως ὀκριβώς οἱ πολλοί, μερικά εὐχάριστα ἀποκαλεῖς κακά καὶ μερικά δυσάρεστα ἀγαθά; ἐγὼ δηλαδὴ ἐννοῶ τὸ ἔξι, ἄρα γε τὰ εὐχάριστα δὲν είναι ἀγαθά ὡς πρὸς τοῦτο, ἐφ' ὅσον είναι εὐχάριστα, χωρὶς νὰ λάβωμεν ὑπὲρ ὅψιν ἂν θὰ προκύψουν ἐξ οὐτῶν διαφορετικά ἀποτελεσματα; καὶ τὰ λυπηρά ἔξι ἄλλαν κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον δὲν είναι κακά, ἐφ' ὅσον είναι λυπηρά;

— Δέν γνωμιζω, Σωκράτη εἰπεν, ἃν ἐγώ πρέπη νὰ ἀποκρίνωμαι σαφῶς καὶ ὠρισμένως δῆλος σὺ ἐρωτᾶς, διε τὰ εὐχάριστα είναι διὰ ἀγαθά, τὰ δὲ δυσάρεστα κακά ἄλλα μοῦ φαίνεται διὰ δοκιμάσιον διὰ τὴν τερινήν ἀπόκρισιν, ἄλλα καὶ διὰ δολού τὸν ἄλλον βίον μου ἀσφαλεστερον δι' ἐμὲ είναι νὰ ἀπαντήσω, διὰ μερικό μὲν ἀπὸ τὰ εὐχάριστα δὲν είναι ὀγαθά, μερικά δὲ ἔξι ἄλλον ἀπὸ τὰ δυσάρεστα δὲν είναι κακά, μερικά ὄμως είναι καὶ τρίτον μερικά είναι οὐδέτερα, οὓς ἀγαθά οὔτε κακά.

— Εὐχάριστα δέ, εἴτα ἐγώ, δὲν δύνομάζεις τὰ μετέχοντα τῆς ἥδονῆς ἢ προκαλοῦντα ἥδονήν;

— Βεβιούτατα, εἰπεν,

— "Οταν λοιπὸν ἔρωτο, ἃν ἡ ἥδονὴ αὐτὴ καθ' ἔαυτὴν δὲν είναι ἀγαθόν, τοῦτο ἔννοιῶ, ἔαν τὰ εὐχάριστα, ἐφ' ὅσον είναι εὐχάριστα, δὲν είναι ἀγαθά.

— "Οπως ἀκριβῶς σὺ λέγεις ἔκαστοτε, Σωκράτη, διὰ ἐρευνήσωμεν τὸ πρᾶγμα, εἰπεν, καὶ ἂν μὲν τὸ ἀποτέλεσμα τῆς ἐρεύνης φανῆ εἰς ἡμᾶς διὰ προαγει τὴν συζήτησιν κοὶ φαίνεται τὸ ἵδιον τὸ εὐχάριστον καὶ τὸ ἀγαθόν, οὐ μόνον πυμφωνήσωμεν εἰ δὲ μή, τότε πλέον θὰ διαφωνήσωμεν.

— Τί λοιπὸν ἔκ τῶν δύο, εἴπα ἐγώ, θέλεις σὺ νὰ διευθύνῃς τὴν ἔρευναν ἢ νὰ ἀναλάβω ἐγώ τὴν διεύθυνσιν;

— Είναι δικιον νὰ ἀναλάβῃς (αὐτήν) σύ, εἰπεν διότι καὶ σὺ ἔχεις προκαλέσεις τὴν συζήτησιν.

— Ἀρά γε λοιπόν, εἴπα ἐγώ, είναι δυνατὸν οὕτω πως νὰ γίνῃ καταφανὲς εἰς ἡμᾶς (τὸ ζητούμενον); δπως ἀκριβῶς (θὰ ἐγίνετο), ἐὰν κανεὶς προσταθὼν νὰ σηματίσῃ γνώμην περὶ ἔνδος ἀνθρώπου ἐκ τῆς ἔξωτερης του ὅψεως ἢ περὶ τῆς ὑγείας του ἢ περὶ τινος ἄλλης ἐκ τῶν σωματικῶν του λειτουργιῶν, ἀφοῦ ἵδη τὸ πρόσωπον καὶ τὰ ἄκρα τῶν χειρῶν, ἥθελεν εἶπεν «έμπροδς λοιπὸν ἀφοῦ ἀποκαλύψῃς πρός καρδιάν μου καὶ τὰ στήθη καὶ τὴν ὠροπλάτην, δεῖξε, ἵνα ἀκριβέστερον ἔξετάσω (ταῦτα)» ἔτσι καὶ ἐγώ τοιοῦτόν τι ἐπιθυμῶ διὰ τὴν ἔρευναν ἡμῶν ἀντιληφθεὶς δηλαδὴ ἀπὸ τὴν ἀπάντησίν σου διε τοιαῦτα φρονεῖς περὶ τοῦ ἀγαθοῦ καὶ τοῦ εὐχαριστού, δπως λέγεις, ἔχω ἀνάγκην νὰ εἴπω τοιοῦτόν τι «ἄλλα λοιπόν, Πρωταγόρα, ἀποκάλυψε, σὲ παρακαλῶ (=μοι)» καὶ εἰς αὐτὸν τὸ σημεῖον τὰς σκέψεις σου· τι φρονεῖς περὶ τῆς ἐπιστήμης; τι ἐκ τῶν δύο καὶ τοῦτο σοῦ φαίνεται, δπως εἰς πολλούς ἀνθρώπους, ὡς διαφορετικά; τοιαῦτην δὲν γνώμην ἔχουν οἱ πολλοί ἀνθρώποι περὶ τῆς ἐπιστήμης, δηλαδὴ διε δὲν είναι ἰσχυρόν τι οὔτε ικανόν νὰ ἡγηται οὔτε ικανόν νὰ ἀρχῇ οὔτε θέλουν νὰ ἀναγνωρίσουν αὐτήν ὡς τοιαῦτην, ἄλλα μολονότι πολλάκις δὲ ἀνθρωπος κέκτηται τὴν ἐπιστήμην. (λέγουν) διε ἡ ἐπιστήμη δὲν ἔξουσιάζει αὐτόν, ἄλλα ἄλλο τι, ἄλλοτε μὲν θυμός, ἄλλοτε δὲ ἥδονή, ἄλλοτε δὲ λύπη, ἔνιοτε δὲ ἔρως, πολλάκις δὲ φόβος, φανταζόμενοι τὴν ἐπιστήμην ἀκριβῶς δπως ἀνδράποδον διε ἄγεταις καὶ φέρεταις ὑπὸ δλων γενικῶς τῶν ἄλλων (ψυχικῶν παθῶν). Ἀρά γε λοιπόν καὶ σὺ τοιαῦτην τινὰ γνώμην ἔχεις περὶ αὐτής ἢ διε ἡ ἐπιστήμη δὲν ἔξουσιάζει αὐτόν, ὡστε νὰ ἔξουσιάζῃ τὸν ἀνθρώπον; Κοι ἔαν βεβαίως γνωρίζῃ κανεὶς τὰ ἀγαθά καὶ τὰ κακά. (νομίζεις) διε ὑπὸ οὐδενὸς ἥθελεν ἔξαναγκασθῆ, ὡστε νὰ πράττῃ ἄλλα τινά ἔκτειδες δσων παραγγέλλει ἡ ἐπιστήμη, ἄλλα διε ἡ ἐπιστήμη είναι ικανή νὰ βοηθῇ τὸν ἀνθρώπον (κατὰ τῶν μνημονευθέντων παθῶν);

— Κοι φρονῶ, εἰπεν, δπως σὺ λέγεις, Σωκράτη, καὶ συγχρόνως, περισσότερον παντὸς ἄλλου, καὶ δι' ἐμὲ είναι ἐντεροπή τὸ νὰ μὴ παραδέχωμαι ὃι ή σοφία καὶ ή ἐπιστήμη είναι Ισχυρότατον παντων τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων.

— Ορθῶς λέγων καὶ ἀληθῆ λέγων (λέγεις τοῦτο), εἰτα ἔγώ. Γνωρίζεις λοιπὸν διειπλούσιον ἄνθρωπων εἰς ἔμε καὶ εἰς σὲ δὲν πειθοῦται, ἀλλὰ λέγουν διειπλούσιον τολμοῖς, ἀν καὶ γνωρίζουν τὰ ἄριστα, δὲν θέλουν νὰ πράττουν (αὐτά), μολονά τούς είναι δυνατά, ἀλλὰ πράττουν ἄλλα καὶ δούσις μέχρι τοῦδε ἡρώτησα ἕγω, ποιὸν τέλος πάντων είναι το αἴτιον τούτου, λέγουν διειπλούσιον αὐτά (οὐχὶ τὰ ἄριστα, ἀλλ' ἄλλα) δούσι πράττουν (ειστα) ὡς νικώμενοι ὑπὸ τῆς ἡδονῆς η λύπης η διότι ἐξουσιάζονται ὑπὸ τινος ἐξ ἔκεινων, τὰ δποτα πυὸ διλίγουν ἔγῳ ἔλεγον.

— Πράγματι, Σωκράτη, καὶ πολλὰ ἄλλα νομίζω λέγουν οἱ ἀνθρωποι οὐχὶ δρθῶ, εἰπεν.

— Ἐμπρόσιο λοιπὸν ἐπιχειρησεις μαζί μην νὰ πειθῃς τοὺς ἀνθρώπους καὶ νὰ διδάσκεις, τι λογῆς ψυχολογικον φαινόμενον είναι αὐτό, ποὺ παθανουν, το δποιὸν δνομάζουν ήταν ὑπὸ τῶν ἡδονῶν καὶ διὰ ταῦτα (λέγουν) διειπλούσιον διά πράττον τὰ ἄριστα, ἀν καὶ (=ἐπειδὲ) γνωρίζουν αὐτά. Διότι πιθανῶς, ἐάν ημεις λέγωμεν, διειπλούσιον διά — ἀνθερωπον τοι, δὲν λέγειτε δρθῶς, ἀλλὰ ψεύδεσθε—ηθελόν ἐρωτησεις ημᾶς. Πρωταγόρα καὶ Σωκράτη, ἀν τοδιο το πάθημα δὲν είναι ήταν ὑπὸ τῆς ἡδονῆς, τι ἐπὶ τέλους είναι καὶ τι λέγετε σεις διειπλούσιον αὐτό; εἴπατε εἰτ; ημᾶς.

— Καὶ τις ὁ λόγος, Σωκράτη, νὰ λαμβάνωμεν ὑπ' ὅψιν ημεις τὴν γνώμην τῶν πολλῶν ἀνθρώπων, οἱ διτοῖοι, δ.τι καὶ φν λέγουν κατὰ τύχην τὸ λέγουν;

— Νομίζω, εἴπα ἔγῳ, διειπλούσιον πειθῇ της ἀνθρώπους μετὶ τοῦ ἀγαθοῦ θήσης ημᾶς καπως, ίνα ἔξενόρωμεν προκειμένου πειθῇ της ἀνθρείας, εἰς ποιαν σχέσιν εὑρίσκεται πρός τὰ ἄλλα μέρη τῆς ἀρετῆς. Ἐάν λοιπὸν εύρισκης δρθῶν νὰ ἐμμένῃ; εἰς τὰ πρὸ διλίγουν συμφωνηθέννα ὑφ' ημῶν, δηλαδὴ ἔγω νὰ διευθύνω (τὴν συζήτησιν), ἀκολούθει με εἰς τὸν δρομὸν διὰ τοῦ δποιὸν (—η) ἔγῳ τουλάχιστον νομίζω διειπλούσιον κάλλιστα ηθελε γίνει φανερόν (τὸ πρᾶγμα) ἐάν δμως δὲν θέλῃς, ἀν σοῦ ἀρέσῃ, παραιτῶ τὴν συζήτησιν.

— “Αλλ’ δρθῶς λέγεις, εἰπεν καὶ τελείωντε, δπως ἀκριβῶς ηρχισες.

Περίληψις. Ο Σωκράτης ταυτίζει τὸ εὐχάριστον μετὶ τοῦ ἀγαθοῦ καὶ τὸ δυσάρεστον μετὶ τοῦ κακοῦ. Ο Πρωταγόρας δὲν παραδέχεται τὴν ταυτότητα. Ο Σωκράτης ἐρωτᾷ τὸν Πρωταγόραν, ἀν θεωρῇ τὴν ἐπιστήμην (γνῶσιν) ὡς κυβερνῶσαν τὸν ἀνθρωπον. Ακολουθεὶ η ἐρευνη τοῦ ζητήματος. διατί πολλοὶ κεκτημένοι τὴν ἐπιστήμην δὲν πράττουν τὰ ἄριστα.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ 36 (ΛΣΤ')

— “Αν λοιπόν, εἴπα ἔγῳ, ἡρώτων πάλιν ημᾶς. Τί λοιπόν λέγετε διειπλούσιον ημεῖς διλέγομεν «ἡτταῖσθαι ὑπὸ τῶν ἡδονῶν»; — ‘Ἐγὼ τούλαχιστον θὰ λέγων πρός ὁ Πρωταγόρας νὰ σᾶς ἔξηγησωμεν. Δὲν είναι ἀληθές, ὡ ἀνθρωποι, διειπλούσιον διέλεγοντε τοῦ πειθαρίστας, π.χ., διειπλούσιον ἐπισιδὴ νεκάσθις ὑπὸ τῶν τροφῶν καὶ ποτῶν καὶ τῶν ἀφροδισίων, προκαλούντων ἡδονήν, ἀν καὶ γνωρίζετε διειπλούσιον διέλεγοντε τοῦ πειθαρίστας; Θά παραδέχοντο. Λοιπόν ηθελομεν ἐρωτησει πάλιν αὐτοὺς ἔγῳ καὶ σύ. Κατὰ τί δὲ λέγετε διειπλούσιον παρέχουν γαι κακά; Τί ἐκ τῶν δύο, διότι τὴν ἡδονὴν ταύτην πάραντα παρέχουν

καὶ εὐχάριστον εἰναι ἔκαστον αὐτῶν (κατὰ τὴν στιγμὴν τῆς χρησιμοποιήσεώς του) ή διότι ὑστερον καὶ νόσους προκαλοῦν κοινίσις καὶ ἄλλα τοι-αῦτα πολλὰ παρασκευάζουν; ή καὶ ἐν δὲν παρασκευάζουν τίποτε ἐκ τούτων τῶν κακῶν, καὶ μόνον τὴν χαράν προκαλοῦν, ἐν τούτοις θὰ σαν κακά, διότι ὀπωδήποτε καὶ καθ' οἰονδήποτε τρόπον προκαλοῦν χαράν;

— Αρά γε νομίζουμεν, Πρωταγόρα, διτι αὐτοὶ ἡθελον ἀποχιθῆ ἄλλο τι προράδιτι αἰτά εἰναι κακά ὅχι διότι προκαλοῦν στιγμιαίαν ἥδονήν, ἄλλα δι' σα κακά προκαλοῦν ὑστερον, δηλαδὴ τὰς νόσους κοινά τὰ ἄλλα;

— Εγὼ μὲν πιστεύω, εἰπεν ὁ Πρωταγόρας, διτι αὐτὴν τὴν ἀπάντη-

σιν θὰ ἐδίδον οἱ περισσότεροι.

— Λοιπὸν ὡς προκαλοῦντα νόσους προκαλοῦν λύπας καὶ ὡς προκαλοῦντα πενίαν προκαλοῦν λύπας; Θὰ παραδέχοντο (τούτο), ὡς νομίζω. Συνεφῶνησεν δὲ Πρωταγόρας. "Οθεν εἰναι φαιεψόν εἰς οᾶς, ὡς ἄνθρωποι, δῶς ὑποστηρίζουμεν ἐγώ καὶ δὲ Πρωταγόρας, διτι δι' οὐδεμιαν ἄλλην αἰτιαν εἰναι αὐτια κοκά εἰ μὴ μόνον διότι καταλήγουν τις λύπας καὶ στερεοῦν ἄλλων ἥδονῶν; Θὰ παραδεχοντο τοῦτο; Καὶ οἱ δύο ἡμεῖς συνεφωνήσαμεν (ἐπ' αὐτοῖς) Λοιπὸν ἐάν ἡθέλουμεν ἐρωτήσομεν πάλιν αὐτούς τὸ ὄντιθετον. "Ως ἄνθρωποι, οἱ διτιοι λεγετε πάλιν διτι (μερικά) ἀγαθά εἰναι ἀνιαρά, ἀρά γε δὲν ἔννοετε τὰ τοιαῦτα, π.χ., τὰς σωματικάς ἀσκήσεις καὶ τὰς ἐκ στρατειῶν καὶ τὰς θεραπείας ὑπὸ τῶν λατρῶν, αἱ διτιοι γίνονται δια τινας τηρητοσεων καὶ ἔγχειρησεων καὶ χρησεως φρονάκων καὶ λατρικῆς διαιτης, διότι αὐτά εἰναι μὲν ἀγαθά, ἄλλα δυσάρεστα; Θὰ συνεφάνουν: Παρεδέχθημεν (τοῦτο) Τί ἐκ τῶν δύο λοιπόν, διτι τοῦτο καλεῖτε αὐτά ἀγαθά, δηλαδὴ ἐπειδὴ παρουσια προκαλοῦν τὰς μεγιστας ὅδύνων καὶ πόνους ἡ ἐπειδὴ κατόπιν καὶ ὑγιεινας καταστάσεις ἐξ αὐτῶν προερχονται καὶ εὐέξαις τῶν σωμάτων καὶ σωτηρίαι των πόλεων ἐπέκεισας τῆς ἡγεμονίας ἐπὶ ἄλλων (πόλεων) καὶ πλούτου: Θὰ συνεφάνουν, ὡς ἐγώ νομίζω. Παρεδέχθημεν καὶ ἡμεῖς; Ταῦτα δὲ εἰναι ἀγαθα διὰ ἄλλην τινὰ αἰτιαν ἡ διοτι καταλήγουν εἰς ἥδονάς καὶ ἀπαλλαγάς ἀπὸ τῆς λύπας καὶ εἰς ἀποτροπάς αὐτῶν; ἡ δύνασθε νὰ ἀναφέρετε ἄλλο τι κριτήριον, εἰς δὲ στηριχθέντες καλεῖτε αὐτά ἀγιθά παρά μόνον τὰς ἥδονάς καὶ τὰς λύπας; Δὲν θὰ ἥδυναντο νὰ ἀναφέρουν, ὡς ἐγώ τουλάχιστον νομίζω.

— Οὕτε ἐγώ νομίζω, εἰπεν δὲ Πρωταγόρας.

— Λοιπὸν τὴν μὲν ἥδονὴν ἐπικητεῖτε, ἐπειδὴ εἰναι ἀγαθόν, τὴν δὲ λύπιν ἀπωφύγετε ὡς κακόν; Συνεφάνει.

— Τοῦτο οὖται νομίζεις διτι εἰναι κακόν, δηλαδὴ ἡ λύπη, ναι ἀγαθὸν ἡ ἥδονή, διότι καὶ αὐτὴν ἡ χαρά τότε λεγετε διτι εἰναι κακόν, διται στερεοῦ μεγαλυτεράς εργων ἥδονῶν πιστοφόρος δισας εἶται αὐτὴ ἡ παρασκευάζῃ λύπης μεγαλυτεράς τῶν ἐν αὐτῇ ἥδονῶν ἔτεισα ἐπειτα, ἀν δι' ἄλλον τινὰ λόγον αὐτὴν τὴν ἰδιαν χαριάν καλητε κακόν καὶ εἰς ἡμᾶς ἄλλα δὲν θὰ δυνηθῆτε.

— Οὕτε ἐγώ νομίζω, εἰπεν δὲ Πρωταγόρας.

— Δὲν εἰναι ἀλλητε διτι ὑπάρχεις ἡ αὐτὴ ἀναλογία, καὶ ὡς πρός αὐτὴν τὴν λύπην; τότις καλεῖτε πούτη τὴν ἰδιαν τὴν λύπην ἀγαθόν, διται δὲν μεγαλυτεράς λύπας τῶν ἐν αὐτῇ ὑπαρχουσῶν ἀπομακρύνῃ ἡ μεγαλυτεράς τῶν λυπῶν ἥδονάς παρασκευάζῃ; διότι ἐν δὲν ἀποβλέπετε εἰς κανέναν ἄλλον σκοπόν, διται καλητε αὐτὴν τὴν λύπην ἀγαθόν, παρά πρός δὲν λέγω ἐγώ, δύνασθε νὰ εἴπητε (τούτον) εἰς ἡμᾶς ἄλλα δὲν θὰ δυνηθῆτε.

— Αληθῆ λέγεις, εἰπεν δὲ Πρωταγόρας.

— Πάλιν λοιπόν, εἰται ἐγώ ἐάν ἡθέλατε μὲν ἐρωτήσει, ὡς ἄνθρωποι· "Ενεκα ποίου λόγου λοιπὸν λέγεις πολλὰ περι τούτου καὶ κατὰ πολλούς τρόπους; Συγχωρήσατε με, θὰ ἐλέγον ἐγώ τουλάχιστον, Διότι προτεν μὲν δὲν εἰναι εὔκολον νὰ ἀποδείξω, τι τέλος πάντων εἰναι τοῦτο, τὸ διότον σεῖς καλεῖτε «ἡττᾶσθαι ὑπὸ τῶν ἥδονῶν» ἐπειτα ἔδω στηριχθεῖται πᾶσαι αἱ ἀποδείξεις. "Αλλὰ καὶ τώρα ἀκόμη εἰναι δυνατὸν νὰ ἀνακαλέσετε τοὺς

Ισχυρισμούς σας, έταν κάπως δύνασθε νὰ είπητε ότι τὸ ἄγαθὸν εἶναι κάτι διάφορον τῆς ήδονῆς η διότι τὸ κακὸν εἶναι κάτι διάφορον τῆς λύτης· η σᾶς εἶναι ἀρκετὸν τὸ νὰ διελθῃ κανεὶς τὸν βίον κατὰ τῷ πότον εὐχαριστον χωρὶς λύπας; έταν δὲ εἶναι ἀρκετὸν καὶ δὲν δύνασθε νὰ εἰπῆτε ότι οὐδὲν ἄλλο εἶναι τὸ ἄγαθὸν η τὸ κακόν, δηλαδή, διότι δὲν καταλήγει εἰς αὐτά, (ήδονήν — λύπην), ἀκούσατε τὰ ἐν συνεχείᾳ. Λέγω δηλαδή εἰς σᾶς ότι — τούτου οὗτως ἔχοντος— καταντὶ γελοίον αὐτό, ποὺ λέγετε, θ̄ταν λέγετε ότι πολλάκις, ἐνῷ γνωρίζει ὁ ἄνθρωπος τὰ κακά, διότι ἄγεται καὶ τυφλώνεται ὑπὸ τῶν ήδονῶν καὶ ἀντιστρόφως πάλιν λέγετε ότι, ἐνῷ γνωρίζει ὁ ἄνθρωπος τὰ ἄγαθά, ἐν τούτοις δὲν θέδει νὰ τὰ πράττῃ ἔνεκα τῶν στιγμαίων ήδονῶν, ἐπειδὴ κυβερνᾶται ὑπὸ τούτων.

Περίληψις. Ο Σωκράτης ἀποδεικνύει γελοίον τὸν Ισχυρισμόν, συμφώνως πρὸς τὸν ὅποιον πολλοὶ ἄνθρωποι δέν πράττουν τὰ ἄριστα, μολονότι γνωρίζουν καὶ δύνανται νὰ πράττουν τὰῦτα, ὡς κυβερνῶμενοι δῆθεν ὑπὸ τῶν ήδουνων. Αποδεικνύει δὲ ότι η μὲν ήδονή ἐπιδιώκεται πάντοτε ὡς ἄγαθόν, η δὲ λύπη ἀποφεύγεται ὡς κακόν.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ 37 (ΑΖ')

— "Οτι δὲ ταῦτα εἶναι γελοῖα, θὰ γίνη δλοφάνερον, ἀν ίσως δὲν μεταχειρίζωμεθα πολλὰ δνόματα, δηλαδή, ήδὺ καὶ ἀνιαφὸν καὶ κακόν, ἄλλ' ἐπειδὴ ταῦτα ἀπεδειχθησαν δύο, έταν ὄνομάζωμεν αὐτὰ διὰ δύο δνόματων, πρῶτον μὲν διὰ τοῦ ὄνόματος ἄγαθὸν καὶ κακόν, ἐπειτα πάλιν διὰ οὐδὲν δνόματος ήδὺ καὶ ἀνιαφόν.

Θέσαντες λοιπὸν τοῦτο ὡς βάσιν, λέγομεν ότι, ἀν καὶ γνωρίζῃ ὁ ἄνθρωπος τὰ κακά, διότι εἶναι κακά, ἐν τούτοις πράττει αὐτά. Εἳναι λοιπὸν ἐρωτήσῃ κανεὶς ἡμᾶς, Διατί; Ἐπειδὴ νικᾶται, θὰ εἰπωμεν. Τπὸ τίνος; θὰ ἐρωτήσῃ ἐκεῖνος ἡμᾶς· εἰς ἡμᾶς δύως δὲν εἶναι πλέον δνατὸν νὰ εἰπωμεν ὑπὸ τῆς ήδονῆς· διότι ἀντὶ τῆς ήδονῆς ἔχει λάθη, τὸ ἄγαθόν δι' αὐτοῦ λοιπὸν ἀς ἀποκρινόμενα καὶ ἀς λέγωμεν, διότι Νικόμενος — ὑπὸ ποίου; θὰ εἰπῃ. Τπὸ τοῦ ἄγαθοῦ, θὰ εἰπωμεν μά τὸν Δία· ἀν λοιπὸν δὲ ἐρωτήσας τύχη νὰ εἶναι σκώπητος, θὰ γελάσῃ καὶ θὰ εἰπῃ· ἀληθῶς γελοῖον πρᾶγμα λέγετε, ἀν κανεὶς πράττῃ κακά, γνωρίζων ότι εἶναι κακά, ἀν καὶ δὲν πρέπει αὐτὸς νὰ πράττῃ (ταῦτα), νικώμενος ὑπὸ τῶν ἄγαθῶν. Αρά γε (πράττει τις κακά, νικώμενος ὑπὸ τῶν ἄγαθῶν), διότι κατὰ τὴν κρίσιν ὑμῶν δὲν εἶναι ἄξια τὰ ἄγαθά νὰ νικοῦν τὰ κακά η διότι εἶναι ἄξια; θὰ εἰπωμεν, προφανῶς, ἀποκρινόμενοι ότι, ἐπειδὴ δὲν εἶναι ἄξια διότι (ἄλλως) δὲν θὰ ἐπράττει τὰ κακὰ ἔκεινος, οστις λέγουμεν ότι νικᾶται ὑπὸ τῶν ήδωνων. Κατὰ τὶ δέ, ίσως θὰ εἰπῃ, εἶναι κατὰ τὴν ἄξιαν κατώτεροι τὰ ἄγαθά τῶν κακῶν, η τὰ κακὰ τῶν ἄγαθῶν; μήπως κατ' ἄλλο τὶ παρὰ καθ' ὅσον τὰ μὲν (κακά) εἶναι μεγαλύτερα, τὰ δὲ (ἄγαθά) μικρότερα; η (καθ' ὅσον τὰ μὲν κακά εἶναι) περισσότερα, τὰ δὲ (ἄγαθά) διλγύτερα; Δὲν θὰ δινηθῶμεν νὰ εἴπωμεν ἄλλο παρὰ τοῦτο. "Αρά εἶναι φανερόν, θὰ εἰπῃ, ότι τοῦτο δνόμαζετε «ἱττάσθια», δηλαδή, τὸ νὰ λαμβάνῃ τις μεγαλύτερα κακὰ ἀντί διλγυτέρων ἄγαθῶν. Ταῦτα λοιπὸν ἔτοι ἔχουν. Λας ἀλλάζωμεν τῷρα τὰ δνόματα καὶ ἀς λάθωμεν ἀντιστρόφως τὸ ήδὺ καὶ τὸ ἀνιαφόν δι' αὐτὰ τὰ ἰδια πράγματα καὶ ἀς λέγωμεν, ότι δὲ ἄνθρωπος πράττει, τότε μὲν ἔλεγομεν τὰ κακά, τῷρα δὲ ἀς λέγωμεν τὰ ἀνιαφά, ἀν καὶ γνωρίζῃ ότι εἶναι ἀνιαφά, διότι νικᾶται ὑπὸ τῶν ήδωνων, προφανῶς ἐπειδὴ (αὐτὰ) δὲν εἶναι ἄξια νὰ νικοῦν. Καὶ εἰς τὶ ἄλλο θὰ στηρίζεται η ἀδιναμία Ι. Θ. ΡΩΣΣΗ — ΣΧΟΛ. ΜΕΤ. ΠΛΑΤΩΝΟΣ ΠΡΩΤΑΓΟΡΑΣ 7

τῆς ήδονής συγκρινομένης πρὸς τὴν λύπην παρὰ εἰς τὴν ὑπερβολὴν καὶ ἔλλειψιν τῆς μᾶς πρὸς τὴν ἄλλην; Τὰ λυτηρὰ δὲ καὶ τὰ εὐχάριστα ἔχουν αὐτὴν τὴν σχέσιν, ἐὰν γίνωνται μεγαλύτερα καὶ μικρότερα τὸ ἐν τοῦ ἄλλον καὶ περισσότερα καὶ διλιγότερα καὶ δινατώτερα καὶ ἀσθενέστερα. Διότι ἐὰν κανεὶς ἔλεγεν δῖτι, 'Αλλά Σωκράτη, ἔχει διαφορὰν μεγάλην ἡ στιγμαία ήδονή ἀπὸ τὴν κατόπιν ήδονήν καὶ λύπην, Μήπως δῶς πρὸς ἄλλο τί, θὺ ἔλεγον ἐγώ, παρὰ δῶς πρὸς τὴν ήδονήν καὶ τὴν λύπην; διότι οὐδὲν ἄλλο ὑπάρχει ὡς πρὸς τὸ δόπιον (διαφέρει). 'Αλλ' ὅπως ἀκριβῶς ἔνας ἀνθρώπος ἔμπειρος ξυγιστής ἀφοῦ συμμαζεύσῃς ὅλα τὰ ἡδέα καὶ διλιγότερα τὰ λυτηρὰ καὶ θέσης εἰς τὸν ζυγὸν καὶ τὸ (χρονικῶς) πλησίον καὶ τὸ μακράν, εἴπει ποιὰ ἐκ τῶν δύο εἶναι περισσότερα. Διότι ἐὰν μὲν ξυγίστης ήδεα πρὸς ήδέα, τὰ μεγαλύτερα καὶ τὰ περισσότερα πρέπει ἐκάστοτε νὰ ἐκλέγησ; ἐὰν δὲ λυτηρὰ πρὸς λυτηρά, τὰ διλιγότερα καὶ τὰ μικρότερα· ἐὰν ὅμως ηδέα πρὸς λυτηρά, ἐὰν μὲν τὰ ἀνιαρά εἶναι διλιγότερα καὶ μικρότερα ἀπὸ τὰ ηδέα, εἴτε τὰ πλησίον ἀπὸ τὰ μακράν, εἴτε τὰ μακράν ἀπὸ τὰ πλησίον, ταῦτην τὴν πρᾶξιν πρέπει νὰ πράξῃ τις, εἰς τὴν δόπιον ἐνυπάρχουν ταῦτα (τὰ εὐχάριστα). ἐὰν δὲ τὰ ηδέα εἶναι διλιγότερα ἀπὸ τὰ ἀνιαρά, δὲν πρέπει νὰ πράξῃ ταῦτην τὴν πρᾶξιν μήπως κατ' ἄλλον τινὰ τρόπον ἔχουν αὐτά, ὡς ἀνθρώποι; θὺ ἔλεγον. Γ' νωρίζω δῖτι δὲν θὰ ήδυναντο νὰ λέγουν (ὅτι ἔχουν) κατ' ἄλλον τρόπον.

'Ἐπειδὴ λοιπὸν τοῦτο οὕτως ἔχει, εἰς τοῦτο, θὺ εἴπω, ἀπαντήσατε μου φαίνονται εἰς σᾶς διὰ τῆς ὁράσεως τὰ αὐτὰ μεγέθη ἀπὸ πλησίον μὲν μεγαλύτερα, ἀπὸ μακράν δὲ μικρότερα; ἢ ὅχι; Θὰ παραδεχθούν τοῦτο. Καὶ τὰ παχέα καὶ τὰ πολλὰ δμοίως; καὶ αἱ φωναὶ αἱ ἵσαι ἀπὸ πλησίον μὲν μεγαλύτεραι, μακρούεν δὲ μικρότεραι; θὺ περεδέχοντο τοῦτο. 'Εών λοιπὸν εἰς τοῦτο ἐνέκειτο ή ἐντυχία ήμῶν, δηλαδὴ εἰς τὸ πράττειν καὶ προτιμᾶν πράγματα μεγάλου μῆκοντος καὶ εἰς τὸ μὴ πράττειν, ἀλλ' ἀποφεύγειν πράγματα μικροῦ μῆκοντος, τὶς σωτηρία τοῦ βίου ήμῶν ἥθελε φανῆ, ἀρά γε ἡ τέχνη τῆς μετοίσεως ἡ ἡ ἐκ τοῦ ἔξωτερικοῦ κόσμου προερχομένη ἐντύπωσις; ἡ αὕτη μὲν ἡπάτη ήμᾶς καὶ μᾶς ἔκαμψε νὰ ἐκλαμβάνωμεν τὰ αὐτὰ πράγματα διαφοροτρόπως καὶ ἀνω κάτω πολλάκις καὶ νὰ μετανοοῦμεν καὶ εἰς τις πράξεις καὶ εἰς τὰς προτιμήσεις τῶν μεγάλων καὶ τῶν μικρῶν, ἡ δὲ μετρητική τέχνη θὰ καθίστα ἀνίκανον τὴν ἀπατὴν ἐν τοῖς πολλοῖς τῶν αἰσθήσεων νὰ ἔξαπατην ήμᾶς, φανερώσασα δὲ τὴν ἀλήθεια θὰ: διὸ εἰ τὴν ήσυχιάν εἰς τὴν ψυχὴν μένουσαν ἀλόντηντον ἐπὶ τῆς ἀληθίδιος γνώσεως καὶ θὰ ἔσωζε τὸν βίον ήμῶν; 'Ἄρα γε θὺ παρεδέχοντο οἱ ἀνθρώποι ἀπὸ τῆς ἀπόψεως αὐτῆς, δῖτι ἡ μετρητική τέχνη δύναται νὰ σώσῃ ήμᾶς, ἡ ἄλλη καμμία; Παραδέχετο, δῖτι ἡ μετρητική.

Τὶ δέ, ἐὰν ή σωτηρία τοῦ βίου ήμῶν ἐνέκειτο εἰς τὴν ἐκλογὴν τοῦ περιττοῦ καὶ τοῦ ἀρτιοῦ, δηλαδὴ πότε ἔπειτε νὰ ἐκλέγωμεν τὸ περισσότερον καὶ πότε τὸ διλιγότερον, ἡ αὐτὸ τὸ ἰδιον ἐν συγκρίσει πρὸς ἕαυτὸ δῖτι ἐν σχέσει πρὸς τὸ ἄλλο, εἴτε πλησίον εἴτε μακράν θὰ ἡτο τοῦτο, τὶ θὰ ιαῖς ἔσωζε τὸν βίον; ἀρά γε ὅχι ἡ ἐπιστήμη; καὶ ἀρά γε ὅχι μετρητική τις τέχνη, ἐπειδὴ δε πρόκειται περὶ τοῦ περιττοῦ καὶ τοῦ ἀρτιοῦ, ἀρά γε ἀλλή τις τέχνη (θὰ είναι αὕτη) ἡ ἡ ἀριθμητική; θὺ συνεφώνοντι μεθ' ήμῶν οἱ ἀνθρώποι ἡ ὅχι; Καὶ δὲ Πρωταγόρας παρεδέχετο δῖτι θὰ συνεφώνουν.

"Ἔχει καλῶς, ὡς ἀνθρώποις ἀφοῦ δὲ ἀπεδείχθη δῖτι ἡ σωτηρία τοῦ βίου ήμῶν ἔγκειται εἰς τὴν δοθήν ἐκλογὴν τῆς ήδονῆς καὶ τῆς λύτης, δηλαδὴ τοῦ περισσότερον καὶ τοῦ διλιγότερον καὶ τοῦ μεγαλύτερον καὶ τοῦ μικρότερον καὶ τοῦ πλησίστερον καὶ τοῦ μακρότερον κειμένου, ἀρά γε πρῶτον μὲν δὲν ἴσαινται (ἡ ἐκλογὴ) δῖτι εἶναι μετρητική, ἀφοῦ εἶναι ἔρευνα περὶ ὑπερβολῆς καὶ ἐλλείψεως καὶ ἰσότητος ήδονῆς πρὸς λύτην καὶ λύτης πρὸς ήδονήν; Κατ' ἀνάγκην. 'Ἐπειδὴ δὲ αὕτη ἡ ἀλέσεις εἶναι μετρητική, κατ' ἀνάγκην θεβαίως εἶναι τέχνη καὶ ἐπιστήμη. Θὰ συμφωνήσουν. Τὶ λοιπὸν τέχνη καὶ ἐπιστήμη εἶναι αὕτη, ἀλλοτε θὰ ἔξετάσωμεν δῖτι δὲ εἶναι ἐπιστήμη, τοσοῦτον ἀρκεῖ πλέον ἀπόδειξιν, τὴν ὥποιαν εἶναι ἀνάγκη νὰ φέρωμεν ἐγώ καὶ δὲ Πρωταγόρας περὶ

δσων ήρωτήσατε ήμας. 'Ηρωτήσατε δέ, έάν ενθυμησθε, δτε ήμεις ἐμένοιμεν σύνεψωνοι μεταξύ μας δτι ούδεν υπάρχει ἀνώτερον ἐπιστήμης, ἀλλ' δτι πάντοτε αὐτῇ κυριαρχεῖ, ὅπου καὶ ἀν ἐνυπάρχῃ, καὶ τῆς ήδονῆς καὶ δλων ἐν γένει τῶν ἄλιων σεῖς δε ἐλέγετε, ώς γνωστόν, δτι η ήδονὴ πολλάκις κυριαρχεῖ καὶ τοῦ ἀνθρώπου τοῦ γνωρίζοντος τὰ βέλτιστα, ἐπειδὴ δε δέν συνεψωνούμεν μαζὶ σας, μετά τούτο ήρωτήσατε ήμας.' Ο Πρωταγόρα καὶ Σωκράτη, ἀν τοῦτο πάντα ημα δέν είναι ήττα υπὸ τῆς ήδονῆς, τι τέλος πάντων είναι καὶ τι Ισχυρίζεσθε σεῖς δτι είναι; είπατε εἰς ήμας. 'Εάν μὲν λοιπὸν τότε ἀμέσως ἐλέγομεν εἰς σᾶς δτι (είναι) ἀμάθεια, θα ἐγελάτε εἰς βάρος μας τώρα ὅμως ἀν γελάτε εἰς βάρος μας, θὺ γελάσετε καὶ εἰς βάρος τοῦ ἑαυτοῦ σας διότι καὶ σεῖς ἔχετε λαμαδεκθῆ δτι δοι αποτυγχάνουν εἰς τὴν ἐκλογὴν τῶν ήδονῶν καὶ τῶν λυπῶν αποτυγχάνουν ἔνεκα ἐλλειψεως τῆς ἐπιστήμης — ταῦτα δε (ήδοναι - λῦπαι) είναι τὰ ἀγαθὰ καὶ τὰ κακά — καὶ ὅχι μόνον ἐλλείψει ἐπιστήμης, ἀλλὰ καὶ προηγούμενως ἀκόμη ἔχετε παραδέκθη δτι (ἀποτυγχάνουν ἐλλείψει) μετρητικής. 'Η δε ἐσφαλμένως πραττομένη πρᾶξις ἐλλείψει ἐπιστήμης, γνωρίζετε βεβαίως καὶ οἱ ίδιοι δτι ἔνεκα ἀμάθειας πράττεται. Συνεπῶς τοῦτο είναι τὸ νικᾶσθαι υπὸ τῶν ήδονῶν, δηλαδὴ η μεγιστὴ ἀμάθεια ταῦτης δὲ αὐτὸς ἐδὼ δ Πρωταγόρας Ισχυρίζεται δτι είναι λατρός καὶ προσέτι δ Πρόδικος καὶ οἱ Ἰππίας, σεῖς δμως ἐπειδὴ νομίζετε δτι ἄλλο τιείναι παρὰ η ἀμάθεια, οὔτε οἱ ίδιοι (πηγάνατε) οὔτε τοὺς νιούς σας στέλλετε πρὸς τοὺς διδασκάλους τούτων, δηλαδὴ πρὸς αὐτὸνς ἐδὼ τοὺς σοφιστάς, διότι κατὰ τὴν γνώμην σας δέν είναι διδακτή (η ἐπιστήμη τοῦ μη νικᾶσθαι υπὸ τῶν ήδονῶν), ἀλλὰ λυπούμενοι τὰ χρήματα καὶ μη δίδοντες εἰς τούτους δημιουργεῖτε δυστυχίαν καὶ εἰς τὸν ἑαυτόν σας καὶ εἰς τὴν πολιτείαν.

Περίληψις. Ο Σωκράτης ἀποδεικνύει δτι τὸ ήττασθαι υπὸ τῶν ήδονῶν ὀφείλεται εἰς τὴν ἀμάθειαν, εἰς τὴν ἐλλειψιν ἐπιστήμης, ητις είναι ἀναγκαία εἰς τὸν ἀνθρώπον κατὰ τὴν ἐκλογὴν μεταξὺ τοῦ ἀγαθοῦ - κακοῦ, μεταξὺ τοῦ εὐχαρίστου - δυσαρέστου.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ 38 (ΛΗ')

Ταῦτα μὲν εἰς τοὺς πολλοὺς θὺ εῖχομεν ἀποκριθῆ. Σᾶς δε ἡδη μετὰ τοῦ Πρωταγόρου ἐγὼ ἐρωτῶ, 'Ιππία καὶ Πρόδικε — διότι ἡς μετέχετε πλέον καὶ σεῖς τῆς συζητήσεως — τι ἐκ τῶν δύο, διδῷ εἰς σᾶς τὴν ἐντύπωσιν δτι λέγω ἀληθῆ η δτι ψεύδομαι. 'Λιγθέστατα ἐφαίνοντο εἰς ἀπαντας δτι ήσαν τὰ λεχθέντα. Παραδέκεοθε λοιπόν, εἴπα ἐγώ, δτι τὸ μὲν ήδη είναι ἀγαθόν, τὸ δὲ ἀνιαράδον δτι είναι κακόν· τὴν δὲ συνωνυμικὴν τοῦ Προδίκου ἀπ' ἐδῶ δέν λαμβάνω υπὸ ὄψιν διότι εἴτε ήδη εἴτε τερπνὸν λέγεις εἴτε εὐάρεστον, είνε ἀπὸ οἰανδήποτες ἀφορίδες καὶ διωσδήποτε ἀρέσκεσαι τὰ τοιαῦτα νὰ ὀνομάζῃς, λοιποτε Πρόδικε, νὰ ἀποκριθῆς περὶ τούτου περὶ τοῦ δποίου θέλω νὰ ἀποκριθῆς. Γελάσας λοιπὸν δ Πρόδικος συνεψώνησε, καὶ οἱ ἄλλοι. Τι δε λοιπὸν (φρονεῖτε), ω ἀνδρες, εἴπα, ἐγώ, περὶ τοῦ ἔξιτης; ἀπασι αἱ εἰς τούτο τείνουσια πράξεις, δηλαδὴ εἰς τὸ ζῆν ἀλιώτας καὶ ηδεως, ἥρα δέν είναι δραῖαι καὶ ὄψειμοι; καὶ τὸ ὄραιον ἔργον (δὲν είναι) ἀγαθόν καὶ ὄψειμον; Συνεψώνουν. 'Εάν λοιπόν, εἴπα ἐγώ, τὸ ήδη είναι ἀγαθόν, οὐδείς υπάρχει δστις, γνωρίζων η πιστεύων δτι υπάρχουν ἀλλὰ καλλίτερα τῶν δσων πράττει καὶ κατορθωτά, ἐν τούτοις πράττει ταῦτα, ἄν καὶ είναι δυνατόν (νὰ πράττῃ) τὰ καλλίτερα' οὔτε τὸ νὰ είναι κανεὶς κατώτερος ἑαυτοῦ είναι ἄλλο τι παρὰ ἀμάθεια οὔτε τὸ νὰ είναι ἀνώτερος ἑαυτοῦ είναι ἄλλο τι παρὰ σοφία. Συνεψώνουν πάντες. Τι δε λοιπόν,

άμαθειαν ἀρα τὸ ἔξῆς δονοιάζετε, δηλαδὴ τὸ νὰ ἔχῃ τις ἐσφαλμένην γνώμην καὶ νὰ διατελῇ ἐν πλάνῃ περὶ τῶν πραγμάτων τῶν δυτῶν μεγάλης ἀξίας; Καὶ τοῦτο εἴναι σκέψεν διοίσουν. Δι' ἄλλον λοιπὸν λόγον, εἴπα ἐγώ, οὐδεὶς ἔρχεται ἐκουσίως πρὸς τὰ κακά οὔτε πρὸς δσα νομίζει ὅτι εἶναι κακά, οὔτε τοῦτο συμβιβάζεται, καθὼς φάνεται, με τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν, δηλαδὴ τὸ νὰ θέλῃ νὰ ἔλθῃ πρὸς ὅσα νομίζει ὅτι εἶναι κακά ἀντί (τοῦ νὰ θέλῃ νὰ ἔλθῃ) πρὸς τὰ ἄγαδα· καὶ δταν κανεῖς ἀναγκασθῇ νὰ ἔκλεξῃ μεταξὺ δύο κακῶν τὸ ἔν, οὐδεὶς θὰ ἔκλεξῃ τὸ μεγαλύτερον, ἐνῷ εἶναι δινατὸν (νὰ ἔκλεξῃ) τὸ μικρότερον. "Απαντα ταῦτα παρεδεχόμεθα ἀπαντες ἡμεῖς. Τι λοιπόν; εἴπα ἐγώ. 'Ονομάζετε κατί δέος καὶ φόβον; καὶ ἄρα γε αὐτό, τὸ δποῖον ἐγώ; πρὸς σέ ἀπευθύνομαι, Πρόδικε. Προσδοκίαν τινὰ κακοῦ ὀνομάζω τοῦτο, εἴτε φόβον εἴτε δέος καλεῖτε (τοῦτο). 'Ο Πρωταγόρας μὲν καὶ ὁ Ἰππίας παρεδέχοντά δτι δέος καὶ φόβος είναι τοῦτο, ὁ Πρόδικος ὄμως μόνον δέος καὶ δχ φόβος. 'Ἄλλ' οὐδόλως, Πρόδικε, μᾶς διαφέρει, εἴπα ἐγώ· ἀλλὰ τὸ ἔξῆς. 'Εάν εἶναι ἀληθῆ τὰ προγιγνόμενα, ἀρα θὰ θελήσῃ κανεῖς ἐκ τῶν ἀνθρώπων νὰ ἔλθῃ πρὸς ταῦτα, τὰ δποῖα φοβεῖται, ἐνῷ εἶναι δινατὸν (νὰ ἔλθῃ) πρὸς δσα δὲν (φοβεῖται); ἢ κατόπιν τῶν παραδεδεγμένων είναι ἀδύνατον (τοῦτο); διότι δσα φοβεῖται, ἔχει διολογηθῆ δτι νομίζει ὅτι εἶναι κακά· δσα δὲ νομίζει κακά, (ἔχει διολογηθῆ) δτι οὐδεὶς οὔτε ἔρχεται πρὸς αὐτά οὔτε ἐκουσίως τὰ λαμβάνει. Παρεδέχοντε καὶ ταῦτα πάντες.

Περίληψις. 'Ορμωμένος ὁ Σωκράτης ἐκ τῶν ἐκτεθέντων εἰς τὸ 37ον κεφάλαιον ἀποδεικνύει ὅτι οὐδεὶς πράττει ἐκών τὸ κακόν. Δεχόμενος δὲ ὅτι ὁ φόβος είναι κακόν, ἀποδεικνύει ὅτι οὐδεὶς ἐκουσίως φοβεῖται.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ (ΛΘ')

'Επὶ τῇ βάσει λοιπὸν τούτων τῶν δεδομένων, εἴπα ἐγώ, ω Πρόδικε καὶ Ἰππία, ἂς ἀπολογηθῆ εἰς ἡμᾶς αὐτὸς ἐδῶ ὁ Πρωταγόρας, δσα κατ' ἀρχῆς ἀπεκρίθη, πῶς ἔχουν ὁρθῶς, δχι δσα πρόστα - πρότα (ἀπεκρίνετο). διότι τότε μέν, ὡς γνωστόν, ἀπὸ τὰ μέχρι τῆς ἀρετῆς, ποὺ εἶναι πέντε, ἔλεγεν ὅτι οὐδὲν είναι τοιοῦτον, δποῖον τὸ ἄλλο, ἄλλ' ὅτι ἔκαστον ἔχει ίδικήν του δύναμιν· ἀλλὰ δὲν ἐννοῶ ταῦτα, ἄλλ' δσα είπεν θστερον. "Ἐλεγε δηλαδὴ θστερον, δτι τὰ μὲν τέσσαρα είναι σχεδὸν ὄμια μεταξύ των, δτι δμως τὸ ἔν, δηλαδὴ ἡ ἀνδρεία, παρὰ πολὺ διαφέρει τῶν ἄλλων. "Ἐλεγε δὲ δτι ἐγώ θὰ ἀντιληφθῶ (τοῦτο) διὰ τῆς ἔξῆς ἀποδείξεως; θὰ εὑνης διελαδή, Σωκράτη, ἀνθρώπους νὰ εἶναι μὲν ἀνοσιώτατοι καὶ ἀδικώτατοι καὶ διεφθαρμένοις καὶ μαμάστατοι, ἀλλὰ νὰ εἶναι ἀνδρείότατοι· ἐκ τούτου λοιπὸν θὰ ἀντιληφθῆ, δτι πολὺ διαφέρει ἡ ἀνδρεία τῶν ἄλλων μερῶν τῆς ἀρετῆς. Καὶ ἐγὼ εὐθὺς τότε πολὺ ἐθαύμασα τὴν ἀπόκρισιν, καὶ ἀκόμη περισσότερον, δτε ταῦτα μεθ' ὑμῶν ἔξήτασα· ἥρωτησα τέλος πάντων τοῦτον, ἀν τοὺς ἀνδρείους καλῇ θαρραλέους· αὐτὸς δὲ είπε, καὶ φυγοκίνδυνος. 'Ενθυμεῖσαι, εἴπα ἐγώ, Πρωταγόρα, δτι ἀπέντας αὐτά; Τὸ παρεδέχετο. "Ελα λοιπόν, εἴπα ἐγώ, εἴπε μας, Πρωταγόρα, δτι εἶναι φιφοκίνδυνοι οἱ ἀνδρεῖοι; ἢ πρὸς δσα καὶ οἱ δειλοί; "Οχι, είπεν. Λοιπὸν πρὸς ἄλλα; Ναι, είπεν ἐκείνος. Τι ἐκ τῶν δύο λοιπῶν, οἱ μὲν δειλοὶ ἔρχονται πρὸς τὰ ἀκίνδυνα, οἱ δὲ ἀνδρεῖοι πρὸς τὰ προσκαλοῦντα φόβον; "Ἐτσι βεβαίως λέγουν οἱ ἀνθρώποι, Σωκράτη, είπα ἐγώ, λέγεις ἀλλὰ δὲν ἔρωτῶ τοῦτο, ἀλλὰ πρὸς τὶ Ισχυρίζεσαι σύ δτι εἶναι φιφοκίνδυνοι οἱ ἀνδρεῖοι; ἀρά γε πρὸς τὰ προσκαλοῦντα φόβον, ἀν καὶ γνωρίζουν δτι προσκαλοῦν φόβον, η πρὸς τὰ μὴ δεινά; 'Άλλα τοῦτο βεβαίως, είπε, συμφώνως πρὸς δσα ἔλεγες, ἀπεδείχθη πρὸς δλίγου δτι εἶναι

ἀδύνατον, Καὶ τοῦτο, εἴτα ἐγώ, ἀληθὲς λέγεις ὥστε διὰ τοῦτο δρυῖς ἀπεδείχθη, οὐδεὶς ἔρχεται πρὸς ὅσα πιστεύει διὰ προκαλοῦν φόβον, διότι τὸ νὰ εἶναι κατώτερος ἔαυτοῦ εὑρέθη διὰ εἶναι ἀμάθεια. Συνεφάνει. 'Αλλ' ὅμως πάντες ἔρχονται πρὸς ὅσα ἔχουν θάρρος, καὶ δειλοὶ καὶ ἀνδρεῖοι, καὶ ἀπὸ ταύτης τούλαχιστον τῆς ἀπόψεως ἐπὶ τὰ αὐτά ἔρχονται καὶ οἱ δειλοὶ καὶ οἱ ἀνδρεῖοι. 'Αλλ' ὅμως, Σωκράτη, εἰπεν, εἶναι ὅλως ἀντίθετον αὐτὸ πρὸς τὸ δοτοῦν ἔρχονται οἱ δειλοὶ καὶ αὐτό, πρὸς τὸ δοποῖν οἱ ἀνδρεῖοι. Παραδείγματος χάριν οἱ μὲν θέλοντες νὰ πηγαίνουν εἰς τὸν πόλεμον, οἱ δὲ δὲν θέλουν. Τι ἐκ τῶν δύο, εἴτα ἐγώ, ἐπειδὴ εἶναι ἔντιμον τὸ νὰ ὑπάγουν ἢ ἐπειδὴ εἶναι ἐπονεΐδιστον; 'Ἐντιμον, εἰπεν. Συνεφάνει, ἂν εἶναι ἔντιμον, παρεδέχθημεν εἰς τὰ προπηγούμενα διὰ εἶναι καὶ ἀγαθόν· διότι παρεδέχθημεν διὰ ἄπασαι αἱ ὁραῖαι πράξεις εἶναι ἀγαθαί. 'Αληθῆ λέγεις, καὶ πάντοτε αὐτῆς τῆς γνώμης εἶμαι ἐγώ.

'Ορθῶς βεβαίως, εἴτα ἐγώ. 'Αλλά ποιοὶ λέγεις διὰ δὲν θέλουν νὰ πηγαίνουν εἰς τὸν πόλεμον, καὶ εἶναι ὡραῖον καὶ ἀγαθόν; οἱ δειλοὶ, εἰπεν ἐκεῖνος. Λοιπόν, εἴτα ἐγώ, ἂν εἶναι ὡραῖον καὶ ἀγαθόν. (εἶναι) καὶ ἡδύ; 'Εχει γίνει βεβαίως παραδεκτόν, εἰπεν. 'Ἄρα γε λοιπόν, ἂν καὶ γνωρίζονται, ἐν τούτοις δὲν θέλουν οἱ δειλοὶ νὰ πηγαίνουν εἰς τὸ ὡραίτερον καὶ ἀγαθότερον καὶ εὐχαριστότερον; 'Αλλά καὶ τοῦτο ἂν παραδεχάμεθα, εἰπε, θὰ παραβούμεν τὰς προπηγούμενάς ὅμολογίας. Τι δὲ ὁ ἀνδρεῖος; δὲν ἔρχεται πρὸς τὸ ὡραίτερον καὶ τὸ ἀγαθότερον καὶ τὸ εὐχαριστότερον; Εἶναι ἀνάγκη νὰ ὁμολογήσωμεν, εἰπεν. Λοιπόν γενικῶς οἱ ἀνδρεῖοι δὲν φοβοῦνται φόβους αἰσχρούς, ὅταν φοβοῦνται, οὕτε ἔχουν θάρρος διὰ αἰσχρού πράγματα; 'Αληθῆ (λέγεις), εἰπεν, 'Εὰν δὲ δὲν (εἶναι) αἰσχρά, ἄφα γε (δὲν εἶναι) ὡραῖα; Συνεφάνει. 'Εὰν δὲ (εἶναι) ὡραῖα, (δὲν εἶναι) καὶ ἀγαθά; Ναι. Λοιπόν καὶ οἱ δειλοὶ καὶ οἱ θαρσεῖς καὶ τρελλοὶ ἀντίθέτως αἰσχρούς φόβους φοβοῦνται καὶ ἔχουν θάρρος διὰ αἰσχρὰ πράγματα; Συνεφάνει. Καὶ ἔχουν θάρρος διὰ αἰσχρὰ καὶ κακά δι' ἄλλην τινὰ αἰτίαν ἢ ἔνεκα ἀγνοίας καὶ ἀμαθείας; 'Ετοι εἶναι, εἰπεν. Τι λοιπόν; τοῦτο, διὰ τὸ δοτοῦν οἱ δειλοὶ εἶναι δειλοί, δειλίαν ἢ ἀνδρείαν δυνομάζεις; Δειλίαν ἐγὼ τούλαχιστον, εἰπεν. Δειλοὶ δὲ δὲν ἀπεδείχθησαν διὰ εἶναι ἔνεκα ἀμαθείας τῶν προκαλούντων τὸν φόβον; Βεβαότατα, εἰπεν. Διὰ ταύτην ἄρα τὴν ἀμαθείαν εἶναι δειλοί; Συνεφάνει. Αὐτὸ δὲ διὰ τὸ δοτοῦν εἶναι δειλοί, δειλία παραδέχεσται διὰ εἶναι; Παρεδέχθη. 'Ἐπομένων η ἀμάθεια τῶν δεινῶν καὶ τῶν μὴ δεινῶν δύναται νὰ εἶναι δειλία; Κατένευσεν. 'Αλλ' ὅμως, εἴτα ἐγώ, η ἀνδρεία εἶναι ἀντίθετον τῆς δειλίας; Συνεφάνησεν. "Οὐδενὸς τῶν δεινῶν καὶ τῶν μὴ δεινῶν εἶναι ἔναντια πρὸς τὴν ἀγνοια τούτων; Καὶ εἰς τοῦτο προσέστι τὸ σημεῖον κατένευσεν. 'Η δὲ ἀγνοια τούτων εἶναι δειλία; Μετὰ πολλῆς δυσκολίας εἰς τοῦτο κατένευσεν. 'Ἄρα η γνώσις τῶν δεινῶν καὶ τῶν μὴ δεινῶν εἶναι ἀνδρεία, ἐπειδὴ εἶναι ἔναντια πρὸς τὴν ἀγνοια τούτων; Εἰς τοῦτο τὸ σημεῖον δὲν ἡθέλησε πλέον νὰ κατανεύσῃ, ἀλλὰ ἐσιώπα. Καὶ ἐγὼ εἴπα διατὶ λοιπόν, Πρωταγόρα, οὕτε ναὶ οὔτε δηλιγεῖς εἰς ὅσα ἔρωτῷ; Τελείωνε δὲ ἵδιος, εἰπε. "Ἐν μόνον, εἴπα, ἀφοῦ ἀκόμη σὲ ἐφωτήσω, δηλαδὴ ἂν ἀκόμη σοῦ φαίνονται, ὅπως εἰς τὴν ἀρχήν, διὰ θάρρουν μερικοὶ ἀνθρώποι ἀμαθέστατοι μέν, ἀλλὰ ἀνδρειότατοι. Νομίζω, Σωκράτη, εἰπεν, διὰ θέλεις καλά καὶ σωνει νὰ είμαι δὲ ἀποκρινόμενος· θὰ σοῦ κάμω λοιπὸν τὴν χάριν, καὶ λέγω διὰ κατὰ τὰ παραδεδεγμένα μοῦ φαίνεται διὰ εἶναι ἀδύνατον.

Περίληψις. 'Ο Σωκράτης ἀποδεικνύει τὴν ταυτότητα τῆς ἀνδρείας πρὸς τὴν σοφίαν.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ 40 (Μ')

"Ολα αντά, είπα έγώ, δὲν τὰ έρωτῶν βεβαίως δι' ἄλλον τινὰ λόγον παρὰ διότι ηθελα νὰ ἔξετάσω, πῶς τέλος πάντων ἔχουν τὰ σχετικὰ μὲ τὴν ἀρετὴν καὶ τὶ ἐπὶ τέλους είναι αὐτό, δηλαδὴ ή ἀρετή. Διότι γνωρίζω ὅτι, ἂν γίνῃ φανερὸν τοῦτο, θὰ ἔγίνετο δόλοφάνερον καὶ ἔκεινο, περὶ τοῦ ὁποίου καὶ ἔγώ καὶ σὺ ἐμακρολογήσαμεν καὶ οἱ δύο, ἔγὼ μὲν ὑποστηρίζων ὅτι ή ἀρετή δὲν εἶναι διδακτή, σὺ δὲ ὅτι εἶναι διδακτή. Καὶ μοῦ φαίνεται τὸ πρὸ ὄλιγον ἔξαχθὲν σιμέρασμα τῆς συζητήσεως μας, ὅπως ἀκριβῶς ἄνθρωπος, ὅτι μᾶς κατηγορεῖ καὶ γελᾷ εἰς θάρος μας, καὶ, ἂν ηθελε λάβει φωνὴν, ὅτι θὰ ἔλεγεν, ὅτι Προάξενοι, ἀληθῶς, εἰσθε, Σωκράτη καὶ Πρωταγόρας σὺ μὲν ὑποστηρίζων εἰς τὰ προηγούμενα δῦτο ή ἀρετὴ δὲν εἶναι διδακτή, τώρα σπεύδεις εἰς ἀντίφασιν πρὸς τὸν ἔωτόν σου, ἐπιχειρῶν νὰ ἀποδεῖξῃς ὅτι πάντα τὰ πράγματα εἰναι ἐπιστήμη, δηλαδὴ καὶ ή δικαιοσύνη καὶ ή σωφροσύνη καὶ ή ἀνδρεία, καθ' ὃν τρόπον κατ' ἔξοχὴν ἡθελεν ἀποδειχθῆ ὅτι ή ἀρετὴ εἶναι διδακτή. Διότι ἔναν μὲν ή ἀρετὴν ἥπτο ἄλλο τὸ παρὰ ἐπιστήμη, ὅπως ἀκριβῶς ἐπεχείρει νὰ ὑποστηρίξῃ ο Πρωταγόρας, σωμῆρας δεν θὰ ἥπτο διδακτή, τώρα δῆμος ἂν ἀποδειχθῇ καθ' ὅλα αντὶς τὰ μέρη ἐπιστήμη, δῶς σὺ σπεύδεις, Σωκράτη, (νὰ ἀποδεῖξῃς), θὰ εἶναι περιέργων πρᾶγμα, ἀν δὲν εἶναι διδακτή. Ο Πρωταγόρας ἔξι ἄλλου θέσας τότε ὡς βάσιν τὸ διδακτόν τῆς ἀρετῆς, τώρα δῆμοιάζει μὲ σπεύδοντα νὰ δεῖξῃ τὸ ἀντίθετον, δηλαδὴ σχεδὸν νὰ φανῇ αὐτὸ κάθε ἄλλο μᾶλλον παρὰ ἐπιστήμην καὶ ἔτοι ἐλάχιστα εἶναι διανατόν νὰ εἶναι διδακτή. Ἐγὼ λοιπόν, Πρωταγόρα, βλέπων καθαρῶν δῆτα ὅλα αντὶς γίνοντα κατὰ τοφερὸν τρόπον ἄνω κάτω, ἔχω πᾶσαν προθυμίαν νὰ ἐπιχιθῇ πλῆρες φῶς ἐπ' αὐτῶν, καὶ θὰ ηθελα, ἀφοῦ ἔξετάσωμεν αὐτά, νὰ ἔξετάσωμεν καὶ τὸ θέμα τῆς ἀρετῆς, τὶ εἶναι αὕτη, καὶ πάλιν νὰ ἔξετάσωμεν περὶ αὐτῆς, ἀν εἶναι διδακτή ή οὔτι, μηδὲ τυχὸν ἔκεινος ὁ Ἐπιμηθεὺς καὶ κατὰ τὴν ἔρευναν ἡμῶν μᾶς ζίγηψε εἰς σφάλμα δι' ἀπάτης (ἢ μᾶς ξεγελάση μὲ κατεργαριάν), δῶς πάριβως καὶ κατὰ τὴν διανομὴν ὑπῆρξεν ἀδιάφορος δι' ἡμᾶς (τοὺς ἀνθρώπους), καθαρῶς σὺ λέγεις. Μοῦ θρεσ πράγματι καὶ εἰς τὸν μῆνον ὁ Προμηθέες περισσότερον τοῦ Ἐπιμηθέως· τοῦτον ἔγὼ μιμούμενος καὶ ὑπὲρ παντός τοῦ δίου μου ἐνδιαφερόμενος εἰς δῆλα αὐτὰ (τὰ ἡμικά προβλήματα) καταγίνουμαι, καὶ ἀν σὺ θέλης, δῶς καὶ κατ' ἀρχὰς ἔλεγον, λίαν εὐχαριστώς μαζὶ σου ηθελα ἔξετάσει αὐτά. Καὶ δι Πρωταγόρας εἶπεν ἔγὼ μέν, Σωκράτη, πανιών τὴν προθυμίαν σου καὶ τὴν διεξαγωγὴν τῆς συζητήσεως. Διότι οὔτε κατὰ τὰ ἄλλα νομίζω διτι εἴμαι κακὸς ἄνθρωπος, καὶ ἐλάχιστα είμαι φιλονεόδος ἐκ τῶν ἀνθρώπων, διότι καὶ περὶ σοῦ πρὸς πολλοὺς ἦδη ἔχω διμλήσει, διτι, ἔξι δσων συναντῶ, παφὰ πολὺ θαυμάζω σέ, καὶ περισσότερον βεβαίως ἔξι δσων ἔχουν τὴν ἡλικίαν σου¹ καὶ λέγω διτι δὲν θὰ παραξενεύομουν, ἀν ηθελες ἀναδειχθῆ περιώνυμος σοφός. Καὶ περὶ τούτων ἄλλοτε, ὅταν θέλῃς, θὰ ἔξετάσωμεν λεπτομερῶς· τώρα δῆμος εἶναι ὅρα νὰ στρέψουμεν τὴν προσοχὴν καὶ εἰς τίποτε ἄλλο. 'Αλλ', ἔτοι πρέπει νὰ κάμωμεν, εἶπα ἔγώ, ἀν νομίζῃς. Διότι καὶ δι' ἐμὲ ἔχει παρέλθει πρὸς πολλοῦ ἡ ὥρα, δια νὰ μεταβῶ ἐκεῖ, δῶς εἰπα.

Ταῦτα εἰπόντες καὶ ἀκούσαντες ἀπήλθομεν.

Περίληψις. Ο Σωκράτης ἀποδεικνύει τὸ διδακτόν τῆς ἀρετῆς.

Τ Ε Λ Ο Σ

